

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:
MARKÓ BÉLA
(1989. december – 2005.)
GÁLFALVI GYÖRGY
(2005. december – 2007.)

Főszerkesztő:	KOVÁCS ANDRÁS FERENC (vers)
Szerkesztők:	DEMÉNY PÉTER (esszé) LÁNG ZSOLT (kritika) SZABÓ RÓBERT CSABA (honlap) VIDA GÁBOR (próza)
Tördelőszerkesztő:	MOLNÁR ROZÁLIA
Korrektor:	SZÓCS KATALIN
Tipográfia:	BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT IRSAI ZSOLT

TARTALOM

ILMA RAKUSA:

A parkban (Operalibrettó; fordította Láng Orsolya) ■ 5

SIMON ABKARIAN:

Penelopé, ó, Penelopé (Mai sorsdráma; franciából fordította Patkó Éva) ■ 12

SZÉKELY CSABA:

Idegenek (Három politikai gyerekdarab: Félelmetes; Ezek állatok; Ringlispíl) ■ 69

KÖTŐ ÁRON:

Rendelő (Dramolett) ■ 109

DEMÉNY PÉTER:

Tárgyalás (Jelenet) ■ 133

JÁNOSHÁZY GYÖRGY:

A máltai sorozatgyilkos ■ 143

CHRISTOPHER MARLOWE:

A máltai zsidó (Tragédia öt felvonásban; Jánosházy György fordítása) ■ 146

KOVÁCS ANDRÁS FERENC:

Szálka a torkotokban! (Futamok Paul Foster I. Erzsébetéhez) ■ 217

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

Ilma Rakusa

A PARKBAN

OPERALIBRETTÓ

Regina Irmannak

ALAKOK:

RÓKA ASSZONY
MEDVE ASSZONY
PINTY ASSZONY
FARKAS ÚR
RÜDISÜLI

Városi park. Fák, pázsit, padok. Róka asszony odamegy Farkas úrhoz.

RÓKA ASSZONY:
Hiszen én önt ismerni vélem!

FARKAS ÚR:
Hát így kapásból: kétlem.

RÓKA ASSZONY:
De, de. Egykor régen a stégen, amikor homok esett, és rigó dalolt az égen.

FARKAS ÚR:
Hol, mikor?

RÓKA ASSZONY:
A Lidón.

FARKAS ÚR:
Valakivel összetéveszt.

RÓKA ASSZONY:

Hiába! Nem volt egy kiskutyája?

FARKAS ÚR:

Egy kiskutyám? Évekkel ezelőtt talán.

RÓKA ASSZONY:

Na ugye. Ön meg sárga-fekete kockás nyakkendőt viselt.

FARKAS ÚR:

Mi is a neve?

RÓKA ASSZONY:

Rókáné. Von Sterzig tűzoltóparancsnok özvegye.

FARKAS ÚR:

Nice to meet you, Rókáné. To meet you again.

RÓKA ASSZONY:

Részemről a szerencse. Csak hagyja ki a játékból az angolt, ha kérhetem.

Róka asszony és Farkas úr egymás körül köröz, hogy körbeszagláshassák egymást.

FARKAS ÚR:

A kalapja: tömör gyönyör!

RÓKA ASSZONY:

A nap gyötör... Nem kísérne el az árnyékba?

FARKAS ÚR:

Az a pad ott megfelel? Vagy inkább a kávézóba óhajt?

RÓKA ASSZONY:

Ebben a sorrendben óhajtom.

RÜDISÜLI:

Hiszen én önt ismerni vélem!

Róka asszony és Farkas úr megütközve és gyanakvással néz rá. Majd egyszerre:

RÓKA ASSZONY és FARKAS ÚR:

Én nem!

RÜDISÜLI:

Nem akarom az együttlétüket zavarni, de a cirkuszban volt, amikor egy teve megszökött...

RÓKA ASSZONY:

Mondja itt a zöldököt!

FARKAS ÚR:

Zöldeket!

RÜDISÜLI:

Ó, nem! Kivonultak rendőr- és tűzoltóhadak, de az ön kalapja, hölgyem, épségben maradt.

RÓKA ASSZONY:

S én magát ott üdvözöltem?

RÜDISÜLI:

A nagy tolongásban én egy kalapcsóktól üdvözültem.

FARKAS ÚR *(félhangon)*:

Faragatlan tuskó...

RÓKA ASSZONY *(döbbenten)*:

Au revoir!

RÜDISÜLI:

Egy cseresznyedíszes kalap...

RÓKA ASSZONY:

Most meg be akar cserkészni. De most aztán dízlépésben távozzon tőlem. Au revoir!

Rüdisüli mereven mozog, mint egy felhúzható baba. Hirtelen felemeli a karját, és lekapja Róka asszony fejéről a kalapot. Róka asszony megereszt egy sikolyt. Farkas úr, kelletlenül, felugrik, és ütni készül. Rüdisüli ügyesen kitér előle, és sietősen távozik. A nagy sietségben majdnem nekimegy Medve asszonynak.

MEDVE ASSZONY:

Egek ura!

(*Majd, magához térve*): Hiszen mi ismerjük egymást!

RÜDISÜLI (*mérgesen*):

Hogy mi? Ön tréfál. Maga barna szajha...

MEDVE ASSZONY:

Azt mondta, szajha?

RÜDISÜLI:

Pardon, tréfáltam... nahát... Inkább becézném magát.

MEDVE ASSZONY:

Ó, ó! Az ember néha megtéveszti magát.

RÜDISÜLI:

Nagysád tévesztett meg engem. Olyan rossz ez?

MEDVE ASSZONY:

Leülünk?

Rüdisüli és Medve asszony leülnek egy padra a parkban.

MEDVE ASSZONY:

Magunk között szólva: jól magába zúgtam, amikor Othellót játsza anno a Corsóban.

RÜDISÜLI:
Othellót, én?

MEDVE ASSZONY:
És hogyan!

Rüdisüli elhúzza a száját, mintha citromba harapott volna. Aztán kíváncsian Medve asszonyra néz, és hirtelen megcsókolja az arcát.

MEDVE ASSZONY:
Ó, hogy tud maga csak úgy, maga...

Ebben a pillanatban egy telt alak áll meg Medve asszony mellett.

PINTY ASSZONY:
Mi ismerjük egymást! Micsoda szerencsés véletlen!

MEDVE ASSZONY:
Ezt mondja ön! Én nem ismerem.

PINTY ASSZONY:
Pedig de. Amden felé a buszon kölcsönadta a napszemüvegét.

MEDVE ASSZONY:
Én?

PINTY ASSZONY:
Nem emlékszik?

MEDVE ASSZONY:
Félig-meddig, ha nagyon kényszerít rá.

*Pinty asszony örömmel szökdécsel Medve asszony körül, amíg Rüdisüli
bellyel nem kínálja a padon. Amikor harmadikként leül melléjük, feszen-
gő csend áll be köztük.*

PINTY ASSZONY:
Hogy ezek a véletlenek milyen végtelenek!

Rüdisüli kuncogni kezd. Medve asszony köhécsel.

MEDVE ASSZONY *(határozottan):*

Csak azt akarom ismerni, akit akarok.

RÜDISÜLI:

Nemde, szeretni is csak azt?

MEDVE ASSZONY *(sugárzón):*

Mily igaz. A szerelem sötét verem. Nem verés. Sem átverés.

(Gyorsan arcon csókolja Rüdisülit.)

Eközben Róka asszony és Farkas úr felemelkednek a padjukról, és Medve asszony, Pinty asszony és Rüdisüli felé tartanak.

RÜDISÜLI:

Ott a mi kis párunk, vagy rémálmot látunk?

FARKAS ÚR *(Rüdisülinek visszavágva):*

Egy bocsánatkérés esedékes volna!

(Majd Pinty asszonyhoz):

Hiszen önt ismerem én! Neeseréknél szolgált fel pezsgőt, telt kacsóját nyújtva felém.

PINTY ASSZONY:

Az emlékezetem cserbenhagy. De Önnek biztosan igaza van.

FARKAS ÚR:

Százszázalékosan.

RÓKA ASSZONY *(hátról):*

Nyolcvan is elég volna.

FARKAS ÚR *(Róka asszonyhoz):*

Drágám, maga inkább ne keveredjen bele.

RÜDISÜLI (*felkerekedik*):

Az ön kalapja káprázatos, hölgyem, és minden remek lesz. Remek.
(*Körülnéz*) Itt mindenki ismerősnek látszik, már csak a nénikém hi-
ányzik. Nem akarunk kávézóba szaladni? Meg kell ragadni...

PINTY ASSZONY:

... az alkalmat.

KÓRUSBAN, MIND:

Meg ám!

A kis menet elindul, és eltűnik.

Fordította LÁNG ORSOLYA

Simon Abkarian

PENELOPÉ, Ó, PENELOPÉ

SZEREPLŐK:

DINAH
ANTE
ELIAS
NOURITSA
ODESSA
THEOS
SOFIA

A ferde vonal azt a pontot jelöli, ahonnan az egyik szereplő a másik szavába vágva kezd beszélni (ez a replika-levágás módszere).

Nouritsa karaktere magában foglalja férje szerepét is: ő Theos, a nagypapa, aki a tizenkettedik jelenetben Nuritsa médiumán keresztül szólal meg.

Ugyanez vonatkozik Odessára és Eliasra a tizenharmadik jelenetben.

ELSŐ JELENET

Dinah kinyitja az ajtót, és kiabálni kezd.

DINAH Éber vagyok, még állok, halljátok, vadállatok? Dinah még mindig itt van! Dinah még nincs teljesen kiüresedve. Kívánok mindnyájatoknak okádni való jónapot, bár nyelne el mindannyiatokat az utolsó szálig! Voilà. (*Odamegy a varrógéphez.*) Ebben az alkotásban nincs szerelem. Mit is mondok: „alkotás”? Azt kellene mondanom: napszám, feladat vagy munka. Az alkotás megálmodja saját útját tudatunk rejtett kapujáig, szívünk égő kamrájáig. Nagyszerűségében ellenáll az időnek. Az alkotásban szemérmesen meghúzódik a szerelem, nélküle nem létezik bizonyosság. Erős, testvéri keze betakargatja az emberek világát, akik csak arra vágnak, hogy újjászülessenek. De e mögött a gép mögött nem ül

senki. Legfeljebb két kéz, jelentéktelen, hétköznapi, esetleges kezek. Szeretnék visszatartani ezt a buggyant vágyaktól felfújtt szövetet, összekulcsolódni és átszelni az óceánt, ami elválaszt a boldogok földjétől, a helytől, ahol – mint mondják – a nevetés bőven terem. Két halott, kiszáradt tengeri csillag. Szeretnének összekulcsolódni és gyermekek tekintetében táncoló madarakként kitárulni az ég felé, és imádkozni. Imádkozni? Kiért, Dinah? Ébresztő! A te világod itt van és nem máshol. Te meg imákat és zsoltárokat bugyogtatsz fel bensődből. Annyian vannak, hogy egymást falják fel a nagy igyekezetben, mindegyikük égre akarja kiáltani a te kálváriádat. Kinek is vinnék az üzenetet, kedves leányom? Az imák nem érik el az eget, a szél már régóta messze fújta őket. Fércejl és légy csendben, Dinah! Nem neked való az istenekkel perelni. Bár elvinne már a halál angyala! Végre elcsendesedne ez a méhemet feszítő katlan. Ámen. Légy csendben, e mögött a gép mögött nem ül senki, legfeljebb egy szerencsétlen szempár, elveszve az egyre távolodó anyagban, ügyesen kikerülve minden érintésedet. Egy könnyekben fuldokló szempár.

Elővesz egy kis magnetofont, cigarettára gyújt, beindítja a magnetofont, a férje hangját halljuk.

ELIAS HANGJA „Messze vagyok, túl messze, pedig csak egy folyó választ el minket. Isteni szépségem, biztosítalak, ez a háború csak átmeneti. Nem tarthat soká, nem bolygathatja a minket burkoló vihart, a minket egyező titkos táncot. Égi pajzsom te vagy. A mészárlás villámai nem szakíthatják szét mellkasom, hisz miattad ébredek fel minden reggel. Türelem, édes lelkem, száguldásunk még csak most kezdődik. Türelem, és az istenektől elperelt egetek lábad elé terítem, az égi hadseregek leborulnak lábujjaid koronája előtt. Távozásom óta leheletemben őrzöm illatodat. Szürcsölni akarom lényed forrását, élni és alámerülni perzselő nektárodban, majd benne örvényleni. Szomjazom. Sivatag lepi számat, és győzedelmes álmaim kiszáradnak benne. Fiunkat borítsd be csókjaiddal, hisz csak így lesz belőle férfi, mint ahogy belőlem is így lett. Minden erőmet tőled kaptam, minden erőmmel szeretlek. Visszatérek hamarosan. Ígérem, nemsokára visszatérek.”

DINAH Idővel a háború visszaadta e világnak az élőket és a holtakat, de te nem tértél vissza. A szomorúság kiszárította a türelem fáját is, de te nem tértél vissza. Életre szóló ellenségek kezét nyújtottak egymásnak, de te nem tértél vissza. A felejtés felitta az emlékezés vértócsáját, de te nem tértél vissza. Szemem végleg elkopott utad követésében, visszatérésedet

követelve hangom elfakult az istenekkel való perlekedésben, de te nem tértél vissza. Éjszaka éjszakát követ, hideg és üres ágyamban megállás nélkül újrarajzolom tested titkos térképét, titkos geográfusod én vagyok. Újratervezem bőröd legparányibb parcelláit, bőröd hiánya túlsikoltja az én sikolyomat is. Túl sok ideje már, hogy ráhagyom magam ezekre az érzéki és odaadó kezekre, a csukott ablak mögött behunyom szemem, és újra látlak. Felismerem a vihart, amit magadra öltöttél, hogy elvigyél, hogy felemeljél. És ebben a forgószelelben elvesztünk, belevesztünk, ki lo-vagolt kinn? És a vágta, amiből a gyermeki tűz kipattant, szétszagga-tta bensőnk, majd amikor a villám belénk csapott, megsemmisültünk, felismertük egymást megmámorosodott tekintetünkben. Két csatakos test, egymásban úszva, remegve, kidobva a vágy tüzes partjaira. És ki-nyitom szemem, remélve, hogy itt vagy, hogy látlak, de hiányod pofon csap és kijózanít, és te nem térsz vissza. Undorodom saját magamtól. Szeretném ledugni ezeket a mocskos kezeket a torkomba, és hányni, messze kiokádni ezt a nem vágyott vágyat. A sajnálatra méltó élvezet csak elszomorít. A szégyen titkos kamrájában a magány megnedvesíti vétkes szempilláit, de csak annyit. Minden más bennem visszafordítha-tatlanul kiszáradt. Nem, nem akarok többet saját vágyainak behódoló tüzelő szuka lenni. Nő vagyok, szívemet, női szívemet lobbantotta láng-ra a szerelmem, és senki más. És akkor hol van a férfi, akit szeretek, aki mindörökké a felemnek nevezi magát, aki sírig hűséget esküdött nekem? *(Varrni kezd)* Hogyan tehetnék szájkosarat vágyaim komor véreibeire, ha szerelmem nincs itt, hogy megszelídítse őket? A testemet sértetlenül megőriztem, de meddig? Mennyi ideig tudok még ellenállni? Hogyan lehet túlélni az idő hajótörését? Bensőm lassan elnémul, élet többé nem fogan benne. Mily zűrzavar! Túl késő. Zongoraművész szerettem vol-na lenni. Fiatalságom démona a becsület ketrecében senyvedt el. Ro-mokban heverő relikvia vagyok. Egy lakatlanul hagyott romhalmaz, üres házaktól tátongó város kifáradt sugárutakkal. Sóhajom, lelkem zoko-gása semmit nem segít. A remény kapuja végképp kidőlt. A semmibe tárult, és te nem térsz vissza. Hallgass, Dinah, a varrógép rád vár. Fér-celni kell, varrni, szabni a boldog idegenek ruháit, akiket soha nem fogsz megismerni. Forgatni kell a kereket, szabni a ruhákat, melyeket nem hordasz, és soha nem is fogsz hordani. Igen, ők bizonyára boldogok ott a másik kontinensen. Soha nem látják meg a szövet túloldalán a gyötrő-dő éhínség álarcát. Soha nem pillantják meg e két névtelen kéz látha-tatlan nyomait, e két halott tengeri csillagot. Nem, ebben az alkotásban

nincs szerelem. Hol és mikor láttál te gályarabot evezőjével szerelembe esni? Ha vájatot nyit a verejték óceánjában, azt csakis a gazdagok kényére teszi.

Kopognak az ajtón.

MÁSODIK JELENET

DINAH Hallom! Kopogj csak, használd ki, az ajtó nem adja vissza az ütéseket.

ANTE HANGJA Engedj be! Látni akarlak.

Dinah ajtót nyit.

DINAH Én is látlak, te is látsz, most már viheted a pénzt. Gyere vissza jövő hónapban.

ANTE Tudod jól, hogy nem a házbér érdekel.

DINAH Nem, nem tudom. Kérsz egy pohár vizet?

ANTE Ez a ház valamikor a tiéd volt.

DINAH A háború pedig a te hasadat tömte tele.

ANTE Én meg a tiedet akarom teletömködni. Viccelek.

DINAH Számold meg, és menj!

ANTE Mondj igent, és ez a ház ismét a tiéd lesz.

DINAH Kerttel és falakkal akarsz megvásárolni?

ANTE Feleségül akarlak venni.

DINAH Van már férjem.

ANTE És hol van a te férjed?

DINAH Szívem trónusát vigyázza.

ANTE És éjszakánként felforrósít a te szíved királya?

DINAH Figyelj arra, amit mondok, jól véd a fejedbe! Minden lélegzetem fele, amit beszívok, az övé. Minden falatból, amit lenyelek, a fele az övé.

/ Minden asztalba, amit megteríték, az ő nevét vésték tüzes betűkkel.

ANTE Nem válaszoltál a kérdésemre. A szíved trónusát vigyázó király felforrósít-e éjszakánként?

DINAH Ne gyere közelebb! Olyan tányért szaglászol, amelynek étke túl kifinomult a te orrodnak. Túrd csak bele istennőid lyukába, ők mindig igent mondanak neked. Megválasztam a kérdésedet?

ANTE Hiába is akarsz provokálni.

DINAH Tényleg? Úgy átlátni rajtad, olyan kiszámítható vagy, mint nyitott könyv, vastag, nagy betűkkel írva. Egy állat nem vetheti le a természe-

tét. A tied a gonosztevés, a szívek megtiprása, te akkor csóválod leginkább a farkad, amikor szenvedést szimatolsz.

ANTE Az biztos, hogy csóválom, ha téged látlak. Viccelek.

DINAH Apósom vére bosszúért kiált, és te engem merészelsz magadnak követelni. Nincs benned becsület, nincs bőr a képeden, ha szembeköpnélek, azt mondanád: „Nicsak, nicsak, esik az eső!”

ANTE A vér útját apósod maga választotta, meghalt, és akkor mi van? Akkoriban más idők jártak, a fegyverek beszéltek. Mostanra már tanultunk mindebből, én is tanultam. Az értelem felülkerekedett a szenvedélyeken, és a pénzt, amitől te úgy undorodsz, gondját viseli a rászorulóknak.

DINAH Én tőled undorodom.

ANTE Figyelj ide, Dinah. Mindenemet, amim csak van, le akarom teríteni fájdalmad ágya elé, le akarok borulni bátorságod oltáránál. Nem kívánom szíved trónusának királyságát ledönteni, csupán helyet kérek életed kis zugában. Ezen a szigeten te vagy az egyetlen igazi Nő, méltó e névre. Fogadj be. / Tudom, hogy vadállat vagyok, csinálj belőlem embert.

DINAH Csak azért beszélsz így, mert ellenállok neked, mert nemet mondok. Ez hajt téged, ez ízesíti kíváncsiságod ajkait, ez izgatja vágyaidat. Semmi más, csak ez. Mint minden fajtádbéli, te sem menekülhetsz a hold fénye elől. Olyankor visszanyered eredeti alakodat. Semmi vagy, csupán füstfelhő, ami földből kiszakadva, kétségbeesetten vonít a terméketlen égitest méhéből kivetve.

ANTE Várj csak, várj csak! Te okos nő vagy, ugyebár? Miért dühödnél sorod ellen? Megváltoztam. / Miért tiltod tőlem azt, amim nincs? Azt, amit pénzzel nem lehet megvásárolni?

DINAH Nem egyenesedik ki a kutya farka a satuban. Nem, nem tudsz levenni a lábamról szép szavakkal. Azt mondod nekem, amit hallani akarok. / De nem vagyok bolond, neked nincs szíved. Tengernyi méz nem tudná feloldani a mérget, ami nyelvedhez tapadt.

ANTE Engedj szóhoz jutni! Hadd beszéljek! Hadd beszéljek! Immár húsz éve, hogy a háború visszakérődzte minden túlélőjét. Húsz éve, hogy férjed, gyermeked apja elment. Hol van most, ha nem halt meg? A háborúnak tíz éve vége. Miért nem tér vissza a te legendás hősöd, hogy visszavegye, ami jog szerint jár neki? Miért nem tér vissza, hogy elfoglalja szíved elképzelt trónusát? Miért nem tér vissza megnézni, hogyan lesz férfi egyedüli fiából? A fiad apa nélkül nőtt fel. Miért nem tér vissza, hogy eggyé legyen az ő asszonyával? Miért? Legyen bátorságod fel-

tenni a kérdést. Miért? Nem szólsz, mert félsz a választól. El vagy veszve, Dinah. A te kislányos mennyországod fényei kihalnak, le kell szállnod ósdi körhintádról, és szembe kell nézned a való világ súlyával. Én várlak. Gyere velem. Az élet itt és most *van*. Meddig akarsz még emlékekben élni, ott, ahol a múlt szellemei folyton összecsapnak? A háborúnak vége, vége. Tedd le te is a fegyvert és a szívedet fogva tartó páncélt, akaszd falra a kardot, ami nyelved hegyén folyton kész arra, hogy kiugorjon és gyilkoljon. Lehúzza a súly. A repülés nem akarat, hanem kegyelem. A tied zuhanás. Kőszikla vagy az égbolton, kőszikla, mely szabad madárnak adja ki magát. Szerénységből vagy inkább büszkeségből, te a dühödet zárva tartod magánytól visszhangzó egedben. Groteszk és patetikus, mint egy gyermekrajz. De vigyázz, mert alattad mocsaras láp terül el, messze, messze, amíg a szem ellát. És előbb vagy utóbb földre kell szállnod. Mit akarsz? Miben reménykedsz? A halhatatlanság sziklájába vésett sírfeliratban? „Itt nyugszik a nő, aki élve falazta be magát szerelme várfalába.” Dinah, a halottak kultusza halott. Az élők királysága visszatért. Mondj valamit, válaszolj, kérlek!

DINAH Lazítsd már ki az udvariasság harapófogóját! A kezed már rég a cukortartóban nyúlkál. Elmondtad, amit el akartál mondani. Most menj! Dolgom van.

ANTE Őszinte kezet nyújtok neked, ez egyedüli menekvésed, nem várt felemelkedésed. És te magasról leköpsz. Ki fog kimenteni a mocsárból? / Erőtlen vagy, szárnyaid árulóid lesznek, cserbenhagynak, és halálos zuhanásra ítélnék.

DINAH Menj el, Ante, te nem tudod, mi az a fogadalom. Mi nem értjük egymást. / Vedd a házbéredet, és mutasd a hátadat!

ANTE Nem, te nem tudod mit jelent a fogadalom. Gyomrodban az erényesség teje megecetessed. Az aggodalom emlői táplálják reményed. Meghal, még mielőtt megnőne és kifejlődne. Te vagy az, aki nem tudod, mit jelent a fogadalom, boldogságkeresésben élni: ez a létező legnagyobb fogadalom.

DINAH A te degenerált lelkiismereted a bendődből korog, és még te akarsz nekem reményt adni, tudós beszédek tartani. Talán tudományos könyvet reggeliztél?

ANTE Dinah...

DINAH Madame Elias. Így hívnak, Elias asszonyság.

ANTE Hallgass meg!

DINAH Nem, te fogsz engem meghallgatni. Le akarom zárni a beszélgetést. Teletömheted a fejem szép szavakkal, és henceghetsz itt nekem, te akkor is annak az embernek a fia vagy, aki megerőszakolta és teherbe ejtette a saját lányát. És ennek a természetellenes egyesülésnek az eredménye te lettél, átkozott utód. Ott kellett volna elszáradnod apád heréiben.

ANTE Dinah, idővel...

DINAH Idővel mi? Nem tudsz szép szavakkal elaltatni. A koplás kiélezte érzékeimet. Megmondom neked, mi vagy. Szemed gödréből agyar ágaskodik. Egyedül a halál cérnaszála fogja befércelni kapzsiságod szemhéját. Mészárosfiú, te nem értesz semmit abból, amit egy fogadalom jelenthet. Süket vagy a szépség hívására, és vak a fenségesre. Nem kérek belőled. Hogyan is kérhetnék? Te apád fia vagy. A kutya is azt üríti, amit megeszik. De az asztal, amire te ágaskodsz, túl magas neked. A te helyed alatta van. Maradj is ott! Elégedj meg a maradékkal! Menj, mutasd a hátad! Szépen álldogálsz itt a két hátsó lábadon, de amit kérsz, sosem fogod megkapni. Én egy férfit várok, / nem egy sápadt utánzatot, egy esetlen hamisítványt, aki felfalja más okádékát.

ANTE Te beszélsz? Te a megpenészedett sütemény, te, a hordó seprője, te, az abbahagyott ebéd maradványa, te, az üres asztal? Nézz magadra, ott van arcodon a keserűség gyűrött fintora. A boroskupában, amiben sorodat őrizgeted, a bor méreggé változott. Nem szólsz semmit? Ha el akarsz hallgattatni egy nőt, tarts elébe tükröt. Beszélj a külsejéről. Az enyém vagy, asszony. Nem akarod még tudomásul venni, de a nevem bele van vésve méhed falába. Ízt varázsolok a szádba. Dinah, minél inkább azt mondd *nem*, annál inkább akarlak. Elárasztalak nedveiddel, orgazmusaid zuhatagában fogok élvezkedni, mint egy kiszomjazott, beléd hasítok nyelvemmel, ajkammal. Elfelejtetted a kísérteteket. Húsz év elegendő volt, / bebizonyítottad, hogy erős vagy. Járulj ágyékomhoz, itt elfelejtetted őt. Még a nevét is elfelejtetted...

DINAH Te el akarod felejtetni velem Eliast? Sivatagban prédikálsz, mészárosfiú, kihúlt vasat kalapálsz, a halottakkal perelsz. Ha te vagy a Nap az égen, ne süss rám, szívesebben választom az örökkévaló sötétséget. Ha te vagy az élet forrásvize, ne itass meg, inkább választom a szomjazás gyötrelmeit. Ha te vagy az utolsó férfi a föld felszínén, ne közelíts hozzám, inkább megszakadok a vágyakozás útvesztőjében. Hogy odaadjam magam neked? Hogy te engem elvegyél? De mivel, kisember? Ha a hús győzedelmeskedne felettem, elmegyek és odadobom magamat a

rémálmok könyvéből kiröppent démonoknak. A kutyák is meghágyák egymást, de nem lesznek többek kutyáknál. Én emelt fővel járok, lépteim kopogása a világ fülében visszhangzik. És te, te beszélsz nekem a szépségről? Te? Férjem cipőtálpában is megnézhetnéd magad, ő anynyira tiszta, és neked van bátorságod idetolni a kutyaképedet. Te mérészel a kapum előtt vonítani? Ki dobott neked csontot? Menj vissza a helyedre, mézárosfiú, és találj magadnak való szukát! Apád felemás munkát végzett, mikor téged csinált. Fenyegetőzéseid nem hosszabbítják meg a kardod méretét. Menj, a világ megnyílik neked, csak neked, széttárja combjait. Menj, hágd meg tetszésed szerint, ejtsd teherbe, nemzzél fattyakat a saját hasonlatosságodra. A méreted nem az én méhemnek való. Én egy férfira várok, egy férfira, aki képes engem betölteni, belakni, teljesen a magáévá tenni. Nem szólsz egy szót sem? Jól látam tehát, ha el akarsz hallgattatni egy férfit, beszélj a farka méretéről.

ANTE A te férjed halott, / meghalt!

DINAH Mutasd a holttestét, és elhiszem neked.

ANTE Szereted a fiadat, mégis elutasítasz engem.

DINAH Fenyegetéseid nem érik utol fiamat.

ANTE Hajnalban partra száll.

DINAH Hazudsz!

ANTE Már a hajón van.

Cseng a telefon, bekapcsol az üzenetrögzítő, Theos az.

THEOS HANGJA „Anyá, én vagyok, anyá, én vagyok Theos, vedd már fel! Anyá, anyuci, édesanyám, Dinah, madame Elias. Jó, azért hívtalak, hogy szóljak, útban vagyok hazafelé. Mindent elmagyarázok.”

Ante leakasztja a telefonkagylót, és gyorsan visszateszi.

ANTE Most már elhiszed.

DINAH És te nem félnél egy megvadult oroszlánanya ágyában aludni?

ANTE Aludni? Ki beszél itt alvásról? Én azt akarom, hogy alattam nyávgonjon a felesége annak a férfinak, aki segített apámat megölni.

DINAH Az apád vadállat volt, méltatlan arra, hogy lélek lakozzék benne. Megsiratom nővér-anyádat, amiért egy démont kellett kihordania, aki te vagy.

Ante rátámad, Dinah, kezében konyhakéssel, védekezik.

ANTE Bátor kis szádba dugom a megadás harapásait. Tüzességed, visszautasításod ellenére is meglovagollak, véresre sarkantyúzom oldalad. Hátadon fogsz bosszúm ormára emelni engem. Megdugni, bocsánat, feleségül venni egy halott hős asszonyát, na, így kell a hazát megtisztelni.

Haza, milyen gonosz szó. Te az enyém vagy, a történet így szól. Az ére-
nyesség mindig feloldódik a szükség kelyhében. Igen, cukros galambom,
előbb vagy utóbb kitárod nekem gabonatárad, bármennyire is belepték
már a por és a pókhálók. Éljen a tavasz!

Dinah megvágja Ante kezét a késsel.

DINAH Nem a te világod ez, mészárosfiú!

ANTE Meg fogsz hajolni előttem.

DINAH Te egy halott nőt fenyegetsz.

ANTE Én nem téged fenyegetlek.

Ante kimegy. Cseng a telefon. Dinah válaszol.

DINAH Theos? Theos?

ANTE „Holnap vagy igent mondasz, vagy megölöm a fiad.”

Ante leteszi a telefont.

DINAH A fiamat nem adom harc nélkül... Holnap a véredben fogok tán-
colni! Jöjjön hát a halál, és vigyen el végre. Mit mondok? Meghalni?
Még ahhoz is szerencse kell.

HARMADIK JELENET

*Tengerpart. Hajnal. Bejön Elias. Bejön Nouritsa, Elias édesanyjának szel-
leme.*

NOURITSA Ember, nincs a tengerben elegendő só? Miért tovább sózni?
Nyeld le könnyeidet! Miért kúszol a földön, mint kutya az emberek
között?

ELIAS Ki vagy te?

NOURITSA Mit számít, ki vagyok vagy ki nem vagyok, majd később kita-
lálod. Kelj fel!

ELIAS Nem ismerlek.

NOURITSA Úgyesen bujdosol rőt sebek álarca mögött, de előlem nem me-
nekihetsz. Tudom, ki vagy, ki voltál. A szemed gödrében lobogó tűz
összetéveszthetetlenül a tiéd.

ELIAS Senki vagyok. Menj innen, nem ismerlek.

NOURITSA Álcád nem működik. Kelj fel, hamis koldus, a nyáj várja már
pásztorát.

ELIAS Menj utadra, öregasszony, tévedsz, én nem ismerlek.

NOURITSA A kakas még nem szólalt meg, és te már háromszor megtagad-
tál engem.

ELIAS Nem ismerlek.

NOURITSA És voilà! Nem, te nem akarsz felismerni, de az idő és a halál dacára én felismerlek. Ezen a szigeten én vagyok az egyedüli, aki még fel tud ismerni.

ELIAS Hagyj békén! Szerencsétlen hajótörött vagyok, akit a nyomorúság e sziget vendégszerető partjaira vetett.

NOURITSA Vendégszerető? Elhamarkodva beszélsz, idegen, vagy nyitott szemmel álmodozol. Mikor a nap felkel, nézz jól körül, az erdőből nem maradt más, csak a farkasok. Miért tértél vissza éjnek idején, mint tolvaj, hacsak nem a bölcs gyanakvás kényszerített erre? Jól teszed, hogy résen vagy, téged itt nem várnak jó szívvel. Itt az emberek csak akkor szeretik a hősokeket, ha azok halottak, vagy ha ott maradnak helyükön a nagy történelem árnyékában. Itt nincs számodra menedék. A vendég-szeretetet innen elmenekült. Bye-bye.

ELIAS Nem az vagyok, akinek hiszel engem.

NOURITSA Te nem tudod, hogy én mit hiszek.

ELIAS Nem vagyok már itt. Alszom!

NOURITSA Alszol? Kelj fel, alhatsz, majd ha meghalsz. Szívünk csataterén az aggodalom és a reménység fáradhatatlanul egymás torkának ugranak, és te, te alszol?

ELIAS Éhes vagyok, szomjas vagyok, öregasszony. Találj nekem valami munkát, ha pedig nem, akkor tűnj el az éjszakában!

NOURITSA Munkát? A vendég-szeretettel együtt a munka is elmenekült. Bye-bye munka. Munkát akarsz? Legyél ismét az, aki voltál. Régen nevednek pusztá kiejtése is gyógyír volt a gyengéknek és átok minden fattyúnak.

ELIAS Ki vagy te?

NOURITSA Egy éjszakából kiszakadt árny. De gyere, nagy harcos, lépj színpadra, ne mondj le ilyen gyorsan tüzes öltözetedről. Kertedet ellepte a gyom, gyere és tedd rendbe!

ELIAS Sokszor láttuk már, amint az öregség ok nélkül is bölcselkedik. Menj utadra, szerencsétlen romhalmaz, és hagyj engem menni a sajátomon. Vegyen szárnya alá a sajnálat istene, és büntesse meg mindazokat, akik ilyen nyomorú sorsra kényszerítettek téged.

NOURITSA Ahhoz képest, aki a családja helyett a háborút választotta, jól beszélsz. Úgy tűnik, belekóstoltál a balszerencse könyvébe. De a tudáshoz nem elég meginni a keserűség fekete tintáját, nem elég átnyálazni a kétségbeesés lapjait. Nem, nem elég pusztán szenvedni, te légy a könyv,

ölts testet benne, és mint a pillangó, aki a tudásra vágyik, vesd bele magad önként a lelkeket velőig tisztító, emésztő lángba, miközben a csend és a hamu a semmi csarnokáért versengenek, látod: ez a szerelem.

ELIAS Hallgass!

NOURITSA Nem fogok hallgatni, ellenkezőleg, minden félelmedet kikiáltom, kitágítom a füledet, hogy meghalld, amit mondok. Nyelvem nem tud többé a hallgatás barlangjában rozsdásodni, húszmillió év nagyon hosszú idő. Be akarod törni a fejemet? Rajta, markolj meg egy követ, és tedd meg! Törni-zúzni, azt tudsz. Távolról, közelről, te ebben is a legjobb voltál, Elias! Igen, rólad beszélek.

ELIAS Nem tudom, milyen gonosz csellel ismertél fel engem, aki nem tudok magamra ismerni, de a titok súlya, amit most felfedtél, lesújt rád.

NOURITSA Törd be a fejemet, Elias, én már rég halott vagyok.

ELIAS Mikor meglátod, hogy szemedbe csorog az a kevés vér, ami még bened maradt, gyorsan megbánod a sok szellemes értekezést, amit most a fejemhez vágysz. Jobb lett volna neked is, ha titkom titkod marad, ha elárulsz, bár megtagadtam a vérontást, esküszöm, hogy két kezemmel öllek meg, és holttested cafataival barátaimná teszem a kóbor kutyákat.

NOURITSA Nem szeretnék az ellenséged lenni semmi áron, Elias.

ELIAS Én sem, öregasszony, sokszor félek saját magamtól.

NOURITSA Mi lett veled, édes fiam?

ELIAS Ki vagy? Mondd meg a neved, melyik családból való vagy?

NOURITSA A nevem Nouritsa, édesanyád vagyok, Elias.

ELIAS Az én anyám halott!

NOURITSA Halott, tudom, hogy meghaltam. Emlékszem rá. Szép halál volt, az ország anyái mind engem irigyeltek. A cseresznyefa alatt ültem, amit még te ültettél Theosnak, tele volt virággal, és a szívem egyszer csak nem dobogott többé. A kicsi sírni kezdett, te rögtön megértetted, mi történt, de kora ellenére apád mégis előtted ért oda. Aztán jöttél te, aztán Dinah. Theos fel akart ébreszteni. Csendes májusi nap volt. Nem akartam látni, amint elmész. Így elmentem én előtted.

ELIAS Anyám, miért bolyongsz az élők között? Valaki nem teljesítette a kötelességét? Senki nem vitt virágot a sírodra, Dinah, Theos, Apa?

NOURITSA Légy nyugodt, az én sírhelyem örökös tavasz.

ELIAS Valóban?

NOURITSA A halottak sosem hazudnak. Ne gyere közel! Előbb el akarom neked mesélni a sok szenvedést, amit azoknak okoztál, akiket hátrahagytál. Húsz éve, hogy a világ rád vár, és lám, egy bizonytalan hullám

egy kövületet, döglött halat, tanulmányozásra méltó fajzatot, élettelen vázat köpött ki partjainkra. Nézz magadra, gyermekem, mit csináltál magadból? Te most akarsz elbukni? Az, ki helyedet akarja feleséged ágyában, nem akar várni többet, a türelmetlenség véresre sarkantyúzza vágyait. Miatta bátorkodtam átlépni a halottak birodalmának tiltott kapuján. Figyelmeztetni szeretnék egy küszöbön álló kényszerházasságra. Sokan vágyják ezt, de Ante a falkavezér.

ELIAS Ante, a mészáros fia?

NOURITSA El akarja venni feleségül a te asszonyodat. Egy értelmes némben elfogadná az ajánlatot, és tágra nyitná száját, hogy befalja az árulás farkát. Korunk ezt megengedi, sőt, egyenesen követeli. Azt mondhatnánk, hogy ez az ölelkezés új divatja. Mindig találni egy pragmatikus okot az ilyen kurvázkodó cselekedetekre. Nézz rám, és lásd meg magad! Hol vannak győzedelmeid, csatáid, kitüntetéseid, a harci sisakod, a hódításaid? Nem vesztettél el valamit útközben? Húszmillió év egy barlangban, hosszú idő. Nagy hős, ne keresd többé, ami elveszett, az elveszett, és sem könnyek, sem sóhajok nem vigasztalják az emlékeid falán táncoló régi örömök elvesztését. Gyere, ébredj fel, mielőtt a világ teljesen elnyelne. Kelj fel! A kor már nem akar téged.

ELIAS Dinah, elfelejtettem az arcát. Anyám, elfelejtettem őt.

NOURITSA De ő nem felejtett el téged! A te feleséged tanulmányozni való eset. A világ sátra alatt a pénz mindenre képes. Megszelídíti a legszérmesebb lelkeket is. A siker, a szerencse nagyasszonya a szükség ostromával felfegyverkezve kedvére táncoltatja az erényt. De a te asszonyod ellenállt, nem hódolt be a siker zenéjének, nem dörgölözött a gyalázat rúdjaához azzal a kifogással, hogy magányos. A várakozás lándzsája mélyen belefúródott lelkének húsába, egyetlen mozdulattal a szokás nyergébe tudna ugrani, de ő inkább tartja az ostromot, nekifeszül, és rágja zablóját, mely szétszaggatja csókjaidtól megfosztott ajkait. Szeret téged, de te messze vagy. Rád vár, de te egyre csak késel. Hol voltál ennyi időn keresztül? A háborúnak tíz éve vége, és te, te nem térsz haza.

ELIAS Az éjszaka sűrűjét okádtam.

NOURITSA A te kancádat egy másik férfi akarja meghágni és elvenni. És a végén még sikerül neki. Elég, ha Dinah igent mond, és szenvedései megszűnnek, de ő inkább téged szeret, és gürcöl. Egy szellembe szerelmes. Hélas, Elias, a szellem, és csak ő látja. Dinah valóságos, szegénykém. Ő az őrült, és te vagy a szellem.

ELIAS Anyám, nem emlékszem a tekintetére. Elvesztettem egyik éjszaka. A fegyverek még forrón lángoltak, én egy élettelen gyermek fölé hajoltam. Egy nő magához szorította. Bizonyára az anyja lehetett, mert halott madarak potyogtak a szeméből. Akkor repült ki számkivetve szívem rejtett zsebéből az én kedves Dinah-m tekintete. És zuhanásában még egyszer utoljára megláttam szemeit, a két napot, a fényóceánokat, amelyekbe annyiszor megmerítkeztem.

NOURITSA Ha újra akarod látni őket, ölnöd kell.

ELIAS A háborút abba kell hagyni, anyám. Testemmel-lelkemmel újra és újra belezuhanok az éjszakába, ami fogva tart. Fogok-e még élni valaha?

NOURITSA Légy önmagad!

ELIAS Félek, anyám.

NOURITSA Mit ettél ma, kisfiam?

ELIAS Anyám...

NOURITSA Ellen kell állnod. Ne rágd le körömödet éned tövéig. A gyilkosság lesz gyógyíred, megbánásnak nincs helye.

ELIAS Ismét halál? Muszáj ölni?

NOURITSA Elias, vissza kell jönnöd!

ELIAS Anyám, én megtagadtam a vért.

NOURITSA És a vér mit mond erre?

ELIAS Belém kapaszkodik, a vér makacs.

NOURITSA A lelkiismeret nem szelídíthető könnyen. Gyere vissza!

ELIAS Nem akarok többé embert ölni.

NOURITSA Gyere vissza!

(Megjelenik Odessa.)

Gyere vissza! Gyere vissza!

ODESSA Egy nyolcadhang, egy ellensúly, és voilà, a dallam megtorpan. Az élet a halállal keringőzik, a különválás pedig vérbe van írva. Melyikbe? A tiédbe, az enyémbe, az övébe, az övékébe? Csábít a vér, kész csábítás, csalogatás, csapda, amibe mindnyájan belesétálunk. A fejlődés közel, egy látcsövön keresztül atomot hasítotok, messzi csillagtesteken lejtitek a táncot, férfiak belsejét termékenyítitek meg, míg végül úgy hozzák világra a gyermeket, mint a nők. A vér láncolata tagadhatatlan, tántoríthatatlan. Bánom már a barlangot. Az anyaméh énekelni fog, de melyik lesz az az ének? Kelj fel, férfiú, állj fel! Hagyd el a barlangot, nézz körül, a szépség húszmillió éve vár rád, menj és feküdj mellé, hasad feszes bőrére oly éneket fog rajzolni, mely elringatja a világot. Köszörüld meg torkodat lelked mélyéig, és köpd ki a szívedet nyomó keserű golyót!

Nedvesítsd meg ajkaidat, és engedd ki a düh kiáltását! Vágd le ennek az uzsorásnak a nyakát! A torka már várja kifent állkapsodát. Már-ványhasa késedet várja, halál: ez a szó már oda van vésve. Ébredj fel, önsajnálátodat tedd szíved kilyukadt zsebébe, és szíved rátalál a sűrű éjszakában a halottas csónakok öblére. Meg kell halnia. Cselekedj, mert hamarosan meghágja asszonyodat a fiad holtteste fölötti gyászban.

ELIAS Újabb vérfürdő?

ODESSA Az utolsó. Tárd ki rémületes szárnyaidat, szállj ismét a magasba!

Rejtőzz el az éjszaka leple alá, és a kellő pillanatban csapj le prédádra, és préseld bele a gyűlölet karmait! Halála biztos. Gyere elő barlangodból, térj vissza a világba, a húskereskedő úgy páváskodik ezen a szigeten, mint egy isten az oltára körül. Ez elfogadhatatlan, és ezt egy istennő mondja neked.

NOURITSA Gyere vissza, gyermekem, menni kell, kelj fel!

ELIAS Fáradt vagyok!

NOURITSA Én is, én is fáradt vagyok.

ODESSA Én is fáradt vagyok.

NEGYEDIK JELENET

Theos a hajón van. Szirénák, sirályok, hullámok, szél.

THEOS Kibaszott ország, annyival szebb lennél nélkülünk. *(Telefonba)* Vedd fel, vedd fel már! Nem, nem az üzenetrögzítőt, a te hangodat akarom, téged akarlak hallani. *(Üzenetet hagy)* „Anyá, én vagyok, anyá, Theos, vedd fel! Anyá, anyuci, édesanyám, Dinah, madame Elias. Jó, azért hívtalak, hogy szóljak, útban vagyok hazafelé. Mindent elmagyarázok. Meg akartalak lepni, de eszembe jutott, hogy te már nem szereted, ha meglepnek. Voilà. Sok-sok fényképet készítettem. Ó, igen, és találtam neked gyógyszert. Ezzel a sok bogyóval, amit hozok, a szíved még ezer évig fog élni. Az ég majdnem fekete. Közeleg a vihar. De otthon leszek, mire partot ér. Theos vagyok. Csókollak.” *(Leteszi)* Miért nem válaszoltál? Anyám, hol vagy? Félek. Miért félek? Theos, ne reszkess már! Nem vagy te részeg kurva, aki bármikor kész arra, hogy letérdeljen az ellenség farka elé. Te Theos vagy, Elias fia, aki Theos fia, aki Elias fia, aki Theos fia. Anyám, hol vagy? A név, amit viselek, már elvesztett csatába küld. Veszteni, nyerni, mit számít? Csak az számít, hogy két lábon maradj, még a halálban is. Rád kellett volna hallgatnom, anyám, ráta-

padnom ajkaidra, letérdelnem ajkaid kútja mellé és teleinnom magam a tanácsaiddal. Ante a hibás. Ő dúlta fel gyermekkorom házáat. Meg fog fizetni apám eltűnéséért. De mindenekfölött fizetni fog az öreg haláláért. A vérével visszaállítom a világ egyensúlyát. De miket hordasz itt össze, faszikám? Te hallod magad, Theos, hogy miket mondasz? Kurva életbe, ezek nem is a te szavaid. Egy másik korból, másik századból valók. Miért is jöttél te vissza? A vér hívása, a faszomat! Neked egy nő karjaiban kellene most lenned és tanulnod, bőre a bőrödhöz simulva. Harapdálná a füledet, miközben azt suddogná, hogy a szépség menti meg a világot, és te büszkeségből vagy tudatlanságból bebizonyítanád neki az A+B képletével, hogy az értelem és a szenvedély nem jó páros, olyanok, mint a víz és az olaj, nem keverednek. Ő majd parasztnak nevez, és egy kis Beethovent dudorászik neked, hogy visszanyerje a szívedet. És te, O betűre formált arcocskáddal megnevetteted, és mielőtt még bármi hang elhagyná O betűs szádat, ő ledugja tüzes nyelvét a torkodig, és te visszanyered a gyomrod alján vergődő bátorságodat. És ezt mindaddig, amíg a csend és a tűz dallá nem lesz, és zavaros hörgéseitek szimfóniája betölti a világot. Félek. Mindentől megijedek. Ha egy hívó keresztezi utam, büntetésre várok, ha fegyvert látok, várom a halált, ha orvost látok, betegségre számítok, ha szól a telefonom, végzetes hírt várok, ha meghívnak valahová, azt hiszem, megmérgeznek. Nincsenek barátaim, mert félek, hogy cserbenhagyom őket. Mindentől félek, még az árnyékom árnyéka is megugraszt. Milyen önkínzást találtam ki magamnak? Kibaszott ország, szeretlek és undorodom tőled; szép vagy még akkor is, ha én nézlek téged.

(Madarak hangja a magasban)

És mit szólnak a kormoránok? Repüljete, testvéreim, repüljete, a szépség nem vár, a világ kitárt ablak, és én fenntartom benne szárnyalásokat; tűz ujjammal készítek nektek fénycsokrot, és kivésem árnyékokot szobrait, majd a sötétkamra csendjében előhívlak titeket, kiaggatlak egymás mellé, mint valami sorozatot... Vértürdőben fogom utolsó fényképemet előhívni. Mekkora faszág!

ÖTÖDIK JELENET

Szirénák, sirályok, hullámok, szél.

NOURITSA Ez a vasárnapi hajó.

ELIAS Ma vasárnap van?

NOURITSA Holnap van vasárnap. És a fiad a fedélzeten van.

ELIAS Theos?

NOURITSA Miért, van más fiad is? Egy éve ment el, hogy megkeressen téged, az igazság az, hogy nem tudta már elviselni az anyja szenvedését.

ELIAS Látni akarom.

NOURITSA Milyen szemekkel? Hogyan fogod felismerni? Nem láttad őt felnőni.

ELIAS Anyám, ne keseríts tovább egy elkeseredett szívet.

NOURITSA Ne félj, mert nemsokára tele lesz a szám földdel, és örökre elhallgatok. Lélegezz! Az áldozat útján az apa felismeri majd fiát.

ELIAS Nem nyúlok többé fegyverhez, anyám. Megesküdtem.

NOURITSA A te esküd fogja a fiad vesztét okozni.

ELIAS Egy férfinak egyedül kell szembenéznie a sorsával.

NOURITSA De ő nem tud harcolni.

ELIAS A torkának feszülő kés lesz majd a tanítója.

NOURITSA Egy apának meg kell védenie a fiát.

ELIAS A fiúnak pedig túl kell szárnyalnia az apját.

NOURITSA A mészáros le fogja mészárolni a fiadat.

ELIAS Anyám, hagyd rá, ugyanúgy ahogy rám is rám hagytad.

NOURITSA Rád hagytam? Te el akartál menni. Szerinted miért hagytam magam meghalni? A háború mindenáron akart téged. Visszatartani téged? Ki merészelt volna? Kinek lett volna bátorsága közéd és győzelmeid közé állni, közéd és szent hivatásod közé? Ne hagyd meghalni a fiadat, még gyerek, hallgass most az egyszer anyádra!

ELIAS Sokszor láttunk gyerekeket, amint legyőznek óriásokat. (*Nouritsa és Odessa kacagnak*) Kacaghattok a csillagos éjig, de ebben a fiúban az én vérem folyik. Ezt ne felejtsetek!

NOURITSA A te véred kihűlt, kővé dermedt. A legutolsó kígyó is tűzbe vetné magát, hogy megmentse utódját. És én bensőm rejtekében hordtalak ki.

ELIAS Anyám, ez a harc az övé. Neki kell leverni a lakatot becsületének ajtajáról. Most már ő a férfi.

NOURITSA Félsz?

ELIAS Én halott vagyok, és a halottak nem félnek semmitől, anyám.
 NOURITSA A fiad pedig nagyon is él. És úgy is szeretne maradni.
 ELIAS Szeretném megmenteni.
 NOURITSA Hogyan, szavakkal?
 ELIAS Nem megyek. Az ő ereje, az ő joga, én nem mozdulok.
 NOURITSA Úgy kapaszkodsz az esküdbe, mint gyilkos az alibijébe.
 ODESSA De ő igenis gyilkos. Ezer és egyszer gyilkos. Neki kell számot vetnie a meggyilkoltakkal. Neki és senki másnak.
 NOURITSA És mit mond fia szellemének, mikor az számonkérőn jelentkezik? Mit csinál akkor, megint elmenekül? Meddig lehet még menekülni? És hová? A düh habzó tekintete mindent lát. Én hagytam ezt rád?
 ELIAS Anyám, hallgass meg!
 NOURITSA Nem, nem hagyhatom annyiban. Addig tartottalak vissza, amíg belehaltam. Mindkét kezemmel beléd kapaszkodtam. De te tántoríthatatlan voltál, és a mészárlást választottad. Kinek a nevében, milyen istenség, milyen veszély nevében tetted?
 ELIAS Anyám, egy hazátlan nép el van veszve.
 NOURITSA Ó, elfelejtettem, a szent föld, amit az istenektől kaptunk! És mit kell cserébe adnunk ezért? Az istenek nem jószágkereskedők, ők nem a népek sírásói, sem hajthatatlan gyűlöletünk bírái. Nem, nem fogadom el a haza érvét. Hallgass a lelkiismeretedre, talán azt megérted.
 ODESSA Én sem tudom ezt az érvet elfogadni. Ha akarod, elbújhatsz, mint teknősbéka a teknőjébe. De előbb vagy utóbb ki kell dagnod a fejed. És akkor milyen szavak tudják elrejteni öldökléseid borzalmait? Milyen szerepet fogsz eljátszani nekünk? Milyen álarc mögött, milyen hanggal, milyen testben fognak hazugságaid testet ölteni? Milyen szöveget fogsz a homlokát ráncoló szájalomnak deklamálni? Ki lesz a szerző? Te? És mi lesz a csúcspontja? Milyen filozófiai vagy spirituális stratégiát fogsz bevetni, hogy belesétáljunk trükkjeid hálójába? Mocsokba öltözve megjelenysz húsz év után, és eljátszod a bűnbánó hős szerepét. Mit vársz tőlem? A megbocsátás koszorúját? Saját magad madárijesztője vagy. Megbánásod lábánál ülve senkit nem ijesztasz meg. Lelkiismeret-furdalásod madarai csipegetik lelkedet. Elfordulhatsz a vértől és a fegyverektől, fetrenghetsz a száműzetés porában, soha nem fogod eltompítani emlékezeted tanúvallomását. Megfogyatkozva, jajgatva, de ott leszek, hogy elmondjam. Vállald fel démonjaidat! Kikerülheted az emberi igazságtevést, de hogyan menekülhetnél a gyomrod mélyén trónoló bíróságtól? A világ összes páncéltknője nem elegendő, hogy elrejtse bűneidet.

Cselekedeteid bele vannak vésve a könyvek könyvébe. Igen, Elias, te elvesztél aznap, amikor a mészárlást választottad. De a föld alatt már nincs gyilkolnivaló.

ELIAS Tudom.

ODESSA Katonaként távoztál, és sírásó lettél.

ELIAS Tudom.

ODESSA Orvosként mentél el, és méregkeverő lettél.

ELIAS Tudom.

ODESSA Védelmeszni mentél, és most itt vagy tömeggyilkosként.

ELIAS Tudom, tudom.

ODESSA Az én szerepem az, hogy fáradhatatlanul ismételgessem, amiről azt hiszed, hogy tudod. Gyere ki a labirintosodból! Majd én vigyázni fogom titkaid házát. Gyere ki, és merd megmutatni önmagad. A szembe-sülés elkerülhetetlen, ne halaszd tovább!

ELIAS Nem fogok többet embert ölni.

ODESSA Nem, nem, nem... Akkor halj meg! Kínáld fel tálcán életedet a mészárosfiúnak, helyezd bikafejedet a bosszú tilója alá, és szabadítsd ki a vér démonát. Halj meg, talán megtalálod a békét, amit még nem érdemeltél meg. Ante vért akar, ezt követeli minden erejével...

ELIAS Nem kellett volna visszajönnöm.

ODESSA Nem kellett volna elmenned.

ELIAS Megyek.

ODESSA Hová mész? Egy fordított irányú keresésre indulsz? Ha megtalálod a megváltás Grálját, kinek az ártatlan vérét fogod áldozatra emelni? A fiad vérét? És haldokló anyjának, akit az út szélén hagytál, mit fogsz mondani? Mit fogsz majd neki mondani?

ELIAS Anyám, anyám.

NOURITSA Az anyád én vagyok.

ELIAS Anyám.

NOURITSA Mit anyám, anyám? Megtanultad kívülről ezt a szót?

ELIAS Nem tudom, mit tegyek.

NOURITSA Előbb kellett volna erre gondolnod! Elmész, tarolsz, tönkrete-szel, gyújtogatsz, fosztogatsz, mészárolsz, és utána mondod, hogy anyám, anyám? Nem, anyád nem ért egyet, anyád fáradt, nyugtalan, elege van, majdnem halott már, anyád. De mire jó az én beszédem? Úgy tűnik, a széllal szemben füttyölök. Aludni akarsz, kisfiam, rajta, de ne próbálj engem elaltatni a hülye történeteddel egy taknyos kölyökről, aki belesza-rik majd az óriás szájába. Én csináltalak, ezt ne felejtsd el! Nouritsát

nem lehet csak úgy elaltatni. Én hét nappal a múzsák előtt jöttem a világra.

ELIAS Engedj beszélnem!

NOURITSA Nem, azt akarom, hogy cselekedj, a fülem tele van már szavakkal. A szemem éhínséget kiált, és látni akarja, amint vér folyik.

ELIAS Engedj beszélnem!

NOURITSA Nem, nem akarom, hogy beszélj. Egy tűzvészt nem lehet nyállal és köpettel kioltani. Egy gyilkos hadsereget nem lehet kövekkel és himnuszokkal visszaverni. Kiegyezés? Szép dolog, mondhatom. Ti megsemmisítettétek az ellenséget razziás csatákkal, meddő fecsegéssel teli fegyverszünetekkel, kis tűzön pusztítottátok el őket egyenként, és a világ semmit nem ellenkezett. Az ő céljuk nem volt jogos? Az ő harcuk nem volt törvényes? Te mondtad, hogy a cél legyőzhetetlenné tesz, akkor ők miért veszítették el a háborút?

ODESSA A gyermekek csupasz hasa nem hatotta meg az idegen hordákat, a becsület-idegen hordákat. Ott voltam, láttam.

NOURITSA Te róla beszélsz?

ODESSA Róla és mindazokról, akik úgy ünneplik áldozataik vérért, mint valami trófeát.

NOURITSA Te mit keresel tulajdonképpen?

ELIAS Az egyedüli hadizsákmány, amire áhítozom, az a csend, és nem akar csend lenni.

NOURITSA A te hadizsákmányod az újra megtalált otthonod.

ODESSA Olyan biztos vagy ebben? És mennyi időre? Ezer év múlva milyen nyelvet fognak majd beszélni az otthonában?

ELIAS Ez a háború teljesen felőrölt.

NOURITSA Teljesen felőrölt, mert mindent odaadtál neki. Gyere, öleljek meg.

ELIAS Nem érdemlem meg e szent helyet.

NOURITSA Gyere!

ELIAS Mocskos vagyok.

NOURITSA Gyere, az érintés mindkettőnket megtisztít. Nincs minden veszve, soha sincs minden veszve, végy kezédbe fegyvert, térj vissza otthonodba! Ne hagyd, hogy a kétség lyukat fúrjon szíved gyümölcsében.

ODESSA Te gyümölcsről beszélsz neki, de ő a tavaszt kívánja.

ELIAS Igazad van, anyám, minden nincs veszve, még megvannak a kéte-lyeim. Megyek és beszélek Ante-tal.

NOURITSA És mit mondasz neki? A te apád megölte az ő vérfertőző apját. Agyonütötte, mint egy vadállatot, mert az volt, levágta a nemi szervét, beletömte a szájába, és kiállította a megcsonkított testet a főtérré, és te beszélni akarsz vele? Mire vársz? Megbékélésre? Ott, ahol a vér felbuzog, a megbocsátás fája nem terebélyesedik.

ELIAS Az apját akarja megbosszulni, én a gyilkost ajánlom fel neki.

ODESSA Cselekedj, Ante nem fog habozni. Ne halj meg harc nélkül!

NOURITSA A te apád ölte meg az ő apját...

ODESSA De ő adta a kegyelemdöfést.

NOURITSA Ez nem lehet igaz.

ODESSA Ott voltam.

NOURITSA Ez lehetetlen, hiszen még gyermek volt.

ODESSA Hidd el nekem!

NOURITSA Alig volt tizenhárom éves.

ODESSA Épp ideje volt elkezdeni.

NOURITSA A csonkítást is ő végezte?

ODESSA Nem, de mindent látott, az apja kényszerítette, hogy végignézze.

NOURITSA És te hová mész?

ELIAS Mondtam már, hogy hova.

NOURITSA és ODESSA *(egyszerre)* Nem fog rád hallgatni.

NOURITSA Nyisd ki a szemed! A beszéd ideje lejárt. A kenyér és só korszaka véget ért. Az emberek kemények lettek, a kenyér száraz, süketek a fülek, és kérgesek a szemek. „Siker”, ez a pillanat jelszava. Ezt kalapálják hidegre a szívek üllőjén. Ne beszélj vele, a gondolatokkal is kereskedik, a nyomort is bérbe adja, ő a szélhámosság atlétája, hangosan henceg, és nem tudja befogni a száját. A kíváncsisága a gyomra. Ne tévelyedj el az elvek nyilvántartásában. Tudod, mit mondanak, disznók gyomrában nincsenek erkölcsök. Öld meg ezt a mészárost, feszítsd fel az igazságosság keresztjére. Vágd fel az állától a farkáig, és nem találsz ott semmit, hacsak nem a mások javait. Ez a fattyú mindent magáénak akar, amit csak meglát.

ELIAS És senki nem áll neki ellen?

NOURITSA Ki állna ellen? Ki? A falubeli férfiak már nem férfiak. Egy félszekaljnnyi félelemtől kasztrált kurva legfeljebb. Ha mind egy helyre teszed őket, együtt sem érnek annyit, mint a te asszonyod cipője. Amikor a mészáros elhalad előttük, kórusban leborulnak, és vigyáznak, hogy szemük csukva legyen. Nem szeretik felismerni önmagukat a cipője kopogásában. Egy csokor segg a világra nyílvá. Szájukig saját szarukban el-

merülve aláaknázzák az utat, amit tulajdonképpen már elvesztettek. De hidd el nekem, ezek a disznók jó helyt vannak ott, ahol vannak. Ha valamelyik közülük fel merészeli emelni a fejét, az csak azért van, hogy megbizonyosodjon, a többiek még mindig ott vannak. Egymásra néznek, egyetértenek, egymás szomorú önarcképei. Itt senki nem mond már semmit. Vonogatják a vállukat, és igazítgatják a boldogság álarcát. Itt, hol valamikor a lázadás öklét örömkialtózásokkal rázogatták gyermekeink kék egébe, itt mindenki hallgat. És ebben a csendben mohón szopogatják a rikító közönségesség farkát. És tövig nyelik, amíg a legkisebb kérdések is elfojtódnak. És ő, aki helyedet akarja feleséged méhében, örömet leli e disznó színjátékban, a szavakat elfojtja e kifröccsenő semmittevés, minden szájon lakat, csak a szégyen szivárog ki belőle, és az árulás mérgét mindenki lenyeli. Ő pedig természetesen tapsol mindennek. Véresre tapsolja tenyerét, amíg minket is meggyőz arról, hogy ez egy jó előadás. Ki fogja levágni ezeket az átkozott kezeket? Senki? Akkor neked kell megtenned! Öld meg a mészárosfiút, akinek nem lett volna szabad megszületnie.

ODESSA Aki el van átkozva, az örökre átkozott marad, Elias, számodra meg van írva: nincs más út, mint a vér útja.

ELIAS Fáradt vagyok, egész életemben csak aludnék.

ODESSA Akkor csipkedd magad, a hajnal hintója nemsokára megérkezik, és elkergeti az éjszakát, hogy visszaültesse a nappalt a világ trónusára.

Messziről hallatszik a vihar.

ELIAS Ez a vihar oly régen követ már engem.

NOURITSA Bár rád ragyogna, és mindnyájunkat magával ragadna. Ne is hallgass rám, aludj!

Elias elalszik.

HATODIK JELENET

ODESSA Aludj! Hunyd le a szemed, és engedd be, tárd ki az álom kapuját! Ami pedig az érkezőt illeti, engedd be őt is! Ő a legboldogtalanabb az emberek között. Ne mozdulj! Hagyd, hogy hozzád jöjjön! Hagyd, hogy jöjjön! Nézd, hogy této vázik, hogy reszket és verejtékezik. Idejött, hogy gyűlöletét kiokádja apád sírjára. Hagyd, hogy tegye, számára úgyis késő már, holtteste a hazugság pocsolójában úszik a döglött halakkal együtt. Felette egyetlen kapitány áll csak, ő is a fejét rázza: a félelem, elveszett

lelkek kormányosa, nincs iránytűje, nem tud térképet olvasni, és nem tud a csillagokba nézni, anélkül, hogy ne hazudna nekik. Magasan ülve saját éjszakája sűrűjében őrkatonája azt szeretné kiáltani, hogy „Szárzaföld! Szárzaföld!”, de örökre és jóvátehetetlenül néma marad. Ante is el fog sülyyedni. Büszkesége felfűjt szárnyaira az aggodalom ujjai örökre éber szemeket varrtak. Nézz rá, az egek szeleit szeretné megszelídíteni, de csak saját sóhajai seregét tudja vezetgetni.

Bejön Ante, részeg. Zene, tánc.

ANTE Dögölj meg, és megint csak dögölj meg! Számomra te soha nem leszel eléggé halott, eléggé kihűlt, eléggé hideg. Te megölted az apámat. Férfiasságomat, emberi címemet karmokkal és agyarakkal kellett kivívnom. Amióta e világra jöttem, homlokomon viselem anyám ártatlan vérért. Nekem kellett volna vérfertőző apámat megölnöm, de úgy történt, hogy te közbeléptél, és megfosztottál ettől a csodás cselekedettől, ami némi elégtételt adhatott volna a fiúnak. Ettől a vértől uszítva, mit csinálhattam volna dühömmel, gyűlöletemmel? Lenyeljem? Visszafojtsam? Meg kellett bosszulnom az apát, nekem kellett volna megölnöm. Nézz magadra, te nagy igazságtevő! Egyedül vagy, és a sötét föld alatt fekszel. Én pedig még mindig élek és rombolok. És hol van a fiad, Elias? Miért nem tér vissza eltüntetni a sírodtól? Felesége ízletes hússzerű, hasán fogom agyonütni a fiát. Nemes, tiszta véreteket részegedésig iszom, amíg kiszárad minden forrása. Túl régóta szomjazom. Hol van a te Eliasod? Felelj! Ha a halottak közt hiszed, akkor mondd meg neki, hogy holnap megdugom a feleségét. Érted, amit mondok, öreg? Sírod tetejére döntöm, és minden nyiladékába beleírom a nevemet, és úgy megvinnyogtatom a testét, hogy füled kegyelemért fog nekem könnyörögni, a temetők pedig felébrednek az irigységtől. De várj csak, a java még hátravan.

ODESSA Hátravan? Közeleg már a te hátralevő időd. Kézzeled fogható távolságban van a te jövőd. Mert ott látlak a küszöbön. A történetnek nem sokára vége.

ANTE Ki vagy te?

ODESSA Nem hallható vészjel, láng nélküli tűzvész, szomorú istennő. Árnyék a lélek mélységeiben. Félelmetes anya, akinek ereje feledésbe merült. Kegyességgel és megbocsátással teli vonzó nő. Átölelek mindent, beleértve a fajtádbeli gonosztevőket és farkasokat. A bánatok kebelbarátja vagyok, én vagyok a csallhatatlan öröm. A sebek ellensége vagyok, én vagyok a gyógyír. Felállítom a romokban heverő világokat, én vagyok a teremtmény.

Világra hozom mindazt, ami élő és halott, én vagyok a mátrix.
 Mindenre gondot viselek, én vagyok a dajka.
 Nincs sem vonalzóm, sem iránytűm, én vagyok az irány.
 Kioldom a meggyötört lelkek állkapcsát, én vagyok a derű.
 Eloltok minden szomjat, én vagyok a forrás.
 Megmentek mindenkit a nyomortól, én vagyok az élő kenyér.
 Világosságot hozok a sötétségbe, én vagyok a tűzszem.
 Megvigasztalom a legyőzötteket, én vagyok a legnagyobb győzelem.
 Visszahozom a holtakat, én vagyok az isteni lényeg.
 Elsimítok minden neheztelést, én vagyok a hibátlan szeretet.
 Visszafordítom a hadseregeket, én vagyok a hadvezér.
 Kitárom karjaimat, mikor hozzám jössz, én vagyok a szentély.
 Jobban ismerlek, mint tenmagad, én vagyok a szeplőtlen tükröződés.
 Én vagyok a nőiesség, én vagyok az eredet. Bennem lakozik minden
 könyv, minden szerelem. Én vagyok a mindentudás, a bölcsesség tró-
 nusa.
 Én vagyok az emberiség elfelejtett műzsája.
 Én vagyok Odessa. Én vagyok a lelkiismeret.

ANTE Menj innen, ezen a színpadon nincs számodra hely, ebben a jelenet-
 ben én beszélek. A sötétség miattam van itt. Ebben a színben csak én
 sziporkázhatok, mert én vagyok a sebzett, és én szenvedek. Én esek or-
 ra, mielőtt még lábra állnék. Én sírok azért, mert soha nem nevettem
 még, én vagyok a hervadt szárba szökkenés még virágzás előtt. Halott
 vagyok, mielőtt még éltem volna. Az én végzetem és kezdetem egy és
 ugyanaz. Az életem? Egy ellaposodott lehelet a sors bosszúálló marká-
 ban. Élni? Kinek a nevében? Minek a nevében, egy liliumtiprás, egy
 magömlés, egy erőszakos behatolás egy gyermek méhébe, tele fájdalmas
 teherrel. Én vagyok, igen, ez mind én vagyok! Menj el, térj vissza a ku-
 lisszák mögé, és hagyd szóhoz jutni azokat, akik mindenüket kiokád-
 ják, tüntesd el jelmezedet és titokzatosságodat! Hagyd el a színpadot,
 maszkoddal együtt tűnj el, nem vagyok ebbe a darabba valók, nem tar-
 tozol ide.

ODESSA Hallgass rám!

ANTE Nem akarlak meghallgatni. Szereplőm elvesztette a hallását. Kard-
 dal a szájában beszél.

ODESSA Figyelmeztetni akarlak.

ANTE Mire akarsz figyelmeztetni? Kire? Az egyedüli csapás, amitől félek,
 én magam vagyok.

ODESSA Én, én, én... egyszer még felfal téged ez a sok én, hacsak egy al-
vó bosszúálló fel nem ébred utadban.

ANTE Kicsoda? Válaszolj, kiről van szó?

ODESSA Az, aki ebben a pillanatban rólad álmodik.

Odessa elalszik.

ANTE Gyere vissza, te kurva, válaszolj, kicsoda? Én is el akarok menni. Hir-
telen aggódni kezdtem a történet végét illetően. Az az érzésem, hogy
egy olyan jelenetben játszom, amibe nem voltam kiosztva. Mint egy óko-
ri város, saját látatakarója alatt szenderegve, várom, hogy fejemre hull-
jon reményeim hamuja. Hogy fog mindez véget érni? Ki tudná meg-
mondani?

Kimegy.

NOURITSA Majd én megmondom neked. Az igazság fogja kitenni a pon-
tot ennek a történetnek a végére. Akkor lesz vége, mikor súlyos keze le-
csap majd bűnös nyakadra. Az igazság csukott szemmel is telibe talál,
ezt mindenki tudja. Nem tesz különbséget szegény és gazdag között –
a gazdagok büntetlenül harácsolnak, a szegények nyomorúságukra hi-
vatkozva káros szenvedélyeknek adják át magukat. Mikor eltűnt már a
föld felszínéről, mikor por és hamu lesz belőle, az ember csak akkor ér-
ti meg az élet boldogságát. Sajnálkozik. Siránkozik, kiáltozik, sértegeti
az élőket, de már túl késő. Aki el van veszve, az el van veszve. Nekünk,
szegény embereknek mindig csak így lesz, így lesz. De senki szemfő-
dőjén nincs zseb.

HETEDIK JELENET

Móló. Kikötő. Hajnal.

THEOS Húsom mélyén dühöm egyre hangosabb, amióta megszülettem,
csak a rosszabbra készülök. Nem élhetek már lábujjhegyen.

ELIAS Elnézést kérek, elnézést...

Theos letérdel Eliashoz, akinek folyik az orra vére, olyan, mintha haldokolna.

THEOS Nyugodj le, öreg, vegyél levegőt!

ELIAS Többé soha nem alszom.

THEOS Beszélj érthetően!

ELIAS Nem, nem, csak egy álom volt.

THEOS Vérzik az orrod?

Elias fel akar emelkedni, de túl gyenge.

ELIAS Mondja csak, szép fiatalember...

THEOS Beszélj, öreg, hallgatlak.

Táskájából kivesz egy papírzsebkendőt, és Eliasnak nyújtja.

ELIAS Ne haragudjon, én idegen vagyok...

THEOS Ezért nem kell bocsánatot kérnie, én is idegen vagyok itt, még akkor is, ha itt születtem.

ELIAS Ha idevalósi vagy, akkor bizonyára tudod...

THEOS Mondd, mit?

ELIAS Theos házát keresem.

THEOS Melyik Theos? Theos, a tanár? Theos, az egyujjú? Theos, a süket Marie fia?

ELIAS Theost, a falu vezérét keresem; Theost, Elias apját.

THEOS Mit akarsz tőle?

ELIAS Beszélni vele.

THEOS Ki vagy te, idegen?

ELIAS Én? Senki.

THEOS Mit akarsz te Theostól?

ELIAS Üzenetet hoztam neki.

THEOS Üzenetet, kitől? Ne tedd próbára türelmemet, mert hamar megmutatja a foga fehérjét. Ki küldött? Válaszolj!

ELIAS Csak az öreg fülébe fogok beszélni.

THEOS Akkor kezdjél el ásni, idegen, az öreg Theos a temetőben nyugszik már három éve.

ELIAS Meghalt!

THEOS Meggyilkolták.

ELIAS Akkor tehát igaz.

Elias sír.

NOURITSA Igen.

THEOS Ismerted Theost?

ELIAS Theost... Nem...

THEOS Akkor miért sírsz?

ELIAS *(Nouritsának)* Miért nem mondtad el?

NOURITSA Nem volt elég erőm hozzá.

THEOS Ki küldött? Felelj!

ELIAS Tudnom kell.

Theos felpofozza Eliast.

THEOS Ki küldött?

ODESSA Mondd el neki!

ELIAS Elmondom neked. A győzelem szelein suhantunk, és hazafelé tartottunk, először a kétely és a félelem törték fel örömünk reteszét. Vértünkben a zavar és a zűrzavar egymást követő hullámokban tajtékoztak. Sebesültek voltunk, szétszéledő emberroncok. „Hova fogok visszatérni?”, mondta az egyik. „Hogyan tudok szembenézni a családommal?”, mondta a másik, aztán egy férfi lassú léptekkel hozzám lépett. „Nézd – mondta –, a mellkasomban ki-be járó lélegzet előhívja szörnyűségektől megbomlott lelkem panaszait. Magamba temetkezem, és kiszáradok lelkiismeretem tűző napja alatt. Menj és mondd meg az enyéimnek – folytatta –, hogy Elias akkor tér vissza, amikor emberhez méltóan felépül. Addig nem jön vissza, míg egyenként meg nem tisztította lelke csontjait a megbánás tiszta vizében. Mindaddig számkivetett lesz ön-maga és családja számára.” (*Odessának*) Mindent elmondtam?

ODESSA Igen.

THEOS Elias?

ELIAS Igen.

THEOS Életben van?

ELIAS Amikor utoljára láttam, még életben volt. Igen.

Theos leborul nagyanyja lába elé, és sír.

NOURITSA Amikor meghalt, apádnak nem adatott meg a végső tisztesség.

ELIAS Éhes vagyok, szomjas vagyok.

THEOS Ne haragudj, megfeledeztem alapvető kötelességeimről, gyere a házamba, a keveset, amim van, megosztjuk.

ELIAS Nem jöhetek veled.

THEOS Miért?

ELIAS Mocskos vagyok.

THEOS Gyere! Nem vagyok annyira szegény, hogy ne kerüljön a házban egy kis víz és szappan.

NOURITSA és ODESSA Ne óvakodj tőle! Ez a szép fiatalember Theos, a fiad.

ELIAS Ez igaz?

THEOS Igen, persze, és lehet, hogy még meleg víz is van. Gyere, ne maradjunk itt.

ELIAS Theos?

THEOS Holnap, legelső órában kimegyünk a sírjához.

ELIAS Elias beszélt nekem egy fiúról.

THEOS Én vagyok az.

ELIAS Te vagy Theos?

THEOS Én vagyok az a szerencsétlen.

ELIAS Miért szerencsétlen?

NOURITSA Mert apa nélkül nőtt fel.

THEOS Ők megölelik egymást, nekem pedig a sors egy bolond koldust küldött vigaszul, aki tíz év késéssel jött, hogy hírt adjon halott vagy eltűnt apámról. Úgyhogy igen, idegen, szerencsétlen fiú vagyok.

ELIAS Ők jól teszik, hogy ölelkeznek.

THEOS Dögölnének meg!

ELIAS A hajóról a te honfitársaid szállnak le.

THEOS Dögölnének meg! Mikor fejünk felett tűzvész tombolt, az én honfitársaim elszaladtak, és felénk se néztek.

ELIAS A menekülés nem idegen a bátorságtól.

THEOS De így ők lettek az idegenek.

ELIAS Te is ezen a hajón voltál.

THEOS Ez az én otthonom. Csak átutazóban vagyok, nem jöttem sem nosztalgikus hajókirándulásra, sem folklór- vagy misztikus-patetikus körútra. Egyetlen puska lövés miatt nem szerzek másik útlevelet. Igenis maradni akarok, és rezzenéstelen arccal tanulni ez ókori föld változatlan ábécéjét.

ELIAS Tudd meg azért, hogy a száműzetés kenyere keserű.

THEOS A gazdagok mindenhol otthon vannak. Ezt ne felejtse el!

ELIAS De legalább nem vettek részt a mészárlásban.

THEOS És akkor? Itt maradhattak volna anélkül, hogy részt vegyenek. Én sem nyúltam fegyverhez. Én maradtam, de azoknak, akiknek lehetőségük volt, elmenekültek. Rendben van. Ma visszatértek, és amikor megakartuk ölelni őket, visszautasítottak, jobban mondva finoman elhúzódtak, nehogy megbántsanak. Meg kell őket érteni. Igazán bemocskolódhatnak az érintésünktől. Ölelésre kitárt szárnyaink még mindig nehezek a friss vértől.

ELIAS Miket mondasz, ők itt itthon vannak.

THEOS Kinek a nevében?

ELIAS A felejtés nevében.

THEOS Apám feláldozta magát értük.

ELIAS Ez is feledésbe merül majd egyszer.

THEOS Én soha nem fogom elfelejteni.

ELIAS El fogod felejteni, el fogod felejteni...

THEOS Amikor a háború kitört, emlékszem, nagyanyám akkor halt meg, a cseresznyefa akkor hullatta leveleit. Az első, aki jelentkezett, apám volt.

NOURITSA Igen.

THEOS Elment, és soha nem tért vissza.
 NOURITSA Igen.
 THEOS Azon a napon egyetlen kiáltás vagy könnycsepp nélkül kihúzta magát, és maga mögött hagyott gyermeket és feleséget.
 NOURITSA Igen, háromszor is igen.
 ELIAS Ne veszítsd el a reményt, lehet, hogy még életben van.
 NOURITSA És akkor? Amíg haza nem térsz, számára halott vagy.
 THEOS Azt mondjuk a halálra ítéltnek, miközben megy fel a verpadra: „Ne veszítsd el a reményt, minden rendben lesz?” Nem, idegen, nem lesz minden rendben. A remény olyan kés, ami a szolgálomér szemébe van fúródva, én pedig soha nem leszek senki szolgálója. Látni akarok mindent, amíg csak kilehelem az utolsó leheletemet. De te ezt nem értheted meg. Gyere, menjünk haza, Ante kémjei itt hemzsegnék a városban.

NYOLCADIK JELENET

ELIAS Nem akarom.
 THEOS Miért?
 ELIAS Túl mocskos vagyok.
 THEOS A kurva mindenit, milyen hülye picra ez az öreg. Néha a szavak enyhítenek a szíveken. Beszélj!
 ELIAS Minek beszélni?
 THEOS Igazad van, idegen, minek is beszélni?
 ODESSA Mert ez a te jutalmad, az utolsó esélyed. Mondd utánam: „Egy isten jelenik meg előtted.”
 ELIAS „Egy isten mutatkozik szemed előtt...”
 ODESSA „Egy felbecsülhetetlen kincs.”
 ELIAS Ezt nem tudom kimondani.
 THEOS Szegény fickó, te ki voltál, mielőtt így tönkrementél?
 ELIAS Nézz meg jól!
 THEOS Ne haragudj, nem akartalak megbántani.
 ODESSA Mondd neki: „Neked nincs semmi drágább e világon.”
 ELIAS Nem, ezt nem tudom kimondani. (*Theosnak*) Visszajöttem...
 THEOS Túl későn, idegen.
 ELIAS A koldus álarcá mögött rejtőzik az, akire vársz.
 THEOS Akire várok?
 ELIAS Igen.

THEOS Ismét titokzatoskodás. Akire várok? Kicsoda? Felelj!

ELIAS Az apád.

THEOS Apám?

ELIAS Igen.

THEOS Miket mondasz te itt?

ODESSA Rajtad a sor, hogy beszélj.

ELIAS Én vagyok az apád.

THEOS Az apám?

Odessa Elias fülébe súgja az első szavakat:

ELIAS Ez a sebhely az ajkadon, egyik nap, amikor a gyümölcsöskert virágban volt, te egy szopós kis bárányt kergettél, hirtelen megbotlottál, és fejfelé előre estél. Ömlött a véred. Négyéves voltál. Fehér rövidnadrág volt rajtad. Azon az estén nagyapád megölte a bárányt. És abban a szent pillanatban elkezdted zokogni. Semmiért a világon nem hagytad volna abba. Két sírás között folyton csak azt ismételted: „Ez volt a legeslegkedvesebb báránykám.” Ez a szokásod, hogy mindent túlfokozz, mindig meghatott minket, anyádat és engem. Az ölembe bújtál. Hogy keservedet enyhítse, anyád a zongorához ült, és egész este játszott.

Elias elfütyöli a dallamot, egy Beethoven-szonáta.

THEOS Visszajöttél megbosszulni minket?

ELIAS Visszajöttem megtalálni azokat, akiket elveszítettem.

THEOS Apám, neked tudnod kell.

ELIAS Tudom, Theos, tudom, fiam.

THEOS Most, hogy itt vagy, végre kihányhatom magamból a legnagyobb sötétséget. Nem hiszek már semmiben. Most, hogy itt vagy, végre megint fiú lehetek.

Elővesz egy fegyvert.

NOURITSA Ámen.

ELIAS Bízd ezt rám, fiam! Ne szennyezd be magad olyan vérrel, amit nem tudsz majd lemosni. Add ide!

THEOS Nem, apám, azt akarom, hogy megdögöljön az a fattyú...

NOURITSA Ámen.

THEOS Le akarom szakítani az arcát, kettétörni a vigyorát, egytől egyig kitépni a dög agyarait és beledöfni az úrgazdag homlokába.

NOURITSA Ámen!

THEOS Látni akarom, amint kifolyik a fattyú vére...

NOURITSA Helyes...

THEOS Addig akarok kacagni, amíg a farkam lehetetlen boldogságtól dagadozik, addig nevetni, amíg az istenek félelmükben felébrednek.

ELIAS Az, aki a halálban leli örömét, nem éri el célját. Ez a világ törvénye.

THEOS Az én fájdalmam minden törvényen felül áll...

NOURITSA Ámen...

ELIAS Csak az istenek vannak a törvények felett.

THEOS És hol voltak ezek az istenek, amikor anyám és én ennek a szadistának az igájába kerültünk? És te, te hol voltál?

NOURITSA Válaszolj!

ELIAS Ne kényszeríts arra, hogy beszéljek.

THEOS Beszélj, mindent tudni akarok.

ELIAS Egyetlen történetem szörnyekkel népesítené be hátralevő éjszakáidat. Én a vér útját választottam. És látod, mi maradt belőlem. Lecsúsztam az emberi nem ranglétráján. Elestem, vadállat lettem. Ezek a rongyok nem holmi szerep, hanem rákos lelkem könyörtelen tükröződése. Add ide a fegyvert, bíz rád! Ha meg kell tenni, akkor én fogom megölni Ante-ot.

THEOS és NOURITSA *(együtt)* Ha meg kell tenni?

ELIAS Előbb beszélni akarok vele.

THEOS Öld meg, utána beszélj vele!

NOURITSA Igen!

ELIAS Nem, Theos.

THEOS A halál megment az igazságtalanságtól...

NOURITSA Ámen...

ELIAS Nem, az igazság ment meg a haláltól.

THEOS Akkor megteszem én.

ELIAS Ha megölsz, egyenesen a sírodig szaladhatsz.

THEOS Ahhoz, hogy boldogságot arassunk, szükség van a könnyek záporára.

ELIAS Egy emberi élet kioltásáról van szó, és te boldogságról beszélsz, könnyek záporáról és aratásról? *(Theos odaadja neki a pisztolyt)* A teher, amit én cipelek, túl nehéz a te válladnak. *(Nouritsának)* Úgy csináljuk, ahogy én mondom. Menj haza! Vedd ezt a fegyvert, és rejtse el! Menj, és keresd meg anyádat! Mondd meg neki, hogy egy idegen van itt, apád régi fegyvertársa. Ne árul el neki, hogy ki vagyok. A titok már fél győzelem. *(Elias visszaadja neki a pisztolyt)* És most, hol találom Ante-ot?

THEOS A Calypsóban, ott reggelizik minden áldott nap.

ELIAS Calypso? Az meg micsoda?

THEOS Emlékszel a *Klasszikus Betűk* könyvesboltra?
 NOURITSA A lányiskola mögött.
 ELIAS Igen.
 THEOS Igen! Az az. Most ez a vendéglője.
 ELIAS (*a Theos nyakában lógó fényképezőgépre mutat*) Ez meg mi?
 THEOS Fényképész akarok lenni.
 ELIAS Fényképész?
 THEOS Haditudósító.
 ELIAS Helyes, mindig lesz munkád.
 THEOS Hova mész?
 ELIAS Az asztalához, koldulni.
 THEOS Óvakodj tőle, mert nagyon ravasz.
 ELIAS Akkor majd játszom a hülyét.
 THEOS Apám, vigyázz, sebzett farkas, aki nem akar gyógyulni.
 ELIAS Akkor majd leszek a báránya.
 NOURITSA Vagy a hóhéra. Menj a piacon keresztül, arra rövidebb.
 ELIAS A piacon keresztül megyek, arra rövidebb.

Elias elmegy.

NOURITSA Régen óhajtott nap, végre elérkeztél. Visszatért, akit bűntudata száműzött innen. Visszajött, akinek a szíve már nem dobogott. Itt van, és fejünk felett ragyog, mint a nap. Annyit imádkoztam, amíg valaki ott fent végre meghallgatta síron túli hangomat. Menj, édes fiam, anyád követ utadon. Nem hagylak el, amíg a történet be nem teljesül.

KILENCEDIK JELENET

Dinah a padlót mossa a házban, elájul; táncoló szereplőként bejön az „arc nélküli” Elias.

DINAH HANGJA Többé soha nem táncolok. Utolsó leheletemig is nemet mondok neked. Tőlem nem kapsz semmit, még egy lépést sem. Gyere hát közelebb, te testgyilkoló. Vedd el, mi beburkolja lelkem. Vedd el a testemet, a fenekemet, a szívemet és a pacsirtámat, a palástomat és a kardomat. De vigyázz, mert megváltoztam. A tél elmúlt. Egy tüzes lelket ostromolsz, és semmi nem tud engem kimozdítani. Gyere... Akkor meg menj el, eltévesztetted a kaput. Te eljössz megállítani az időt, én pedig lovagolni szeretnék. Sok a behozni való munkám. Ne hagyj el, kicsi szívem, még ne hagyj el! Tartalak téged. Az akarat aszott karmai

minden nedvedet kiszívták. Igazán várhatsz még, kis gránátom, légy türelemmel! Van egy fiam, meg kell mentenem, és van egy padlóm, amit még fel kell mosnom. Talán vetközzek le? Zongoraművész szerettem volna lenni.

Az „arc nélküli” Elias kimegy.

És itt vagyok csalódottan, cserbenhagyva, de még állok, felemelkedem, és két lábon állok. Tessék, kapaszkodj belém! Van egy felmosni való sző-m, egy mi-m, egy dő-m és egy férfim, akire várhatok. Halljam csak azt a dő-t.

Megszólal a zongora.

Játszani... kell. Játszani mit? Játszani, de minek? Még imádkozni sincs minek. Nem bírom tovább. Lélegezz, lélegezz, Dinah! Nyolcvankilenc sikálni való csempe. Tizenkét fényezni való lépcső. A tizenharmadik el van rothadva. Egy kiverni való szőnyeg, addig verem, amíg repülni fog. Ruhákat kell kiszállítanom, és egy életet megszabadítanom. Egy méhet kell tisztára mosnom. Egy szívet újraindítanom. Elias, hogyan tudnék tovább kitartani? Milyen kézzel, milyen ujjakkal kapaszkodjam? Mibe kapaszkodjam? Nemsokára össze fogok esni. Nem értek már semmit. A billentyűk hidegek, merevek, némák. Gyere vissza, Elias! Gyere vissza, és fessd át egem vásznait! Gyere, és lobbantsd lángra éjszakáimat, szomorúságomat, szemem gödreit! Nemsokára kihűlök. Kifut a fazék. Gyorsan, oltsd el, Dinah, odaég! Érzem a szagát, érzem a közelgő vérontás szagát. Közeleg valami? Milyen messze van a jövő háza, egészen kicsike és olyan távoli. Újra kezdjük, kicsi szívem. Kórusban, fel kell állnunk ott, ahol elestünk, és nem máshol. Aludni? Miért? Megint csak aludni? Fel kell emelkedni, megmosdani egy új életben.

TIZEDIK JELENET

Theos leteszi a csomagjait. Odalopakodik édesanyjához, Dinah-nak vérzik az orra, lassan magához tér. Az anya megüti a fiút.

DINAH Miért jöttél vissza?

THEOS Visszajöttem, mert nem találtam meg a férjedet.

DINAH Nem kellett volna visszajönnöd.

THEOS Anya, hallgass meg!

DINAH Ha élne, akkor visszajött volna.

THEOS Nem tudtalak egyedül hagyni.

DINAH Hozzámegyek Ante-hoz.

THEOS Ezt nem fogom megengedni.

DINAH Hallgass!

Megüti Theost.

THEOS Soha nem fogom ezt megengedni.

DINAH Apád és te olyan egyformák vagytok. Nem hallgattok senkire.

THEOS Az én sorsom az, hogy itt legyek.

DINAH Nem ez a te szereped.

THEOS Ki tett oda engem eljátszani ezt a szerepet?

DINAH Ha apád igazi apa lett volna, nem itt tartanánk. Itt kellett volna maradnia.

THEOS Hogy mit csináljon? A platánok alatt sétáljon égő cigarettával a szájában háromrészes öltönyben, és a tengert bámulja? Ez mit változtatna a helyzeten szerinted? Így is, úgy is, az idejét távol töltötte volna az otthonától, haszontalanságokkal, és csak bogozta volna a világ dolgait anélkül, hogy valaha is dolgozott volna.

DINAH De éjszaka mellém feküdt volna. Az én fülembbe suttozta volna fiatalos álmait. / Ez a háború tönkretett engem.

THEOS És te engem szídsz, amiért visszajöttem? De hát te tartasz vissza engem, te hívogatsz, amint kilépek a kapun. Huszonöt évnyi rabság után a nyakamnál fogva tartasz, és a semmibe dobsz: „Menj, repülj, fi-am, a világ rád vár!” Mit ér nekem a világ, ha a szívemet nem engeded? Minél inkább távolodom, annál inkább érzem aggodalmaskodó kezedet, amint visszarántja a hozzád láncolt kötelet. Megnyomorít a ragaszkodásod. Fojtogat. Szereteted zsarnoka nem én vagyok, anyám. Én csak a fia vagyok. Felhányod nekem, hogy hazatérek, de hát én soha nem mentem el. Ha mást nem, hát ezt kaptam tőled, ezt. És ez a te ajándékod? Ezt jelenti a barátomnak lenni? Megérteni engem? Nem vagyok sárkány, akinek elég a szél vállain repülni, én meg akarom kóstolni az eget, meglovagolni az áramlatokat, lebegni és hús-vér szemekkel látni a világot. Nem akarok többet bezárva élni / aggodalmad zugában.

DINAH Én zártalak be?

THEOS Itt minden zárva van, anyám, te, én, a levegő, amit beszívunk, apa saját ifjúkorába dermedt fényképe. Még a könyvek is, azok is zárva vannak előlem. Mondd csak, anyám, hol is van a kulcs? Add ide!

DINAH Apád elvitte a kulcsot.

THEOS Kinyitok én minden ajtót és kaput.

DINAH És a könyvekben található kapuk, azokat hogy nyitod ki?

THEOS Ki beszél itt olvasásról, én egy nagy tüzet akarok rakni.

DINAH Elégetni egy könyvet az olyan, mint felgyújtani saját magadat.

THEOS És egyenként égetni el életem lapjait, azt minek hívják? Minek nevezik azt, amikor arra kényszerítik a gyereket, hogy egy mauzóleumban nőjön fel, ahol a könyvek, / a szenvedések, a gyászok, a képek a csend lakója alatt vannak jól láthatóan kiállítva a hűség szent ereklyéje mellett?

DINAH Mintha apádat hallanám. Ő, az idealista, az éteri lény, a névtelen tudós, az árnyék hőse és én, felfedezőútjának akadályja, az ideiglenes terhekkel túlpakolt öszvér. De jusson eszedbe: „Kalitka nélkül nincs szabad ég.”

THEOS Tizenhárom évesen a cipődben kellett járnom, olyan szegények voltunk.

DINAH Szét kellett volna tárnom a combjaimat csak azért, mert te mezít-láb jártál?

THEOS Élned kellett volna, szenvedned, de élned.

DINAH És ha nem éltem, az kinek a hibája?

THEOS Az iskolában asszonytappancsnak hívtak.

DINAH És az kinek a hibája?

THEOS Egész gyermekkoromban verekednem kellett.

DINAH Én születésem óta verekszem.

THEOS Én férfi voltam, mégis nőként kezeltek.

DINAH Ezt bóknak kellett volna vened!

THEOS Egész életemben az ajtódat őriztem, hogy torkon ragadjam az el-sőt, aki neved árnyékát is ki merészeli mondani. Mindez a düh az ősök becsületéért, akik gyerekkorom óta telelakják a gyomromat. Lélegez-nem kell.

DINAH Halottak, mégis előbbek, mint mi.

THEOS El akarom őket tüntetni.

Theos elveszi a pisztolyt.

DINAH Theos, add ide gyorsan! (*Elveszi a fegyvert*) Most rajtam a sor, hogy beszéljek! Miközben apád saját halhatatlanságának fáját ültetgette el-lenségei húsába, én visszafogtam a dühömet, szájkosarat tettem éhsé-gemre, elnyomtam vágyaimat, szájpecket tettem aggodalmaimra, gyeplő-re fogtam indulatomat, csillapítottam lelkesedésemet, visszatartottam haragomat, visszaszorítottam reményeimet, visszafajtottam zokogáso-mat. / Megtettem, amit kevés erőmből meg tudtam tenni.

THEOS Egész szenvedésed alatt azzal foglalkoztál, hogy mások szemében szépnek mutakozz, mint egy haraggal és dühvel díszített híres festmény,

amely elég saját magának, amely csak saját magát csodálja: kálváriája alkóvjába kövesedett képmása a fájdalomnak. Saját szerencsétlenséged történetét újra- és újramesélve, életedet egy maroknyi szóra szűkítetted le. / És azzal töltöd az idődet, hogy más és más sorrendbe teszed őket, ennyi az egész.

DINAH És szerinted mit kellett volna csinálnom? Hallgassak? Csavarodjak ki, mint azok a kardnyelő kurvák, és tegyem a számat a seggem lyukához, etessem magam saját fogságom salakjával? Nem, beszélnem kellett, / egyenesnek maradnom száműzetésem belsejében. Ki kellett fejeznem magam.

THEOS Akkor játszd csak a komédiádat, a fellépésedet, a one-woman-kibaszott-show-dat. Ne vess, álmodozz, a világ le se szarja. De neked, neked feddhetetlennek kellett lenned tragika-jelmezedben, minden gyanú felettinek, hibátlannak. Te nem vagy Penelopé, ó, Penelopé, a te Ulisszeszed nem tér vissza. A te életed nem tragédia. Legfeljebb az erkölcsről prédikáló pszichodráma, / és ilyenek, mint te, millióan vannak.

DINAH Miért lenne erkölcstelen arra várni, akit szeretek?

THEOS Saját magadnak hazudsz, / mert túl büszke vagy.

DINAH Most már hazug is vagyok!

THEOS Nyisd ki a szemed, és lásd meg az igazságot, ahogy megmutatkozik. / Te saját győzelmed történetét meséled be magadnak, darabokból vagy, kívül és belül tönkretetten.

DINAH Az igazság? Melyik igazság? Nincs igazság, sem az álmokban, sem itt, sem a költők lángoló szívében. Csak valóság van, a tény, a tapintható, a hangzó, a megtorpanó, az elérhető, a kés és az általa vágott seb, a hiábavaló fájdalom...

THEOS Anyám...

DINAH Hagyd, hogy befejezzem! Szenvedek, és ezt szegényes szavaimmal ki is mondom. Általuk tartottam ki, és nem az igazságra vágyva, hanem az elismerésre. Nem akartam többé a csend tiltása alatt élni. Ki kellett mondanom, ujjonganom, kitépni a hagyomány szájpeckét, átadni a szót fájdalomnak, és kifejezni egy lehetetlen himnusz leheletével. Szenvedek, és hangos szóval deklamálom, kikiáltom, bömbölöm.

THEOS Anyám, hagyd abba!

DINAH Elnézést kérek szótáram szegénységéért, de legalább ez idő alatt hallottam, hogy vagyok, saját magam számára legalább léteztem. És sem az apám, sem a bátyáim, sem a férjem, sem a földkerekség összes férfi-ja nem szólhatott bele a viselkedésembe. Hűséges maradtam, mert az

akartam lenni, hűséges, de nem az apád testéhez, hanem saját magamhoz, az adott szavamhoz, érintetlen fogadalmamhoz. Hűséges egy olyan szerelemhez, amit én akartam. Nem adtam meg magam egyetlen férfi ostromának sem, legyen az a férfiak királya akár. A becsület, amit anyyira féltetek, itt van, voilá, a nap alkonyának trónusán: / egy lyukká zsugorodott szó, ahová mindenki be akar hatolni.

THEOS Na tessék, egyik oldalon a nők, másikon a férfiak, egyik oldalon az áldozatok, másikon a hóhérok.

DINAH Pontosan! Igen, és ezerszer is igen. Apám tőre még most is a fejem felett lóg: „Egyetlen vétség, egyetlen folt a családk becsületén, és leszúrlak, mint egy állatot az ajtónk küszöbén.” Ezt mondta nekem esküvőm előestéjén, ez volt az én hozományom. Tizenhat éves voltam. Fiatal, semmit nem tudtam, de aznap éjjel hamar megtanultam. Láttam a szemében, hogy érettem nem fog égő csipkebokorból egyetlen bárány sem megjelenni. Elvégre én csak lány voltam, egy hússá zsugorodott remény, névtelen mátrix, éjszakába öltözött süket és néma árnyék, lehetséges kurva, viták forrása, / akinek testét el kell rejteni. Úgyhogy, igen!

THEOS Becsület, istenek, szerelem, remény, fogadalom, nincs elegend már ezekből a harcias szavakból? Miért nem szegezted őket a kapufélfára, / ahogy a *vigyázat, rossz kutyát* szokták?

DINAH Az én kapum a te kapud, és senki nem tudja erőszakkal kinyitni. Ha a falak magasak, az csak azért van, hogy a kutyák ne tudják átszökni. Apád képmása bennem van. És vigyázok elveszett tavaszi virágba borulásaimra. Erre az édes fertőzésre nincs gyógyír. Minden itt bennem, minden domb, minden csörgedező patakocská, minden fennsík, minden tisztás az ő érintését hordozza. Ezt nem lehet kitépni, próbáld megérteni. Fényképezzél le, Theos, hívd elő a fényképet, és meglátod lelkem végtelen felszínén apád sóhaját végigsüvíteni.

THEOS Ne csinálj színházat a szenvedésedből!

DINAH Mitől félsz? A szomszédoktól? (*Kitárja az ajtót*) Hallgassatok ide, vadállatok! Igen, ti, akik tányérotok alját nézitek. Szenvedésem vegye el étvágyatokat mindörökre! Szenvedek, igen, és a fájdalom, amit kisérek, a kedvemre van. Nem akarom, hogy a csend megfojtson. Halljátok, hogy szűkülök! Gyertek, és lássátok közeli a borzalmat! Gyertek és szálljatok szembe erkölcsstelen fájdalommal! Lássuk, ki lesz a győztes! Kővé dermedt mosolyotokat lekaparom, és báránykáitokat egyenként fogom

gyűlöletem démonjainak legelőjére hajtani! Voilà. *(Becsukja az ajtót)* Nem úgy akarok szép lenni, ahogy azt a világ elvárja. Megértesz engem?

THEOS Anyám, anyám. Anya, tudod mit, magas torony tetejéről vedd le magad, legyél öngyilkos! Halj meg! Vess véget kálváriadnak! Én majd felakasztom fényképedet fiatalságod falára. Igen, jól hallottad, amit mondtam.

DINAH A falaknak füle van, de inkább szájat kellene nekik adni. Nem hiszem el, hogy ezt mondtad nekem!

THEOS Én meg nem hiszem el, hogy te boldog vagy ebben a folytonos szenvedésben.

DINAH Hol találtad ezt a fegyvert?

THEOS Fárestől vásároltam.

DINAH Az ószerestől? Hát nem halt még meg? Mit csináltál te a Fájdalom-szigeten?

THEOS Visszajövet a hajó kikötött ott...

DINAH De hát ez az apád fegyvere.

THEOS Igen. A külső negyedekben jártam. És egy hangot hallottam: „Te, te vagy Elias fia.” Megfordultam, és ő volt az, Fáres, teljesen megfeleltedve és megöregedve. „Már vártalak – mondta –, fogd ezt a fegyvert, jog szerint a tiéd. Senki másnak nem engedelmeskedett, csak apádnak. Ha meghalt, akkor te vagy az új gazdája. Te fogod szóra bírni, fizess ki nekem, és a fegyver a tiéd.”

DINAH Ezt a fegyvert apád eladta nagy sajnálatára. A negyedik születésnapod volt...

THEOS És nem volt pénze, hogy a legkisebb ajándékot is megvegye nekem, úgyhogy eladta a fegyverét, a család büszkeségét. Tudom, ismerem a történetet, minden születésnapomon a fejembe tömte. De most már ennek vége. Nem tartozom már semmivel az én jótévő apámnak.

DINAH Ha ez egy jel, akkor túl későn érkezik. Holnap igent mondok a mézárósnak.

THEOS Anyám, hallgass ide!

DINAH Ne ellenkezz, gyermekem életét kell megmentenem.

THEOS Anyám, ma este egy idegen jön hozzánk.

DINAH És mit akarsz, táncoljak neki?

THEOS Egy régi Fekete Hattyú.

DINAH Hogy hívják?

THEOS Beszélni akar veled.

DINAH Miért?

THEOS Ismerte apát.

DINAH És...

THEOS Azt mondja, életben van.

DINAH Miért nem ezzel kezdted?

THEOS Nem adtál időt, hogy elmondjam.

DINAH Nincs sok ennivaló a házban. Mit csinálunk? Nem számít, mit eszik, ha jóakarátú, akkor ezzel is jól fog lakni. Szaladj, vegyél kenyeret és sajtot! Menj a kerten keresztül, arra rövidebb.

Theos elmegy.

NOURITSA Menjél Albinóhoz, ott olcsóbb. *(Dinah a konyhába megy)* A boldogságot akkor ismerjük fel, amikor már eltűnt, amikor tönkretették, és hamu lett belőle. És akkor halvány láng hideg tüzénél hiába énekeljük az elvesztett ölelés melegségét. De te, lányom, ne ess többé kétségbe! Nagy öröm fogja végre szívedet újramelegíteni. A te boldogságodért a forgandó szerencse megáll vesződéses útján, és házába tér.

TIZENEGYEDIK JELENET

A Calypsóban. Bejön Ante és Sofia.

ANTE Hol a kenyér? Hol a bor? Miért kell mindig kimutatni a fogunk fehérjét, hogy kapjunk valamit? Miért kell mindig és rendíthetetlenül újrarajzolni az emberek tekintetében a halált, ahhoz, hogy elnyerjünk valamit? Arra kényszerítenek, hogy a farkas szerepét játsszam, ezt erőltetik rám. Rendben, nem fogok levedleni. Gyűöljetelek, igen, csak a félelem ne hagyja el szemetek lőréseit. „Csend legyen!”, íme a parancsszó, ami beindítja félelmeteket. Elbűvöl titeket, én csupán vezénylek. Nem, az élet nem szép. Ennek ellenére, néhány ritka túlfűtött egyén szüzcsekékre jellemző naivitással ennek az ellenkezőjét énekli. Ők is elhallgatnak majd, és megértik, hogy semmi és senki nem tudja lángra lobbantani elzsibbasztott lelketeket. Zenét! A parti még nem ért véget! Köszönöm. Éhes vagyok, szomjas vagyok. És te, mire vársz, miért nem szolgálsz ki? *(A szolgál kimegy)* Azok egészségére, akik nem szeretnek. Bort kérek, szelet kérek. A lázam nem csillapodik. *(Szél)* Túl meleg van itt. Kár, hogy a legyek már itt vannak.

Bejön Elias.

SOFIA Egy légy nem számít.

ANTE Igen, de a tányérodon el tudja venni az étvágyadat. Mit akarsz?

ELIAS Az egészségedet és egy kis kenyeret.
 ANTE Választanod kell a kettő közül.
 ELIAS A gyomrom arra kényszerít, hogy a kenyeret válasszam.
 ANTE És lám, beigazolódott, amit már tudtunk.
 ELIAS Dolgozni is tudok.
 ANTE Mihez értesz?
 ELIAS Egy másik életben halász voltam.
 ANTE És ebben az életben?
 ELIAS Nem vagyok már semmi.
 ANTE Hogyhogy, nincs több hal a végtelen tengerben?
 ELIAS Beleragadtam a hálóba, amit a háború vetett ki rám.
 ANTE És?
 ELIAS Tíz évig harcoltam.
 ANTE Nem nézel ki katonának. Inkább azt mondanám, olyan vagy, mint egy csont, ami felett a nyomor és a felejtés versengenek.
 SOFIA „Ott, ahol a háború királysága sátrat ver, a nyomor hada bővelkedik, majd jönnek a kutyák, mindent felfalnak és szaporodnak!”
 ANTE Hány embert öltél meg?
 ELIAS Ki tudná megszámolni az égen a csillagokat?
 ANTE Jól beszélsz, te bélférges!
 ELIAS A háború elvesztett engem.
 ANTE Nem könnyű a vihar közepén egyenesben tartani a csónakot.
 ELIAS A tenger érdeme volt inkább. Amikor a halak elpusztulnak, csendben múlnak ki, könnyek nélkül, anélkül, hogy elátkoznák saját életüket. Amikor halász voltam, sokkal jobban aludtam.
 ANTE Jól beszélsz egy kupac szarhoz képest.
 ELIAS A bűntudat jó tanárom volt.
 ANTE Megint jól mondod! Tetszel nekem, te. Ugye, milyen jól beszél? Melyik alakulatban voltál?
 ELIAS Ebben az alakban.
 ANTE Tetszik nekem, tetszel! Melyik hadtestben, te állat?
 ELIAS A Fekete Hattyúknál, elit egység voltunk.
 ANTE Félelmetesek, igen, tudom, ki volt a vezéred?
 ELIAS Egy férfi.
 ANTE Igen, de kicsoda?
 ELIAS Hogyan ejthetném ki a nevét, anélkül, hogy a legyőzöttek vérének ne uszítanám magamra?

SOFIA Mondd már meg a vezéred nevét, idegen. Kérlek, mondd meg neki. Fáj a fejem.

ELIAS Elias.

ANTE Elias?

ELIAS Meghalt...

ANTE Elias? Elias? Az öreg Theos fia?

ELIAS Ő, mindnyájunk közül a legkegyetlenebb.

ANTE Meghalt tehát?

ELIAS Meg.

ANTE Nehezen hiszem.

ELIAS Mégis igaz.

ANTE Hogy te elit egységben harcoltál? Hát ezt nehezen hiszem.

ELIAS Én is csak nehezen tudom elhinni.

ANTE Tégy a kedvemre! Énekeld el az indulótokat!

SOFIA Fáj a fejem.

ELIAS Énekelni?

ANTE Mostantól mindent kétszer mondok, így gyorsabban fog menni.

Énekelj, énekelj!

ELIAS Nem tudok.

ANTE Miért, miért? Te jössz!

ELIAS Elfelejtettem.

ANTE Hazudsz. Annyira vagy te elit egységben harcoló katona, mint amenyire én vagyok őszinte ember. *(Sofiának)* Micsoda? Te hiszel neki? Nézz rá, lerí róla a hitványság. Be akarsz ugratni a háborús szavalatiddal? Halhoz hasonlítok én, vagy mi? Jól figyelj rám, két embernek sikerült eddig átverni Ante-ot: az egyik meghalt, a másik pedig még nem született meg. Éhes vagy, miért nem egyszerűen ezt mondod? Mind-egy, mert úgysem kapsz semmit.

ELIAS Nem kényszeríthetlek, hogy higgyél nekem. De akkor is ez a szomorú valóság.

ANTE Nem ismerek olyan igazságot, ami örömmel járna, és sem te, sem az istened istenei nem tudják meglepni gyanakvásom ebeit. Mondd ügyesen, hogy tévedtél, nekem van igazam. Milyen erők kényszerítenek arra, hogy így hazudjál?

ELIAS *(énekel)*

„Ó, vérbe öltözött győzelembé szerelmes isten.

Ó, feketébe öltözött, háborúba szerelmes isten, elfeledjük szárnyainkat, hogy belezuhanjunk az elvakult csatába, ahol a halált osztogatják.

Mit számít a győzelem.
 Mit számít a veszteség.
 Mi a mészárlást választjuk a szárnyalás helyett.
 Mi az ellenséget akarjuk legyőzni, vagy meghalni bajtársunk védelmében.
 Mi, vérbe öltözött fekete hattyúk.
 Mi, feketébe öltözött fekete hattyúk.”

ANTE Ezzel kellett volna kezdened. Vegyél, katona, megérdemelted. Ül
 le, egyél! Egyél! De előbb játszani fogunk. Ha te nyersz, annyit és akkor
 koldulhatsz az asztalomnál, amennyit és amikor csak akarsz. Ha veszí-
 tesz, tűnj a szemem elől.

ELIAS Elfogadom.

ANTE Elfogadja! Pénzed van?

ELIAS Pénzem?

ANTE Megint kezdi! Igen, igen, pénzed, pénzed.

ELIAS Van három érmém, de már nem érnek semmit.

ANTE Nagyot tévedsz, barátom. A legutolsó, aki majd elhallgat, az a pénz
 lesz.

SOFIA Add meg neki, amit kér, és hagyd elmenni. / Fáj a fejem.

ANTE Adni? És én, nekem ki adott?

SOFIA Én, én, én... egyszer még felfal téged ez a sok én.

ANTE Nem, nem kap semmit, amíg meg nem érdemli!

SOFIA Nézz rá! Mit tudna neked egy hulla adni? Meg akarsz kopasztani
 valakit, akinek semmije sincs.

ANTE Egy csontváz is valami.

SOFIA Órült vagy...

ANTE A te pinádért, kedvesem, a te pinádért...

ELIAS Elmehetek?

ANTE Túl késő. Íme, a tét, három százás bankó. Látod, milyen bőkezű va-
 gyok? Minden éremért egy százás. Nem így van, kedvesem?

SOFIA De...

ANTE Halló!

SOFIA De igen!

ANTE Három kérdést fog feltenni neked. Ha jól válaszolsz, tied a százás. Ha
 nem tudod a választ, akkor enyém az egyik érem. Kész vagy? Kész van.

SOFIA Szerinted hány tonna hasadó atomra van szükség, hogy a nők mé-
 he végleg kiszáradjon? És ezután mennyi lesz az emberi faj életben ma-
 radásának az esélye?

ELIAS Nem tudom.

ANTE Én nyertem.

SOFIA Hány gramm sót termel egy szűz szeme, miután találkozott a szeretett lénnel? Ne sírj, idegen, ez csak játék!

ELIAS Valamikor tudtam, de elfelejtettem.

ANTE Én nyertem.

SOFIA Mondd meg, melyik az a kvantum-axióma, amely révén végre meggyógyul a nők populációja?

ELIAS Az igazság...

ANTE Az igazság?

Ante nevet.

SOFIA Melyik igazság? A férfiak igazsága? Elhamarkodva beszélsz. A kérdés nemcsak ennyi volt. Melyik elfeledett képlet szerint fognak a nők elnyomói igazságos és fellebbezhetetlen büntetést kapni?

ELIAS Én csak egy szerencsétlen halász vagyok.

ANTE Na, na, na?

ELIAS Nem tudom.

ANTE Megint én nyertem! Ne nyúlj a tányérhoz! Nem érdekled meg. Menj innen, nem akarlak többé látni.

ELIAS Te jó vagy, tudom ezt.

SOFIA Elhamarkodva beszélsz, idegen.

ELIAS Adj egy utolsó esélyt a kiéhezettnek!

ANTE Nincs semmi, amivel játszhatnál.

ELIAS Itt van az életem. Felajánlom a bankóid az elvesztett érméim ellenében. Ha én nyerek, visszaveszek mindent. Ha nem, akkor a tiéd vagyok.

ANTE Nagyon helyes.

ELIAS Ha megengeded, akkor egyetlen kérdést fogunk játszani. De most én kérdezek, mivel én vagyok a gyengébb, és neki kell válaszolnia.

ANTE „Soha az életben!”

ELIAS Nem akarod?

ANTE Neki mondtam. Kész vagy, kedvesem?

SOFIA Elegem van belőled és gyermekded neheztelésedből. Az én nevem Sofia, Sofia, / az én nevem Sofia...

ANTE Hallgasd csak meg ezt a történetet, idegen. Kezdetben voltak a könyvek. Úgyhogy azzal a naiv reménnyel jöttem ide, hogy betömjem tudatlanságom réseit. Mígnem egyik nap, amikor épp olvastam, megláttam őt egy létra tetején ágaskodni. Kábultan végignéztam, amint lemászik. Jobb mutatóujját a szájához emelte, és intette, hogy hallgassak. Tintás volt az ujjja, mintha a tudás seggébe dugta volna. Fájdalmamban ismét

megtaláltam a szavak kulcsát, ő pedig rám kiáltott, hogy hallgassak. „Soha az életben!”, „Soha az életben!”, még mindig itt visszhangzik a fülemben.

SOFIA „Meg akarlak dugni itt, lábon állva, itt, ahol a könyvek a hátukat fordítják nekünk”, hát ezért kiáltottam.

ANTE Te is akartad. Ismerd be! Az az igazság, hogy csak azért utasítottál el, hogy ne ébreszd fel a benned szunnyadó szörnyet. Ihatod a tintát, és eheted a papírt, amíg beledöglesz, idegen, de a fattyú akkor is fattyú marad, és soha nem lesz helye az emberek házában.

SOFIA Férjnél voltam.

ANTE És a sors nekem kedvezett, özvegyet csinált belőled, a sziget legfiatalabb özvegyét, akit mindenáron meg kellett kaparintani. És én lettem a nyertes.

SOFIA Tudom, hogy te ölted meg.

ANTE Hogy én ujjat emeljek egy ilyen lúzerre! Egy falusi költőre? Gondolatok patikusára? Egy könyvárusra? Hány könyvet adott el életében? Százat? Kétszázat? Még halála után sem ér fikarcnyit. Vannak művészek, akik haláluk után felmutatnak valami nagyságot. De ő, semmi, *rien, nada, niente, nothing*.

SOFIA Te süket vagy a szépség hívására.

ANTE Ezt már mondta nekem valaki ma reggel.

SOFIA Ő tudta, hogyan kell beszélni.

ANTE És közben mit csinált? Lángelmék könyveivel hengegett és hadonászott. Ezt mindenki tudja. Az egyedüli alkalom, amikor beszéltek róla, az a halálakor volt, mert agyonnyomta egy mesterművekkel teli könyvesszekrény.

SOFIA Erre inkább nem válaszolok.

ANTE Helyes, fogd be a szád! Igen, idegen, mesterművek súlya nyomta agyon, nagyságuk még azokat is elkerüli, akik írták őket. Hol vannak a gondolkodók, akik egy jobb világot jósoltak? Az erényt lehet vajon tanítani? A bűn velünk született, vagy egy traumatikus élet nélkülözhetetlen tünete? Hogy tud az apa lealacsonyodni a vadállat primitív szintjére és felcsinálni saját lányát a csillagok ámuldozó szeme alatt, anélkül, hogy az emberek meggyűlölnék? Ennek már mind vége, nincs több kérdés csillagokról és korábbi kérdésekről, a válaszok ideje tért vissza, a kopogós csizmák ismét visszhangzanak a koponyákban, a kételyek nem bírnak már tétellel, kételkedni annyi, mint elbukni, kételkedni, az nőknek való, a töketlen bölcsek szajkózzák, azaz hangos szóval és erő-

vel követelik a kételkedést. És mit számít, hogy ma azt ölelik, akit tegnap még gyűöltek, mindaddig, amíg ezek a töketlenek táncolni tudnak a világ féltekéjén. Manapság, ha valaki, akit szemérmesnek hiszünk, seggbe kúratja magát a főtéren, mielőtt még bárki rádobná az első követ, felhúzza a nadrágját, megtörli a száját, és azt mondja: „Nem csináltam semmit, csak szabad akaratomat gyakoroltam!” Milyen gonosz fogalom: „Szabad akaratom!”, azt hisszük, kutya vicsorítja a fogát az ilyen nyakkendős fattyúk szájából. Ígyunk a miniszterekre, elégünk van belőlük, az erénycsöszökre, akik készek önmagukat is megtagadni, csak hogy bőrüket mentsék, főleg a karrierjüket. Az utópiák ideje lejárt, az álmodozás korszaka lecsengett, teret kell adni a valóságnak. Teret kell adni a selyembe öltözött hidegvérű hősöknek, a mészárosfiúknak, akiknek láncai arany szemekből vannak. Teret kell adni a vérnek és a húsnak, a sperma és luxusparfüm megkövesedett keverékének. Teret nekünk, ambiciózusoknak, akik dadogva beszélünk. Tetszik nekem az elárultak csapata, akik kivetkőztetik a tudást örömruhájából, majd árverésre bocsátják a világ jelmezzraktárában.

SOFIA A férjem nem ilyen volt.

ANTE Ez azért van, mert úgy halt meg, mint egy nagy darab szar! Feláldozta magát az elbukott emberség oltárán. Ahhoz, hogy ember lehess, mindig szükség van mártírra? Miért ez a zsigeri gyűlölet a hús és a test ellen? Milyen kibaszott apa tetszeleg úgy az istenének, hogy a fia szemé láttára élezi kését? Így kell felnőtté válni? Látni saját halálodat egy kés pengéjén tükröződni? Ezt jelenti férfivá válni? Ma már holnap van, és lám, itt ülünk a háborús örület füstölgő romjain, és hallgatjuk a sátánfajzatokat, akik könnyes szemmel meg akarnak minket győzni arról, hogy van, akinek szabad gyilkolni, más pedig az emberi nevet sem érdemli meg. És miért nem? Mert nem a felállított szabályok szerint gyilkol. De ki állította a szabályokat? Azok, akik szerencséjükkal érdemlik ki a tiszteletet. Azok, akiknek rangja megtilt mindenféle kérdezősködést. Azok az önmegettagadó gondolkodók, akik a hatalom ajtaján kopogtatnak. Azok a következetlen istenfélők, akik a vért hirdetik könyvekkel hadonászva. Mindazok, akik elutasítják a kutatásba vetett bizalmat. A tudományt, a profitot. A szegényeket, a gazdagokat. Az utópiát, az előírt rendet. Az elitet, a népet. A népet, a lelkiismeretet. Miféle civilizációs gesztus, amikor egy hadsereg egyik fele nekiesik a másiknak? Hol van a szó, ami kibékít embert emberrel, melyik könyvben veszett el?

SOFIA Elveszett, elveszett, elveszett... Könyvek, minek nyomtatni könyveket? Egy vendéglő, az sokkal nyereségesebb. Igazad van, igazad van. Te üzletember vagy, nem csinálsz mást, mint a mindent felzabáló világhoz igazítod gyenge erőidet. Gyerünk, idegen, tedd fel a kérdéset, talán megtudunk valami új titkot, ami becsapja az unalmat, ezt a kis lángon gyilkoló ellenséget.

ELIAS Állat, két lába van. Felszáll, leszáll, négy lába van. Felszáll, leszáll, nyolc lába van. Felszáll, leszáll, tizenhat lába van. Felszáll, leszáll, harminckét lába van. Mi az?

SOFIA Prehisztorikus állat?

ELIAS Nem.

SOFIA Mitologikus?

ELIAS Nem.

SOFIA Ezoterikus, misztikus, akkor erotikus... nem? Milyen kár, pedig szerettem volna veled egy ilyet találni. Nyertél, idegen. Hacsak a filozófia doktora nem tud válaszolni, vedd a pénzedet és menj!

ANTE Mielőtt elmész, mondd meg az állat nevét, ha már nem tudtuk ki találni.

ELIAS Én sem tudom. Tartsd meg az érméket!

SOFIA Nekem is tetszik. Erős, nagyon erős! Lelkem rég nem érzett ilyen boldogságos veszteséget.

Ante megöli Sofiát.

ANTE Tudunk boldogságot érezni, ha vesztettünk? Boldogságos veszteség? Miért nem egy gyönyörű mézárulás, egy gyengéd halálba küldés? Egyél! Meg kell választani a jó barátot, látod, egy ember nem kevésbé zajos, mint egy hal. Egyél, ha mondom! Kár, pedig jó ízlése volt ennek a bőbeszédű kurvának. Túl meleg van itt.

Ante kimegy.

SOFIA/ODESSA Egy nyolcadhang, egy ellenpont, és voilà, a dallam megtorpan. Az élet a halállal keringőzik, a különválás pedig vérbe van írva. Melyikbe? A tiédbe, az enyémbé, az övébe, az övékébe? Csábít a vér, kész csábítás, csalogatás, csapda, amibe mindnyájan belesétálunk.

NOURITSA Hallottad? Nincs mit hozzátennem. Nem tagadhatod le, amit saját szemeddel láttál. Ha már a küzdőtéren vagy, ne hagyd, hogy a szíved legyőzze karodat.

ODESSA Még visszajövök.

TIZENKETTEDIK JELENET

Dinah otthonában. Vacsora után. Isznak, cigarettáznak. Üres üvegek. Mosatlan tányérok. Theos részeg.

DINAH Én már semmit sem várok ettől a világtól, idegen. Egy névtelen tűzvész felemésztette életemet. Van egy fiam. Az anyaság áldása nem könnyít semmit az átkon, hogy nőnek születünk. Amióta Elias minket... amióta elment...

THEOS Mondd ki, anya, amióta elhagyott minket...

DINAH Amióta elment, a tisztelet, a régi barátok már mind csak támadások és rosszsallások...

THEOS Amióta elhagyott, feladott, sőt, cserbenhagyott minket...

DINAH Theos, ne mondd ezt!

THEOS Mit számít az ige, semmit sem enyhít a nyomoron, amiben élünk.

DINAH Theos!

THEOS Miért, enyhít valamit?

DINAH Senki nem tudja.

THEOS Én azt tudom, hogy neked mit kellett kiállnod.

DINAH Ne itasd dühöd lovát fájdalom forrásánál!

THEOS Anyám, mi ketten ugyanazt szenvedtük végig.

DINAH De mások már nincsenek sehol, hogy elmeséljék, ők min mentek át.

THEOS Ne várd egy koldustól, hogy nagylelkű legyen.

DINAH Te nem vagy koldus.

THEOS Miért, a félelem és a nyomor nem az én világom?

DINAH A félelem nem tudja meglágyítani a nemesi páncélt.

THEOS Ó, elfelejtettem, én Elias fia vagyok, aki Theos fia, aki Elias fia, aki...

DINAH Theos!

THEOS Én vagyok, igen. Bocsánat. Visszavonom a „félelmet”, de a „nyomor” akkor is marad, anyám. Hol tároljuk a nyomort, melyik lyukba bújassuk el? Tudom, szívem legdélibb sarkába. Pont oda, az elvesztett illúziók titkos szigetére.

DINAH Be kellett volna állnom prostituálnak. Igen, ezt kellett volna tennem. A kurvák sikere ma már erénynek számít, felcicomázott királynők lettek.

THEOS Az igaz, a luxus megédesíti a közönségességet, de te túl naiv vagy egy ilyen élethez. A haladás meghalad téged. Nem vagy eléggé bonyo-

lult ezekhez az időkhöz, ahhoz, hogy teljes életet élhess e kifinomult és árnyalt korban. A „nyomor”, ez az, ami nekünk kijár.

DINAH A terhet nem lehet lecserélni, mint egy inget.

THEOS Ó, ez igaz! Idegen, az én halálom a nevetés... bocsánat, anyám és a nevetés ádáz harcban állnak, amióta te... Szóval, amióta a háború elkezdődött... Csak keveset neveltünk. Anyám, te már nem is nevelsz.

NOURITSA És kinek a hibája, hogy már nem nevet?

DINAH Theos!

THEOS Ki dobott neked csontot?

DINAH Hallgass!

THEOS Akkor sírjunk, és ébresszük fel a holdembert, hogy harcba szálljon a könnyeinkkel. De a bánatnak itt nincs helye. Szarral bűdösíti be a koponyákat már jó ideje. Mindenesetre valami halotti bűz... A mészáros saját ágyában akar látni téged vagy engem holtan. Milyen kibogozhatatlan komédia. Idegen, vannak, akik szerint anyám bolond, el kell fogadnia, hogy az ő makacs ellenállása nem szerelem, hanem maga az erkölcstelenség. Mások szerint Ante-nak nem kell az apja bűneiért megfizetnie. Az igaz, hogy vannak feddhetetlen fiúk, akiknek közönséges gazember az apjuk.

DINAH Nemes apák fia éppúgy lehet senkiházi.

THEOS Igazad van.

DINAH Tudom, a te nagyapád többet ért, mint az apád!

NOURITSA Én nem mondtam semmit...

THEOS És hol rejtőzik a feddhetetlenség?

DINAH A legjobb, ha az orrod hegyére vagy büszke.

NOURITSA A mérete ellenére a tied nem sokat segített neked.

Megemeli poharát.

THEOS Egy ember nagyságát a cselekedeteivel mérik.

NOURITSA Egyesek történelmet csinálnak, mások nevét meg könyvekbe írják. Ígyunk!

Isznak.

DINAH Búcsúzóul a számomra legkedvesebbet akarom neked adni: az emberi méltóságomat. Tudom, a méltóság nevetséges dolog. Egy kereskedő szempontjából ez mit sem ér. Egy hátba veregetést legfeljebb. Tartottam magam, ameddig csak tudtam. Mi is az emberi méltóság? Régiség, amit az idő almáriumába hajítunk, ahol felhalmozódtak már az élet elbukott dolgai, elmúlt századok relikviái, amik megneveltették az egy-

kor fiatal isteneket. Mindegy. Azt mondták: „Majd elmúlik”, de én is vele múltam.

THEOS Anyám, én szeretetből beszélek hozzád. Ha kiüríthetném szívemet, ahogy a zsebünket szokás, meglátnátok, milyen gazdag vagyok. Mindent kihánynék ide, most rögtön, ide az asztalra, idegen, és egy szuszából elmondanék mindent.

DINAH És ha inkább főznél nekünk egy jó kis kávé?

THEOS Kávé. Kávé, idegen?

ELIAS Ha van.

THEOS Hogy iszod?

NOURITSA Keserűen.

ELIAS Keserűen.

DINAH Theos, én is...

THEOS Keserűen?

DINAH Azt akartam mondani, hogy én is szeretetből beszélek hozzád.

THEOS Anyám, fájdalmunk mélységét nem a szerelemünk eldobásával mérik.

DINAH Mit akarsz ezzel mondani?

THEOS Nevetsz!

DINAH Nagyon vicces vagy, amikor ünnepélyes vagy.

THEOS A bor miatt van.

DINAH Hála a bornak.

DINAH és THEOS *(együtt)* Idd meg a bort, ne hagyd, hogy a bor igyon meg téged.

NOURITSA Ezt apád szokta mondani.

DINAH Érezd magad itthon, idegen, szónoklataid szárnyakat adtak keblednek.

ELIAS És miért sírsz e jó hír hallatán?

DINAH Én voltam Elias legféltettebb kincse, élete pompája, és most gyűlölettől és szenvedéstől megkövesedett kutya prédája lettem. Hogyne sírnék? Hajnalban, azaz most, igent kell mondanom annak, akit utálok. Minden bennem azt mondja, hogy...

THEOS Dinah!

DINAH Igen.

THEOS Nem találom a cukrot.

DINAH A felső polcon. Ez az „igen”, a szavak királya, a szívek szézámmagja, ez az egyetemes útlevel, ki kell mondanom a legjobb rossz érdekében.

ELIAS Tarts ki még egy kicsit! A rád mért borzalmas ostrom nem tarthat soká.

DINAH Ezt az ostromot a férjem mérte rám.

ELIAS Egy isten a visszafelé tartó útra térítette.

DINAH Túl késő már, hogy reménykedjem.

ELIAS Visszajön és visszahozza otthonod örömét.

DINAH Az én örömöm elvérzett.

ELIAS Fiatal még az éjszaka.

DINAH Húsz évet vártam, mit kezdjek még egy éjszakával?

ELIAS Láttam, amint az élők serege lábra állt reggel, és a halál ágyába dőlt este.

THEOS Anya, a cukor!

DINAH A cukortartóban!

THEOS De üres!

DINAH Akkor elfogyott! Ne becsüld le a mészáros erejét!

ELIAS Hidd el nekem, mielőtt a hajnal ráejti első könnyét a reggel álmos szemére, az embernek jut ideje ezerszer is meghalni.

DINAH Idegen, ha tudsz valamit, amit a szívem figyelmen kívül hagyott, kérlek, mondd el nekem!

(Nouritsa elkezd énekelni, majd Dinah és később Theos is csatlakozik)

Ez az apósom kedvenc éneke volt.

ELIAS Az öreg Theosé?

DINAH Igen, ő, a legnemesebb mindnyájunk közül. Néha vérben ázva meglátogat álmodban, és beszél hozzám, mindig-mindig sírva.

ELIAS Hogy halt meg?

DINAH Ezt senki nem akarja tudni.

ELIAS A fia bizonyára tudni szeretné.

NOURITSA Én tudom.

ELIAS *(Nouritsának)* Mondd el!

DINAH A szívem azt súgja, hogy Ante volt.

NOURITSA Az én ajkaim megerősítik, hogy igenis ő volt.

ELIAS Mondd el, amit tudsz!

DINAH Hogyan mondhatnám el azt, amit szemeim nem láttak?

NOURITSA Majd megbeszéljük később.

ELIAS Mikor?

DINAH Napra pontosan három éve... Mire gondolsz, idegen?

ELIAS A régi életemre...

DINAH A családra...

ELIAS (*anyjára néz*) Az édesanyámra.

Dinah elkezdte leszedni az asztalt.

DINAH Hajnalig tudnék történeteid ígézetében ülni, idegen, és elűzni az álmot szemem pillájáról, és szívem sugallata ellenére térek most nyugovóra. Akaratom ellenére zuhanok most bele kis koporsómba.

NOURITSA (*Eliasnak*) Igazán segíthetnél neki!

DINAH Elnézést kérek, idegen! Pihenjél! A fiam majd ágyat vet neked. Hozza világra ez az éjszaka a mindnyájunk szívének kedvező napot.

Dinah kimegy.

MINDNYÁJAN Amen!

ELIAS Beszélj, tudni akarom.

NOURITSA Aki tudni akar, annak tudni kell a fájdalomnak ellenállni.

ELIAS Beszélj, anyám!

NOURITSA Apádat kellene megidézni.

ELIAS Hol van?

NOURITSA Itt van. A fiad van itt, beszélj hozzá! Szerelmem.

THEOS-NOURITSA Elias, édes fiam...

ELIAS Apám...

THEOS-NOURITSA Tudni akarod, hogyan haltam meg, de én, én, fiam, el akarom neked mondani, hogyan érdemeltem ki a lelket, ami rám lett bízva. Amikor anyád és én először találkoztunk, hány éve is annak?

NOURITSA-THEOS Theos.

THEOS-NOURITSA Igen, életem fája...

NOURITSA-THEOS Mondd el neki...

THEOS-NOURITSA Igen, persze. A világítótorony lábánál ültem, a szikla tetején, és visszajövedeledért imádkoztam. Hallgattam, mit üzen a szél. Vártam a rólad szóló híreket. Keleten a zendülés már elhalt, és te nem tértél vissza. Reményteli nap volt, mint az összes többi. Tekintetem a tenger messzeségét fürkészte, valami jelet keresett. Észrevettem, amint egy kormorán kiemelkedik a vízből, csőrében egy reménytelenül vergődő hal, hirtelen egy kar átfogta a mellkasomat. Egy másik pedig törrel felfegyverkezve elém csapott. Nem hallottam közeledését. Óvatosabbnak kellett volna lennem.

NOURITSA-THEOS Édesapád harcolt. A kevés életerő, ami még bennem maradt, csatába akart szállni. Ante arca, állkapcsa, kiguvadó szemei, a foga közül kiömlő habzás visszahőköltette a tömeget. Egy öreg fog meghalni, a tömeg hátat fordít neki; apád belekapaszkodott...

THEOS-NOURITSA Legutolsó erőmmel harcoltam. Egy utolsó erőlködéssel ellöktem magamtól, és a mélybe ugrottam...

NOURITSA-THEOS „Elias!”, ezt kiáltotta apád az utolsó szavával. A teste? Gyermek keze által kicsavart baba. A hullámok jöttek és mentek, de nem mertek hozzáérni a halott nemes véréhez. A gyilkos a magasból szemlélte gaztettét. Theos lezuhant. Ante nem hisz a szemének, megfordul. A tömeg már rég szétoszlott. Öklét az ég gyomrának emeli. Olyan boldog, mint a matador, miután leterítette élete első bikáját, kár, hogy az arénában nincs rajta kívül senki. Senki, aki fennhangon dicsérné, senki, aki a hátán hordozná. Mert senki nem volt ott, hogy szerencsétlen tettet igazolja.

THEOS-NOURITSA Mindent elmondtam. Visszatérek otthonomba, szétolvadok anyád lelkében. Hisz ő az én forrásom, az én origóm, a fény háza, ahol isten neve ragyog, akit az idők végezetéig fogok dicsőíteni. Ha beszélni akarsz velem, szólítsd meg anyádat!

THEOS Kávé! *(Csend)* Apám, kire gondolsz?

ELIAS Nagyapádra.

THEOS Hagyd, hogy én bosszuljam meg. Rám hárul ez a feladat.

ELIAS Gyere utánam!

(Kimennek a kertbe a cseresznyefához.)

Felismered ezt a fát.

THEOS Persze. Te ültetted aznap, amikor megszülettem.

ELIAS Akkor férfi voltam. *(Elias odanyújt neki egy fűszert)* Vágd ki!

THEOS Apám... Apám...

ELIAS Apám, apám, megtanultad kívülről ezt a szót. Azt akarom, hogy vágd ki. Habozol? Akkor majd én kivágom.

THEOS Apa, fejezd be!

ELIAS Szeretlek, fiam, csorbulatlan szerelemmel. Nem fogom hagyni, hogy vérrel kend össze magad.

Theos sír, Elias letörli a könnyeit.

THEOS Apa, hogy fogod csinálni?

ELIAS Mít csinálni?

THEOS Megölni.

ELIAS Majd ő megmondja, hogyan.

NOURITSA Az áldozat útján az apa felismeri majd fiát.

THEOS És ha ő?

ELIAS Ha ő mi?

THEOS Ha ő öl meg téged...

ELIAS Ha ő öl meg, akkor ő öl meg! Légy vidám!

Elias és Theos nyugovóra térnek.

NOURITSA Te lányom, ne ess többé kétségbe! A nap mindjárt kinyitja szemét a vér látványára.

(Ante kopog az ajtón)

És voilà.

TIZENHARMADIK JELENET

Kopognak az ajtón.

DINAH Hallom!

ANTE Nyisd ki!

DINAH Használd ki, egy ilyen ajtó nem adja vissza az ütéseket.

Ez idő alatt Dinah kazettát tesz a magnetofonba, egy Beethoven-szonátát hallunk, azt, amit Elias fütyölt a nyolcadik jelenetben.

ANTE Engedj be!

Dinah kinyitja az ajtót.

DINAH Kérsz egy pohár vizet?

ANTE Hogy döntöttél?

DINAH Te fogsz helyettem dönteni.

ANTE Ismered a válaszomat.

DINAH De nem ismerem a jellemedet, sem az erődöt.

Ante felhangosítja a zenét.

ANTE Lesz időd megismerni.

DINAH Nem érted, miről beszélek.

ANTE Elképzelem.

DINAH Igen, mióta tudod te elképzelni? Nem ugyanarról a dologról beszélünk.

Már nem hallani Dinah-t. Ante erőszakkal akarja leteperni, Theos kiszalad a konyhából, és megfenyegeti Ante-ot az édesapja fegyverével. Ante elengedi Dinah-t, és lebalkítja a zenét. Csend.

Theos! Ebben a ruhában adtam oda magam Eliasnak, ebben a fényöltözetben lobbantott lángra. Idővel a fogadalmat elvitte a víz. Igazad van, meg fogok a végén fulladni, nincs már mibe kapaszkodnom. Itt az ideje, hogy megmentsem saját magamat. Ha feleségül akarsz venni, vedd ezt a fegyvert, a férjemé volt, töltsd meg és lődd le mindegyik arc-képet a falon.

ANTE Ez most a vásári cirkusz fejezet?

DINAH Ha meg tudod tenni, a tied vagyok.

ANTE Nem azért jöttem ide, hogy szerencsét próbáljak, asszony.

DINAH Szabadíts ki engem a hagyomány igája alól, és lefektetem testemet erre az asztalra ide, ami valamikor otthonom szent oltára volt, és felajánlom neked.

ANTE Minek ennyi színház? Miért nem dobod tűzre a sok kurva arcképet.

DINAH Mert szükségem van egy gesztusra, egy tetre, ami megpecsételi kettőnk egyezségét.

ANTE Elég, ha velem jössz, és a színdarabnak vége.

DINAH Mi a bajod, ember, félsz, hogy mellétalálsz?

ANTE És ha visszautasítom ezt a lövöldözős szeánszot?

DINAH Akkor menj innen, és soha többé ne gyere ide.

ANTE *(Theosnak)* Mit szólsz, *asszonytappancs*, élni szeretnél, vagy inkább meghalni?

THEOS Inkább megölni szeretnék.

ANTE Úgy látom, a fiú belelépett az apa cipőjébe.

THEOS Jobb, mint saját nővéred méhéből kilépni.

DINAH Ante, ez a fegyver egy igazi férfi kezében akar megszólalni. Tedd meg és a tiéd vagyok.

ANTE Ez nem egy újabb kelepce, amit elém fektetsz?

DINAH Egész testemet fektetem a lábad elé.

ANTE Nagyon szép vagy, Dinah.

DINAH A hasad alatt ennél sokkal több leszek.

ANTE Add ide! *(Megpróbálja)* Nem működik! Megint kigúnyolsz. *(Ledobja a fegyvert az asztalra.)*

THEOS Hadd próbáljam meg!

ANTE Mit, meg akarod dugni a saját anyádat? Parancsolj, jó szórakozást. *(Theos elveszi a fegyvert.)*

Ennek a fegyvernek nincs több mondanivalója.

ELIAS Nagyot tévedsz, barátom, a legutolsó, aki majd elhallgat, az a fegyver lesz.

Elveszi a fegyvert Theostól.

ANTE Megint te, mit akarsz itt?

Elias egyenként lelövi ősei arcképét a falról.

ELIAS Menjetek ki! *(Ante-nak)* Nem, te maradsz. Menjetek, ki, te is, anyám, hallgass! *(Odessának)* És te is, ígérem, hogy igazságos leszek.

ODESSA Hadd nézzem végig, ha nem, ki fog neked tanúskodni?

ANTE Ki vagy te?

ELIAS Ne nézz rám a csizmád hegyéről, nyisd ki a szemed, nyisd ki mindened, az én feleségem, életem koronája, akit te egy halottól akarsz elvenni, ő Dinah.

ANTE Várj, ne ölj meg! Hallgass meg, ne engedd, hogy dühöd átvegye a szót. Nyisd ki a füled a szívednek! Hallgass meg, add vissza a reményt a bűnösnek, aki neked könyörög. Meztelen vagyok. Ítéld el bűneimet, de ne az életemet. A világgal akartam megfizettetni szerencsétlenségem árát. Nem akarom bűneim sötétségét enyhíteni. Büntess meg, igen, mérd rám a legnagyobb megvetés fájdalmait, de hagyd meg az életemet! A halottak kapuján kopogok, hagyd, hogy visszatérjek, és büszke lehessen jótevényedért, megénekeljem a nevedet az emberek tekintete előtt. Mindig is félttem a boldogságtól, a másokétól is, de főként az enyémtől. Sötét ómen alatt születtem, a szégyen csillagzata alatt, a szerencsétlenség az aszcendensem, és fekete az én egem színe. Hiszek benned, életemben először hiszek. Hallgasd meg ezt a komor kiáltást, a lelkem harsog a vágyak hangzavarában. Félek. Fordítsd felém a kegyelem tekintetét! Ne ölj meg, élni akarok.

NOURITSA Ne hallgass rá, öld meg!

ELIAS Mi értelme tisztára mosnom magam, ha utána megint bemocskolódom? Lépj be a házba, mely mindnyájunknak otthont ad.

Elias leteszi a fegyvert.

ANTE Te tényleg az hiszed, hogy megbocsátásod igája alatt fogok élni?

ELIAS Van a megbocsátásban egy olyan öröm, amit a bosszúban nem találsz.

NOURITSA Te azt hiszed, a szeretet istene vagy? Keresztre fognak feszíteni, a sasok kicsipegetik a májadat. Azt hiszed, meg tudod szelídíteni a gyűlöletét, és ő majd kezet nyújt neked? Eléggé naiv vagy egy tömeggyilkoshoz képest. A bárány nem ficáncol a farkasok hátán. Én elmegyek innen, nem akarom látni, mi következik, várlak a holtak birodalmában.

Ante elveszi a fegyvert.

ANTE Ha itt vérnek kell folynia, akkor az a tiéd lesz. Bosszút állok, igen, halálhörgésed érjen el asszonyod fülébe, íme, ez az én utolsó jelenetem. Megdöglesz, és a világ megy a maga útján. A világ el fog felejteni, ahogy apádról is elfeledkezett. A felejtés a világ tartópillére. Megjósolták nekem, hogy ellenségem szobájában fogok táncolni. Nem leszek többé betolakodó, akinek arcába csapják az ajtót. Én is az emberek házában akarok élni. Lám, mivé tettetek. Beszélek, beszélek, de túl késő már a

szavakhoz. Ez az anyám méhéből felszállt gyűlölet bosszúért kiált, te meghalsz, én pedig úgy döntöttem, hogy meg fogok halni...

ELIAS A sors istene szólalt meg ajkaid közül.

ANTE Azt akartam mondani, „élni fogok”.

ELIAS és ODESSA De azt mondtad, hogy „meg fogok halni”.

ANTE Úgy döntöttem, hogy meghalok. Élek, élek! Milyen titok akar engem eltenni láb alól?

ODESSA-ELIAS Te magad vagy önmagad gyilkosa.

Elias megöli Ante-ot, aki kitántorog az ajtón. Elias kimegy a kertbe, elveszi a fejszét, ő is kimegy az ajtón.

Szegény bolond, te az én halálomat mesélted el magadnak. Erőlködsz, hogy lenézd az eget és a csillagokat, nem láttad meg a kések által felbőszített bosszúvágy árnyékát, amint fejed fölé tornyosul. Én ott voltam végig, de a te megvetésed nem engedte, hogy észrevegyél engem. Visszatérésem oka nem a távolság, nem a háború, és nem is a nagy utazások útszéli kurvái térítettek vissza. Elvesztett voltam, Elias már nem volt többé Elias, de miután megtisztultam szenvedésemtől, visszatértem. Te már ott láttad magad ki-be járni asszonyom méhében, beleírni nevedet az ő bensőjébe, kiaggatni útjelző tábláidat az én házam falaira? Megtagadtam az öldöklést, de a te véred erősebb volt. Vesztettél, kereskedő, nem sokkal, de vesztettél. Soha nem vártad utad legvégét. De a sors átvert téged az utolsó egyenesben. A nyertes én vagyok. Két átkozott közül én lettem a jobbik.

Elias, gyere vissza! Hol vagy? Gyere vissza!

TIZENNEGYEDIK JELENET

Bejön Nouritsa.

NOURITSA Borzalmas látvány, itt is meg ott is, a fejszecsapások alatt felszökkenő férfitest darabjai. A vér szagára mind összegyűltek. Az egyik egy kezét húz maga után, a többiek egy comb felett marakodnak, a leg-erősebbek a halott gyomrát tépik szét. A még mindig langyos belek fröcsögnek, amint szétválnak a harapások alatt; szomorú húsfürtök lógnak ki a vértől koszos ajkak közül. Az állkapcsok összeszorítva, az agyarak kivillantva, morognak és nem engednek egy cafat húst sem. Kiguvadt szemekkel, a kutyák szétmarcangolják a mészáros húsát. Ante többé már nem Ante. A szél hírét viszi a hátborzongató lakomának. Mindegyik a

maga húsadagját követeli, a legerősebbek megkaparintják, és egyben nyelik le a májat, a szívet, a veséket, a lépet, a nyelőcsövet és a tüdőt, mások pedig dühükben vonítanak, izgatottan csaholnak, összekapnak a legyekkel a vér fölött, amit a föld nem hajlandó magába szívni. Hirtelen eltűnik a Nap. A madarak azok. Összeverődtek és a harctér fölé szállnak csapatostul. A kutyák nehezen állnak helyt az égből jött veszedelemnek. Sorokba és csoportokba verődve őrzik a tetemet, amíg a falka el nem tünteti teljesen. Ante nincs már többé. Mi maradt belőle? Egy háborús behívó, egy macskaköves úton.

Bejön Elias, táncol. Ugyanaz a tánc, mint a kilencedik jelenetben.

ELIAS Te táncolni akartál otthonom szent rejtekében. Táncolni az apám sírján, feleségem hasán. Nézz rám!

Bejön Dinah.

DINAH Ne gyere közelebb, idegen, nincs hozzá jogod.

ELIAS Ne utasítsd el azt, akit eddig vártál.

DINAH Akit én vártam, az halott.

ELIAS Akkor egy holttest beszél most hozzád.

DINAH Ez a gyilkosság nem tesz a feleségeddé.

ELIAS Húsz év száműzetés után a gyermek-katona visszatért hozzád. Ne szaladj el előlem. Ijesztő vagyok, de ne félj tőlem!

DINAH Menj el, te nem vagy Elias.

ELIAS Add kölcsön porhüvelyed egyetlen szemcséjét, és összekulcsolt kézzel leborulok a türelem lábujjai elé.

DINAH Az én férjem soha nem könyörögne egy nőnek.

ELIAS Mégis ő az, aki letérdel most eléd.

DINAH Emelkedj fel, még a fejedbe száll a vér.

ELIAS Ezt a fejet szeretném ráhajtani a hasadra, mi fiút adott nekem.

DINAH Ezt akarod?

ELIAS Ezt... Szavaim leomlottak, építsd fel őket újra. Ne utasíts el, Dinah!

DINAH Ne mondd ki többet a nevem, idegen! Állj fel és menj innen!

ELIAS Ne lökj el lábbal, mint egy közönséges nyomorultat.

DINAH Ne ejts könnyeket, idegen, abból van nekem is elég.

ELIAS Ezek a könnyek a szomorúság és a boldogság felett vitatkoznak, vedd el őket, neked adom.

DINAH Ha az vagy, akinek mondod magad, meséld el nekem, idegen, mikor és hogyan találkoztunk a férjemmel. Ha erre válaszolni tudsz, ez a párjáért reszkető test mindörökre a tiéd lesz. Ha te vagy Elias, válaszolj!

ELIAS Egymás felé szaladtunk, életünk tavasza szegélyezte utunk nászágyát. Szánkban a fogadalom távolba rajzolódott. Vakító fényünk felé szaladtunk, mindkettőnk szíve megállt a dobogásban. A villámban jelenlevő isten és a tűz kísérték végig énekükkel az út hátralevő részén; végtelen távolság. Egy széles asztal hívogatott, ráfeküdtünk, összeolvadtunk, egyggyé olvadtunk vele. Semmilyen oltár nem látott még ilyen szerény és gyönyörű terítéket. Egy soha véget nem érő vasárnap volt.

NOURITSA Íme, itt vannak, ismét együtt, egymáséi, beteljesülve, megáldva és végre egybekelve. Szemük sötét éjszakájában ismét felkel a nap, ismét szép lesz. Egymásra néznek, egymásra találhatnak, felismerik egymásban egymást. Az örökkévalóság karnyújtásra van, a szerelem gyümölcse közel hozta ajkaikat, halljátok, hogy herseg tejfogaik alatt, a leve pedig kifolyik ez ókori boldogság minden nyílásán. Húszmillió év hosszú idő, egymástól megrészegevedve, de soha be nem telve, immár dalolhat e két fiatal isten, és hangosan kiálthatják: én vagyok a kenyered, én vagyok a borod.

Elias és Dinah összefonódnak, táncolnak és lefekszenek a földre. A tenger beborítja őket. Theos elmegy. Odessa vele megy.

Vége

Franciából fordította PATKÓ ÉVA

Székely Csaba

IDEGENEK

Három politikai gyerekdarab

FÉLELMETES

SZEREPLŐK:

JÁNOS, kísértet
PÁL, kísértet
LINDA, kísértet
MARI, kísértet
FRANÇOIS, kísértet
ANDRÉ, élő

Havas temető, éjféltkor. Egy régi kőkereszt körül kísértetek gyülekeznek: János, Pál és Linda.

JÁNOS Kedves barátaim – kísértetek! Félelmetesen jó estét kívánok!

PÁL Baljós éjfélt órákat mindenkinek! Örülök, hogy látlak, Linda. Még mindig hullajól nézel ki.

LINDA Csákány.

JÁNOS Barátaim! Fontos dolog... Pali, eltakarod az asztráltestem.

PÁL Bocs. *(Félreáll János elől.)*

JÁNOS Barátaim, fontos dolgot kell megbeszelnünk. Azért hívtalak össze, mert otthonunkat, e rémesen kietlen temetőt veszély fenyegeti.

LINDA Nem szép dolog temetőt mondani, János!

JÁNOS Tessék?

LINDA Már évek óta nem használjuk ezt a szót. Sértő.

PÁL Úgy van. Helyette sírkertet mondunk.

JÁNOS Tudom, Pali. Tehát: sírkertünket...

LINDA *(közbevág)* Ti melyik világon haltok? A „sírkert” bántó, mert arra utal, hogy mi itt vidáman kertészkedünk... holott szenvedő, itt ragadt lelkek vagyunk! Már rég nem így mondjuk.

JÁNOS Akkor hogy mondjuk?

LINDA Nyitott elhantolási létesítmény.

JÁNOS Jól van. Nyitott elhantolási létesítményünket...

PÁL *(közbevág)* Nemzeti nyitott elhantolási létesítményünket, hogy pontosak legyünk. Ugye, Linda?

LINDA Igen, ez a nemzeti purgatórium által ajánlott korrekt szóhasználat.

JÁNOS De miért nem mondhatom a dolgokat azoknak, amik?

LINDA A „temető” meg a „sírkert” szavak használata legalább olyan durva, mintha azt mondanád a miniszterelnökre, hogy „hímivarsejt”.

PÁL Akkor mit mondunk a „hímivarsejt” helyett?

LINDA Micsoda kérdés? Ezt mindenki tudja! Ugye?

JÁNOS Persze, persze. Tehát, a lényeg: nyit... nemz... hogy van? Igen. *Nemzeti nyitott elhantolási létesítményünket... veszély fenyegeti!*

PÁL Milyen veszély?

JÁNOS Napok óta rémálmaim vannak tőle.

PÁL Hogy lehetnek egy kísértetnek rémálmai?

JÁNOS Engem is meglepett. Folyton azt álmodom, hogy élek.

PÁL Rettenetes.

JÁNOS Ráadásul hajléktalanként.

LINDA Ez megalázó.

JÁNOS Ugye?

LINDA A szó megalázó! Nem mondhatod, hogy „hajléktalan”.

JÁNOS Akkor mit kell mondani?

LINDA Mérsékelt vagyongyarapítási lehetőségekkel működő és családi tűzhelyileg előnytelen helyzetben élő személyt.

JÁNOS Remek. Elmondhatom végre, miért hívtalak össze?

PÁL Mindnyájan ezt várjuk, János.

JÁNOS Mi vagyunk itt a legrégebben kísértő kísértetek. Én mint e létesítmény éjszakai vezetője, ezennel kinevezlek benneteket a problémamegoldó stábommá.

LINDA De mi a probléma?

PÁL Nem lehetnék inkább a keleti parcellák vezetője? Ha már kinevezésekről van szó.

JÁNOS Nem. A probléma nagyon égető, barátaim. Pillanat. *(Kotorászni kezd a zsebében)* Ezzel kapcsolatos gondolataimat papírra vetettem... Pontosabban nem én, hanem egy szellemíró. *(Tovább kotorász)* A rohadt halálba! A síromban felejtettem.

PÁL Hozd el, megvárunk.

JÁNOS Á, túl messze van a parcellám. Most sietnünk kell, mert mindjárt havazni kezd, és akkor nem látjuk egymást.

PÁL Minél inkább havazik, annál inkább hullajó.

LINDA Hú, de szellemes. Mindjárt életre röhögöm magam.

JÁNOS No, akkor megpróbálom fejből elmondani. *(Köhint)* Barátaim! Kísértet járja be temetőnket! Azaz nemz... mhm-mhm létesítményünket!

PÁL Ez nagy újdonság, János.

JÁNOS Várj, nem fejeztem be. Kísértet, igen, járja be, hm-hm létesítményünket. A bevándorlók kísértete!

Csend.

PÁL Ennyi?

JÁNOS Nagyjából.

PÁL Más nem volt abban a beszédben? Lábjegyzet? Vagy esetleg... mondanivaló?

JÁNOS Nem, ennyi.

Csend.

LINDA De milyen bevándorlókról beszélsz?

JÁNOS Meghalhatási bevándorlókról!

PÁL Meghalhatási bevándorlók?

JÁNOS Mi az, ti nem vettétek észre?

LINDA Mit?

JÁNOS Mióta halálos vírus pusztít az élők világában, tömegesen érkeznek hozzánk a kísértetek.

Csend.

LINDA És?

JÁNOS Hogyhogy és? Nektek ez jó? Titeket nem háborít fel?

PÁL De János, mi is ugyanígy érkeztünk ide annak idején.

JÁNOS Az több száz éve volt!

PÁL Azok voltak a szép idők. Emlékszel, mennyi lázadó parasztot vágunk le?

JÁNOS Hajaj! Meg törököt.

LINDA Meg libát.

PÁL De még mindig nem értem, mi a baj az új kísértetekkel.

JÁNOS Az, hogy visszaélnék a helyzetükkel! Nem azért jönnek ide, mert nem mehetnének máshova, hanem mert itt jól érzik magukat.

PÁL Mi ezzel a gond?

JÁNOS Hát hogy... foglalják a helyet!

PÁL Milyen helyet? Egy kísértetnek nincs térbeli kiterjedése. Több millióan elférünk egy csigahéjban, és végtelen birodalom királyának képzelhetjük magunkat.

JÁNOS Igen, de... ezek mindenféle kórokozókat terjesztenek!

PÁL Ugyan már, csak az élők betegszenek meg.

JÁNOS Én vezetem ezt a rohadt temet... létesítményt, és ha azt mondom, hogy terjednek a betegségek, akkor terjednek. Ráadásul ezek állatokat is hoznak magukkal!

PÁL Nekem is van egy szellemkutyám. A síromon halt meg, úgyhogy ide temették őt is.

JÁNOS Az új kísértetek agresszívek! Nagyon durván bánnak mindenkivel.

PÁL Hogy *ők* durvák? Nem te süttetted meg Dózsa Györgyöt annak idején?

JÁNOS Nem akarsz elmenni az élet faszára most már az akadémikuskodásaiddal?

LINDA János, egyetlen normális érvet mondj. Mi a baj ezekkel a kísértetekkel?

JÁNOS Az, hogy... elveszik a munkánkat!

LINDA A munkánkat? Nem is tudtam, hogy dolgozunk.

PÁL Mi a mi munkánk, János?

JÁNOS Hát a kísértés! Az, hogy megijesztjük az embereket!

PÁL Igaz.

JÁNOS No, ezek a meghalhatási kísérletek idejönnek, és elveszik ezt tőlünk.

Rémisztgetik a koszorúablókat, a sírgyalázókat és a szeretkezni beszököő idiotákat. Helyettünk! Múlt éjszaka megpillantottam egy alakot, aki horogkeresztet akart fűjni az egyik sírkőre. Mire odaértem volna hozzá, három meghalhatási kísértet megelőzött.

PÁL Kellemetlen.

JÁNOS Ezt akarjátok? Munka nélkül maradni, és tétlen unalomban tölteni az örökkévalóságot?

PÁL Nem, dehogy.

LINDA Az unalom a legrosszabb dolog a világon. Meg Báthory Erzsébet házibulijai.

JÁNOS Ha nem teszünk valamit sürgősen, nyitott khm-khm létesítményünk menekülttáborrá változik!

LINDA De mit lehet tenni?

JÁNOS Meg kell akadályoznunk, hogy még több embert temessenek ide.

PÁL Hogyan?

JÁNOS Átváltunk nappali üzemmódba. Addig ijesztgetjük a sírásókat, papokat, sírjainkra leboruló unokákat és más rokonokat, míg senki nem mer belépni ide. Kénytelenek lesznek bezárni a temetőt. Bla-bla-bla létesítményt.

Csend.

LINDA Ez amúgy nem lenne rossz ötlet, de... te nappal akarsz kísérteni?

PÁL Ez eléggé unortodox.

LINDA És veszélyes. Ránk haragítod a Kísértetszövetséget. A végén még kiátkoznak vagy ilyesmi.

JÁNOS Nehogy már a Kísértetszövetség mondja meg, mit csinálhatok a saját otthonomban! Őket bízátok rám, meg tudom oldani. Szóval, benne vagytok?

PÁL Végül is... ha tényleg meg tudod oldani a dolgot a Szövetséggel...

LINDA Egy próbát megér.

JÁNOS Helyes! Akkor reggel ugyanitt találkozunk!

Sötét. Ugyanott, reggel. A három kísértet nyugtalan.

LINDA Nem tetszik ez nekem.

JÁNOS Micsoda?

LINDA Olyan félelmetes ez a napvilág. Úgy érzem, mintha figyelnének.

PÁL *(félénken körülnéz.)* Igen. Az ember szelleme nem tudhatja, milyen veszély leselkedik rá ebben a világosságban.

LINDA *(félénken)* Aha. Bármelyik pillanatban előugorhat valahonnan egy normális ember.

JÁNOS *(erőltetett bátorsággal)* Nem kell berezelní. Normális emberek pedig nincsenek.

PÁL Honnan tudod?

JÁNOS Még nem találkoztam eggyel sem.

PÁL Én sem találkoztam még széles szájú orrszarvúval, de attól még nem zárnám ki a lehetőséget, hogy létezik.

JÁNOS Ne térjünk el a tárgytól! Tessék a feladatra koncentrálni!

Csend.

PÁL *(körülnéz.)* Lehet, hogy túl korán érkezünk?

JÁNOS Nyugi, mindjárt itt lesz valaki.

LINDA Egy órája álldogálunk itt, és sehol egy látogató.

JÁNOS Csak most nyitották meg a kapukat.

LINDA Se sírásó, senki.

JÁNOS Majd jönnek.

PÁL Nem kezdhethénk el nélküük?

JÁNOS Mit?

PÁL A rémisztgetést.

JÁNOS Hogy akarsz te ebben a helyzetben rémisztgetni?

PÁL Így: húúúú, húúúú, húúúú!

JÁNOS De hogy a kurva halálba akarsz rémisztgetni, ha nincs itt senki, aki megrémülhetne?!

PÁL Jól van, csak egy ötlet volt.

LINDA *(hirtelen, ijedten)* Hallottátok ezt?!

PÁL Mit?

LINDA Valami reccsent!

JÁNOS Egy ág?

LINDA Lehet, hogy egy ember ólálkodik erre.

PÁL Futás! *(Elszalad)*

JÁNOS Állj, ne hülyüljetek már! Ezért vagyunk itt. Várjuk, hogy jöjjön egy élő.

PÁL *(megáll, a távolba néz)* Látok valakit!

JÁNOS Remek!

János és Linda odamegy Pál mellé.

LINDA Egy nénike.

PÁL Mindjárt itt lesz.

JÁNOS Ne feledjétek: ha ideér, a szart is ki kell ijeszteni belőle.

LINDA De olyan félelmetes.

JÁNOS Csak nem rezeltél be egy nénikétől?

LINDA N-nem.

JÁNOS No, akkor szedjük össze a bátorságunkat, és... bújjunk el! *(Elindul)*

PÁL Bújjunk el?

LINDA Csak nem rezeltél be egy nénikétől?

JÁNOS Sokkal hatásosabb, ha hirtelen ugrunk elő.

PÁL Ja, oké.

Elrejtőznek. Nem történik semmi. Lassan előjönnek.

LINDA *(a távolba néz)* Más irányba ment.

JÁNOS Nyomás utána! Szép lassan.

PÁL Nem is tudom, János...

JÁNOS Mit?

PÁL Ma nem igazán vagyok formában.

JÁNOS Nem vagy formában.

PÁL Igen. Szerintem jobban fel kellett volna készülnünk erre a rémisztgetésre.

JÁNOS De hát évszázadok óta ezt csináljuk! Jön egy ember, ráijesztünk.

Most is ugyanez a feladat.

PÁL Igen, de azt éjszaka szoktuk csinálni, most meg világosság van.

JÁNOS És?

PÁL És most látszik, milyenek vagyunk valójában. Néhány pattogó izécske, aki hatalmasnak meg félelmetesnek akar tűnni. De nézz ránk, nincs rajtunk semmi félelmetes. Kicsik és jelentéktelenek vagyunk.

LINDA Ez igaz.

PÁL Köszönöm, Linda.

Csend.

JÁNOS Jó. Mit javasoltok? Öltünk magunkra vámpírelmezt, vagy mi?

LINDA A vámpírok mostanában olyan szexik.

PÁL Igen, egyáltalán nem félelmetesek. Semmi szükségem arra, hogy belém zúgjanak az élők.

LINDA Egy zombi-jelmez viszont működhet. Elvégre temetőben vagyunk.

JÁNOS Nem leszünk se zombik, se vámpírok!

PÁL Esetleg farkasemberek?

JÁNOS Nem! Mi kísértetek vagyunk! Nem adjuk fel az identitásunkat!

PÁL Oké.

LINDA Tudjátok mit? Felvehetnénk egy hosszú fekete parókát!

JÁNOS Mint japán kollégáink?

LINDA Aha.

JÁNOS Nem jó. Japánok sem vagyunk. Próbáljátok máshonnan megközeleíteni: mitől félnek legjobban az emberek?

LINDA A narancsbőrtől?

PÁL A gyerekvállalástól?

JÁNOS Ne ilyen elvontan gondolkodjatok.

PÁL Megvan! Az adóellenőroktől!

JÁNOS Erről van szó! Hát mégsem teltek el hiába az együtt töltött évszázadok, ragadt rád valami.

LINDA Szóval öltözzünk adóellenőrnek?

JÁNOS Igen. Meg tudod csinálni?

LINDA Persze. Báthory Erzsébet varrónője voltam, simán elkészítem a jelmezeket.

JÁNOS Szuper. Most menjünk lefeküdni. Reggel legyen mindenki munkára kész, jelmezben, ahogy kell.

Sötét. Ugyanott, másnap reggel. A három kísérteten álarc.

PÁL Jön egy férfi!

LINDA Sokkal félelmetesebb, mint a nénike.
PÁL Engem kísértetiesen emlékeztet valakire.
JÁNOS Milyen nyugodtan sétál! Mintha nem is temetőben volna.
LINDA János!
JÁNOS Izé, nemzeti, tudjátok, létesítményben.
PÁL Odamenjünk hozzá?
JÁNOS Ne. Megvárjuk, hogy ideérjen, és Linda majd jól ráijeszt.
LINDA Miért pont én?
JÁNOS Mert te félsz a legjobban. Ez most a bátorság próbája.
LINDA Ne már!
PÁL Ebben van valami. Csak úgy győzhetjük le a félelmeinket, ha szembenézünk velük. Ha félsz a magasságtól, mássz fel egy toronyba. Ha félsz az oroszoktól, hívd be őket.
JÁNOS Pontosan. Itt is van, tessék félelmetesen viselkedni!
PÁL Hú.
Megjelenik André, nyugodtan elsétál mellettük. János megböki Lindát, de Linda tagadólag int. János odaáll André elé.
JÁNOS Már bocsánat, de nem látja, kik vagyunk?
ANDRÉ Excuse me?
JÁNOS Rohadt halálba. Ööö... áj... ööö...
ANDRÉ Sorry?
JÁNOS Áj... Hev jú szín... ööö?
ANDRÉ I've just noticed. But I wasn't expecting you.
JÁNOS *(Lindának, súgva)* Gyere már!
LINDA *(odamegy Andréhoz)* Jó napot!
ANDRÉ Good morning. I'm sorry but... were you expected? Had you made an appointment?
LINDA Nem tudom, mit mond. Tolmácsot szeretnék kérni.
André elmosolyodik, és kísértél. Csend.
PÁL Mondtam én, hogy a világosság nem jó.
LINDA Igen. Sötét jó, világosság rossz.
PÁL Napvilágnál nem félnek tőlünk.
LINDA Csak kinevetnek.
PÁL Ezt érdemeljük? Ennyi évszázadnyi kísértés után? Most mondd meg, János!
JÁNOS Szó sincs róla. Létesítményünk többet érdemel!
LINDA Akkor mit javasolsz?
JÁNOS Folytatnunk kell a harcot!

PÁL Nekem nincs sok kedvem hozzá.
 JÁNOS Akkor is folytatjuk!
 LINDA Nekem sincs.
 JÁNOS Nem érdekel! Ti vagytok a problémamegoldó stábom, kötelessége-
 tek folytatni!
 LINDA Kötelességünk?
 JÁNOS Addig nem nyugszunk, míg ezt meg nem oldottuk! Különben az
 idegenek jól fogják érezni magukat nálunk. Itt senki nem érezheti jól
 magát! Ez a kísértetek álláspontja!
 LINDA Jön valaki!
 JÁNOS Futás! Mármost, bújjunk el, és okozunk meglepetést!
 PÁL Jó, most az egyszer.
Elbújniak. François jön sétálva. A három kísértet előugrik.
 JÁNOS, PÁL, LINDA Hú!
 FRANÇOIS Hú nektek is. Mi újság?
 JÁNOS *(a többieknek)* A rohadt halálba. Ez a Kísértetszövetségtől jött.
 FRANÇOIS Mit csináltok itt nappalnak idején?
 JÁNOS Semmit. Mi csak úgy...
 FRANÇOIS Csak nem éppen Szövetségünk egyezményét szegitek meg?
 JÁNOS Szó sincs róla. *(Darálva)* Mi itt mindnyájan egy kísértetként és a
 lehető leghatározottabban ítélünk el minden, a Kísértetszövetség nor-
 máival összeegyeztethetetlen akciót, és mindent megteszünk annak ér-
 dekében, hogy Szövetség értékeivel ellentétes megnyilvánulásokat visz-
 szaszorítsuk, és létesítményünket a kísértet-egyezmény szellemének
 megfelelően lakjuk be.
 FRANÇOIS Ezek szerint nem igaz a hír, hogy átváltottatok nappali üzem-
 módba.
 JÁNOS Dehogy! Ezt csak rosszindulatú kísértetek terjeszthetik, akiknek
 egyetlen örömforrása, hogy gyalázza a temetőnket!
 FRANÇOIS A micsodát?
 JÁNOS Bocsanat, a... nyitott... Megkérdezhetem, mi járatban errefelé?
 FRANÇOIS Szegény bevándorlóitokat szeretném meglátogatni.
 JÁNOS Ó.
 FRANÇOIS Nem könnyű a helyzetük.
 JÁNOS Nem, egyáltalán. Nagyon nehéz a helyzetük.
 FRANÇOIS Az a szörnyű járvány, ami az élők között dúl, borzalmas pusztí-
 tásokat végez. Szegények haláluk után is szenvednek tőle.
 JÁNOS Igen, szegények. Tragikus.

FRANÇOIS Szeretnék meggyőződni róla, hogy szegény bevándorlók a lehető legjobb ellátásban részesülnek, és hogy itt bárki nyugodtan kísérthet.

JÁNOS Itt mindenki jól érzi magát.

FRANÇOIS Ezt örömmel hallok. *(Indul, majd megáll)* De ugye tudjátok, hogy ha nappali kísértésre akartok áttérni, számítanotok kell a Kísértetszövetség szankcióira?

JÁNOS Tudjuk, persze. Meg sem fordult ilyesmi a fejünkben.

FRANÇOIS Helyes. További hullajó éjszakai műszakot! *(Kimegy)*

Csend.

PÁL Jól megmondtad neki, János. Ilyen kemény fellépésre van szükség a Szövetséggel szemben.

LINDA Megmutattad neki, hogy a mi otthonunkban mi parancsolunk.

JÁNOS Ti itt ironizáltok, amikor ekkora a veszély?!

LINDA *(sóhajt)* Menjünk aludni.

PÁL Mehetek veled, Linda?

JÁNOS Aludni akartok, amikor még nem oldottuk meg a meghalhatási bevándorlók problémáját?!

LINDA Mégis hogy akarod megoldani ilyen körülmények között?

JÁNOS Nem nyugodhatunk, míg véghez nem vittük a tervet!

PÁL Jön valaki!

JÁNOS Nyergeljünk, barátaim, a szent cél érdekében!

LINDA Hát jó. Utoljára.

Elbújnak. Érkezik Mari. A három kísértet előugrik.

JÁNOS, PÁL, LINDA Hú!

MARI Hú nektek is. Mi újság?

PÁL Ezer csákány és szívlapát! Ez Mari!

JÁNOS Mari, te közülünk való vagy. Mit keresel itt ilyenkor?

MARI Készülök a nagy útra. Követem a többieket.

LINDA Milyen nagy útra?

MARI Megyek én is az őshazába.

JÁNOS Levédiába?

MARI Mi a kísértetek őshazája, gyerekek?

A többiek vállat vonnak.

Köd, sötétség, ódon kastélyok, misztika...

A többiek vállat vonnak.

Szar kaja...

PÁL Anglia?

MARI Bingó. Mindenki ott van már, megyek én is a többiek után.

JÁNOS Milyen többiek után?
 MARI Ti melyik világon haltok? Nem látjátok, hogy kiürült az egész hely?
 Csak ti maradtatok.
Csend.
 LINDA Csak mi maradtunk?
 JÁNOS Ez nem igaz! Hemzseg a temető a bevándorlóktól.
 MARI Azt hiszitek, itt akarnak maradni? Az első adandó alkalommal le-
 lépnek ők is jobb vidékek felé. Na, csákány, gyerekek! *(Kimegy)*
 PÁL Várj! Miért ment el mindenki?
 JÁNOS Nem ment el senki!
 LINDA János, ha jobban belegondolok, tényleg csak mi vagyunk már.
 JÁNOS Nem igaz! Tele van a temető!
 PÁL Nekem meg a tököm van tele. Szevasz.
 JÁNOS Barátaim! Együtt megállítjuk a meghalhatási szarháziakat, akik bajt
 és veszedelmet hoznak ránk!
 PÁL *(Lindának)* Megyünk?
 LINDA Angliába?
 PÁL Aha.
 JÁNOS Nagyon határozottan világossá tesszük számukra, hogy...
Pál és Linda elindul.
 ...hogyan létesítményünk nem válhat a meghalhatási bevándorlás cél-
 pontjává, és... és...
Pál és Linda már majdnem eltűnik.
 Várjatok! Mennyit kértek?
 PÁL Tessék?
 JÁNOS Mondjatok egy funkciót, egy... területet, amire vágytok, bármit.
 LINDA Minek?
 JÁNOS Mi a legnagyobb vágyad, Linda?
 LINDA Mindig érdekelt a belsőépítészet. Egyszer majd művész szeretnék
 lenni.
 JÁNOS Rendben, te leszel a legnagyobb! Sőt, máától te mondod meg, ki a
 művész, és ki nem az! Pali! Akarsz a külkapcsolatokért felelni? Akarod
 vezetni a keleti parcellákat?
 PÁL Igen. Miért?
 JÁNOS Olyan beosztást kaptok, hogy mindenki be fog fosni tőletek. Ha-
 talmat adok nektek!
 LINDA Jó, de mit kezdünk a hatalommal egy kiürült nemzeti nyitott el-
 hantolási létesítményben?

JÁNOS Azt mondom én: inkább legyünk főnökök itthon, ha üres is... mint
huszadrangú, lenézett lidércek külföldön!

Csend.

PÁL Van ebben valami.

LINDA Végül is... nem is tudok olyan jól angolul.

JÁNOS Csak egyetlen dolgot kell tennetek. Harcoljatok velem!

PÁL Jó.

JÁNOS Menni fog?

LINDA Persze. Ki a bevándorlókkal a temetőnkben!

JÁNOS Ez a beszéd!

PÁL Nem akarunk tőlünk eltérő háttérrel rendelkező kísérteteket látni!

Tűnjenek innen a meghalhatási bevándorlók!

JÁNOS Kifelé!

PÁL, LINDA, JÁNOS Kifelé! Kifelé! Kifelé!

Vége

EZEK ÁLLATOK

SZEREPLŐK:

ANTILOP

CICÓ

RÓKA

STRUCC

TEVE

Sivatag. Teve, Strucc, Antilop és Róka egy hajdani oázisban, egy kiszáradt fa mellett ücsörögnek.

TEVE Régen azért minden jobb volt.

STRUCC Igen, régen jobb volt minden.

ANTILOP Bizony, minden sokkal, de sokkal jobb volt régen.

RÓKA Mikor régen?

TEVE Amikor még minden másképp volt.

STRUCC Amikor még nem úgy álltak a dolgok, mint most.

ANTILOP Amikor a dolgok sokkal jobban álltak.

RÓKA Ebben a sivatagban élünk, mióta az eszünket tudjuk. Mi volt más régen?

TEVE Az, hogy minden jobb volt.

STRUCC Igen, régen jobb volt minden.

ANTILOP Bizony, minden sokkal, de sokkal...

RÓKA *(közbevág)* Jó, jó, de most mi a probléma? Éhesek vagytok?

TEVE Persze hogy éhesek vagyunk.

STRUCC Még szép, hogy éhesek vagyunk.

ANTILOP Mindnyájan nagyon éhesek vagyunk. Te talán nem?

RÓKA Nagyon éhes vagyok, de mindig is szenvedtünk az élelemhiány miatt. Ez a baj? Vagy történt valami?

TEVE Épp ez az. Itt nem történik semmi. Élünk vagy halunk, nem érdekel senkit.

STRUCC Még a szafari-útvonalak is elkerülnek.

ANTILOP Már nem is vadászik ránk senki.

TEVE Se ember, se állat.

STRUCC Igen, se állat, se ember.

ANTILOP Bizony, se, se.

RÓKA Ez a bajotok? Hogy nem vadásznak ránk?

TEVE Régen legalább volt mitől félni. Jöttek a vad hordák, és végigsöpörtek rajtunk.

STRUCC Aztán jöttek a területekért vívott háborúk.

ANTILOP Meg jöttek az emberek, akik összefogdostak, és bőrünkéből használati cikket készítettek.

TEVE Aztán jöttek a dúlt keblű állatok.

STRUCC Majomkenyérfa-poéták.

ANTILOP Jöttek a szarból.

TEVE Régen akkora terhek voltak, melyeket a magamfajták sem tudtak elviselni.

STRUCC Igen, régen voltak súlyos gondok, melyek láttán a homokba dughattuk a fejünket.

ANTILOP Bizony, volt kitől megrettenni, és volt kiket utálni. Régen.

TEVE Ma már csak a szomjúság és éhség miatt panaszkodhatunk.

STRUCC Meg egymás miatt. De már ez is a múlté.

ANTILOP Bizony, már abba is beleuntunk, hogy egymást utáljuk.

TEVE Oly sokáig utáltuk egymást, hogy végül elkezdtük utálni, hogy utáljuk egymást.

STRUCC Aztán elkezdtük utálni, hogy utáljuk, hogy utáljuk egymást.

ANTILOP Aztán ezt is megutáltuk.

TEVE De annyira értelmetlen így az élet...

STRUCC Igen. Céltalanok lettünk.

ANTILOP Bizony, szükség lenne valakire, aki utat mutat.

TEVE Aki új célt ad.

STRUCC Igen. Aki megmondja, mit kell tennünk.

ANTILOP Bizony. Aki kivezet bennünket ebből a reménytelen jólétből.

RÓKA Úgy értitek, hogy egy vezetőre lenne szükség?

TEVE Egy erőskezű vezetőre.

STRUCC Igen. Egy ellentmondást nem tűrő uralkodóra.

ANTILOP Bizony. Egy királyra.

RÓKA Ó. Hát miért nem ezzel kezdtétek?

TEVE Talán ismersz valakit, aki alkalmas a feladatra?

RÓKA Igen.

STRUCC Ki az?

ANTILOP Ki az?

RÓKA Én!

Csend.

TEVE Hogy te?

RÓKA Igen. Én szívesen vezetlek benneteket.
 STRUCC Mégis hogy gondolod?
 ANTILOP Te sivatagi róka vagy.
 TEVE Igen, sivatagi. Közülünk való, úgymond.
 RÓKA De a határon túlról érkeztem. Megvan bennem a szükséges becs-
 vágy és dicsőségszomj.
 STRUCC És azt hiszed, hogy ettől máris nagykutya lehetsz?
 ANTILOP Örülj, hogy befogadtunk a klikkbe.
 TEVE Befogadtunk, annak ellenére, hogy nem vagy vegetáriánus.
 STRUCC Annak ellenére, hogy kis vidéki suttyó vagy.
 ANTILOP Annak ellenére, hogy nincs megfelelő panaszkulturád.
 TEVE Legfennebb parasztkulturád, az van neked.
 STRUCC Igen. Vörös nyakú paraszt vagy, aki megpróbál pozíciót szerezni
 az elit társaságban.
 ANTILOP Bizony. Aki megpróbál helyet könyökölni magának. De sosem
 fogsz felérni hozzánk.
 RÓKA Éppen ezért szeretnék uralkodni rajtatok. Meg akarom mutatni,
 hogy jobb vagyok nálatok.
 TEVE Kár a gőzért, Róka. Sosem tudnánk királyként kezelni téged.
 STRUCC Nekünk olyan uralkodó kell, akit mindhárman elfogadunk.
 ANTILOP Vagy legalább ketten a háromból.
 RÓKA Hát jó.
Csend.
 TEVE De ugye nem veszed nagyon a szívedre?
 RÓKA Nem, nem.
 STRUCC Tudod, nekünk igazán fontos a minőség, és te, hát, hogy is
 mondjam...
 RÓKA Persze, persze.
 ANTILOP De ettől még nyugodtan uralkodhatsz. Jelentéktelen zsírospa-
 raszt állatokon például.
 RÓKA Aha, nyilván.
 TEVE Tudod, nekünk idegen király kell.
 STRUCC Aki nem akar közénk tartozni.
 ANTILOP Hanem elvárja, hogy mi tartozzunk hozzá.
 RÓKA Értem. Nos, van megoldás erre is.
 TEVE Tényleg? Micsoda?
 RÓKA Madarat küldünk szerte a sivatagba.
 STRUCC Milyen madarat?

RÓKA Repülő madarat, aki röpcédulákat szór mindenfelé. Rajta egy üzenettel: „Sivatagi állatok uralkodót keresnek.” Szerintem tódulni fognak a jelentkezők. Hülye, aki nem ragad meg egy ilyen lehetőséget.

ANTILOP Hm. Ez nem is rossz ötlet.

TEVE Sőt, állati jó. De hogyan talál meg a jelentkező? Van címünk?

RÓKA A néhai oázis, a kiszáradt majomkenyérfánál.

STRUCC Jó, de szerintetek tényleg jelentkezni fog valaki?

ANTILOP Csak akkor tudjuk meg, ha kipróbáljuk.

RÓKA Akkor ezt elintézem. A jelentkezők közül pedig együtt kiválasztjuk az alkalmas állatot. Jó lesz így?

TEVE, STRUCC, ANTILOP Jó!

RÓKA De gondoljátok meg: biztos, hogy királyt akartok a nyakatokra?

TEVE, STRUCC, ANTILOP Biztos!

RÓKA Csak mert egy király sokba kerül. Miből fogjuk fizetni azt a sok luxust?

TEVE Olyan királyt választunk, aki számára nem a jólét, hanem a munka a prioritás.

RÓKA És mit fogunk tenni, ha kegyetlen lesz, és elnyom bennünket?

STRUCC Manapság a királyok nem nyomják el az alattvalóikat.

ANTILOP Csak lovaggá ütik őket.

TEVE Meg integetnek nekik.

STRUCC Erkélyről mutogatják nekik az utódaikat, és mosolyognak, ha fényképezik őket.

ANTILOP Kivéve, ha meztelen fotót készítenek, mert akkor beperelik őket.

RÓKA És mit csinálunk, ha túlszaporodik?

TEVE Hogy mit csinál?

RÓKA Ha több uralkodó lesz itt, mint alattvaló.

STRUCC Hát, ez eddig is így volt.

ANTILOP Igen, ez a rossz a demokráciában.

TEVE Szörnyű, hogy itt mindenkinek van szava.

STRUCC Igen, és mindenkié ugyanannyit ér, sajnos.

ANTILOP Bizony. Kivéve persze a feltörekvő parasztokat.

RÓKA Persze, nyilván.

TEVE Unjuk már az egyenlőséget.

STRUCC Meg a szabadságot.

ANTILOP Meg a mindenféle véleményeket.

RÓKA Rendben. Akkor munkához látok, és találkozunk a királyválasztáson.

Sötét. Ugyanott, később. Teve, Strucc, Antilop és Róka egy sorban ül, velük szemben hever egy oroszlánkölyök, Ciccó.

TEVE Mi a neve?
 CICÓ Cicó.
 STRUCC Hogy mondta?
 CICÓ Cicó.
 ANTILOP Cicó... és még?
 CICÓ Cicó. Így szólítanak otthon.
 RÓKA Egy királynak azért ennél több névvel kell rendelkeznie. Más neve nincs?
 CICÓ Cicó... ööö... király. Cicó király.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Nagyszerű!
 RÓKA Származása?
 CICÓ Macskafélék családja. Elevenszülő alosztály, ragadozók rend.
 RÓKA Esetleg a vérvonaláról ha mesélne egy keveset.
 CICÓ Fajtam a késő oligocén óta él a Földön. Őseim között találunk kardfogúakat, sörényeseket és éhenkórászokat.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Nagyszerű!
 RÓKA Rendelkezik valamilyen arisztokratikus vonással?
 CICÓ Lusta vagyok.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Nagyszerű!
 RÓKA Ha trónra kerül, hogyan kíván vezetni bennünket?
 CICÓ Vezetni?
 RÓKA Hogyan osztja el a javakat, milyen törvényeket kíván bevezetni, egy szóval mire számíthatunk?
 CICÓ Mindenki azt kapja, amit érdemel.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Nagyszerű!
 TEVE *(a többieknek)* Úgy vélem, alkalmas a feladatra. Mit gondoltok?
 STRUCC Abszolút alkalmas.
 ANTILOP Ez kétségtelen.
 TEVE Azt mondta, mindenki azt kapja, amit érdemel. Végre egy konkrét, kézzelfogható ígéret.
 STRUCC Igen, ez végre nemcsak a levegőbe beszél.
 ANTILOP Bizony, régóta várjuk, hogy végre mindenki azt kapja, amit érdemel.
 RÓKA De honnan tudjátok, hogy az ő véleménye egyezik a tettekkel arról, hogy ki mit érdemel?
 TEVE Te megkérdőjelezed a királyunk ítélőképességét?
 RÓKA Még nem a királyunk.
 STRUCC Te megkérdőjelezed a királyunk király mivoltát?

ANTILOP Ez felségárulás!
 RÓKA Nem erről van szó, de nem kéne mégis meghallgatni a másik jelentkezőt is?
 TEVE A keselyűt?
 STRUCC Minek?
 ANTILOP Mit tudhat egy keselyű?
 RÓKA A jelentkezési lapja szerint többévnnyi tapasztalata van hulladék-eltakarításban, demográfia-ellenőrzésben...
 TEVE Nevetséges.
 RÓKA És jól mutat a portréja pénzerméken meg zászlókon.
 STRUCC Semmi szükség rá.
 ANTILOP Cicó a mi királyunk.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Cicó a mi királyunk!
 RÓKA Hát jó. *(Cicónak)* Hallotta, fenség. Mától ön a sivatagi állatok királya. Éljen a király!
 TEVE Éljen a király!
 STRUCC Igen, éljen a király!
 ANTILOP Bizony, éljen a király!
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Éljen a király!
 CICÓ Éljen!
Csend.
 RÓKA Mi az első intézkedése, fenség?
 CICÓ Azt hiszem, alszom egyet.
 TEVE Bölcs döntés! Rendkívüli uralkodói kvalitásokra vall!
 STRUCC Alig lett király, máris tudja, mit kell tennie!
 ANTILOP Mi addig mit tegyünk, fenség?
 CICÓ Róka itt marad velem. Jó nagy farka van, tud vele legyezgetni.
 TEVE Nos... nálunk nincsenek már legyek, fenség.
 STRUCC Többségüket elüldöztük vagy elpusztítottuk.
 ANTILOP Azóta is elvárják, hogy folyton bocsánatot kérjünk tőlük.
 CICÓ Nem a legyek miatt kell, hülyék, hanem ventilátor helyett. Gyere, Róka. Ti meg mit álltok itt? Hagyjatok magamra!
 TEVE Esetleg...
 CICÓ Mi az?
 STRUCC Nem tehetnénk mi is...?
 CICÓ Hogy?
 ANTILOP Nem lehetnénk mi is valamiképpen szolgálatára, fenség?
 CICÓ Van nektek akkora lompos farkatok, mint Rókának?

TEVE Nincs, de... én árnyékot tudok tartani.
 STRUCC Nekem vannak hosszú tollaim.
 ANTILOP Én gyors vagyok. Hamar elhozok bármit, amire szüksége van.
Csend.
 CICÓ Strucc, ide hozzám!
 STRUCC *(elmosolyodik, lenézően a többiekre pillant, majd odamegy Cicóhoz)*
 Állok rendelkezésére, fenség.
 CICÓ Róka, tépd ki az egyik farktollát!
 STRUCC Tessék?
 CICÓ Szükség lesz rá, ha elfárad a farka.
 STRUCC Na de...
A róka kitép egy tollat Struccból.
 CICÓ Róka marad. Többiek húznak piczába.
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Igenis, fenség!
Róka legyezgetni kezdi Cicót. Teve, Strucc és Antilop elsomfordál. Sötét. Ugyanott, később. Teve, Strucc és Antilop visszatér. Cicó éppen nevetgél valamin Rókával.
 RÓKA ... és akkor azt mondtam neki: hogyhogy nincs lyukérzékem? Van nekem lyukérzékem, csak rossz!
Cicó és Róka röhögnek.
 CICÓ *(a többieknek)* Mit csináltok ti itt?
 TEVE Arra gondoltunk, hogy...
 CICÓ *(közbeváág)* Nem érdekel. Kaját hoztatok?
 STRUCC Kaját?
 ANTILOP Nem adott ilyen parancsot, fenség.
 CICÓ *(Rókának)* Most nézd meg ezeket az idiótákat. Hát nem idióták?
 RÓKA Idióták, fenség.
 CICÓ Azt akarjátok, hogy éhen haljak?
 TEVE Dehogy!
 STRUCC Unkulunkulu ments!
 ANTILOP A sivatagért sem!
 CICÓ Nyomás kajáért!
 TEVE, STRUCC, ANTILOP Igenis, fenség!
 TEVE De...
 CICÓ Mi az, még itt vagytok?
 STRUCC Mit hozzunk, fenség?
 CICÓ Hogyhogy mit? Kaját, marhák!
 ANTILOP Ha egy picikét pontosítana, fenség...

CICÓ Mindegy, csak elég legyen nekem meg Rókának.
 TEVE „Meg Rókának”?
 CICÓ Mi az?
 STRUCC De hiszen Róka...
 ANTILOP Ő csak egy... egy határon túlról... kis vidéki... izé...
 CICÓ Talán valami probléma van miniszterségi minisztériumot vezető miniszteremmel?!
 TEVE Dehogya!
 STRUCC Unkulunkulu ments!
 ANTILOP A sivatagért sem!
 CICÓ Tudjátok, hány életbevágóan fontos tanácsot adott ő már nekem eddigi uralkodásom során?
 TEVE Nem, mi csak...
 CICÓ Ti hány tanácsot adtatok nekem?
 STRUCC Adtunk volna szívesen, de...
 CICÓ Egyetlen használható tanácsot mondjatok, amit ti adtatok!
 ANTILOP Nem volt rá lehetőség, hiszen...
 CICÓ És ide mertek állni a szíнем elé?!
 TEVE De fenség...
 CICÓ Róka, ezek nem értenek a szép szóból. Tedd a dolgod!
 RÓKA Örömmel, fenség!
Róka egy korbáccsal odalép a három állathoz, és elkergeti őket. Sötét. Sivatag, kicsit távolabb. Teve, Strucc és Antilop egy üres zsák körül álldogálnak.
 TEVE Régen azért minden jobb volt.
 STRUCC Igen, régen jobb volt minden.
 ANTILOP Bizony, minden sokkal, de sokkal jobb volt régen.
 TEVE Most itt állunk éhesen, nyakunkon egy királlyal.
 STRUCC Igen. Nem elég, hogy éhesek vagyunk, őt is el kell tartanunk.
 ANTILOP Bizony, éhen döglünk, nyakunkon egy királlyal.
 TEVE Mit képzelsz magáról ez a Cicó király?
 STRUCC Igen. Ki ő, hogy így bánjon velünk?
 ANTILOP Bizony. Azt hiszi, bármit megtehet?
 TEVE Talán mégis a keselyűt kellett volna választani.
 STRUCC Talán igen, de most már késő.
 ANTILOP Bizony, késő. De nem tehetnénk mégis valamit?
 TEVE Dehogynem! És tenni is fogunk!
 STRUCC Mit?
 ANTILOP Mit?

TEVE A helyzet tarthatatlan, úgyhogy egyetlen megoldás van: tűrünk! Tovább kell tűrnünk!

STRUCC Jó ötlet! És ha így megy tovább, dugjuk homokba a fejünket!

ANTILOP Úgy van! Ha nem megy szép szóval, hát reszkessünk csendben, mint a nyárfalevél!

TEVE Ez a beszéd! Rajta hát, kerekedjünk fel, és induljunk elviselni a királyt!

STRUCC Helyes! És bármilyen őrült intézkedést hoz, ne tiltakozzunk! Még ma!

ANTILOP Sőt, most azonnal! Menjünk oda hozzá óvatosan, és reszketve hallgassunk!

TEVE Nagyszerű terv, induljunk!

STRUCC Gyorsan, míg fűt a lelkesedés!

Csend. Tovább álldogálnak.

TEVE Melyikünk mondja meg neki, hogy nem találtunk élelmet?

Sötét. A kiszáradt fánál. Cicó az üres zsákba néz, a többiek szemlesütve állnak.

CICÓ Mi az, hogy nem találatok élelmet?!

Teve, Strucc és Antilop szótlanul állnak.

RÓKA Egyetlen rohadt egyszerű parancsot kaptatok. Ennyit sem vagytok képesek teljesíteni?

CICÓ Az az érzésem, Róka, hogy ezek halálra akarnak éheztetni.

RÓKA Nekem is úgy tűnik, fenség.

CICÓ Az életemre törnek, ez nyilvánvaló.

RÓKA Valóban úgy néz ki, fenség.

CICÓ Ez nem maradhat megtorlás nélkül.

RÓKA Egyetértek, fenség.

CICÓ Helyes. Akkor végezd ki Antilopot.

Csend.

RÓKA Hogy mit tegyek?

CICÓ Végezd ki!

RÓKA Antilopot?

CICÓ Antilopot.

Antilop reszket. A többiek is meg vannak rémülve, de nem szólnak.

RÓKA De fenség, Antilopot nagyon régóta ismerem. Rendes gyerek. Nem válthatnánk a büntetését fogdára?

CICÓ Mi az, hogy válthat-nánk? Királynak képzeled magad?

RÓKA Nem, fenség, csak...

CICÓ Arcátlanságodért egy hét fogda. Miután kivégezted Antilopot.

RÓKA Bocsáss meg, fenség, de mint tanácsadód, azt javasolnám, hogy zárd őt fogdába. Az észhez téríti, és sokkal hatékonyabban fog élelmet szerezni neked.

CICÓ Hülye tanács. Attól, hogy fogdába kerül, én még nem fogok jóllakni. Ha kivégzed, lesz élelem egy hétig. Na, mire vársz?

RÓKA Fenség...

CICÓ Azt akarod, hogy azt a balfácán Struccot tegyem meg a miniszterelnökségi miniszterségem miniszterévé?

RÓKA Nem, fenség.

CICÓ Akkor... *(Fejével int Antilop felé)*

Róka odamegy Antilophoz, és elkapja a torkát. Teve és Strucc félrenéz. Sötét. Sivatag, kicsit távolabb. Teve és Strucc mélabúsan ücsörög.

TEVE Régen azért minden jobb volt.

STRUCC Igen, régen jobb volt minden.

Várják, hogy megszólaljon Antilop. Mikor rájönnek, hogy már nincs közöttük, sóhajtanak.

TEVE, STRUCC Bizony, minden sokkal, de sokkal jobb volt régen.

TEVE Amikor még volt Antilop.

STRUCC Igen. Amikor még együtt éheztünk Antiloppal.

TEVE Most csak mi vagyunk egymásnak.

STRUCC Igen, már csak mi maradtunk.

Várják, hogy megszólaljon Antilop. Mikor rájönnek, hogy már nincs közöttük, sóhajtanak.

TEVE, STRUCC Bizony, már csak mi maradtunk egymásnak.

TEVE Mit tegyünk, Strucc?

STRUCC Nem tudom, Teve. De valamit tennünk kell.

TEVE Eszeljünk ki valamit.

STRUCC Jó.

Csend. Gondolkodnak.

TEVE Esetleg... tűrjünk tovább?

STRUCC Nem rossz ötlet. De... nem is tudom.

TEVE Mi az? Eszedbe jutott valami?

STRUCC Például a homokba dughatnánk a fejünket.

TEVE Jó. Vagyis... á, nem tudom.

STRUCC Van jobb ötleted?

Csend.

TEVE Mit szólnál egy kis puccshoz?

STRUCC Kösz, de utálom az édes italokat.

TEVE Nem puncshoz, hülye. Puccshoz!

STRUCC Ja? Az nagyon veszélyes.

TEVE Igazad van. Valami mást kell kitalálni.

Csend.

STRUCC Esetleg... van elképzelésed, hogy hogyan kéne végrehajtani azt a puccsot?

TEVE Á, nincs. Csak... ha benne lennél.

STRUCC És ha azt mondanám, hogy benne vagyok?

TEVE Akkor én azt mondanám, hogy persze.

STRUCC Jó, benne vagyok. Mi a terv?

TEVE Először is szükségünk van valakire, aki a király közelébe tud férkőzni.

STRUCC Igen.

TEVE Ezért kiszabadítjuk Rókát.

STRUCC Rókát? De ő a miniszterségi miniszterség...

TEVE Igen, de most fogdában van. És emiatt megorrolt a királyra. Ő sem akar olyan rendszerben élni, ahol bármelyik pillanatban fogdába kerülhet.

STRUCC Te beszéltél vele?

TEVE Igen, lényegében ő találta ki az egészet. Szóval benne lenne...

STRUCC Ez nagyszerű!

TEVE ... egyetlen feltétellel.

STRUCC Éspedig?

TEVE Hogy ő legyen az uralkodónk.

STRUCC Róka, a mi királyunk? Szó sem lehet róla!

TEVE Á, nem akar ő király lenni.

STRUCC Nem?

TEVE Nem. Mindössze... császárrá akarja koronáztatni magát.

STRUCC Ja? Akkor jó.

TEVE Ha leszáll az éj, akcióba lépünk. Rendben?

STRUCC Igen, akcióba lépünk!

Várják, hogy megszólaljon Antilop. Mikor rájönnek, hogy már nincs közöttük, sóhajtanak.

TEVE, STRUCC Bizony, akcióba lépünk!

Sötét. Sivatag. Ciccó a kiszáradt fa egyik ágán szunyókál. Strucc odalopózik a fa közelébe.

STRUCC Psszt! Fenség! Psssszt!

CICÓ *(felriadva)* Mi az?

STRUCC *(suttogva)* Mondanom kell valamit, fenség.

CICÓ Nem érdekel. Hagyj aludni, vagy fogdába csukatlak.
 STRUCC Nagyon fontos, fenség. Az életéről van szó.
 CICÓ Mi?
 STRUCC Igen. Teve és Róka puccsra készülnek ön ellen.
 CICÓ Mikor?!

STRUCC Még ma éjszaka!
 CICÓ Lehetetlen. Róka fogdában van.
 STRUCC Teve ki akarja szabadítani. Oda kell mennie, megakadályozni.
 CICÓ Miért?
 STRUCC Mert Teve ki akarja szabadítani.
 CICÓ És én akadályozzam meg?
 STRUCC Igen.
 CICÓ Miért?
 STRUCC Mert Teve ki akarja szabadítani.
 CICÓ Grrrr! Jó. Ha igaz, amit mondasz, meglesz a jutalmad.
 STRUCC Köszönöm, fenség.
 CICÓ Most tűnés!
 STRUCC Igenis, fenség.

Sötét. Sivatag, kicsit távolabb. Róka egy kővön ücsörög, mellette egy üres zsák. Cicó odasétál hozzá, de óvatosságból tartja a kellő távolságot.

CICÓ Mit csinálsz itt, Róka?
 RÓKA Fogdában ülök és éheznek, fenség.
 CICÓ Fogdában? Akkor hol a ketreced?
 RÓKA Arra nem volt elég anyagi forrásunk. Ez a fogda.
 CICÓ Értem. Nem rossz fogda.
 RÓKA Nem. Elég kényelmes.
 CICÓ Valóban annak tűnik. Senki nem panaszkodhat arra, hogy nem bánunk megfelelően a rabokkal.
 RÓKA Nagyon jól bánsz a rabokkal, fenség. Éppen ezért, meg alattvalói hűségem okán is, el kell árulnom neked valamit: Teve és Strucc puccsra készülnek ellened.
 CICÓ Teve és Strucc?
 RÓKA Teve és Strucc.
 CICÓ Nem Teve és Róka?
 RÓKA Nem.
 CICÓ Lássuk csak... legkisebb közös többszörös... Teve! De a helyzet akkor is elég zavaros.
 RÓKA Fenség, Teve és Strucc ma éjszaka idejönnek kiszabadítani engem.

CICÓ Strucc is?

RÓKA Ő is.

CICÓ Miért?

RÓKA Mert azt hiszik, hogy engem is be tudnak vonni a puccsba.

CICÓ Be tudod bizonyítani, hogy nem hazudsz?

RÓKA Igen, fenség. Itt van ez a zsák. Bújj bele, és ha Teve meg Strucc idejön, ki tudod hallgatni a beszélgetésüket anélkül, hogy tudnának a jelenlétedről. Akkor majd meglátod, hogy igazat beszélek.

CICÓ Jó ötlet, Róka. Siessünk!

Róka segít Cicónak belebújni a zsákba, majd bekötözi a zsák száját. Érkezik Teve és Strucc.

TEVE Készen állsz?

RÓKA Igen.

STRUCC Becsaltad a zsákba?

RÓKA Igen.

TEVE Akkor lássunk neki!

Mindhárman rávetik magukat a zsákra, és ütni kezdik. Sötét. Sivatag, másnap. Róka a kiszáradt fa mellett áll, kezében babérkoszorú. Teve és Strucc előtte állnak, földig hajolva.

RÓKA Én, I. Róka ezennel a sivatagi állatok birodalmának császárává koronázom magam! *(Fejére helyezi a koszorút)*

TEVE, STRUCC Éljen a császár! Éljen a császár!

RÓKA Teve! Neked a mai napon a sivatag nagyhercege címet adományozzuk!

TEVE Köszönöm! Éljen a császár!

RÓKA Strucc, neked a mai napon a sivatag főhercege címet adományozzuk!

STRUCC Köszönöm! Éljen a császár!

RÓKA Első rendeletemet halljátok: hozzatok élelmet! De gyorsan, mert a császár éhen pusztul! Amelyikőtök később ér vissza, azt kivégeztetjük!

Csend.

TEVE Felséges császár...

RÓKA Mi az?

STRUCC Melyik nagyobb, a főherceg vagy a nagyherceg?

RÓKA Döntések el egymás közt. A császár visszavonul!

Róka kimegy, Teve és Strucc egymást nézi.

STRUCC Nyilvánvaló, hogy a főherceg a nagyobb. Ott van a nevében: fő. Tehát fölötte áll a többi hercegeknek.

TEVE Nem úgy van az. A nagyherceg nevéből látszik, hogy nagyobb, mint a többi herceg.

STRUCC Igen, kivéve a főherceget, aki az összes hercegek feje!

TEVE Az összesé, kivéve a nagyherceget, aki nagyobb nála!

STRUCC Márpedig te kisebb vagy nálam!

TEVE Ide figyelj! Én sivatagi állat vagyok a sivatagi állatok birodalmában. Ebbéli minőségemben nem lehetek kisebb valakinél, aki még csak nem is sivatagi állat!

STRUCC Hogy én nem vagyok sivatagi állat? Akkor mi vagyok?

TEVE Csak egy madár. Annak is rossz, mert nem is tudsz repülni.

STRUCC Mióta mondod meg te, hogy ki állat és ki nem?

TEVE Mióta nagyherceg vagyok. És nagyherceggént megparancsolom neked, hogy hozz élelmet!

STRUCC Én pedig főherceggént megparancsolom neked, hogy nyald ki a seggem!

TEVE Te nekem nem parancsolsz!

STRUCC Te nem parancsolsz nekem!

Teve neki akar menni Struccnak, de meggondolja magát.

TEVE Nem látod, hogy Róka azért csinálta ezt, hogy egymásnak ugrasszon bennünket?

STRUCC Úgy gondolod? De miért?

TEVE Mert ha egymással hadakozunk, nem marad energiánk arra, hogy az ő hatalmát megdöntsük.

STRUCC Hm. Jobb volt akkor, amikor még nem kellett egymással hadakozni.

TEVE Aha, régen azért minden jobb volt.

STRUCC Igen, régen jobb volt minden.

TEVE Most itt állunk éhesen, egymással hadakozva.

STRUCC Igen. Éhesen, egymással hadakozva, nyakunkon egy császárral.

TEVE Ha megdöntենék Róka hatalmát, nem kellene tovább hadakoznunk egymással.

STRUCC De hogyan dönthetnénk meg a hatalmát? Ő a császárunk. Mi választottuk.

TEVE Találjunk ki egy stratégiát.

STRUCC Jó.

Csend. Gondolkodnak.

TEVE Mi lenne, ha behívnánk a keselyűt?

STRUCC A keselyűt? De hát őt uralkodásra alkalmatlannak találtuk.

TEVE Mert meg se hallgattuk.

STRUCC Igaz. Akkor rajta, hívjuk a keselyűt!

TEVE Jó!

STRUCC Várj. Hogyan hívjuk?

TEVE Kivégezzük Rókát. A keselyű magától megjelenik, ha elhullt állat van a környéken. Induljunk hát hatalmat dönteni!

STRUCC Várj, még egy kérdés: ha megdöntöttük Róka hatalmát, és kivégeztük őt, melyikünk fog uralkodni?

TEVE Természetesen a nagyherceg.

STRUCC Én?

TEVE Nem, én vagyok a nagyherceg.

STRUCC Nem is tudom, Teve. Szerintem én vagyok.

TEVE Te a főherceg vagy!

STRUCC Igen? Akkor a főhercegnek kell uralkodni.

TEVE A nagyhercegnek!

STRUCC A főhercegnek!

TEVE Figyelj, így nem jutunk egyről a kettőre. Mi lenne, ha elosztanánk? Egy évig én uralkodom, egy évig te.

STRUCC Nagyszerű ötlet, Teve!

TEVE Akkor indulhatunk?

STRUCC Igen. De várj! Melyikünk kezdi az uralkodást?

TEVE Természetesen a nagyherceg.

STRUCC Én?

TEVE Nem!!!

STRUCC Akkor nem megyek bele, csináld egyedül.

TEVE Jó, tudod mit? Kezddheted te az uralkodást. És közben én leszek a törvényes gyámod.

STRUCC Az mi?

TEVE Aki segít az uralkodónak az uralkodásban.

STRUCC Hát jó. Induljunk! De várj egy keveset! Nem lehet csak úgy odamenni Rókához, hogy „figyelj, meg akarjuk dönteni a hatalmad”.

TEVE Ez igaz. Ki kell találni valami jó stratégiát.

STRUCC Igen, alig bírunk járni már az éhségtől, nem engedhetjük meg magunknak a kudarcot, különben elpusztulunk.

Gondolkodnak.

TEVE Megvan! Becsaljuk abba a zsákba, és elintézzük, mint Cicó királyt!

STRUCC Nagyszerű!

Sötét. Sivatag, a kiszáradt fánál. Strucc egy üres zsák mellett álldogál. Érezik Teve.

TEVE Na? Becsaltad a zsákba?

STRUCC Aham.

TEVE *(nézi a zsákot)* Tényleg?

STRUCC Aham.

TEVE Biztos? Elég üresnek tűnik ez a zsák.

STRUCC Benne van. Csak nagyon lefogyott az éhségtől. Nézd meg, ha nem hiszed.

TEVE Jó.

Strucc felemeli a zsákot, odatartja Teve elé. Teve belenéz. Strucc hirtelen ráhúzza a zsákot Teve fejére, és a zsák száját Teve nyakára tekeri. Róka, aki eddig a közelben rejtőzött, odaszalad egy nagy kővel, és rácsapja Teve fejére. Teve összeesik. Csend.

RÓKA *(elgyengülten)* Ez remek ötlet volt, kedves főherceg.

STRUCC Köszönöm, felséges császár.

RÓKA Mi köszönjük, hogy figyelmeztettél Teve szándékaira.

STRUCC Nagyon szívesen, felséges császár.

RÓKA Jutalmad nem marad el. Ám most hozz valami élelmet, nagyon elgyengültünk a rettenetes éhségtől.

STRUCC Magam is éhes vagyok, felséges császár, rettenetesen.

RÓKA Pihennünk kell.

STRUCC Pihenj, felséges császár.

Róka lefekszik a kiszáradt fa tövébe. Strucc megvárja, hogy elaludjon, majd nagy nehezen felemeli a követ, és rácsapja Róka fejére.

STRUCC *(elgyengülten)* Mától... én vagyok... a császár. *(Fáradtan összeesik)*

Remélem, ez... világos. *(Feltekint az égre)* Ni, egy keselyű... Hess...

Én vagyok... a császár. Hess! *(Feje lehanyatlik)* Régen azért... minden jobb volt.

Vége

RINGLISPÍL

SZEREPLŐK:

LAJOSKA, óvoda
NIMRÓDKA, óvoda
BANDIKA, óvoda
TIMIKE, óvoda
MAGOR, apuka

Lajoska, Nimródka és Bandika egy körhintán üldögélnek az óvoda udvarán. Fúj a szél, fáznak.

NIMRÓDKA Meddig üldögélünk még itt?

Csend.

NIMRÓDKA Sokáig kell még itt üldögélni?

Csend.

NIMRÓDKA Na, meddig még? Üldögélünk. Meddig?

Csend.

NIMRÓDKA Meddig kell még itt üldögélni még? Ezen a hülye körhintán, meddig még, Lajoska?

LAJOSKA Befogjad most, Nimródka!

NIMRÓDKA Nem fogom be, Lajoska.

LAJOSKA De befogod.

NIMRÓDKA De nem fogom.

LAJOSKA De fogod.

NIMRÓDKA De nem.

BANDIKA Befogjad, Nimródka, ha egyszer Lajoska azt mondta, hogy befogjad. Ő vezeti a csapatot, és ő mondja meg, ki fogja be és ki nem fogja be.

NIMRÓDKA *(durcásan)* Jól van, befogom. Most az egyszer. Befogom, ha annyira akarjátok. Ezúttal.

LAJOSKA Jól teszed, hogy befogod. Nagyon untuk már a kérdéseidet.

BANDIKA Igen. Ami sok, az sok. Mindennek van egy egészséges határa. Sok beszéd szegénység. Aki sokat beszél, az keveset hallgat. Nem kell annyi kérdéseket feltenni folyton. Egy kérdést kell feltenni, és egyszer, nem sokszor sok kérdést sokszor. *(Lajoskához fordul)* Meddig ülünk még ezen a hülye körhintán, Lajoska?

LAJOSKA *(sóbajt)* Ameddig szükséges.

BANDIKA *(Nimródka-hoz)* Látod?

NIMRÓDKA Látom. De meddig szükséges még, Lajoska? Itt ülni ezen a körhintán és fázni. Meddig még? Ti nem fáztok? Meddig?

BANDIKA Mondtuk, hogy elég a sok hülye kérdésekből. Egy hülye kérdést kell feltenni, egyszer, nem sok hülye kérdést sokszor, sokféleképpen, mert akkor nem tudjuk, melyikre kell válaszolni és hányszor. *(Lajoskának)* Meddig szükséges még itt ücsörögni, Lajoska?

LAJOSKA *(elszántan)* Amíg az ellenség megérti, hogy ez a körhinta a mienk. *Nimródka és Bandika egymásra néz. Csend.*

NIMRÓDKA Milyen ellenség, Lajoska?

LAJOSKA *(fejével int)* Azok ott.

NIMRÓDKA Kik?

LAJOSKA Azok.

BANDIKA Azok ott a mászkálón?

LAJOSKA Aha.

NIMRÓDKA *(odamutat)* Ott azok?

LAJOSKA Ne mutogass, Nimródka! Még azt találják hinni, hogy róluk beszélünk.

NIMRÓDKA Nem róluk beszélünk?

LAJOSKA De. Róluk bizony. Azokról a rohadt szarevőkről.

NIMRÓDKA Da ha róluk beszélünk, akkor hogyhogy nem szabad azt találniuk hinni, hogy... Lajoska, te azt mondtad, hogy szarevők?

LAJOSKA M-hm.

NIMRÓDKA De azt nem szabad mondani.

LAJOSKA Mit?

NIMRÓDKA Hogy szarevők.

LAJOSKA Hogy mit nem szabad?

NIMRÓDKA Azt, hogy szarevők.

BANDIKA Ne beszélj már ilyen csúnyán, Nimródka, mert elhányom magam!

NIMRÓDKA Nem én beszélek csúnyán.

BANDIKA De te beszélsz.

NIMRÓDKA De nem én.

BANDIKA Akkor mit mondtál az előbb? Na?

NIMRÓDKA Azt, hogy sz... Azt nem is én mondtam az előbb, hanem Lajoska.

BANDIKA Lajoska mondta az előbb, amit te mondtál az előbb? Lajoska nem mondhatja, amit te mondasz, Nimródka, mert te vagy az, aki te mondod, amit mondasz, nem Lajoska vagy más, hanem te.

NIMRÓDKA De akkor is ő mondta, amit mondtam.

LAJOSKA Elég legyen!

Elhallgatnak. Mindhárman a mászkálón játszókat bámulják.

NIMRÓDKA Akkor ők az ellenségeink, Lajoska? Azok ott?

LAJOSKA Aha.

Csend.

NIMRÓDKA A lány is?

LAJOSKA A lány főleg.

Csend.

BANDIKA A fiúk is?

LAJOSKA A fiúk még főlegebb.

Csend.

NIMRÓDKA De miért ellenségeink ők, Lajoska?

LAJOSKA Mert tönkre akarják tenni a játszóterünket. Át akarják venni a hatalmat. Mindent ellenőrizni akarnak.

BANDIKA Mindent?

LAJOSKA Mindent.

BANDIKA Nem is tudtam, hogy ez itt a mi játszóterünk, Lajoska.

LAJOSKA Bizony, hogy a mienk. A mienk volt és a mienk lesz. Mindörökké. Esküdjetek!

BANDIKA Esküszünk!

NIMRÓDKA Most megint mire esküszünk, amiből nem értek egy kukkot se soha?

BANDIKA Nem tudnál egyszer az életben úgy esküdni, hogy nem értek egy kukkot se, és mégis esküdsz? Én is nem értek egy kukkot se általában, de mégis tudok úgy esküdni, hogy nem jár folyton a szám, hogy mit értek és mit nem értek. Neked miért nem tud legalább egyszer nem járni a szád? Főleg ilyenkor, amikor ennyire egyszerű kérdésekről van szó játszótér-biztonsági szempontból.

NIMRÓDKA Jól van, esküszök. Most az egyszer. Ha annyira akarjátok. Nem kérdezek semmit. Ezúttal.

LAJOSKA Nem mi akarjuk, hogy esküdjél, Nimródka. Neked kell érezni belül a lángot. Hát nem buzog a véred, amikor gyönyörű játszóterünkre gondolsz? A zöldellő füre...

NIMRÓDKA Nem zöld.

LAJOSKA De zöld.

NIMRÓDKA De nem zöld.

LAJOSKA Jó, most nem zöld, mert kurva hideg van, mert ősz van, de más-
kor zöld. És ha nem zöld, akkor is zöldnek kell látnod, mert szereted
ezt a füvet, és neked zöld ez a fű, és érte dobog a szíved, világos?

NIMRÓDKA Aha.

LAJOSKA Szóval a zöldellő füre... a színes hintákra... az aranyló homokra...

BANDIKA Milyen homokra?

LAJOSKA Ne vágjatok folyton közbe! Arra a homokra ott a homokozóban.

BANDIKA De az szürke. Nem aranyló.

LAJOSKA De aranyló. Nagyon szépen aranylik, mikor rásüt a Nap.

BANDIKA Most nem süt rá.

LAJOSKA Most éppen nem süt, de máskor süt, és akkor aranylik, mert mar-
hára nem látszik semmi a nagy napsütésben, amikor pislogsz, csak a vi-
lágító sárga szín, na, az az aranylás. Világos?

BANDIKA Aha.

LAJOSKA Atyáink hozták a homokot abba a homokozóba, hogy nektek le-
gyen hol játszani. Görnyedve cipelték a homokos zsákokat. Atyá-
ink teljesen homokosok lettek értetek. Értitek? Ezt a játszótér atyáink
építették!

BANDIKA Az én apám autószerelő.

LAJOSKA Mi?

BANDIKA Autószerelő. Nem ért a játszótérépítéshez. Autók szétszerelésé-
hez meg összeszereléséhez, ahhoz ért. Meg összeragasztja, ha letörik a
tükör, meg a kicsi piros játékkotrógépemről a markolókanál, meg ilyes-
mi. Játszóterekről nem törik le a tükör vagy a markolókanál.

LAJOSKA Nem az a lényeg, mi törik le a játszóterekről.

NIMRÓDKA Az én apukám se szokott játszótereket építeni. Ő a tisztaság-
ra vigyáz.

LAJOSKA Az a lényeg, hogy ez a hely a mienk. Mindig is a mienk volt, és
mindig is a mienk lesz, és az ellenségnek semmi köze nincsen hozzá.
Lehet, hogy kitűrtak minket a homokozóból, és elfoglalták a mászká-
lónkat is, de a körhintánkat nem adjuk!

BANDIKA A homokozóból nem tűrtak ki, csak sok ott a kutyaszar, és nem
tudunk ott játszani, mert sose lehet tudni, hogy melyik a kicsi fekete
versenyautó, és melyik a versenyautó alakú nem versenyautó, amit nem
jó megfogni.

NIMRÓDKA Kár, hogy nem tudunk már ott játszani. Szeretem a homokozót.

LAJOSKA Mindenki szereti a homokozót. De most ide jutottunk. Látjátok? A körhintánkat viszont nem adjuk!

Csend.

NIMRÓDKA De Lajoska, ha el akarják venni a körhintánkat azok ott a mászkálón, akkor miért tojják le, hogy itt ülünk a körhintán?

LAJOSKA Nem tojják le. Kell nekik a körhinta.

NIMRÓDKA De letojják.

LAJOSKA De nem tojják le.

BANDIKA Nekem is picikét úgy tűnik, innen nézve, hogy mintha eléggé letojnák.

LAJOSKA Nem tojják le, ha mondom!

BANDIKA Jól van, ha te mondd, hogy nem tojják le, akkor elhiszem, hogy meg se fordult a fejükben, hogy letojják ezt a körhintát. Vagy lehet, hogy megfordult, de csak úgy futólag, és aztán inkább úgy döntöttek, hogy mégsem tojják le, vagy el is felejtették az egészet, igen.

NIMRÓDKA De ha nem tojják le, akkor miért nem jönnek ide elvenni tőlünk? Miért csak ücsörögnek ott meg mászkálnak, illetve most egyikük éppen túrja az orrát? Miért nem jön ide inkább körhintát elvenni? Vagy legalább idenézhetne, és fenyegetően túrná felénk az orrát, és akkor abból tudnánk, hogy ő egy nagyon veszélyes óvoda, és készül elvenni a körhintánkat?

LAJOSKA Sok a duma, Nimródka.

BANDIKA Igen, Nimródka, megint kérdezted a sok fárasztó kérdéseidet egyszer, ahelyett, hogy egyszer kérdeznél egyetlen fárasztó kérdést nem annyira fárasztó módon. *(Lajoskának)* Miért nem jönnek ide elvenni a körhintánkat?

LAJOSKA Majd jönnek. Addig itt ülünk, és védjük.

Csend. Ülnek, védik a körhintát.

NIMRÓDKA Nem jönnek. Ide se néznek.

LAJOSKA De idenéznek. *(Nagyon hangosan köhint)* Hkkkkhmmm-hkkkk-hmmm!!! Látjátok? Idenéztek.

BANDIKA Én láttam! Tényleg idenéztek.

NIMRÓDKA Most megint nem néznek ide.

BANDIKA A lány mintha idesandított volna egy kicsikét, csak nem látszott a hajától.

NIMRÓDKA Szerintem meg letojják a körhintát.

LAJOSKA Nem tojják le.

NIMRÓDKA Ha az ő helyükben lennék, és mászkálnék meg túrnám az orrom, akkor én is letojnam ezt a körhintát.

LAJOSKA Hogy mi?!

NIMRÓDKA Igen. Baromi kényelmetlen ez a körhinta, szúrja a fenekemet meg minden.

LAJOSKA Nem kényelmetlen egyáltalán. Sokszor jönnek más óvodákból megcsodálni és vizsgálódni, hogy vajon mitől annyira kényelmes ez a mi körhintánk, hogy sokkal kényelmesebb, mint más óvodák körhintái.

BANDIKA Azért egy kicsit nekem is szúrja a fenekemet.

NIMRÓDKA Aha. Meg... meg nem is forog!

LAJOSKA Mit mondtál?!

NIMRÓDKA Nem forog.

LAJOSKA Ezt nem mondhatod!

NIMRÓDKA Ha egyszer nem forog.

BANDIKA Mi nem forog?

NIMRÓDKA A körhinta. Nem forog a körhinta. Milyen körhintá az, amelyik nem is forog?

BANDIKA Hülye körhintá.

NIMRÓDKA Pontosan. Legalább forogna, akkor nem bánnám annyira, hogy kényelmetlen, meg szúrja a fenekemet meg minden, de nem forog.

LAJOSKA De forog.

NIMRÓDKA Nem forog.

LAJOSKA Forog!

NIMRÓDKA Szerintem először meg kéne javítani, hogy forogjon, és utána hűsködni, hogy ez a mi körhintánk, és utána ülni itt fázva, meg bámulni a mászkálósokat, meg mondogatni, hogy megvédjük a mi körhintánkat, utána, nem előtte.

BANDIKA Te Lajoska, nekem igazság szerint, tulajdonképpen, ha tényleg nem forog, valójában igazából nincs olyan nagy kedvem védeni egy olyan körhintát, ami nem is forog, voltaképpen. Mi lenne, ha más játékot keresnénk?

NIMRÓDKA Igen.

LAJOSKA Nem! Mindenki itt marad és véd!

BANDIKA Meggyőztél.

Ülnek elszántan, védik a körhintát. Fúj a szél.

NIMRÓDKA Azért nem próbáljuk mégis megjavítani?

LAJOSKA Nem kell megjavítani semmit! Minden úgy van jól, ahogy van! Ez a legjobban forgó körhintá az összes körhinták közül! Tudjátok,

hányszor jöttek más óvodákból megcsodálni és vizsgáldni, hogy vajon mitől forog ennyire jól, hogy sokkal jobban forog, mint az összes környező óvoda körhintája? Mi teljesítünk legjobban forgás szempontjából az összes óvodák közül!

BANDIKA Hányszor jöttek, Lajoska?

LAJOSKA Nagyon sokszor. Mindig jönnek csodálkozni.

NIMRÓDKA Akkor forgasd meg, ha annyira jól forog! Tessék, fogd és forgasd! Lássuk azt a forgást!

LAJOSKA Most nincs hozzá kedvem. Nem is kell itt bemutatót rendezni. Csak rá kell nézni a körhintára, és látszik, mennyire jól forog.

BANDIKA Biztos, hogy forog, Lajoska?

LAJOSKA Biztos, Bandika.

BANDIKA Akkor megforgatom.

LAJOSKA Ne!!!

Már késő. Bandika nekifeszül, próbálja forgatni, nyög, a körhinta viszont alig mozdul néhány centimétert. Bandika lihegve abbahagyja.

NIMRÓDKA *(Lajoskának)* Ez neked forgás?

LAJOSKA Látnátok, más óvodák körhintái mennyire forognak! Akkor nem járna a szátok, ha látnátok a többit. Így persze könnyű vádaskodni. Máskülönben tudjátok, miért nem forog annyira tökéletesen a mi körhintánk?

NIMRÓDKA Ez nem tökéletesen nem forog, Lajoska, hanem ennél egy hegy is jobban forog, Lajoska, egy egész hegyrendszer, Lajoska, ehhez képest a Himalája egy bűgőcsiga.

LAJOSKA Elismerem, hogy akad rajta némi javítanivaló, de hát hol nem akad? Ha tudnátok, mások körhintáival mekkora problémák vannak!

BANDIKA *(visszaül)* Mekkorák, Lajoska?

LAJOSKA Nagyon nagyok, Bandika. Tőlünk akar tanulni mindenki. Arra kíváncsiak, hogy lehet, hogy ennyire meg tudjuk mozdtítani a körhintánkat, mikor ők nemhogy nem tudják megmozdtítani a körhintájukat, hanem... hanem... ellentétes irányba forognak!

NIMRÓDKA Aha. Hát az nem semmi. De ez a mi körhintánk akkor se forog.

BANDIKA Minek kell örökké kötekedni meg kritizálni, Nimródka? Hallod, hogy a többiek meg ellentétes irányba forognak. Szeretnél te ellentétes irányba forogni?

NIMRÓDKA Mivel ellentétes irányba, Bandika?

BANDIKA Hát... a forgással ellentétes irányba.

NIMRÓDKA Nem tudom. Én ezzel a körhintával szeretnék forogni. De lehet? Nem lehet.

LAJOSKA Jó, jó, elismerem, nincs akkora lendülete ennek a körhintának, és nem is mozog épp annyira, mint a leggazdagabb óvodák körhintái, de nekik van sok pénzük és sok segítségük, mi viszont egyedül vagyunk, és senki nem törődik velünk, csak magunkra számíthatunk, mert mindenki ártani akar nekünk.

BANDIKA Mindenki, Lajoska?

LAJOSKA Még szép! És elárulok nektek egy titkot.

BANDIKA Egy igazi titkot?

LAJOSKA Igen, egy igazi titkot. Ezt senkitől nem fogjátok hallani, mert senki nem meri elmondani, mert félnek az igazság kimondásától, mert ha kimondják az igazságot, abból verés lesz. Nagy verés.

NIMRÓDKA Mondjad azt az igazságot, Lajoska.

LAJOSKA Mondom. Tudjátok, miért nem forog a mi körhintánk?

NIMRÓDKA Azt mondod, nem forog?

LAJOSKA Azt.

NIMRÓDKA Miből vontad le ezt a következtetést, Lajoska?

LAJOSKA Most nem ez a lényeg, hanem az igazság: azok miatt, ott. Őmiattuk nem forog a körhintánk.

BANDIKA Kik miatt?

LAJOSKA Azok miatt ott a mászkálón.

BANDIKA *(megdöbbenve)* Tényleg?

LAJOSKA Igen. Ők tették tönkre a mi drága körhintánkat, amit atyáink építettek. Idejöttek, és tönkretették.

NIMRÓDKA De hát mikor tették volna tönkre? Én nem láttam semmit se. Ti láttátok? Mikor?

LAJOSKA Éppen ez az! Észre se veszed, beférkőznek mindenhova, és már ripsz-ropsz, tönkre is tettek mindent. Mielőtt idejöttünk volna, szántszándékkal eltörték, hogy ne forogjon a körhinta. Ilyen álnok kígyó az összes. Nekik köszönhetjük, hogy nem forog. Meg hogy nem zöld a fű, meg hogy tele van a homokozó kutyaszarral.

BANDIKA Az aranyló homokozó?

LAJOSKA Igen.

NIMRÓDKA Sajnálom azt a homokozót. Biztos, hogy ők voltak, akik tele-szarták kutyaszarral azt a homokozót? Azok ott a mászkálón? Mikor?

BANDIKA Egy kérdést, Nimródka!

NIMRÓDKA Biztos, hogy?

LAJOSKA Biztos. Mindenbe beleszarnak. Más óvodákból rég kiutálták őket, csak mi vagyunk annyira gyávák, hogy engedjük őket rajtunk élősködni. Pedig láthatjátok ti is: nem olyanok, mint mi.

NIMRÓDKA Hogyhogy nem olyanok? Ők is óvodások.

LAJOSKA Másak. Nem látjátok?

BANDIKA Én azt hiszem, egy kicsikét mintha látnám. Más a ruhájuk, igaz?

LAJOSKA Mindenük más. Látszatra olyanok, mint mi, épp ezért veszélyesek. Ők a belső ellenség, nem értitek?

BANDIKA Nem, de teljesen igazad van.

LAJOSKA Meddig tűrjük még, hogy az ilyenek eltörjék és forgathatatlaná tegyék a körhintáinkat? Meddig tűrjük, hogy sértegessenek, hogy tele-szarják aranylő homokozóinkat kutyaszarral?

BANDIKA Szerintem ezt így azért mégsem tűrhetjük sokáig, azt hiszem.

LAJOSKA Úgy van! Nem tűrhetjük. Nimródka, azt mondtad, szereted azt a homokozót.

NIMRÓDKA Szeretem.

LAJOSKA Akarsz újra játszani benne?

NIMRÓDKA Persze.

LAJOSKA Akkor itt az idő, hogy tegyél is valamit érte. Ki kell söpörni az ilyen férgeket innen!

BANDIKA Szerintem is!

NIMRÓDKA Na de ez így nem túl szép dolog...

LAJOSKA Akarod vagy nem akarod azt a szaros homokozót nemszarosan?

NIMRÓDKA Akarni akarom.

BANDIKA Akkor mutasd meg te is azoknak, akik tönkretették a homokozót!

NIMRÓDKA Azoknak? Mit mutassak meg?

BANDIKA Mit, mit, a fütyidet.

LAJOSKA Azt mutasd meg, hogy ilyen velünk nem lehet tenni. Ha van bened egy csepp büszkeség, velünk tartasz. Közölni kell velük, hogy tūnenek innen egy másik óvodába. Ne rontsák itt a levegőt, és ne élősködjének rajtunk.

NIMRÓDKA Én ezt nem tudom... én ilyesmit nem...

LAJOSKA Nem akarsz többé a játszótársunk lenni?

NIMRÓDKA Akarok, de... nekem nem ártottak azok a mászkálósok, semmit se ártottak, semmit.

LAJOSKA Hogyhogy semmit?! Ezerszer elmagyaráztam, hogy...

BANDIKA *(közbevág)* Vigyázzatok, jönnek!

LAJOSKA Mi?

BANDIKA Felénk tart a mászkálós lány!

A három fiú ledermed.

LAJOSKA Csak semmi pánik. Ha ideér, szép nyugodtan megkérdezzük, mit akar, aztán ha elárulja, hogy a körhintánkra fáj a foguk, rájuk vetjük magunkat, és jól megverjük őket.

Timike odasétál, és megáll a körhintások előtt.

TIMIKE Sziasztok!

LAJOSKA Aha.

BANDIKA Hm.

TIMIKE Láttuk, hogy figyelgettek bennünket.

LAJOSKA Kik? Mi? Soha.

TIMIKE Azt szeretném kérdezni...

BANDIKA Mit akartok tőlünk?!

TIMIKE Meg akarjuk kérdezni, hogy nincs-e kedvetek játszani velünk.

NIMRÓDKA Tessék?

TIMIKE Ott a mászkálón. Nincs kedvetek?

LAJOSKA A mászkálón?

TIMIKE Igen.

BANDIKA Nincs! Ugye nincs, Nimródka?

NIMRÓDKA Hát, nem sok.

BANDIKA Jó nekünk itt, ezen a körhintán.

NIMRÓDKA Remekül forog, meg minden.

TIMIKE Biztos?

BANDIKA Aha.

LAJOSKA *(a körhintásokhoz)* Ugyan már, srácok, mit árthat egy kis mászkálás?

BANDIKA Mi? Te mászkálni akarsz a mászkálón, Lajoska?

LAJOSKA Miért, Bandika, szerinted mit szoktak csinálni egy mászkálón, ugróköteleznek?

NIMRÓDKA De nem arról volt szó, hogy...? Mi most nem inkább a körhintát...?

TIMIKE Akkor jöttök?

LAJOSKA Naná! *(Timikének)* Nagyon szép vagy. Tudod?

TIMIKE Hihhihi.

LAJOSKA Téged néztelek egész nap.

TIMIKE Láttam ám!

BANDIKA Mi ütött beléd, Lajoska?

NIMRÓDKA Akkor nem védjük meg a körhintánkat? Miért? Mikor védjük meg? Vagy akkor most nem kell tovább fagyoskodni itt?

TIMIKE *(Lajoskához)* Mindig ilyen sok kérdést kérdez?

LAJOSKA Aha, egyfolytában. *(Timikéhez)* Akkor megyünk?

TIMIKE Menjünk. Gyertek mind! Aki utoljára ér a mászkáléhoz, az her-nyó! *(Elszalad)*

Mind megindulnak a mászkáló felé, kiszaladnak, kivéve Nimródát, aki zavartan álldogál. Érkezik Magor, komoly, nyakkendőös apuka.

MAGOR Szervusz, fiam!

NIMRÓDKA Végre itt vagy!

MAGOR Mondom, szervusz, fiam!

NIMRÓDKA Szervusz, apa.

MAGOR *(gyanakvóan tekint a mászkáló felé)* Mit csináltál itt ezekkel?

NIMRÓDKA Vártalak, hogy hazavigyél.

MAGOR De mit csináltál azokkal a fiúkkal?

NIMRÓDKA Melyik fiúkkal, apa? Az összessel mit csináltam, vagy csak az-
zal a kettővel mit csináltam, akikkel itt üldögtünk a körhintán?

MAGOR Megint ez a sok hülye kérdésed, fiam! Ne beszélj mellé! Mit mondtam neked? He? Mit mondtam neked arról a bűdös cigányról?

NIMRÓDKA Lajoskáról?

MAGOR Róla, meg a zsidó cimborájáról.

NIMRÓDKA Bandikáról?

MAGOR Igen. Mit mondtam neked?

NIMRÓDKA De nem is barátkoztam velük, csak védtük a körhintát.

MAGOR Tolvaj, bűdös senkiháziak. Nem látod, hogy ők nem olyanok, mint te?

NIMRÓDKA Más a ruhájuk?

MAGOR Mindenük más! Nem látod, hogy a színük is más, meg a pofájuk?

A szívükről nem is beszélve. Rosszat akarnak ők a mi fajtánknak, fiam.

Ezt tanuld meg! Az ő fajtájuk rosszat akar a mi fajtánknak. Világos?

NIMRÓDKA Világos.

MAGOR Tudod, mibe kerülhet nekem, ha kiderül, hogy bűdös cigányokkal meg koszos zsidókkal játszol?

NIMRÓDKA Nem.

MAGOR Hogy röpködök a frakcióból, vége a parlamenti állásnak. És tudod, mit jelent ez?

NIMRÓDKA Nem.

MAGOR Nagy bajt jelent, fiam, nagyon nagy bajt. A tisztaságot meg kell őrizni, különben baj lesz.

NIMRÓDKA *(megszeppenve)* De én csak a körhintát védtem, nehogy elvegyék az idegenek.

MAGOR Az idegenek, mi?

NIMRÓDKA Aha. Mert ez a mi körhintánk. Vagy nem?

Csend.

MAGOR Úgy van, fiam, ez a mi körhintánk.

NIMRÓDKA Atyáink építették.

MAGOR Bizony, hogy ők. Az egész gyönyörű játszóteret ők építették.

NIMRÓDKA Az aranyló homokozóval.

MAGOR Jól beszélsz, fiam! Így kell megtanulni a dolgoknak a helyét. Ez a körhinta a miénk, és nem veheti el senki tőlünk. Ki nem veheti el a körhintánkat, fiam?

NIMRÓDKA Senki nem veheti el!

MAGOR Úgy van! Megvédjük?

NIMRÓDKA Megvédjük!

MAGOR *(leül a körhintára, maga mellé ülteti Nimródját)* Bizony, hogy megvédjük. Az kurvaélet, hogy megvédjük.

Ülnek, védik a körhintát. Fúj a szél.

Vége

Kötő Áron

RENDELŐ

SZEREPLŐK:

FÉRFI
IDŐSEBB ASSZONYSÁG
ÖREG
ASSZISZTENSNŐ
PORTÁS

(Romos kórházi rendelő folyosója. Két ajtó, székek. Az idősebb asszony és az aggastyán ülve várakozik. Egy harmincöt év körüli férfi sietve érkezik.)

FÉRFI: Bent van?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Még nincs.

FÉRFI: Itt kéne már lennie. *(Az öreghez)* Elnézést, nem tudja véletlenül, hány óra?

ÖREG: Nem tudom.

FÉRFI: Csak nem késsem el?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Innen nem lehet elkésni. Szegény megboldogult férjem mindig is mondogatta: az orvostól sosem lehet elkésni. Mikor szívinfarkt'ja lett, akkor sem siettek. Rá is ment szegény. Fiacskám, ők mindig késnek.

FÉRFI: Sajnálom... *(Szünet)* Az asszisztensnőt nem látták?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Dehogynem. Állandóan itt lézeng. *(Az öreghez)* Hogy van a felesége?

ÖREG: Nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: De van felesége, nem?

ÖREG: Nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG *(a férfihez)*: Szerintem egy kicsit kótyagos, amióta itt várok, egy szót se szólt.

FÉRFI *(halkan)*: Ne bántsa, mindnyájan megöregszünk... *(Kis szünet után)* Ugye, jó helyen járok, ez az urológia?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Igen, igen, a neurológia.

FÉRFI: Ez nem urológia?!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: De, ez ne-urológia!
 FÉRFI: Bocsásson meg, de az nem ugyanaz!
 ÖREG: Á-á-á!
 FÉRFI: Mi van?! Elnézést, rosszul van?
 ÖREG: Á-á-á!!
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Magának meg mi baja? *(Szünet)*
 ÖREG: Nem tudom.
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: És magának?
 FÉRFI: Bocsánat...?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi a baja?
 FÉRFI: Nem értem...
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Miért van itt? !
 FÉRFI *(zavarodottan)*: Hát tudja, az alfelem...
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A feneke?
 FÉRFI: Nem, nem, ott arrébb... az a...
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nyögje már ki!
 FÉRFI: Hát a...
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: ... a töke?
 FÉRFI: Úgy is mondhatjuk, igen.
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne szemérmeskedjen, a szegény megboldogult fér-
 jemnek is volt.
 FÉRFI: Mármint... fájt neki?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Dehogyan fájt neki, csakúgy volt... *(Óriási robaj hal-
 latszik, fúrás, köszörülés remegteti a falakat, a világítás is vibrál.)*
 ÖREG: Á-á-á!
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nyugalom, csak modernizálják a kórházat! Csiga-
 vér... nyugi! Nem mondom, hát jó ideje modernizálják, nem is tudom,
 mióta. Biztos, hogy szép lesz, ha kész lesz, csak az a sok fúrás meg kö-
 szörülés, na.
 ÖREG: Törnek-zúznak, nem tudom. *(Az asszisztensnő megjelenik, lassan
 áttol a színen egy görgős orvosi asztalt.)*
 FÉRFI *(utánaszól)*: Kisasszony, kedves... egy pillanat... *(Az asszisztensnő
 továbbmegy)* Na, mindegy, ez úgyis a neurológia, rossz helyre jöttem...
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG *(közbevág)*: Nem olyan biztos!
 FÉRFI: Ezt hogy érti?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Úgy, hogy ide küldték.
 FÉRFI: És miért küldtek volna ide? !

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Tudja, mikor fájni kezdett a bokám, először az ortopédiára mentem, de ott felvilágosítottak, hogy az egész egy idegbecsípődés miatt van, így átküldtek a neurológiára. Bármitől bármilyen baja lehet az embernek, fiacskám. Képzelve, miután a szegény férjem megboldogult, és depresszióba estem, azt mondták, hogy nemcsak fejfájást, de székrekedést, szívdobogást vagy még náthát is kaphatok a szomorúságtól.

FÉRFI (*zavartan nevet*): Igaza van, rémlik valami. Mintha a házi orvos azt mondta volna, hogy egy idegbecsípődés miatt is fájhat ott... nekem.

ÖREG: Hányok a depressziótól, nem tudom.

FÉRFI: Na, ennek a végére kell járni! (*Bekopog a rendelő ajtaján*) Van itt valaki? (*Vár*) Nincs itt senki. Be van zárva.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Persze hogy be van zárva. Így jelzik, hogy várjunk még.

FÉRFI: Figyelmesek, nem mondom. (*Fel-alá járkal.*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Üljön le!

FÉRFI: Köszönöm, nem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: De igazán, üljön le. Egészen kényelemesek ezek a székek. Elég sok rendelőben vártam már, és higgye el, ezek a székek az átlagosnál kényelmesebbek. Ki vannak párnázva szivaccsal. Sokkal jobbak, mint a fa vagy műanyag ülőlapos székek. Többórás várakozásnál ez számít.

FÉRFI: Többórás?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Előfordul. Itt nem úgy működik, mint egy gyorsétkezdé, hogy az ember beül, és pillanatok alatt megkapja azt, amit akar, hanem várni kell. VÁRNI.

FÉRFI: Nekem nincs türelmem az ilyesmihez.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ugyan-ugyan, fiacskám, meg lehet azt szokni. Előfordult már, hogy valaki nem is került sorra, másnap vissza kellett jönnie, és mégis kibírta. Nem nagy dolog.

FÉRFI: És akik vidékről jöttek?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Azokat beinternálják a kórházba. A páciensek egyszerűen bejelentkeznek, mint egy hotelbe, és itt is töltik az éjszakát. A kaja állítólag nem is rossz. Azért csak más időket élünk, mint rég. Képelem, milyen lehetett a középkorban. Az a sok kőpad ripityára törhetett a páciensek ülepét. Még szerencse, hogy nem vagyunk a középkorban. Na, üljön le már!

FÉRFI: Nem szeretnék.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: De miért nem, fiacskám?

FÉRFI: Az ülés egészségtelen. Attól elhízom. Különben is, ha sokat ülök... ott lenn jobban fáj.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ja, az más. De higgye el, fiacskám, hogy ez az ülő-alkalmatosság hosszú távon sem fogja irritálni. Üljön le ide, mellém. Vagy talán bűdös vagyok?

FÉRFI (*mosolyogva*): Nem, dehogy.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Vagy talán maga bűdös?

FÉRFI (*szaglássza magát*): Azt hiszem, nem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*az öreghez*): Kényelmes az a szék, ugye, tata?

FÉRFI: Meleg vagy nagyon meleg, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Na látja, üljön maga is le.

FÉRFI: Zavarja, hogy föl-alá járkálok?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Megmondom őszintén, kicsit igen. Ugyanis, ha sokat nézek magam előtt egy mozgó pontot, akkor el szoktam szédülni.

FÉRFI: Akkor leülök.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Végre. (*Megvárja, míg leül*) Na, milyen?

FÉRFI: Mi milyen?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A szék.

FÉRFI: Mint minden szék. Van lapja, lába, támlája...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Majd meg fogja látni, hogy sokkal jobb így magának, fiacskám.

FÉRFI: Ha maga mondja. Nem szokott zsibbadni?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mivel rossz a vérkeringésem, azt mondták, tornászam. Ezért minden reggel elvégzek öt guggolást. És ezt az öt guggolást bármilyen körülmények között meg tudom csinálni. (*Feláll, hogy bemutassa*) Egy... kettő... három... tata, maga hányszor szokott leguggolni?

ÖREG: Zéró egész hatszor, vagy zéró egész hétszer, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: ... és öt. Most már biztos, hogy nem zsibbadok el. Meg nyújtást is szoktam... este... (*Emeli a lábát a nyakáig.*)

Férfi (*mosolyogva*): Hagyja már abba, még megsérül.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Szegény megboldogult férjem szerint olyan hajlékony vagyok, mint egy kínai légtornász. Egyszer hozott is egy képeskönyvet, tele pózokkal. Ha látta volna, milyen képek voltak benne! Fülig vörösödne.

FÉRFI: A Kámaszutrát?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Szóval maga is ismeri, kis huncut. Végigpróbáltuk az összest. Na, erre varrjon gombot, fiacskám.

ÖREG (*hirtelen feláll, majd guggolásokat kezd végezni*): Egy és kettő és három és négy és öt és hat...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Maga nem fárad el, jóember?

ÖREG: Nem tudom. (*Visszaül.*)

FÉRFI: Jó, hogy kevesen vagyunk, képzelem, mennyit kell várni, ha itt tömegnyomor van.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ha többen vagyunk, hihetetlen, de jobban repül az idő. Olyan, mint egy zsúr. Teázgatunk, kávézgatunk az automatából, történeteket mesélünk egymásnak.

FÉRFI: De én nem ezért vagyok itt.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ó, fiacskám, ne háborogjon! Gondoljon a földkerekség olyan elmaradott zugaira, ahol az emberek örömtáncot járnának, ha lenne a közelükben orvosi rendelő vagy kórház. Vagy képzelje el, milyen lehetett a középkorban.

FÉRFI: Képzelem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*mintha valakit észrevenne a folyosó végén*): Kisasszony, kisasszony!

FÉRFI: Kinek integet?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Az asszisztensnőt próbálom ideterelni, hátha megsürgethetjük az ügyét.

FÉRFI: Nagyon köszönöm. Ismeri az asszisztensnőt?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nem, de már többször végiglibegett előttem, még a maga érkezése előtt. Rendkívül csinos teremtmény.

FÉRFI (*arra néz, amerre az asszony*): Arra nincs senki.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Határozottan állítom, hogy láttam.

FÉRFI: Akkor most eltűnt.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne féljen, hamarosan visszajön. Sok a dolguk, de mindenkire jut idejük. (*Újra zajok hallatszanak, vibrál a fény.*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mondom, itt is van. (*A nő előtűnik a sötétből*) Hölgyem! Kisasszony kedves... (*Az asszisztensnő megáll, majd benéz a székek alá, mintha keresne valamit; a férfi elbűvölten bámulja az idomait.*)

ASSZISZTENSNŐ (*benyúl az öreg feneke alá, és kihúzza egy injekciót tűvel*): Á, meg is van. Ezt kerestem.

FÉRFI: Érkezik a doktor úr?

ASSZISZTENSNŐ (*titokzatosan*): Mindjárt... mindjárt. (*El*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Zavarba ejtő fruska, ugye?

FÉRFI: Ugyan, hova gondol? Én mindjárt attól fogok megzavarodni, hogy ennyit kell várni. Miért nem hoztam magammal olvasnivalót?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*csodálkozva*): Maga olvas?

FÉRFI: Igen, néha.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Öreg, hallja, ez az úr itt néha olvas. Maga szokott olvasni?

ÖREG: Ezt is, azt is, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát én is szoktam olvasni. Bizony! A piacon árat, a televízióban a feliratokat, s mikor átmegyek a szomszédasszonyhoz, az internetet. A piacról jut eszembe, képzelje, hogy jártam! Megyek hazafelé, hát elém áll egy kéregető gyermek. Szépen elmondom neki, hogy nincs mit adnom, erre nem megüt?! Hova züllött a világ! Ezek nem tisztelnek semmit?! Látszik, hogy nem járnak templomba.

FÉRFI: Hát pedig csak a templom törődik egyedül ezekkel a szerencsétlenekkel. Többségük nem tehet róla, hogy ilyen, a társadalom tette őket vaddá. De hol marad az orvos?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lehet, hogy már benn van.

FÉRFI: Hogy-hogy? Nem láttam bemenni.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lehet, hogy van egy hátsó ajtó, a sürgősségi rendelők ilyenek.

FÉRFI: Hát ez nem sürgősségi rendelő, az biztos, itt rajtam kívül nem sürgős senkinek!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Csillapodjon, fiacskám, vegyen mély levegőt, higgye el, az segít.

FÉRFI (*fehér por hull a fejükbe*): Mi a csoda...?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Olyan, mint a liszt.

ÖREG (*nyalja az ujját*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi lehet az, öreg?

ÖREG: Porcukor vagy citromsó, nem tudom.

FÉRFI: Hát ez a vakolat!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Így van, kisfiam, ez penészes vakolat.

FÉRFI: Nem értem, végül is itt építenek vagy rombolnak?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Átalakítanak. Bizonyos épületrészeket lerombolnak, hogy helyettük újakat húzzanak. Az egyik nincs meg a másik nélkül. Ez így természetes.

FÉRFI: De valahogy emberségesebben kéne. Ettől a sok zajtól megőrülök, a portól meg asztmát lehet kapni. (*Az öreghez*) Uram, magát nem zavartja?

ÖREG: Jó-e vagy rossz, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne higgye azt, fiacskám, hogy ami itt zajlik, az egyedi eset. Akárhány kórházban vagy hivatalban jártam az utóbbi időben, mindegyikben ugyanez történik. Bele kell nyugodni. Várni és belenyugodni.

FÉRFI: Akkor várjuk meg, míg fejünkre nem esik a plafon.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne legyen már olyan pesszimista. A szegény jó megboldogult férjem például mindig optimista volt. Még az átkosban, a múlt rendszerben megjósolta, hogy egyszer annak a sok rossznak vége lesz, és nem igaza lett?

FÉRFI: De... Igen.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mostanság sokkal jobban élünk, mint hajdan, nem igaz? Nem vagyunk már a középkorban!

FÉRFI: Nem.

(Sötét)

FÉRFI: Mi történt?

ÖREG: Sötét van, nem tudom.

FÉRFI: Érdekes.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Micsoda?

FÉRFI: Érdekes ez a csend. Nem hallatszanak a zajok.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Most biztos a villanyhálózatot kapcsolják át egy másik rendszerre.

FÉRFI: Hölgyem, mit csinál?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Én? Maga mit csinál?!

FÉRFI: Ki az...? Maga az, öreg?

ÖREG *(finom hangon)*: Á-á-á.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Maga nyúlkál, tata?

ÖREG *(kajánul)*: Nem tudom.

FÉRFI: Fejezze már be!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mondom, hogy nem én vagyok!

ÖREG: Ott, ott!

FÉRFI: Mi van ott?!

ÖREG: Egy árnyék, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mintha én is láttam volna valamit.

FÉRFI: Ebben a sötétben?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hagyja már abba, tata! *(A fény visszagyúl, mindenki úgy ül a székén, mintha mi sem történt volna)* Nem volt itt még valaki, rajtunk kívül?

FÉRFI: Ki lett volna?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Egy idegen.

FÉRFI: Ez a habókos vénember nyomulhatott magára. Azért egy ilyen de-
generált, szerencsétlen bolondot felügyelet nélkül hagyni nagy felelőtlen-
ség... És most, ha törik, ha szakad, ide bemegyek. *(A kabinetre mutat.)*

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne siessen, lehet, hogy zavarná őket.

FÉRFI: Zavarom? Hát nem az a dolguk, hogy fogadják a pácienseket?!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lehet, hogy ebben a pillanatban egyéb dolguk akadt.

FÉRFI: És mégis, mi dolguk?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát talán a főorvos az egyik beosztott rezidens
doktornőjével vagy egy ápolónővel hettyeg.

FÉRFI: Maga kedves, túl sok szappanoperát néz.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Pedig az egész életünket ez a vágy hajtja.

FÉRFI: Vágy? Miféle vágy?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ez a vágy. Minden egyes gondolatunkat vagy cse-
lekedetünket befolyásolja. Az élet nem más, mint egy nagy aktus, mi pe-
dig állandóan felajzott, szaporodásra kész állatok vagyunk. Olvastam az
interneten.

FÉRFI: Beismerem, fel vagyok ajzva, igenis, fel vagyok ajzva, de azért va-
gyok felajzva, mert itt kell várnom. Egyedüli vágyam az, hogy megerő-
szakoljam ezt az ajtót, és durva orális kapcsolatba kerüljek a bentlévők-
kel. Itt várakoztatnak, mint a levágásra ítélt marhákat! Felháborító! Ezt
a nemtörődömséget... Én mindjárt betöröm ezt az...

ASSZISZTENSZŐ *(érkezik)*: Valami baj van?

ÖREG: Á-á-á, nem tudom.

FÉRFI: Elnézést, mikor érkezik a doktor úr?

ASSZISZTENSZŐ: Hamarosan, hamarosan.

FÉRFI: Végül is ez az urológia vagy a neuro...

ASSZISZTENSZŐ *(közbeváág)*: Nem az a fontos. Inkább legyen türelmes! Hig-
gye el, megéri... *(Szuggesztíven)* Bármi baja is van, mi meggyógyítjuk...

FÉRFI: De mégis mikor...

ASSZISZTENSZŐ: Türelem, türelem. *(El, utána robaj, csörömpölés hallatszik.)*

FÉRFI: Hogy miért nem mentem egy magánrendelőbe?! Akkor programál-
ja be magát az ember, amikor akarja, és nem kell várni.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Jó magának. Van rá pénze. Az én szegény megbol-
dogult férjem fél nyugdíjából nem telik csak várakozásra. Mi is a fog-
lalkozása, fiacskám?

FÉRFI: Vegyész... Vegyészmérnök egy gyógyszergyárban.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nagy üzlet a gyógyszergyártás, mi?

FÉRFI: Egyeseknek igen.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A szomszédasszony beszélt, hogy olvasta az interneten, direkt olyan orvosságokat fejlesztenek ki, amelyektől a betegek betegek maradnak, s így több suskát kereshetnek rajtuk. A rák elleni orvosságot is rég feltalálták már, de azért nem használják, mert akkor minden rákos meggyógyulna, és kevesebb pénzt költenének kezelésre meg gyógyszerre. Állítólag olyan orvosság is létezik, amitől még az egészséges ember is beteg lesz. Áh, méreg az összes, szegény megboldogult férjem mondogatta is: „Gipsz az egész, nem szabad bevenni!”

FÉRFI (*nevetve*): Butaság! Fogalma sincs, hány évtizednyi kísérlet áll egy orvosság mögött, még mielőtt piacra dobnák. A laboratóriumban állatokon, majd önkénteseken próbáljuk ki az egyes készítmények hatóanyagát, és bizonyos életmentő medicinák azért kerülnek olyan későn a gyógyszertárakba, mert előtte meg kellett győződünk arról, hogy senkinek sem árt, és hogy képes gyógyítani, vagy legalább enyhíteni az egyes emberek szenvedésein. Az egész emberiség szenvedésein.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Igaza lehet. Végül is én minden orvosságot beveszek, amit felírtak, a cseppeket kockacukorral reggel, a zöldet délben, este pedig a kék-sárgát. (*Az öreghez*) Maga sok gyógyszert szed, bácsi?

ÖREG: Hatvanhatot vagy hatvanhetet, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A férjemen már nem segített semmilyen gyógyszer. Szegény megboldogult, mikor megboldogult, valami rák vitte el... Szél-rák.

FÉRFI: Esetleg szélütés.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lehet... Igen, igen, már emlékszem, a szomszéd mesélte, hogy olvasta az interneten, rákban az a híres onkológus halt meg... Albert Schweitzer.

FÉRFI: Ő egy polihisztor volt.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Persze-persze, egy politikus.

FÉRFI: Polihisztor. Aki mindenhez ért.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát a politikusok mindenhez értenek, de főleg hazudnak. Azt hiszik, hogy a sok hantájukkal megtömhethjük a hasunkat, vagy kifizethetjük a házbért. Bezzeg a szegény megboldogult férjem tényleg mindenhez értett. Megjavította a vécéartályt, kicserélte a villanykörtét, lefestette a kerítést. Meg volt erkölcsi tartása. A politikusokból hiányzik az erkölcs. Csak hazudni tudnak.

FÉRFI: Nem minden politikus ilyen. Azért voltak, vannak olyan államférfiak, akik kimondottan azért dolgoztak, hogy kiemeljék nemzetüket a nyomorúságból, vagy felszabadítsák a rabiga alól...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*ámulva*): Ismer ilyeneket?

FÉRFI (*habozva*): Igen... Mahatma Gandhi... vagy Nelson Mandela.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Könnyű nekik. Ott, Afrikában meg Indiában nem kell fűteni, nincs gázszámla. Nagyot nézne Gandhi meg Mandela, ha meglátná az én gázszámlámat, úgyhogy ne moralizáljon nekem senki az igazságról meg szeretetről... még a papok se. (*Visszafogott hangon*) Az istentiszteleten mindig belealszom a prédikációba, a Fennvaló bocsássa meg nekem, a fene se érti... De képzelje csak, mit látott a szomszédasszony az interneten. A papok kisfiúkkal fajtalanzkodtak. Na, erre varrjon gombot!

FÉRFI: A papok is csak olyan emberek, mint mi. Vannak köztük jók és rosszak, elváltak...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*az öreghez*): Ugye, milyen immorális világban élünk, tata?

ÖREG: Tizenhatszor vagy tizenhétszer fajtalanzkodtam, nem tudom.

FÉRFI: Már nagyon fogy a türelmem, szerintem ma be sem jön az orvos, csak fölöslegesen várunk, várunk és várunk...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*közbeváág*): ... mint abban a színdarabban Gunoi-ra. Vagy Gounod-ra.

FÉRFI: Nem Gounod-ra, hanem Godot-ra. Gounod zeneszerző volt.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Egykutya, mert nem értettem belőle majdnem semmit.

FÉRFI: Abszurd dráma, nem mindenki érti.

(*A zajtól beleremegnek a falak, folyamatosan kalapálnak.*)

ÖREG: Á-á-á!

(*Elül a zaj, majd megjelenik az asszisztensnő az asztallal.*)

FÉRFI: Elnézést, mikor jön az orvos, mert jobb dolgom is lenne...

ASSZISZTENSNŐ (*tüzes, csontig hatoló tekintettel*): ... hogy jobb dolga is lenne, én erősen kétlem. Nem sokáig kell már várnia. Mindjárt meggyógyul. Türelem, türelem. (*Elmegy.*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Házas?

FÉRFI (*még az asszisztensnő hatása alatt*): Igen.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Van gyereke?

FÉRFI: Kettő. Egy fiú meg egy lány.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Szerencsés párosítás. Szeretője?

FÉRFI: Ugyan, hova gondol?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát az ilyen pénzes férfiak, mint maga, általában tartanak szeretőt.

FÉRFI (*nevetve*): Én okosabb dolgokra is el tudom költeni a pénzemet, mint szeretőkre. És magának van gyereke?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Két leány. Az egyik három egyetemet végzett, a másik négyet.

FÉRFI: Szép. A tanult emberek viszik előre a társadalmat.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hogy hová viszik, azt nem tudom, de hogy kitörölhetik a valagukat a sok diplomával, az is biztos. Egyiknek sincs állása. Pedig mesteriztek is, doktoráltak is. (*Az öreghez, hangosan*) A maga unokája végzett egyetemet?

ÖREG: Hatszázhatvanhatot vagy hatszázhetvenhetet, nem tudom. (*Újra jön az asszisztensnő.*)

FÉRFI: Most nem fog lerázni ilyen könnyen. (*A kerek asztal elé áll*) Kérem, mondja meg tisztességesen, mi zajlik ebben a kórházban, már majdnem egy fél napja, hogy...

ASSZISZTENSNŐ (*provokatívan*): Még egy kis türelmet...

FÉRFI (*ellöki az asztalt*): ... még egy kis türelmet, még egy kis türelmet, hát türelmem, az nincs!

ASSZISZTENSNŐ (*hevesen*): Akkor itt az idő!

(*Az asszisztensnő a férfi arca felé nyúl, a férfi lefogja a nőt, és hevesen csókolni kezdi, majd ráesnek az asztalra. Zajok, majd sötét.*)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*túlordítva a zajt*): Megint ez a sok fúrás.

(*Férfi és női nyögések fokozzák a hangzavart.*)

ÖREG: Á-á-á!

(*Visszajön a fény, a férfi kábultan fekszik az asztalon.*)

FÉRFI: Á-á-á... mi történt?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Vége a fúrásnak.

FÉRFI: Az asszisztensnő?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Eltűnt. Kámforrá vált... Maguk aztán jót hempergetek, mi?

FÉRFI: Tessék?... Uramisten!... Mit tettem? Olyan furcsa volt, mintha nem is a testünk, hanem a lelkünk ért volna össze, de az nagyon erőszakosan.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A testük is összeért. Láttam.

FÉRFI: Igen... Összeért.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: És fáj?

FÉRFI: Micsoda?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát, a micsoda. Tudja... ott lenn...

FÉRFI: Most, hogy kérdi... hát fáj is, meg nem is.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: De működött, nem?

FÉRFI: Hogyan?... Persze hogy működött, azzal nem volt soha semmi baj, csak... néha fáj.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor magának nagy baja nem lehet, fiacskám! Húzza fel a sliccét!

FÉRFI: Elnézést... Hogy mondom el az asszonynak, kérhetek-e tőle egyáltalán bocsánatot?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nyugodjon meg, másokkal is előfordult már.

FÉRFI: De a mi kapcsolatunk különleges. Tudja, a feleségemen kívül nem voltam... úgy.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Szóval megőrizték magukat az esküvőig. De szép!

FÉRFI: Nem, csak úgy hozta a sors, hogy az első és egyben az utolsó nő, akinek odaadhattam magam, később a feleségem lett.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor, fiacskám, maga félig szűz volt!

FÉRFI: Eddig.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Egy jó házasság ismérve, hogy mindent el lehet simítani. Miért, azt hiszi, hogy az én férjem nem kolbászolt félre? De én okos voltam: megbosszultam. Nem is egyszer. Legutoljára bezártam a fészerbe, és hagytam, hogy ott mellette döngessen meg a vízóra-leolvasó. Aztán közöltem a szegény megboldogult férjemmel, ha nem fér a farka a gatyájába, húzzon rá papucsot. Az eset úgy megtörte lelkileg, hogy attól kezdve a családban ő hordta a papucsot, én meg a kalapot... amúgy maga jól él a feleségével, nem?

FÉRFI: Hát eddig nagyon is jól.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A gyerekek... egészségesek?

FÉRFI: Sajnos, nem teljesen. A kislány tej-, a kisfiam pedig lisztérzékeny. Elég sok pénzt felemészt az étrendjük. Nehéz szívvel vonjuk meg előlük az édességet, a sok finomságot, már így, óvodáskorban is a szigorú önmegtartóztatást kell gyakorolniuk.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Szegénykék. Melyikük a nagyobb?

FÉRFI: Egyidősek. Ugyanis kétpetéjű ikrek.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nahát. Kétpetéjűek. A szomszédasszonyomnak is volt egy háromlábú kutyája, de az ehetett mindent. *(Szünet)*

FÉRFI: Már érkezhetnének, hogy nyissák ki ezt a fránya rendelőt!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lehet, nem találják a kulcsot.

FÉRFI: Hát miért ne találnák?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mert ellopták.
 FÉRFI: És miért lopták volna el?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Fiacskám, az égvilágon mindenhol, mindent ellopnak. Hallottam a televízióban, hogy valahol Afrikában vagy Ázsiában elloptak egy egész várost. Mindennek nyoma veszett, a postahivatalnak, a rendőrségnek, de még a lakosoknak is.
 FÉRFI: A lakosoknak?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Igen. Nem tudják, hová lettek. Én arra gyanakszom, hogy eladták őket rabszolgának.
 FÉRFI: És ki tehetett ilyet?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Rejtély. Letartóztattak egypár gyanúsítottat, de állítólag a valódi tetteseket nem sikerült elkapni. Bírák, ügyvédek megkenve, mindenki hallgat, senki nem mer mondani semmit. *(Szünet)*
 FÉRFI: Nem ismeri ezt az orvost?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Milyen orvost?
 FÉRFI: Akire várunk?
 IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ja, nem ismerem, most jövök ide először.
 FÉRFI *(az öreghez)*: Uram! Mintha régebb várakozna itt, mint mi. Nem látta az orvost?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI: Nem tudja. Hát látta, vagy nem látta, hogy-hogy nem tudja? A doktor úr bejött a reggel?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI: De ha bejött, csak végig kellett sétálnia a folyosón, nem?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI *(egyre dühösebben)*: Magas volt?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI: Alacsony?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI: Szőke?
 ÖREG: Nem tudom.
 FÉRFI: Barna?!
 ÖREG: Nem tudom!
 FÉRFI: Kopasz?
 ÖREG: Nem tudom!
 FÉRFI: Krumpliorrú?!
 ÖREG: Nem tudom!!
 FÉRFI: Négylábú?!

ÖREG: Nem tudom!!

FÉRFI: Hatszemű?!

ÖREG: Nem tudom!!!

FÉRFI (*már rázza az öreg*): Trombitának nézték és megfújták?!

ÖREG: Á-á-á!!!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne bánts! Nem látja, hogy nincs ki a négy kerek? Ezeket is mind ideküldik a neurológiára.

FÉRFI: Inkább a pszichiátriára kéne... Haszontalan orvosok... Semmirekellő orvosok...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Látom, maga nem csípi az egészségügyi alkalmazottakat.

FÉRFI: Nem igazán. Tudja, egyszer édesapám rosszul lett. Szívujj volt, nem először fordult elő. Kihívtuk a mentőket, de hiába vártunk, vártunk, csak nem jöttek. Aztán másfél óra múlva megérkeztek. Apám addigra már nagyon rossz bőrben volt. Bepakoltak a mentőautóba, és lementünk a szívkórházba. Ott finoman közölték velünk, hogy nagyon sajnálják, de nincs szabad ágy, nem tudják beutalni, vigyük át a sürgősségre. Továbbszállítottuk szerencsétlent a város egyik végéből a másikba. Mikor odaérkeztünk, a két mentős kiszállt az autóból, és azt mondták, hogy mindjárt jönnek. Az idő telt, a percekből félóra, majd egy óra lett, de a mentősök nem voltak sehol. Egyszer aztán kapálózni kezdett az öreg. Felfogtam, hogy kritikus a helyzet, és kiszaladtam, hogy keressek egy mentőst vagy egy akármilyen orvost, ápolót, mindegy, hogy kit, csak segítsen... Mire a mentősök megérkeztek, már hiába próbálták feléleszteni, nem volt benne lélek. Kérdeztem, miért késtek, hát kiderült, valami adminisztrációs hiba csúszott be. Adminisztrációs! Hiányzott egy orvosi papír vagy pecsét, egy rózsaszín összefirkált fecni, érte?! Ezért halt meg az apám. Most is magam előtt látom a haláltusáját, és ha szirénát hallok, késként hasít belém... összeszorul a gyomrom. Azóta nem szívelem az orvosokat. A munkahelyemen is kerülöm őket, amennyire csak lehet.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Őszintén sajnálom, fiacskám, de higgye el, az orvosok, az ápolók mindent megtettek, amit lehetett. A rendszer akadályozta meg, hogy többet tehessenek. A rendszer. A szegény jó megboldogult férjem is mindig mondogatta: „Ilyen a rendszer és kész.” Azért nem végezhetik a doktorok rendesen a munkájukat, mert túl sok papírt kell kitölteniük...

ÖREG: Hatszázhatvanhatot vagy hatszázhetvenhetet, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nemcsak így sanyargatják az orvosokat. Valaki olvasta az interneten, hogy egy orr-fül-gégészt azért tartóztattak le korrupció vádjával, mert hála gyanánt elfogadott egy kakast. Egy kakast! Ha pénzt fogadott volna el, azt is megérteném az ilyen kis fizetések mellett, de egy kakast? Még jó, hogy nem perelték be az állatvédők is szegényt. Furcsa ez a világ... De legalább szépek lesznek a rendelők, a folyosók, a kórtermek. Azért sok minden változott. Nem vagyunk a középkorban, ugye, tata?

ÖREG: Rosszabb lett, nem tudom.

FÉRFI: Nem jön... Nem jön. Biztos, azért késik a doktor úr, mert valami papírokat töltöget.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Doktor úr? Lehet, hogy doktornő!

FÉRFI: Miből gondolja, hogy nő?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Maga miből gondolja, hogy férfi?

FÉRFI: Mintha olyan férfiasan csengett volna a neve.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Emlékszik a nevére?

FÉRFI (*elgondolkodva*): Nem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Na látja, ez olyan... olyan hímsoviniszta reflex. Állítólag a csimpánzok a leghímsovinisztábbak... Mutatták a tévében.

FÉRFI (*mosolyogva*): Higgye el, nem vagyok túlzottan hímsoviniszta... Vajon nincs kiírva a név a kabinet ajtajára? (*Megnézi*) Nincs. (*Az öreghez*) Nem tudja a doktornő vagy a doktor úr nevét?

ÖREG: Nem tudom.

FÉRFI: Sejtettem... Megint kezd fájni... Már ettől a sok üldögéléstől megálldogálástól is megfájdulhat...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Jó, hogy nekem nincs. Biztos nekem is fájna. Azért látszik magán, hogy nem nagyon jár rendelőbe. Ehhez is edzés kell. Én annyi rendelőben jártam már, hogy szinte élvezem a várakozást. Sok emberrel találkozom, jól elbeszélgetünk. (*Az öreghez*) Nem emlékszem, miért is van itt?

ÖREG: Azt mondták, egy kicsit üljek le ide, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG (*a férfihez*): Látja, így megy ez: én kérdezek, mások felelnek, és valahogy csak eltelik az idő.

(*Vibrál a fény, erős robaj hallatszik, besiet az asszisztensnő, és kitolja az asztalt.*)

FÉRFI (*utánaszól*): Kisasszony kedves, álljon meg!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Biztos, valami sürgősségi esethez siet.

FÉRFI: Már minden sürgősebb ezen a világon, mint a mi bajaink.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Azért magára is jutott egy kis ideje az ápolócskának, nemde?

FÉRFI: Ezt most hagyjuk... De mondja, kedves, mi a diagnózisa?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A micsodám?

FÉRFI: A betegsége.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Az én esetem, fiacskám, nagyon komplikált, mondhatni egyedi. A kórom állítólag nem halálos, de lehet, hogy gyógyíthatatlan, a szakértők csak vonják a vállukat. Az egész úgy kezdődött, hogy zsibbadást éreztem a bal karomban, amire megállapították, hogy vérkeringési zavar miatt van, és a vérkeringési zavar pedig valami szív működési rendellenesség miatt.

FÉRFI: Ne búsuljon, ez nem egyedi, másoknál is előfordul.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Én is azt hittem, de téved, fiacskám, mert elkezdett fájni a térdem. Na, mondom, ez biztosan a szívemtől van, viszont az orvosok azt állították, hogy nem. De én még most is azt hiszem, hogy a szívemtől van.

FÉRFI: Miből gondolja?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mert az embernek a szerelemtől fáj a szíve!

FÉRFI: Elnézést kérek, nem értem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Majd megérti, fiacskám, majd megérti. A doktorok megállapították, hogy porckopásom van, és ezt elektromos árammal kell kezelni. Na, akkor fájdult meg az epém.

FÉRFI: A kezeléstől?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nem a disznóhústól. Erre külön cseppeket szedek. De nem ez a lényeg. A negyedik kezelés után rövidzárlatos lett az apparát.

FÉRFI: Micsoda?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A műszer. Hatalmas áramütést kaptam, majd el-sötétült előttem a világ. Állítólag elájultam, és kész csoda, hogy nem haltam meg. Úgy robajlott át a testemen az a húszezer volt, mint szűz lányon az orosz hadsereg. Mikor magamhoz tértem, esedezve kértek bocsánatot, hogy de nem ők a hibásak, hanem az apparát. Régi volt a gép, mit csináljunk. Újat kellett volna venniük, meg is volt rá a pénz, de végül az igazgatói irodába fektették bele. Kezelés után hazamentem, este bevettem a gyógyszereimet, és akkor elkezdődött... *(Szünet)*

FÉRFI: Elkezdődött...?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: A látomás. Ahogy elnyúltam az ágyban, megjelent a néhai uram, a szegény jó megboldogult férjem alakja a lábamnál, anyaszült meztelenül, egy szál piros rózsával a szájában, és táncolni kezdett.

FÉRFI: És aztán?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: És aztán belealudtam. Mély álom volt. Reggelre azzal az érzéssel ébredtem, mintha... magáévá tett volna.

FÉRFI: Az orvosok mit mondtak erre?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hát, hogy egy idegbecsípődés miatt lehet, az zavarja össze a gondolkodásomat, meg mit tudom én, mi, de én nem hiszek ebben. Szerintem a szerelem miatt van. Még mindig úgy szeretem a szegény megboldogult férjemet, hogy a tudat alatt nem akarom elengedni, és ezért vannak a látomásaim. Miatta fáj a szívem, a szívemtől meg a karom, a térdem, tehát a szerelemtől fáj mindenem. A szomszédsasszony is megerősítette, hogy ez a bajom, mert látott hasonló eseteket az interneten... No, ezért vagyok itt, mert az orvosok azt hiszik, megoldják ezt a kis problémámat a neurológián.

FÉRFI: Többször is előfordult már ez a látomás?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Minden este. *(Felcsillanó szemekkel)* Már alig várom.

FÉRFI: Tudja, bizonyos gyógyszerek együttes hatása, vagy akár külön-külön is, kiválthatnak ilyen bizzar jelenségeket, hallucinációt. Milyen orvosságokat szed?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Reggel Chologol-cseppeket az epémre, tíz cseppet.

FÉRFI: Rendben.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Délben Digoxint. Egy felet.

FÉRFI: Attól ingadozhat a vérnyomás.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Este pedig Oxycontint.

FÉRFI: Mit?!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Oxycontint. Azt mondták, hogy ettől nem fáj majd a térdem, és jobban fogok aludni.

FÉRFI: Tudja, hogy az egy morfiumkészítmény?! Nagyon könnyen függővé válhat tőle az ember, ha sokat szedi, és akár látomásai is lehetnek tőle! Milyen erősségűt szed, tízest, húszast?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Negyvenest.

FÉRFI: Negyvenest?! Hát, azt az utolsó stádiumban lévő, halálos betegeknek szokták...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Bocsánat, négyest.

FÉRFI: Négyest? Legfeljebb ötöst, négyes nincs is. *(Robaj, vibrál a fény, az asszisztensnő érkezik)* Bocsánat, kedvesem, láthatnám végre a doktor urat?

ASSZISZTENSZŐ: Miért szeretné látni? Hiszen maga meggyógyult.

FÉRFI: Hogyhogy meggyógyultam, honnan tudja maga?

ASSZISZTENSZŐ: Mert én meggyógyítottam.

FÉRFI: Nem mondom, igazán felejthetetlen élményben volt részem magácskával, de én azt semmi esetre sem nevezném orvosi kezelésnek. Azért csak kéne konzultálnom egy szakemberrel, nem?

ASSZISZTENSZŐ: Gondolja? Pedig másokat is kezeltem már, és bevált. Hát akkor, újra meg kell tennünk! *(Titokzatosan)* Megint az enyém lesz, enyém lesz az egész világ!

(A férfi engedelmesen felül az asztalra, az asszisztensző kitolja. Hosszú sötét következik, a zajok az elviselhetetlenségig fokozódnak. Mikor újra csend lesz, és visszagyúl a fény, az asztal magától begurul, rajta a hason fekvő férfival. Karjai élettelenül lógnak lefelé.)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Fiacskám, fiacskám, jól van? *(Megrázza.)*

FÉRFI *(lassan megmozdul)*: Remekül.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hál' Istennek! Már azt hittem, balesetet szenvedett. Nem fáj semmije?

FÉRFI: Nem.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ott se fáj?

FÉRFI: Hol?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ott lenn.

FÉRFI: Most, hogy kérdi... Hát furcsa.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi furcsa?

FÉRFI: Furcsa, hogy nem fáj. Egyáltalán nem fáj.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Tényleg?

FÉRFI: Tényleg.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor csoda történt. Hallja, tata, ez az úr itt meggyógyult. A kis ápolócska meggyógyította. Csinos teremtmény, ugye?

ÖREG: Hatszor vagy hétszer ült az ölembe, nem tudom.

FÉRFI: Olyan érdekes tekintete volt... Mintha a sötétben is világítana.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Biztos van neki bioenergiája. Lehet, hogy született természetgyógyász a nőcske.

FÉRFI: Lehet.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi történt pontosan?

FÉRFI: Pontosán? Fogalmam sincs, mert elájultam.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Érdekes, rám is nagy hatással volt ez a nő. Képzelje, még mielőtt ideérkezett volna, fiacskám, a várakozásban elszundikáltam, itt, az Öreg mellett. A szegény megboldogult férjemről ál-

modtam, aki éppen magáévá tett. Ám valahogy nagyon hasonlított az asszisztensnőre. Biztosan a kisugárzása teszi. Amúgy a szegény megboldogult férjem váltig állította, hogy nekem is van bioenergiám. Fura, de mindig akkor megy ki a körte, mikor felkapcsolom a villanyt.

FÉRFI: A villany! Persze! A villany! Hölgym, hölgym, a villany, nézze csak! *(Egy másik ajtóra mutat.)*

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hova nézzek?

FÉRFI: Arra az ajtóra!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Látom, az egy ajtó.

FÉRFI: Hát nem tűnt fel?!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi tűnjön fel, az az ajtó is olyan, mint ez az ajtó, ami előtt mi ülünk.

FÉRFI: Hogy kerülhette el a figyelmünket?! Ott, az ajtó mögött ég a villany. És ha ég a villany, akkor van benn valaki.

ÖREG: Lehet, úgy felejtették, nem tudom.

FÉRFI: De az is lehet, hogy az orvosnő vagy a doktor úr tartózkodik odabenn.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor elég régóta benn van.

FÉRFI: Hát persze. Biztosan szolgálatos volt az éjjel, és a fáradtságtól elaludt.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Bizony. Gyakran előfordul, hogy egy-egy szegény gárdás orvos akár negyvennyolc órán keresztül is benn van. Nem csoda, ha el-elszundítanak.

FÉRFI *(bekopog)*: Doktor úr, doktor úr, kedves, benn van?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Jó mélyen alszik.

FÉRFI *(egyre erőteljesebben)*: Doktor úr, doktor úr, ott van? *(Csend)*

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Csak nehogy rosszul legyen. Egy ilyen hosszú szolgálat nagyon kimerítő lehet.

FÉRFI *(dörömböl az ajtón)*: Doktor úr, doktor úr, jól van? *(Nem érkezik válasz)* Lehet, hogy elveszítette az eszméletét!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor meg kell menteni!

FÉRFI: Én most betöröm az ajtót! *(Nekirohan, majd beesik az ajtón)* Á-á-á! *(Hanyatt-homlok menekül kifelé a kabinetből.)*

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi történt?

FÉRFI *(lerogy a székre)*: Szörnyűség!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ne ijesszen, fiacskám!

FÉRFI: Borzalom!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mit látott, ne csigázzon!

FÉRFI: Ott ül az asztalra könyökölve egy...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: ... egy?!

FÉRFI: ... csontváz!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Csontváz? De hiszen csontváz minden valamirevaló rendelőben van.

FÉRFI: Tényleg? Én még soha nem láttam. Ahogy rám meredt az asztal túlsó végéről...

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Lárifári! Na, nyugodjon meg, fiacskám, biztosan valami tréfás kedvű orvostanhallgató ültette oda.

FÉRFI: Hát rettenetesen tréfás, nem mondom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Különben is, ezek a csontvázak nem valódiak, műanyagból vannak, mutatták az interneten. Ilyen szemléltetőeszközökön tanítják meg a leendő orvosoknak a csontokat. *(Az öreghez)* Látott már csontvázat, tata?

ÖREG: Szőke volt vagy kék szemű, nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Akkor ilyet biztos nem látott. *(Bemegy a kabinetbe, majd énekelve kitáncol a csontvázszal)* „Szeretlek én, jöjj vissza hozzám, / Szeretném lázasan csókolni újra a szád...” A szorítása a szegény megboldogult férjemre emlékeztet. *(Tangózik)* Micsoda táncos volt! Mint Gene Kelly. *(Az öreget ijesztgeti)* Bú!

ÖREG: Á-á-á!

(Hirtelen szétesik a csontváz.)

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi a fene!? Ez tényleg valódi csontváz volt. Valami szerencsétlen flótás a hullaházból... Hogy a mai orvostanhallgatók mikén nem gyakorolnak... Én többet hozzá nem nyúlok! *(Visszaül.)*

FÉRFI *(odamegy a csontvázhoz)*: A medencéjéből ítélve alighanem női csontváz lehet. *(Felemeli a koponyát, és belenéz a szemgödrébe)* Nem!

ÖREG: De!

FÉRFI *(rémülten)*: Nem!

ÖREG: De!

FÉRFI: Nem!!

ÖREG: DE!

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi de?!

ÖREG: Nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mi van, fiacskám?

FÉRFI: Annyira, de annyira hasonlít valakire... érdekes... nem tudom.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Mit nem tud?

FÉRFI: Nem tudom... és kész... Menni vagy maradni... Gyűlölni... vagy szeretni?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Enni vagy nem enni, ez itt a kérdés, fiacskám, erről szól az egész életünk. Senkit nem érdekel más, csak az, hogy megtömhesse a hasát. Bevallom, amióta a szegény megboldogult férjemnek már nem foghatom a kezét, csak egy testi öröm maradt az életemben: az evés. Kár, hogy nem mindig telik rá. Néha ezért kimondottan boldogtalan vagyok. Azt a sok politikust mind felakasztanám, akik boldogtalanná tesznek minket, szerencsétlen, éhező kisembereket. Ők azért zabálnak annyit, hogy nekünk kevesebb maradjon. Nem is értem azokat ott fönn, hogy nem félnek Istentől vagy a népharagtól.

FÉRFI (*a koponyához*): Senki sem fél már senkitől. Az utcaseprő nem fél koszosan hagyni a járdát, mert tudja, a főnöke nem vonja felelősségre, aki szintén tudja, hogy nem vonnak felelősségre, mert azt, aki a pénzt adja, azt se vonja felelősségre az égvilágon senki, pláne azért, hogy kinek mennyit és miért adja. Nincs az a hatalom, amely valakit valamiért számon kérne, s ezért senki nem fél senkitől, és mindenki azt tesz, amit akar. Akár egy utcaseprő is leköphet minket büntetlenül, és beleseperhet a szemétkébe, mert magasról tesz ránk, pont úgy, ahogy magasról tesznek rá. Egymásnak vagyunk kiszolgáltatva, egy morális hatalom megálljt parancsoló intése nélkül, amely szolidaritásra vagy empátiára készítené. Ki vagyunk szolgáltatva az orvosoknak, az orvosok a papírmunkának, a kórházfelújításnak, a kórházfelújítás a kormányoknak, a kormányok a bankároknak, a bankárok meg a saját éhségüknek. Meg az utcaseprőnek. A törvényre úgysem hallgat senki, a földi bíránk sem. Ők legfeljebb attól félnek, hogy egyszer tisztességesek és igazságosak leszünk. Nekünk pedig... nekünk pedig azért kell rettegnünk, mert senki sem fél. Új rendszerekre, új vallásokra, új gyógyszerekre van szükségünk, amely kigyógyít a közönyünkből, új emberekre, akik az igazat hirdetik, új emberekre, akik meghallgatják és el is hiszik, mert lesz, mit elhinniük, és azért nem fognak félni, mert tudják, hogy amit tesznek, az jó. De most... most csupán egy átmenetnek vagyunk a részei, aminek soha sincs vége. Meglebegtetik előttünk, hogy egyszer jobb lesz, aztán a türelmünkbe oltott remény hiú ábrándjával kábíthatjuk magunkat az idők végezetéig.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nyugodjon meg, fiacskám, nyugodjon meg! Ez a sok fúrás, csörömpölés ingerlékennyé teszi.

FÉRFI (*lassan a székre rogy, a koponyával a hóna alatt*): Olyan fáradt vagyok.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hajtsa a fejét nyugodtan a vállamra, és próbáljon meg aludni. Én a kórházi folyosókon, orvosi várókban mindig valami különlegeset álmodom. Csi-csi-csi... *(A férfi fejét simogatja, majd mindketten elalussznak.)*

ÖREG *(látván, hogy a többiek elaludtak, elveszi óvatosan a koponyát, odavisi a csontokhoz, majd egy lábszárral dobolni kezd rajta, miközben énekel):*

„Hatvanhat éve szeretem
Megkötözött a szerelem
Megmaradunk így egymásnak
Az örökkévalóságnak
Sájdირidi-ridi-ridi-rá!”

Ezek az érzéki combok! *(Bedobja a lábszárcsontot a kabinetbe)* Csókolom a finom kis kezecskéjét, nem tudom! *(Megcsókol egy kézcsontot, majd szintén bedobja. Megint sötét lesz, fülrepesztő zajok remegtetik a falakat. Mire visszajön a fény, az öreg a helyén ül, a csontok már nincsenek.)*

PORTÁS *(érkezik):* Hé! Hé, van itt valaki?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG *(felrebben a férjével):* Mi a hézag?

PORTÁS: Jó, hogy megtaláltam magukat, ugyanis történt egy kis baj. A sok kalapálástól, fúrástól keletkező rezgés miatt a falon lévő, járóbeteg-rendelő irányát jelző tábla rögzítése meglazult és elfordult. Most ide mutat a nyíla, lefelé, az alagsorba. Szerencse, hogy észrevettem, ki tudja, mióta áll már így.

FÉRFI: Azt akarja mondani, hogy mi rossz helyen ülünk?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Pedig itt úgy néz ki, mint egy kórházi váró, nem?

PORTÁS: Az is volt, de aztán elköltöztették az incidens miatt.

FÉRFI: Milyen incidens miatt?

PORTÁS: Hatvanhat évvel ezelőtt, mikor elkezdték felújítani a kórházat, ennek a folyosónak a vége beomlott, valami mérnöki hiba miatt. Még egy ápolónő is eltűnt a balesetben, soha nem találtak rá. Akkoriban kerültem ide életerős, jóképű fiatalemberként portásnak. Micsoda egy tüzes menyecske volt! Tisztán emlékszem arra a csalfa tekintetére, a meleg hangjára. De azóta sok idő telt el. Elvégeztem a pszichológiát meg a teológiát, és mondjuk ki, megöregedtem. Hol a lábam fáj, hol meg a... tudják. Prosztatára gyanakodtam, de megállapították, hogy tulajdonképpen idegbecsípődés miatt van. Azzal ijesztgettek, hogy ha nem hatnak a gyógyszerek, akkor valamilyen anélgyűrűt kell felhelyezniük, mert csak úgy tudnak pontos kórképet alkotni.

FÉRFI *(rémülten):* És hatottak a gyógyszerek, nem?

PORTÁS: Nem. De elhatároztam, hogy tulajdonképpen nem is fáj annyira.

Inkább nem panaszkodom. Higgye el, egy tüzes női tekintet a múltból többet ér bármilyen kezelésnél. Emlékeim az egyedüli gyógyír, amely valamelyest enyhülést hoz fájdalmaimra. Mint eltévedt bárány a nyájhoz, úgy térek vissza agyam rejtett zugainak legféltettebb kincseihez. Ha meglátom magam előtt a néhai asszisztensnőt, felelevenítem az illatát, elmúlik minden gondom-bajom, és máris jobban érzem magam. Tudják, boldogtalan gyermekkorom volt, egyszerre szenvedtem apa- meg anyakomplexusban, és ez a boldogtalanságom csak fokozódott az ápolónő elvesztésével. A pszichológiát azért végeztem el, hogy megszabaduljak a gátlásaimtól, a teológiát pedig azért, hogy visszanyerjem a hitem... a szerelemben. Ej, micsoda nő volt! Micsoda nő!

FÉRFI: Nem emlékszik véletlenül a nevére?

PORTÁS: Dehogyem. Rebeka... Nem! Mária-Magdolna... vagy Lolita?

Nézzünk oda, kihagy az agyam. Itt van a nyelvem hegyén, mégsem jut eszembe... nem tudom... de tagadhatatlan, mindenkire nagy hatással volt ez a gyönyörű teremtés. Képzeljék csak, az incidens óta olyan mendemondák terjednek, hogy néha hallani vélik az ápolónő hangját, sőt, valaki azt állította, hogy látta is. Igaz, aki látta, az elmebajos volt, úgy-hogy nem lehet komolyan venni. Én a valóságban egyszer sem láttam vagy hallottam, amióta eltűnt. Csak az emlékeimben szokott néha felbukkanni. Meg a gondolataimban...

FÉRFI: Nem... ez nem lehet.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hihetetlen, öreg, hallja ezt?

ÖREG: Nem tudom.

PORTÁS: Menjenek, emberek, menjenek Isten hírével, itt hiába várnak. A saját nevemben meg a kórház nevében is bocsánatot kérek, de nem az én hibám. Nem a mi hibánk. Ilyen a rendszer. Ilyen időket élünk. *(El)*

FÉRFI: Maga ezt elhiszi?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Én? Dehogy. Ennek a vén szélhámosnak? Már rég nyugdíjba kellett volna küldeni, azt sem tudja, mit beszél. Biztos azért nem rúgták még ki, mert különben éhen halna az utcán. Szerintem jó helyen ülünk!

FÉRFI: Szerintem is... *(Derűsen)* Jó helyen ülünk, és kész.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG *(az öreghez):* Jó helyen ülünk?

ÖREG: Nem tudom.

FÉRFI: Persze hogy jó helyen ülünk.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Jó helyen ülünk, mert ülni jó!

FÉRFI: Még hogy szeretkeztem volna egy szellemmel... kétszer is?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Ugyan, fiacskám, kísértetek nincsenek. Hova gondol? Nem vagyunk a középkorban!

FÉRFI: Milyen kényelmes ez a szék, eddig észre sem vettem. Nem jön, hogy az ember felálljon belőle. Különben is, miért mennék el? Remekül elbeszélgettünk, remekül... De mintha nem mutatkoztunk volna be egymásnak. Hogy hívják, kedves?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Most, hogy kérdi... nem jut eszembe. *(Jókedvűen)* Érdekes, nem tudom. És magát, fiacskám?

FÉRFI: Ha jól belegondolok... *(Vidáman)* Én sem tudom. Különben is, nem fontos.

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Hogy hívják, tata?

ÖREG: Nem tudom.

FÉRFI: Milyen nap van ma?

IDŐSEBB ASSZONYSÁG: Nem tudom.

ÖREG: Nem tudom.

FÉRFI: Nem tudom.

(Zajok, sötét, függöny)

Demény Péter

TÁRGYALÁS

SZEREPLŐK:

KÁNTOR ALADÁR, 74 éves
KEREKES GYULA, 78 éves
BÁNYAI ILDIKÓ, 68 éves könyvelő
BÁNYAI KÁROLY, 68 éves rádiós szerkesztő
SZABÓ EMŐD, 67 éves magyartanár

KÁNTOR: Jaaaj! Jaaaj! Jaaaj! Jézus Mária! Jaaaj!
KEREKES: Hagyja már abba, könyörgöm!
KÁNTOR: Jaj! Jaa!
KEREKES: Belerondít a legszebb áriába!
KÁNTOR: Jézus Mária!
KEREKES: Hagyja már abba!
KÁNTOR: Ne törődjön velem!
KEREKES: Nem törődnék, de muszáj! Mindenbe belenyög!
KÁNTOR: Jaaaj!
KEREKES: A legszebb áriába!
KÁNTOR: Jajajjajjj!
KEREKES: Hagyja már abba, az Isten megfizeti! Vagy a Főtitkár elvtárs!
KÁNTOR: Mi???
KEREKES: Mi az, már nem nyög?!
KÁNTOR: Mit mondott?!
KEREKES: Azt mondtam, ez a legcsodálatosabb ária a világon, így senki nem búcsúzik az élettől az egész operairodalomban, maga meg belerondít!
KÁNTOR: Hogy mondta?!
KEREKES: Bár szívesebben hallgatnám Domingóval, mint ezzel a mi tenorunkkal, de hát annyi baj legyen.
KÁNTOR: Mit mondtál, te rohadék?!
KEREKES: Ne verje az ajtómat! Megbolondult?! Nahát, hogy manapság kik járnak operába...
KÁNTOR: Inkább nekem kellene megrökönyödnöm, te, teee...

KEREKES: De hát mi a baja?!

KÁNTOR: Tudtam, hogy te vagy, tudtam!

KEREKES: Mi?! Ki vagyok én?! Engedjen el, kérem...

KÁNTOR: Most aztán megkapod a magadét, tee...

JEGYSZEDŐNŐ: Mi folyik itt? Hagyják abba, vagy hívok valakit!

KÁNTOR: Pofa be!

KEREKES: Segítség!

KÁNTOR: Hallgass, te, vagy...

HANG: Szégyen-nyalázat, ami itt folyik! Panaszt teszek az igazgatóságon!

JEGYSZEDŐNŐ: Kérem, hölgyem, menjen vissza...

HANG: Magának én nem vagyok hölgyem!

JEGYSZEDŐNŐ: Bocsásson meg, kérem...

KEREKES: Segítség! Megkötözött!

KÁNTOR: Pofa be! Hallgasson, mert megfojtom! Mi az, bejedd? Már nem roncsol olyan könnyedén, mi?!

KEREKES: ...

KÁNTOR: Feleljen!

KEREKES: Kérem, én nem tudom, mit akar, sajnos, nem emlékszem...

KÁNTOR: Hagyon ezzel a süket dumával! Dehogynem emlékszik. És meg is beszéljük szépen.

KEREKES: De hát most jön a finálé, és...

KÁNTOR: Magának nem jön. Maga itt marad velem. Meg ne szólaljon! A fene ezt az ajtót, nem lehet bezárni...

KEREKES: Persze hogy nem, ez nem börtön...

KÁNTOR: Maga ért hozzájuk, nem?!

KEREKES: Miről beszél?

KÁNTOR: Majd megtudja. Egyelőre fogja be a száját. Ó, hogy a fene...

EGY NÉZŐ: Mi folyik itt?

KÁNTOR: Tárgyalás.

EGY NÉZŐ: Tárgyalás?!

KÁNTOR: Az.

EGY NÉZŐ: Miféle tárgyalás?

KÁNTOR: Nem bírta ki a végéig?

EGY NÉZŐ: Sajnos, a prosztatám...

KÁNTOR: Nekem mondja?! Én ennek az úrnak köszönhetem.

EGY NÉZŐ: Mit?

KEREKES: Kérem, én nem értek semmit...

KÁNTOR: A prosztatát is, az aranyeret is. De most majd megfizet!

EGY NÉZŐ: Pisilhetek?
 KÁNTOR: Kérem. Most már végződik. Már tapsolnak. Befejezte?
 EGY NÉZŐ: Be.
 KÁNTOR: Akkor menjen Isten hírével.
 EGY NÉZŐ: De hát...
 KÁNTOR: Kifelé!
 KEREKES: Maga megőrült.
 KÁNTOR: Hallgasson! Húszéves se voltam, maga hóhér.
 KEREKES: De hát mikor, könyörgöm?!
 KÁNTOR: Megint.
 BÁNYAI KÁROLY: Vidrányi felséges volt.
 SZABÓ EMÓD: Azért Kirkósára sem panaszkodhatsz.
 BÁNYAI: Jöjjenek, pisiljenek, menjenek.
 SZABÓ: Miféle hang ez?!
 KÁNTOR: Nincs más hangom, sajnálom.
 SZABÓ: Mondhatta volna szebben, kis lovag.
 KÁNTOR: Mi?!
 SZABÓ: Ez a *Cyranó*ból van, kérem. Az egy francia...
 KÁNTOR: Tudom, miből van. Szeretnének részt venni egy tárgyaláson?!
 BÁNYAI és SZABÓ: Tárgyaláson?!
 KÁNTOR: Tárgyaláson, tárgyaláson, tárgyaláson. Egy szekus esetét tárgyaljuk meg.
 BÁNYAI és SZABÓ: Itt?!
 KÁNTOR: Ez a legjobb hely szerintem.
 BÁNYAI és SZABÓ: De hát... nem vagyunk jogászok, és...
 KÁNTOR: Miért, az esküdtek jogászok szoktak lenni?!
 SZABÓ: De...
 KÁNTOR: Igen vagy nem?
 BÁNYAI: Jó.
 KÁNTOR: Helyes. Akkor figyeljenek! Most kimennek, veszik a kabátjukat, és visszasompolyognak. Kirkósa tiszteletére bankett lesz, tehát később is elmehetünk innen. Ha jön még valaki, őt is bevonjuk a tárgyalásba.
 KEREKES: De kérem, szánjanak meg egy védtelen embert...
 KÁNTOR: A vádlott még nem kap szót. Rendben?!
 SZABÓ: Ahogy óhajtja.
 KÁNTOR: Feleségük van?
 BÁNYAI: Csak nekem, az övé meghalt.
 KÁNTOR: Mit gondol, érdekli a dolog?

BÁNYAI: Feltétlenül.

KÁNTOR: Akkor siessenek! Ja, és a jegyszedőnőt nyugtassák meg. Mondják, hogy összeeszték, de már semmi baj nincs, csak elragadta önöket az indulat.

BÁNYAI: Minket?!

KÁNTOR: Magukat, persze. Én nem mehetek ki, mert akkor ez elmenekül.

KEREKES: Mondja, mit akar maga tőlem?!

KÁNTOR: Hallgasson, Zdrobescu! Csodálkozik, mi?! Hiába, a múlt mindig visszajár valamiképpen. Szóhoz sem jut, mi?!

SZABÓ: Honnan tud a banketről?

KÁNTOR: Vidrányi az osztálytársam volt. Menjenek már!

KEREKES: Csodálatos Cavaradossi...

KÁNTOR: Maga ne hízelegjen, jó?!

KEREKES: Miből gondolja?

KÁNTOR: „Isten megfizeti. Vagy a Főtitkár elvtárs.”

KEREKES: Nem értem...

KÁNTOR: Hiába teszi az értetlent!

BÁNYAI ILDIKÓ: Kérem, én azonnal jöttem, ahogy a férjem előadta a tényállást. Kicsit furcsa ugyan, hogy éppen itt, de hát...

KÁNTOR: Jobb helyet keresve sem találánk. Kezdjük el. Azzal vádoló az embert...

BI: Pillanat, pillanat. Előbb le kellene szögeznünk, hogy ki kicsoda. Ön tehát a vádló. Mi is a neve?

KÁNTOR: Kántor Aladár. Azzal vádoló...

BI: Türelem, kérem. Egy tárgyalás olyan, mint a mérlegkészítés, abban nem szabad hibának lenni. Tehát Kántor Aladár...

KÁNTOR: Most már értem, miért vágta rá, hogy a feleségét „feltétlenül”. Kántor Aladár, ő pedig a hírhedt Zdrobescu, aki...

BI: Kérem, kérem. Mi a keresztnéve?

KÁNTOR: Most mondom, hogy Aladár!

BI: Nem magának, Zdrobescunak.

KÁNTOR: Mit tudom én, nem mindegy magának?!

BI: Hogy lenne mindegy, hogy hogy hívják a vádlottat?!

KÁNTOR: De hát a Zdrobescu csak csúfnév! Így neveztük el, mert legfőbb szórakozása a kihallgatásra rendelték kínzása volt.

BI: A zdrobi az ugyan szó szerint szétzúzni, összetörni, de elfogadom az érvelést.

KÁNTOR: Hagyja már abba!

BI: Kérem. Maga akart tárgyalást tartani!

KÁNTOR: Én, de nem gondoltam, hogy ilyen szörszálhasogató lesz!

BI: Egy tárgyalás olyan, mint a mérleg...

KÁNTOR: Mondja, maga könyvelő?

BI: Igen.

KÁNTOR: Legyen maga a bíró. Én vagyok a vádló, Kántor Aladár, 74 éves kalandosi lakos, ő pedig Zdrobescu, akit itt ismertem meg az Árpád úton.

SZABÓ: A Traian utcában?

KÁNTOR: Ott. Néhányszor bevittek, és olyankor egy magas, vékony tiszt-tel együtt ő hallgatott ki. Az egy finom ember volt, ez meg egy vadállat.

BÁNYAI: Jó zsarú, rossz zsarú...

KÁNTOR: Ócska forgatókönyvnek tűnik, de működött. És hiába minden, az ember egy életre megjegyzi, ki teszi a széket a lábára, aztán ül rá.

BI: A lábára?

KÁNTOR: Fogja már be, bírónő!!! A székre.

BI: És ki a férjem?

KÁNTOR: ...

BI: Ki legyen a férjem?

KÁNTOR: A kedves férje máris jegyzetel, készítse ő a jegyzőkönyvet. A barátjuk meg az esküdt. Mi a neve, bírónő?

BI: Bányai Ildikó.

KÁNTOR: És önnek?

BÁNYAI: Bányai Károly.

SZABÓ: Szabó Emőd.

KÁNTOR: Akkor kezdjük el végre!

BI: Kérem a vádlót, ismertesse a vádat.

KÁNTOR: 1962 tavaszán...

BI: Pontosan mikor?

KÁNTOR: Megint kezdő!

BI: Azt hittem...

KÁNTOR: Hogy tárgyalást akarok, a fene egye meg! Április lehetett...

SZABÓ: A bolondok hónapja.

KÁNTOR: ... és az egyik kollégám, akit megzsaroltak, mert homokos volt, azt írta rólam a jelentésében, hogy cikkeket írok a Szabad Európának...

BÁNYAI: Igaz ez?

KÁNTOR: Maga nem rádiós véletlenül?

BÁNYAI: De igen.

KÁNTOR: Ismerős volt a hangja... Hallgatta a Szabad Európát?

BÁNYAI: Egyfolytában.

KÁNTOR: Mindenki azt hallgatta.

BI: Megkérem az esküdteket, maradjanak csendben.

KÁNTOR: Mondja, magának hány piszoár kell, hogy ne élje bele magát anyyira a szerepébe?

BI: Nem ez a szerepem?

KÁNTOR: Nem lehetne nagyvonalúbban? Egyszerűen azt szeretném, ha megérténék: ez az ember 1962 tavaszán, húszéves koromban, az összes kegyetlenséget elkövette, amit el lehetett.

BI: Mi szüksége a megértésünkre?

KÁNTOR: Mégsem vagyunk vadállatok, hogy csak úgy megfojtsam, bár kedvem lenne hozzá, az biztos.

SZABÓ: Kísérje két szülője szemmel: a szellem és a szerelem.

KÁNTOR: Maga meg mit akar az idézeteivel?!

SZABÓ: Magának senki nem jó?

KÁNTOR: Egy ideig úgy folyt a kihallgatás, mintha még nekem is lennének jogaim, bár persze már az is jogtiprás, hogy egy embert egy másik légből kapott vallomása alapján behívjanak. De hát ki törődött ilyen apróságokkal akkoriban?!

SZABÓ: Élnünk kellett, és éltünk is valahogy. Mint súly alatt a pálma...

KÁNTOR: Ne jöjjön nekem ezzel az ócska szólammal! Vagy tényleg úgy érzi, hogy megnőtt a pálmája?!

KEREKES: Kérem, ez az ember őrült...

KÁNTOR: Fogja már be!!

BI: Tagadja, hogy kihallgatta volna 1962 tavaszán?

KEREKES: Soha életemben nem is láttam!!!

BI: Mivel tudja bizonyítani az állítását?!

KÁNTOR: A szavam nem elég, nyilván...

BI: Sajnos...

KEREKES: Látják, kérem...

SZABÓ: Édes fiacskám, egy kis bizonyítékot ennék...

KÁNTOR: Maga csak ne szellemeskedjen, hallja! Fogadni mernék, hogy besúgó volt! Talán a jelentéseiben is Kosztolányit idézgette?!

SZABÓ: De kérem!

BI: A vádlót megkérjük, szorítkozzon a saját történetére.

KÁNTOR: Hogy szorítkozna maga az Isten faszára.

BÁNYAI: Hallja, válogassa meg a szavait!

KÁNTOR: Nekem hiába zengeti az orgánumát! Azért hívtam be magukat, hogy ne öljem meg a két kezemmel ezt a gyalázatot, de látom, hiába minden!

BÁNYAI: Legyen nyugodt, a bírónő teljesen pártatlan.

KÁNTOR: Éppen az a baj, hogy pártatlan! A jog előtt üldöző és üldözött egyformán esnek a latba, pedig ösztönösen mindenkinek az üldözött pártjára kellene állnia! Ezt Déry Tibor mondta, tanár úr!

SZABÓ: Hát sajnós, az ő magyarságával kapcsolatban, ugye...

KÁNTOR: Mi???

SZABÓ: Ne haragudjon, de nyilván tudja, hogy...

KÁNTOR: És akkor mi van? Akkor nem lehet igaza egy ilyen általános helyzetben? Amiért zsidó volt, csak tudta, mi az, üldözni és üldözöttnek lenni, hogy mi a különbség a kettő között! Vagy már azt sem tudta, maga mélymagyar?!

BÁNYAI: Ne veszítsük el a fejünket, kérem! A bankett bármelyik percben véget érhet.

SZABÓ: Szerintem kitart még. Amíg az operaénekesnők bírják...

BI: Hát azok sokáig bírják...

KÁNTOR: Kiket hívtam én ide?! Hiszen maga egy gyáva macsó, maga meg egy üresfejű liba, akinek közhelyek vannak a fejében!

BÁNYAI: Kérem! A feleségem egy köztisztelőben álló nő!

KÁNTOR: A közostobaság köztisztelőtében!

BI: Károly, te hagyod ezt?

KÁNTOR: Ez az ember rám parancsolt, hogy toljam le a gatyámat, aztán a hideg betonra ültetett! Közben röhögött, és azt mondogatta, tegyek panaszt az Istennél vagy a Főtitkár elvtársnál! Magam alá pisiltem, magam alá szartam, összefagyott mindenem...

BI: Nem lehetne egy kicsit kevésbé trágárul?

KÁNTOR: Amikor szétfagy a töke, nem törődik a stilsztikával, naccsád!

BI: Károly!

BÁNYAI: Kérem, kérem. Őrizzük meg a nyugalmunkat! Tudja bizonyítani mindezt?

KÁNTOR: A prosztaám nem elég?! Nem elég, hogy már a tévének sem hiszem el, hogy „a lemenő napnak is van fénye”?! Nem elég, hogy az aranyerem a térdemet veri?!

SZABÓ: Sajnós, ezek kínzás vagy egyéb gyötrelem nélkül is beszerezhető. Én is háromszor kelek fel éjjel. Egyébként is, miért lett volna olyan fontos éppen ön?

KÁNTOR: Nem volt mindegy a rendszernek? Vagy tán arra gondol, csak a költők–írók–magyartanárok tökét szorongatták meg?

SZABÓ: Kérem...

KÁNTOR: Igaza van. Akkor még verseket írtam, sőt, egy lapot is szerkesztettem.

SZABÓ: De hát... Csak nem...?

KÁNTOR: De igen, tanárkám, én vagyok.

BÁNYAI: Kicsoda maga?

KÁNTOR: Az Árnyékos Szahara főszerkesztője.

SZABÓ: Szellemes, humoros, jól megírt, remekül szerkesztett lap volt a hatvanas években, talán még a „zseniális” jelző sem túlzás vele kapcsolatban... Ketten csinálták, azt hiszem...

KÁNTOR: Fekete Jancsival, amíg halálra nem itta magát. Tulajdonképpen ő volt zseniális...

SZABÓ: Sose szerénykedjen, kérem! Azok az elképzelt rádióadások, azok az egypercesek, melyeket mintha Örkény vagy Mrozek írt volna, azok a furcsa versek! Nem lehet elkülöníteni senkit: az egész Árnyékos Szahara zseniális volt. Akkor még középiskolás voltam, az osztálytársaimmal faltuk a lapot...

BÁNYAI: Mi Székelypecskán érettségiztünk, az egyetemet Szenesden végeztük...

KEREKES: Nem lehetne, hogy eloldozzanak, miközben ennyire emlékeznek?!

SZABÓ: Egyszer a Szesztes Gesztenyében láttam önt, ott olvasott fel valamit... Nem törődött a figyelmeztető kiabálásokkal, sem az integetésekkel...

BI: Szesztes Gesztenye? Az a mai Hubertus, nem?

SZABÓ: Csak olvasott és olvasott, egyik írás jobb volt, mint a másik, de merészebb is... És egyszer csak megjelent három bőrkabátos, és elvitték a lányt, aki maga mellett ült...

KÁNTOR: A menyasszonyomat... Azóta se nőültem meg...

KEREKES: Látják, kérem, mindig ilyen volt!

SZABÓ: Később hallottam, hogy a lány öngyilkos lett...

KÁNTOR: Ki tudja, mit csináltak vele ott bent az ilyenek, mint ez itt!

KEREKES: Maga csinálta, nem mi!

KÁNTOR: Szóval elismeri, hogy maga az, akit Zdrobescunak nevezünk?!

SZABÓ: Az az igazság, hogy lehetett volna elővigyázatosabb.

BI: Halálba kergeti a saját menyasszonyát!

BÁNYAI: Érdekes történet, az biztos...

KEREKES: Soha nem törődött senki mással, csak saját magával!

KÁNTOR: Kérem a bírónőt, hallgattassa el a vádlottat!

BI: Maga mondta, hogy túl komolyan veszem a játékot!

KÁNTOR: De hát ez már...

KEREKES: Hiába mondtam, fogja be a száját, mert megbánhatja, csak kiabált és kiabált!

KÁNTOR: Azért ültetett óráig a jéghideg padlón? Mert kiabáltam?

KEREKES: Kérem, én csak a kötelességemet teljesítettem!

KÁNTOR: Az volt a kötelessége?! Hogy embereket, akik verseket írnak, halálra gyötörjön?!

KEREKES: Ha jól látom, nagyon is él!

KÁNTOR: Ez a rongy, akit akkoriban Ioan Cherecheşnek hívtak, ma Kerekes néven jár a magyar operába!

BÁNYAI: Lassabban!!! Nem bírok ilyen gyorsan jegyzetelni!

SZABÓ: Azért túlságosan provokatívak voltak azok a versek...

BÁNYAI: Pro-vo-ka-tíi-vak...

KÁNTOR: De hát mit akar, milyen legyen egy lázadás?!

BI: Az igazi lázadás mindig a Szabédié marad.

KÁNTOR: Értem, tehát minden lázadó legyen öngyilkos?!

SZABÓ: Nem arról van szó. Inkább arról, hogy aki öngyilkos lesz, az nem árt másnak.

KÁNTOR: Vagy inkább nem tud róla, hogy ártott!

BÁNYAI: Kérem, kérem... El kell fogadnunk, hogy...

KÁNTOR: Ha maga beszél, hogy jegyzetel?!

BÁNYAI: Majd írok összefoglalót. Szóval: el kell fogadnunk, hogy a kommunista diktatúra valóban *diktatúra* volt...

KÁNTOR: Micsoda eredmény!

BÁNYAI: ... de hosszan tartott, és *emberek* éltek benne. Ezeknek az embereknek pedig *élniük* kellett.

KÁNTOR: A menyasszonyom is ember volt!

KEREKES: Akkor miért nem vigyázott rá jobban?

KÁNTOR: Hallgasson, vagy megölöm!

KEREKES: Segítség!!!

SZABÓ: Kérem, így nem lehet tárgyalást folytatni. Vagy alkalmazkodik a szabályokhoz és előírásokhoz, legalább nagyvonalakban, vagy lemondok a megbízatásomról.

BÁNYAI: Én azt nem értem, hogy nem képes felfogni, hogy minden országban működik titkosszolgálat.

KÁNTOR: Ilyen csak itt működött, ez mára nyílt titok.

SZABÓ: Én Kós Károllyal tartok: aki gyáva itt élni, az menjen el innen, mert az csak árthat nekünk.

KÁNTOR: De hát én nem voltam gyáva!

KEREKES: Akinek nagy a szája, az még nem bátor!

BI: És nem is építkező. Harminc évig jártam a magyar színházba, vásároltam magyar könyveket, megvettem az *Erdély történetét*, hallgattam a Szabad Európát, és megfontoltan, vigyázva szidtam a rendszert. Én úgy gondolom, ez az építkezés.

KÁNTOR: Óvatosan, de bátran?!

SZABÓ: Hiába gúnyolódik, ebben hittünk. És így maradt meg a magyarság.

KÁNTOR: Meg az ilyen kerekeselek.

KEREKES: Én csak egy csavar voltam a gépezetben. Egy jól működő csavar. Az ilyen nagyszájúakat soha ki nem állhattam, mert tudtam, mindent tönkretesznek. Vajon tudja-e, bátorkám, hogy magának még be-súgónak sem kellett lennie?!

KÁNTOR: Mit mond, maga szégyentelen?!

KEREKES: Az üvöltözései közben elordította, kik a társai. Így akadtunk a Jankó Árpád nyomára.

BÁNYAI: Óóó!

KEREKES: Ismerte?

BÁNYAI: Kollégám volt a rádiónál.

KÁNTOR: Maguk hisznek ennek a...

BI: Végig így viselkedett, ne haragudjon. Kiabált, heveskedett, félbeszakította a tárgyalást. A keresetét semmisnek nyilvánítom.

KÁNTOR: Mi?!! És az, hogy én éjjeliőr lettem, mert elvesztettem a menyasszonyomat?! Mert már semmiben sem tudtam hinni?! Mert már mindenből elegendem lett, a maguk gyávaságából, megalkuvásából...

BÁNYAI: Nem jegyzetek többet.

KÁNTOR: ... roppanó gerincéből, ebből az egész szalontranszszilvanizmusból...

SZABÓ: „Aki megért s megértet, egy népet megéltet.” Maga nem éltetett meg, vádló úr.

KÁNTOR: ... az óvatosságaikból, a körütekintéseikből, az örökös idézeteikből, Áprilyból és Reményikből...

KEREKES: Vízszontlátásra a Szaharában!

KÁNTOR: Jöjjön vissza! Hallja?! Jöjjön vissza! Azonnal jöjjön vissza!!!

A MÁLTAI SOROZATGYILKOS

Hemzsegek az angol reneszánsz színpadán a mindenfajta gonosztevők, gyilkosok, bajkeverők. Érthető, hogy egy cselszövő, véres korszak drámáiban is uralkodó elem a fondorlat, vér és halál. De annyi nagy formátumú gyilkos és intrikus közül is kimagaslik ravaszságával, kegyetlenségével és komplex lelkiségével Marlowe tragédiájának „hőse”, a máltai zsidó.

Felületes pillantásra bosszúdrámának tűnik a darab: Barabás, a dúsgazdag kalmár, véres bosszút áll Málta kormányzóján, aki – átlátszó rosszindulattal – kifosztotta vagyonából, aztán a fortélyos bosszú újabb gyilkosságok sorát indítja el, amelyek túlnőnek minden gáton, míg végül a bosszúálló belesik a maga állította kelepcebe, és életével fizet gaztetteiért. Általában így értelmezi a „szakma” ezt a művet, egyesek némi antiszemita árnyalatot is földeznek benne... Érdekes, hogy egy mai *zsidó* értékelője, Elazar Larry Freifeld, a modern cionizmus előfutárát ünnepli Barabásban: bukását az okozza, hogy szembeszállt korának szellemével.

Nem szükséges a dráma szövegéből kilépve, spekulációkba bocsátkoznunk Barabás rémtetteinek reális értékeléséhez: ő maga adja kezünkbe ehhez a kulcsot. Mikor a frissen vásárolt török rabszolgában megéri ifjabb lelki rokonát, hogy megnyerje cinkosának, őszintén feltárja magát előtte. Így tudjuk meg mindazt, amit egyáltalán tudunk múltjáról, előéletéről. Ezt a múltat kezdettől a pusztítás alig titkolt szándéka árnyékolta be. Fiatalon orvostudományt tanult és gyakorolt Itáliában, ahol tudatosan sorra föld alá juttatta betegeit. Azután mint hadimérnök irtott gépeivel válogatás nélkül „ellent és barátot”. Végül mint uzsorás üzte örületbe vagy halálba áldozatait, szaporította a börtönlakókat és az árvákat. Most tisztos polgárként éjjel kijár „falak tövéen nyöszörgő betegeket” ölni és megmérgezni egy-egy kutat.

Mindez nem is a prologusban jelzett machiavellistára: sokkal inkább pszichopátára vall, olyasfélére, mint napjaink amerikai sorozatgyilkosai, azaz a szembeötlő különbséggel, hogy míg a „serial killer” – Robert Ressler FBI ügynök szakértői pontosítása szerint – ha különböző helyeken és körülmények között is, de mindig ugyanazon a módon öli – rendszerint azo-

nos típusú – áldozatait, addig Barabás a legkülönbözőbb módszereket alkalmazza a legkülönbözőbb áldozatokkal szemben, és különféle indítékok váltakoznak és kereszteződnek morbid „kedvtelésében”. Mint a tragédia kibontakozását elindító bosszú, amely ellensége fiának megöletése után meglepő módon átfordul saját lányára, bosszújának eszközére, akit úgy szeret, „mint Agamemnón Iphigeneiát”, amikor az elszörnyedve ennyi vérontástól, immár saját elhatározásából valóban apáca lesz, és gyónásával leleplezheti mesterkedéseit. Személyes érdeke, titkainak biztonságos megőrzése, de vagyonának fondorlatos gyarapítása is sarkallja a sorozatgyilkosságot messze meghaladó, többszörös tömeggyilkosságra, amely végül is vesztét okozza.

Más valami is élesen megkülönbözteti Barabást a sorozatgyilkosnak a hírhedt londoni „hasfelmetszővel” indult modern típusától. A 16. századi máltai zsidó ritkán hajtja végre a maga kezével rémtetteit: a pénz hatalmát, a mérge erejét használja erre, cinkost keres hozzá, e célból vásárol török rabszolgát. Talán említett éjszakai kalandozásait és Bernardino barát megfojtását nem számítva, soha nincs is jelen áldozatainak kiszenvetésénél. Nem a romlás, a (rendszerint gyötrelmes) halál látványában, hanem *tudatában* érzi kiteljesedni hatalmát, erejét, fölényét a másikkal szemben: ravaszságának, eszének diadalát élvezi ebben, intellektualizálja a sorozatgyilkos sajátos érzéki gyönyörét.

Monumentális, komplex gonosztevőt alkotott Marlowe ebben a máltai zsidóban; nyilván nem kutatja modern író módjára gyermekkori élményekben, régi traumákban lelki elferdülésének okait, de biztos érzéssel, mesteri módon jeleníti meg a pszichopata gyilkolási kényszer elhatalmasodásának belső mechanizmusát anti-hőséiben. Zsidó voltának nem sok köze van ehhez, azon túl, hogy a zsidósága miatt elszenvedett sérelem megbosszulásának vágya is erősíti eredendő indulatait. Elhatárolja magát a keresztényektől, mert a törvény és a társadalmi légkör is elhatárolja tőlük, valamelyest le is nézi őket, de nem annyira a zsidóságot: önmagát tartja többre náluk, sors társainál is, mindenkinél: ő „jobb sorsra született, és jobb anyagból, mint az átlagember”. Semmi jelét nem látjuk annak, hogy az Ábrahámnak tett „ígéreték” beváltásán túl egyéb is kötné vallásához, és tanúi vagyunk annak, hogy a közmondásos zsidó összetartás ellenére mily kevésbé érdekli máltai hittestvéreinek sorsa. Minden *más* élet értéktelen számára: bűntársait (saját lányát is!) éppúgy habozás és lelkipurdalás nélkül küldi halálba, mint azokat, akiktől valamiért tartania kell... vagy éppenséggel semleges, ártalmatlan személyeket.

Nem jellemző ez a zsidó emberre, de abban a zsidóellenes légkörben célszerű volt mindezeket a bűnöket zsidó nyakába varrni, akinek a szájával a szerző ráadásul el is mondhatott egyet-mást a kereszténységről, ami egyébként kockázatokkal járhatott volna, mert a hatalom fölöttébb szigorúan bánt el a vallás „gyalázóival”.

Mestermű *A máltai zsidó*: nagy formátumú, nagy akaratú, és saját kelepcejébe vesző gonosztevő tragédiája. Példája születésétől mindmáig eleven: közismerten erős hatással volt a kortárs Shakespeare-re *A velencei kalmár* Shylock zsidójának megformálásakor, és a 2002-es müncheni Biennalén bemutatták André Wernernek a Marlowe drámájából ihletődött kamaraoperáját. Elképzelhető, milyen lenyűgöző, nagyszerű előadást teremthetne a darabból mai színpadon egy igazi jó társulat, egy szuggesztív erejű, nagy színész és egy kiváló rendező.

*

A fordítás alapjául Marlowe összes műveinek 1973-as cambridge-i (The University Press) kiadásában megjelent, Peter Farey digitalizálásában az Interneten is közzét szövege szolgált.

Mint több Shakespeare-fordításomban, és az utóbbi évtizedekben mások is, az angol olvasó kiejtéséhez igazított olasz neveket átírtam mai felfogásunk szerint egyedül jogosult olasz alakjukba. Mathias: Mattia, Lodowix: Lodovico, Jacomo: Giacomo, Barnardino: Bernardino, Katherine. Caterina; Ferneze nyilván az ismert Farnese név elírása; Machevill természetesen: Machiavelli, és Abigail: Abigél. A török vezér neve, akadémiai szabály szerint, a magyar kiejtésnek megfelelően: Szelim Kalimasz. A vagány Pilia Borza (olasz helyesírása: Pigliaborsa) „beszélő” nevét szokás szerint megmagyarítottam: Erszénylesi.

A színpadi utasításoknál szükséges betoldásokat szögletes zárójelek közé tettem.

Christopher Marlowe

A MÁLTAI ZSIDÓ

TRAGÉDIA ÖT FELVONÁSBAN

JÁNOSHÁZY GYÖRGY fordítása

SZEMÉLYEK:

MACHIAVELLI, Prológus

BARABÁS, zsidó

FARNESE, Málta kormányzója

KALIMASZ, a török császár fia

DON MATTIA

DON LODOVICO, a kormányzó fia

MARTÍN DEL BOSCO, spanyol altengernagy

ITHAMOR, török rabszolga

GIACOMO,

BERNARDINO, szerzetesek

ERSZÉNYLESI

KÉT KALMÁR

HÁROM ZSIDÓ

ABIGÉL, Barabás lánya

CATERINA, Mattia anyja

BELLAMIRA, kurtizán

APÁTNŐ

Apácák, lovagok, tisztek, basák, törökök, Őr, rabszolgák,
Hírnök, ácsok, kísérők

PROLÓGUS

Jön Machiavelli

MACHIAVELLI Ámbár halottnak vélik Machiavellit,
Csak túlrepült az Alpokon a lelke,
S hogy Guise meghalt, eljött Frankhonba most,
Hogy lássa és barátokkal mulasson.
Nevem sokan utálják, ám akik
Szeretnek, az ő nyelvüktől megóvnak,
Tudtukra adják: nem sokat törődöm
Az emberekkel, s azzal, mit beszélnek.
A kik legjobban gyűlölnék, csodálnak.
Könyveimet ócsárolják sokan,
De olvassák, és így jutnak a Péter
Székébe; mikor eldobnak, törekvő
Tanítványaim megmérgezik őket.
Szerintem csak gyerekjáték a vallás,
Csak a tudatlanság bűn, semmi más.
Múlt gyilkosságról szól-e a madár?
Ily badarságot szégyen hallani.
Sokan mondják, joguk van koronához.
A császársághoz joga volt Caesarnak?
Királlyá erő tett, s törvény csak akkor
Hatott, ha mint Drákóét, vérrel írták.
Egy erős vár sokkal nagyobb hatalmat
Jelent annál, mit tudomány szerezhethet;
Hogyha eszébe veszi ezt Philarisz,
Nem üvöltözött volna ércbikában
Nagyok irigységéről. Piti fickók
Irigykedjenek rám, ne szánjanak!
De mit beszélek? Nem értekezést
Kívánok Angolhonban tartani,
Csak egy zsidó drámáját bemutatni,
Ki kéjjel nézi, mint duzzasztja zsákját
A pénz, amelyhez általam jutott.
Érdeme szerint bánjatok vele,
És ne legyen rosszabb fogadtatása,
Amiért szível engem.

ELSŐ FELVONÁS

1. SZÍN

Barabás a bolthelyiségében, előtte aranyhalmok

BARABÁS Pénzemből ennyi térült meg nekem;
Az a harmadrész a perzsa hajókból
Épp csak fedezte a kockázatot.
A szamniták és az uzok csupán
Spanyol olajt vásároltak s görög bort,
Hitvány ezüstgarast szedtem be tőlük.
Ily szemetet számolni is utálat!
Az araboknak jól megy, gazdagon,
Aranyrúddal fizetnek mindenért,
Annyit kaphat egy nap alatt az ember,
Amennyi elég egész életére.
Rongy szolga, kinek fillér sem jutott,
Csodának is nézhetne ennyi pénzt,
De ki vasalt ládáját teletömte,
És ezzel fáradt egész életében,
Pénzét számolva koptatgatta ujját,
Annak nincs kedve vén fejjel egy árva
Petákért még halálra izzadozni.
Az indiai bányákból a kalmár
A legtisztább fémmel kereskedik,
A gazdag mór Kelet sziklái közt
Korlátlanul gyűjt kincset, s otthonában
Kavicsként rakja a gyöngyöt halomba,
Mihez ingyen jut, súlyra adja el.
Tüzes opál, zafír és ametiszt,
Jácint, kemény topáz, fűzöld smaragd,
Szikrázó gyémánt, tündöklő rubin,
Olyan értékes, ritka szép kövek,
Hogy találomra bármelyik közülük,
És annak is egyetlenegy karátja,
Elég váltságdíjnak, hogy végveszélyben
Királyokat fogságukból kimentsen:
Ez az én árum, ez a vagyonom.
Úgy vélem, eszes ember a szokott

Gyakorlatot követve üzletel,
S amint vagyona nő, egy kis szobába
Zsúfolja össze roppant kincseit.
De merről fúj a szél?
A jégmadaram csőre merre fordul?
Keletre? Lássam csak! Lám, délkeletre;
Remélem, a hajók, miket Egyiptom
S a szigetek felé küldtem, azóta
A Nílus kígyózó partjához értek.
Fűszerrel és selyemmel megrakodva
Most Alexandriából Kandia
Partjai mentén lágyan siklanak
Máltába a Földközi-tengeren.
De ki jön ott?
Jön egy Kalmár
Mi van?

KALMÁR Barabás, megjöttek hajóid,
És itt vannak mind a kalmárok; engem
Küldtek megtudni, eljössz-e magad,
Leróni érettük a vámot.

BARABÁS Megjöttek a hajók, dús rakománnyal?

KALMÁR Úgy van.

BARABÁS Eredj, mondd, szálljanak a partra,
S a vámbevallást is hozzák magukkal.
A vámnál van még hitelünk, remélem,
És nem kell ott lennem személyesen.
Küldj harminc öszvért és harminc tevét,
Húsz szekeret, hogy felrakják az árut.
De kapitánya vagy egyik hajómnak,
A te hiteled elég is lehet.

KALMÁR Csakhogy a vám magában többre rúg
Sok kalmár vagyonánál városunkban,
És meghaladja hitelem, uram.

BARABÁS Mondd meg nekik: a máltai zsidó küld.
Van, aki Barabást nem ismeri?

KALMÁR Megyek.

BARABÁS Így hát valami befutott.
Melyik hajómnak vagy a kapitánya?

KALMÁR A Reménynek, uram.

BARABÁS Nem láttad-e

Másik hajómat Alexandriánál?

Te nem jöttél Egyiptomból Kairó

Felől: a torkolattól, hol a Nílus

Megfizeti a tengernek adóját,

És elhúztál Alexandria mellett.

KALMÁR Nem láttam, és nem is tudakozódtam.

De hallottam, matrózaink beszéltek:

Csodálkoznak, hogy' bízatsz ily vagyont

Ily rozoga hajóra hosszú útra.

BARABÁS A nagyokosok! Én tudom: erős.

De menj dolgozdra, rakd ki a hajót,

Az ügynököm meg raktározza el. (*Kalmár el*)

Nem értem, mi van azzal a hajóval.

Jön a Második Kalmár

MÁSODIK KALMÁR Hajód, amelyet Alexandriába

Küldtél, megjött Máltába, Barabás,

Megrakva kincssel, temérdek arannyal,

Perzsa selymekkel és keleti gyönggyel.

BARABÁS De mért nem jössz Egyiptomból a többi

Hajóval együtt?

MÁSODIK KALMÁR Nem is láttuk őket.

BARABÁS Tán kandiai part mentén haladtak,

Olaj végett, vagy valami egyébért.

De hiba volt segítség és kíséret

Nélkül indulni ilyen messzire.

MÁSODIK KALMÁR Uram, egy spanyol flotta jött mögöttünk,

Egy mérföldnél sohasem távolabb:

Török gályákat vettek üldözőbe.

BARABÁS Szicília felé mentek bizonynyal.

Eredj, intézkedj,

Hogy a kalmárok az embereimmel

Szálljanak partra, és rakodjanak ki!

MÁSODIK KALMÁR Megyek. (*El*)

BARABÁS Gyűl hát vagyonunk szárazon s vizen,

És gazdagodunk folyton mindenünkben.

Ez a zsidóknak ígért drága áldás,

Vén Ábrahámot ez gyarapította.
Tehetne többet emberért az ég
Annál, hogy az ölébe kincseket szór,
Hogy a föld méhét felszaggatja érte,
Szolgája lesz a tenger, és szerencsés
Szelek hajtják a révbe rakományát?
Ki gyűlölhét, ha nem jólétemért?
Ki nem pénzéért tiszteli az embert?
Gyűlöljenek inkább így, mint zsidót,
Ne koldus keresztényként szánjanak;
Mert én hitüknek nem látom gyümölcsét,
Csak gazságot, hamisságot, pimasz
Gőgöt, amely vallásukhoz nem illik.
Ha valaki becsületes netán,
Becsületéért koldussorban él.
Azt mondják, hogy széthullott nép vagyunk;
Én nem tudom, de többet összehordtunk,
Mint azok a hitükkel kérkedők.
Kírrjah Dzsajrim, a nagy görög zsidó,
Obed Bairsethben, a portugál Nones,
Én Máltában, sokan Itáliában
És Frankhonban, mind-mind vagyonosak,
Vagyonosabbak, mint bármely keresztény.
Elismerem, király nem lesz belőlünk.
Nem rajtunk múlik. Kevesen vagyunk,
És örökölni kapják a koronát,
Vagy erőszakkal szerzik; ám tudom,
Erőszak műve tartós nem lehet.
Éljünk békében; legyen a keresztény
Király: ők vágnak az uralkodásra.
Nincs semmi tisztetem, nincs sok gyermekem,
Egy lányom csak, akit úgy szeretek,
Mint Agamemnón Iphigeneiát.
Ami enyém, övé is. De ki jön?

Jön három Zsidó

ELSŐ ZSIDÓ Ejnye, ne is mondd; ez valami fortély.

MÁSODIK ZSIDÓ Éppen ezért forduljunk Barabáshoz,
Ilyesmiben ő ad legjobb tanácsot.
No lám, épp jön.

BARABÁS Mi történt, földiek?
Miért tódultok ide ennyien?

Ugyan mi baj érhetette a zsidókat?

ELSŐ ZSIDÓ Török hadigályák egész raja
Futott be, Barabás, a kikötőbe,
És összeültek a tanácsosok,
Hogy a török követeket fogadják.

BARABÁS Csak jöjjenek, s ne hadakozzanak,
Vagy hadakozzanak, csak hogy mi győzzünk.
Ám győzzenek, gyilkoljanak, *(félre)* csak engem
Kíméljenek, lányommal s vagyonommal.

ELSŐ ZSIDÓ Ha szövetséget erősíteni jönnek,
Nem ilyen harcias módon teszik.

MÁSODIK ZSIDÓ Félek, hogy mindnyájunk kárára jönnek.

BARABÁS Mik járnak az eszetekben, bolondok?

Mi szükség békéről tárgyalni itt?
Szövetségben van Málta a törökkel.
Valami másról lehet szó közöttük.

ELSŐ ZSIDÓ Ha nem békéről, akkor háborúról.

BARABÁS Egyikről sem: az Adriai-tenger
S Velence felé itt haladnak el;
Megütköztek vele már jó nehányszor,
De sose bírtak harci erejével.

HARMADIK ZSIDÓ Okos beszéd; valóban így lehet.

MÁSODIK ZSIDÓ De most ülés van a tanácsteremben,
S minden zsidónak ott kell lennie.

BARABÁS Hm, mindeniknek ott kell lennie?

Akkor hát mindegyik jól lássa el
Magát, s illendőségből ott legyen.
Óvja magát, ha vagyonunkat bármi
Érintené. Én vigyázok *(félre)* magamra.

ELSŐ ZSIDÓ Jól tudom én. Menjünk, testvéreim.

MÁSODIK ZSIDÓ Búcsúzzunk. Áldjon ég, jó Barabás.

BARABÁS Ég veletek, jó Zaareth és Temaint. *[Zsidók el]*
No, Barabás, kutasd ki ezt a titkot.

Fokozd fel érzékeid és eszed.
Nem értik tökfejek, pedig világos:
Régtől adózott Málta a töröknek;
Az adót – ravaszságból, gondolom –
Oly összegig gyűjtötte a török,
Hogy meghaladja Málta vagyonát,
S azt hiszi nyilván, hogy megkaparintja
Ilyenformán a várost; ez a célja.
Bárhogy legyen, magam bebiztosítom,
A bajt még idejében megelőzőm,
S gonddal megóvom azt, amit szereztem.
*Ego mihimet sum semper proximus.*¹
Csak jöjjenek, legyen övék a város. *El*

2. SZÍN

Jön Málta kormányzója (Farnese), lovagok, szemből török basák és Kalimasz

FARNESE Nos, mi a kívánságotok, basák?
BASÁK Tudjátok meg, lovagok, mi Rodoszból,
Ciprusból jöttünk, Kandiából és
Más Földközi-tengeri szigetekről.
FARNESE Mit számít Ciprus, Kandia s a többi
Sziget Máltának? Tőlünk mit kívántok?
KALIMASZ Tízévi meg nem fizetett adót.
FARNESE Hajh, rettentő nagy összeg az, uram!
Remélem, hogy fenséged nem szorít meg.
KALIMASZ Jó kormányzó, kedveznék szívesen,
Ha tehetném; de ez apám ügye,
Nem tudok, nem merek engedni ebben.
FARNESE Adj hát nekünk pár percet, nagy Szelim.
[Farnese halkan tanácskozik a lovagokkal]
Várjunk, míg döntenek a lovagok,
És gályáinkat tartsuk útra készen,
Mert nem töltünk itt sok időt, remélem.
Nos, kormányzó, hogyan döntöttetek?
FARNESE Súlyos terhet jelent igényetek,
Hogy most tíz év adóját megfizessük;

¹ Önmagamhoz állok legközelebb (lat).

Időre van szükségünk, hogy a pénzt
A máltai lakosoktól begyűjtsük.
ELSŐ BASA Ez megbízatásunkat meghaladja.
KALIMASZ Ej, Kallagin, csupán apró szivesség.
Lássuk: talán nincs is szó sok időről,
És úribb békés úton megszerezni
A pénzt, mint erőszakkal, kicsikarni.
Mondd, mennyi legyen ez a haladék?
FARNESE Csupán egy hónap.
KALIMASZ Megadjuk, ám tartsd is be, amit ígérsz.
Menjünk most gályáinkkal nyílt vizekre,
Bevárjuk az adott határidőt,
Aztán küldöttünk eljön majd a pénzért.
Kormányzó és lovagok, áldjon ég! *Törökök el*
FARNESE Kísérje jó szerencse Kalimaszt.
Valaki hívja ide a zsidókat.
Megidézték a mai napra őket?
ELSŐ TISZT Igen, uram; már jönnek is.
Jön Barabás és három Zsidó
ELSŐ LOVAG Határoztál, hogy mit mondasz nekik?
FARNESE Igen. No, jöjjetek ide, zsidók!
A török császár fenséges fiát,
A nagy Szelim Kalimaszt küldte hozzánk,
Hogy tízévi adót tőlünk behajtsa.
Tudjátok, hogy rajtunk ez a teher.
BARABÁS Úgy hát, uram, hogy békeség legyen,
Jó lesz, ha uraságod meg is adja.
FARNESE Várj, Barabás, nem olyan egyszerű.
Tíz év adója olyan sokra rúg,
Hogy nem tudjuk előteremteni:
A háborúk kifosztották a kincstárt,
Szükség van a ti segítségetekre.
BARABÁS Jaj, nem vagyunk mi katonák, uram,
Ilyen nagyúr ellen mit is tehetnénk?
ELSŐ LOVAG Tudjuk, hogy nem vagy katona, zsidó.
De azt is, hogy kalmár vagy, pénzes ember,
S a pénzed az, ami kell, semmi más.
BARABÁS A pénzem?!

FARNESE A tied s a többié,
 Mert mi tagadás, nálatok a pénz.
 ELSŐ ZSIDÓ Jaj, uram, a legtöbb köztünk szegény.
 FARNESE Fizessenek a gazdagok helyettük.
 BARABÁS Idegenekre háruljon adótok?
 MÁSODIK LOVAG Idegenek itt gyűjtöttek vagyont?
 Adózzanak ők is velünk.
 BARABÁS Egyformán?
 FARNESE Nem, úgy, mint hitetlenek;
 Mert tűrjük gyűlölt életeteket,
 Mely átkozott az ég szeme előtt,
 Azért zúdultak ránk adók s bajok,
 Hat eszerint határoztunk az ügyben.
 Olvasd fel a rendelet pontjait!

TISZT [*olvas*] Először: a töröknek fizetendő adó teljes összege a zsidóktól
 hajtandó be; mindegyikük vagyona felét tartozik befizetni.

BARABÁS Felét?! Remélem, nem enyémre érted.

FARNESE Olvasd tovább!

TISZT Másodszor: aki ezt megtagadja, azonnal keresztény legyen.

BARABÁS Keresztény?! Hm, most mit tegyünk?

TISZT Végezetül: aki ezt megtagadja, veszítse el mindenét.

MIND A HÁROM ZSIDÓ Ó, uram, adjuk a felét.

BARABÁS Sár-kóficok, nem igazi zsidók!
 Így lesüllyedtek, ilyen aljasul
 Kezükre adjátok javaitok?

FARNESE No, Barabás, te keresztény leszel?

BARABÁS Nem, kormányzó, én nem váltok hitet.

FARNESE Fizess hát fél vagyonnal.

BARABÁS Tudod, mit tettél ezzel a parancssal?
 Fél vagyonom egy várossal felér.
 Kormányzó, nem gyűlt könnyen össze ez,
 És nem válok meg tőle könnyedén.

FARNESE Rendeletünkben fél vagyon a bírság.
 Nem adtad meg, elvesszük az egészet.

BARABÁS *Corpo di Dio!* Adom a felét.

 Bánj úgy velem, ahogy testvéreimmel.

FARNESE Nem úgy, zsidó, a felét megtagadtad,
 Ezt visszaszívni nem lehet.

BARABÁS Elrablod minden vagyonom?
 Ez hát vallásotok alapja?

FARNESE Nem, Barabás, csak tőled vesszük el,
 Hogy sokakat a romlástól megóvjunk;
 Inkább egy nélkülözzön a közért,
 Mintsem sok vesszen el egyetlenegyért.
 Nem akarunk száműzni, Barabás,
 Máltában, ahol megszédted magad,
 Élj békében, és tollasodj, ha tudsz.

BARABÁS Keresztények, hogy' gyarapodhatok?
 A semmiből csak semmi lesz.

ELSŐ LOVAG A semmiből neked kis vagyoned lett.
 A kicsiből nagy, abból még nagyobb;
 Hogyha saját fejedre hull az átkod,
 S szegény leszel, és megvet a világ,
 Nem mi: öröklött bűnöd az oka.

BARABÁS A jogsértést Írásod igazolja?
 Ne prédikálj ki engem birtokomból.
 Van rossz zsidó, de az minden keresztény;
 Felelj: ha a törzset, melyből eredtem,
 Megbélyegezték bármi bűn miatt,
 Énnkem is bűnhődnöm kell miattuk?
 A tiszt kalmárnak joga van élni.
 Mondhatják rólam az ellenkezőjét?

FARNESE Elhallgass, átkos Barabás!
 Nem szégyelled így menteni magad,
 Mintha nem tudnók, hogy miféle vagy?
 Ha bízol tisztességed erejében,
 Légy türelemmel, és meggyarapodsz.
 De nagy vagyon csak kapzsiságra sarkall,
 S a kapzsiság bizony iszonyatos bűn.

BARABÁS A lopás rosszabb. Ne vegyetek el
 Tőlem: lopás ez, és ha megraboltok,
 Muszáj lesz lopnom, és így gyűjtenem.

ELSŐ LOVAG Jó kormányzó, csak hadd járjon a szája.
 Alakítsd át kolostorrá a házat,
 Hol menedékre lelnek szent apácák.
Tisztek jönnek

FARNESE Úgy legyen.

Végeztetek-e a dologgal?

ELSŐ TISZT Lefoglaltuk Barabás javait

És áruit is, uram; többre rúg

Értékük Málta minden vagyonánál.

A többinél lefoglaltuk felét.

FARNESE Parancsot kapsz a maradékra is.

BARABÁS No, mondd, uram: most már elégedett vagy?

Tiéd a pénzem, vagyonom, hajóim,

A készletem és mindenem, amim volt.

Minden tiéd, többet már nem vehetsz el,

Hacsak kérlelhetetlen szívetek

El nem fojt minden irgalmat magában,

Hogy pusztá életem is elvegyétek.

FARNESE Nem, Barabás. Hogy vér szennyezze be

Kezünket, idegen tőlünk s hitüinktől.

BARABÁS Szerintem kisebb igazságtalanság

Elvenni nyomorultak életét,

Mint szülőoka lenni nyomoruknak.

Tiéd vagyonom, életem munkája,

Korom vigasza, gyermekem reménye,

Jogsérelmekben nincsen hát különbség.

FARNESE Nyughass, Barabás: minden jogszerű.

BARABÁS Jogotok engem kiforgat jogomból.

De végy el mindent, az ördög nevében!

FARNESE Menjünk be, és az elkobzott javakból

Állítsuk össze a török adót!

ELSŐ LOVAG Kezdjünk hozzá, vagy a határidővel

Együtt megszegjük megállapodásunk;

Bevállik ez az egyszerű fogás.

[A zsidók kivételével] mind el

BARABÁS Úgy, cselfogás? Lám, ez az ő hitük,

Nem amint mondja, az egyszerűség.

Az ég átkát, egyiptomi csapást,

Szárazságot, világ gyűlöletét

Zúdítsd rájuk, te nagy Primus Motor!

A földet verve, térden állva hívok

Lelkükre örökös gyötrelmeket,

A tüzes mélység szörnyű kínjait,
 Amiért ily romlásba taszítottak.
 ELSŐ ZSIDÓ Viseld türelmesen, jó Barabás.
 BARABÁS Ti együgyű, ily sorsra születettek,
 Csak álltok itt, nem hat rátok siralmam?
 Nem serkent könnyet ennyi jogtalanság?
 Mért nem emészt el engem ennyi bánat?
 ELSŐ ZSIDÓ Jaj, Barabás, alig viseljük el,
 Hogy ily kegyetlenül bántak velünk.
 Látod, elvették vagyonunk felét.
 BARABÁS Miért túrtétek, hogy megvágjanak?
 Sokan vagytok, de én csak egymagam,
 És csak tőlem vették el mindenem.
 ELSŐ ZSIDÓ Barabás testvér, gondolj vissza Jóbra.
 BARABÁS Mit emlegeted Jóbot? Jól tudom,
 Vagyonra nem volt több mint: hétezer juh,
 Háromezer teve, igavonó
 Ökör kétszáz, s ötszáz nőtény számár.
 Bármely tételt vegyük ezek közül,
 És értékét bármennyire becsüljük,
 Nekem itthon, saját hajóimon
 S Egyiptomból nemrég jött más hajókon
 Annyim volt, hogy ha minden állatával
 Megveszem őt, még lesz, miből megélnem;
 Én átkozhatom a napot, nem ő,
 A születésed napját, Barabás,
 Hogy sötét felhők borítsák be testem,
 S e szörnyűséget fedjék el előlem.
 Egyedül én küszködtem itt hiába,
 Maradtam elvesztegetett időm
 Gyümölcséül gyötrelmes éjszakákkal.
 MÁSODIK ZSIDÓ Jó Barabás, légy türelemmel!
 BARABÁS Hagyd a türelmet! Nektek sose volt
 Vagyonotok: hát könnyen nélkülöztök.
 De hagyjátok gyászolni legalább azt,
 Aki megölve látja katonáit
 A harcmezőn, magát lefegyverezve,
 És nem találhat vigaszt semmiben.

Hadd bánkódjam e gyors sorsforduláson.
 A háborgó lélek beszél belőlem:
 Nagy sérelmet nem felejtünk hamar.
 ELSŐ ZSIDÓ Gyertek, menjünk most. Éktelen dühében
 Szavainktól még jobban felhevül.
 MÁSODIK ZSIDÓ Menjünk. De hidd el, fájdalmas dolog
 Ily gyötrelemben látni valakit.
 Ég áldjon, Barabás.
 BARABÁS Úgy, áldjon ég. *A három Zsidó el*
 Mind együgyű és aljas szolgálattelkek;
 Maguknak nincs eszük, hát azt hiszik,
 Érzéketlen agyagdarab vagyok,
 Mit sárrá moshat bármiféle víz.
 Nem, Barabás jobb sorsra született,
 És jobb anyagból, mint az átlagember,
 Ki mindent a jelen szerint ítél meg.
 Nagy gondolat mélyebb elmét keres,
 Mely okosan felkészül a jövőre,
 Mert baj történhet vele bármikor.
 Hová indulsz, szépséges Abigélem?
Jön Abigél, a zsidó lánya
 De, édes lányom, mi szomorított el?
 Drágám, ne búsulj egy kis veszteségért.
 Apádnak még maradt számodra bőven.
 ABIGÉL Nem önmagáért, az agg Barabásért,
 Jó apjáért kesereg Abigél.
 De nem ejtek hiába könnyet,
 Bánatom inkább tenni ösztökél,
 A tanácsházba rohanok vadul
 Jajgatva, és mindnyájukat lehordom,
 Hajamat tépve hatok a szivükre,
 Hogy jó apám sérelmét orvosolják.
 BARABÁS Nem, Abigél, nem. A reménytelen kárt
 Aligha orvosolja jajgatás.
 Maradj nyugton. A fájdalom megenyhül,
 S az idő még olyan alkalmat ad tán,
 Mivel nem szolgál hirtelen harag.
 Meg aztán, lányom, ne higgy oly bolondnak,

Hogy veszni hagytam mindent hanyagul,
S nem tettem félre neked és magamnak.
Rossz fordulattól tartva, én előre
Tízezer jó aranypénzt, sok-sok ékszer,
Nagy gyöngyöket és drágaköveket
Rejtettem el titokban.

ABIGÉL De hol, apám?

BARABÁS A házamban, leányom.

ABIGÉL Akkor nem is látod többé soha,
Mert lefoglalták házaid s áruid.

BARABÁS De megengednek annyit, gondolom,
Hogy egyszer még bemenjek.

ABIGÉL Nem hiszem.

A kormányzó apácákat helyeztet
Oda, kitettek engem is; kolostor
A házaid, nem léphet be, csak keresztény,
S férfi előtt amúgy is zárva van.

BARABÁS Oda a pénzem, oda vagyonom!

Te pártos ég, megérdemeltem ezt?
Azt akarjátok, baljós csillagok,
Hogy nyomoromban most kétségbeessem?
Azt hittétek, balsorsom megutálva,
Bolond leszek és felkötöm magam,
Eltűnök föld felett a levegőben,
Emlékét sem hagyom annak, hogy éltem?
De nem ment el az élettől a kedvem,
S mert tengerben hagytok, hogy vesszek ott,
Vagy ússzam, hogyha erőmtől telik,
Összeszedem magam s feléledek.
Tudom már, leányom. Láthatod, milyen
Súlyos helyzetbe döntött a keresztény.
Tedd, amit mondok: szükségtől szorítva
Nem ódzkodunk egy kis ravaszkodástól.

ABIGÉL Bármi legyen, apám, ha árt azoknak,
Akik galádul elbántak velünk,
Mit meg nem tenne Abigél?

BARABÁS Helyes.
 Azt mondtad, ugye, kolostort csináltak
 A házamból, s apácák vannak ott?

ABIGÉL Igen.

BARABÁS Akkor hát kérd meg az apátnőt,
 Leányom, hogy fogadjon be a rendbe.

ABIGÉL Apácának?

BARABÁS A vallás, tudni kell,
 Gaztetről minden gyanút elterel.

ABIGÉL De engem biztosan gyanúba fognak.

BARABÁS Csak fogjanak; te úgy viseld magad,
 Hogy higgyék rólad: jámborság vezet.
 Szép szóval kérleld őket, légy szivélyes,
 Hitesd el, nagy bűnök nyomasztanak,
 Amíg végül be nem bocsátanak.

ABIGÉL Nagyon kell akkor színlelnem, apám.

BARABÁS Ugyan!
 Jó színlelést nem mondasz színlelésnek.
 Mondd igaznak, aztán színlelheted.
 A jó hamis hitvallás többet ér,
 Mint holmi rögtönzött képmutatás.

ABIGÉL Jól van, apám, mondjuk, hogy befogadnak;
 Mi lesz utána?

BARABÁS Ez lesz ott a dolgod:
 Jól elrejtettem a felső szoba
 Padlója alatt az aranyakat
 És ékszer, mit számodra félretettem...
 De jönnek. Abigél, most légy ügyes!

ABIGÉL De légy velem, apám.

BARABÁS Nem, Abigél, ebben az ügyben
 Nem ésszerű, hogy engem lássanak;
 Én megjátszom a megbántott apát.
 Vigyázz, lányom, szerezd vissza a pénzem!
[Félrehúzódnak]
Jön Giacomo, Bernardino és egy másik szerzetes, az Apátnővel és egy
Apácával

GIACOMO Nővéreim,
 Az új kolostorban leszünk azonnal.

162

BARABÁS Elfajult gyermek, apád szégyene,
Mi lesz belőled ellenségeink közt?
Ha áldásomra vársz, hagyd el azonnal
Ez ördögöket s átkos hitüket.

ABIGÉL Apám, engedd meg...

BARABÁS Vissza, Abigél!

(Súgva) Gondolj az ékszerekre és aranyra,
E jel (+) van a deszkán, amely fedi.

[Fennhangon] Balsorsomban cserbenhagynál te is,
Megtévedt lány? *(Súgva)* Eredj, de ne felejtsd el!

[Fennhangon] Hogy is lehet zsidó ilyen hiszékeny?

(Súgva) Reggel korán a kapunál leszek.

[Fennhangon] Ne közeledj! Ha kárhozatra szánod
Magad, feledj el, ne is láss, eredj!

(Súgva) Isten veled; holnap reggel tehát.

[Fennhangon] El innen, átkozott!

Más-más ajtón mind el. Jön Mattia

MATTIA A gazdag zsidó lánya, Abigél

Apáca lett? Apjának hirtelen

Bukása, lám, ide alacsonyítja.

Pedig inkább való a szerelemre,

Mint hogy imádkozással törje testét.

Sokkal jobb volna egy gyöngéd szerelmes

Karjai közt nyugodnia az ágyban,

Mint éjfélkor felkelni szentmisére.

Jön Lodovico

LODOVICO Don Mattia, mért ily rosszkedvűen?

MATTIA Hidd el nekem, nemes Lodovico,

A legfurcsább látványban volt ma részem,

Mit valaha láthattam.

LODOVICO Mondd, mi volt az?

MATTIA Egy szép leány, alig tizennégy éves,

Venus mezőin a legszebb virág,

A föld örömeitől elszakadt,

És furcsamód apáca lett belőle.

LODOVICO De ki az?

MATTIA A gazdag zsidó leánya.

LODOVICO Akinek a vagyonát elkobozták?
Szép lány?

MATTIA Olyan, hogy párját nem találod.
Csak egyszer lásd, és megdobban a szíved,
Védje bár ércfal attól, hogy szeressen,
Vagy bár csak szánakozzék.

LODOVICO Ha igazán oly szép, ahogy te mondod,
Jó időtöltés, hogy meglátogassuk.
Mit szólsz hozzá? Tegyük meg?

MATTIA Kell és kívánom; nincsen erre gyógyszer.

LODOVICO Ott leszek én is, meg nem állhatom.
Ég áldjon, Mattia.

MATTIA Ég áldjon, Lodovico.
[Más-más ajtón] mindketten el

MÁSODIK FELVONÁS

1. SZÍN

Jön Barabás gyertyával

BARABÁS Amint a nagybeteg útlevelét
Hozza csőrében a gyászt hirdető,
Jós holló, és a csendes éjhomályban
Fekete szárnyáról gonosz ragályt szór,
Úgy fut szegény, megkínzott Barabás,
A gaz keresztényekre szórva átkát.
A gyors röptű idő örömei
Elszálltak, itthagytak megkeseredve,
Sok régi kincsemből csupán a puszt
Emlék maradt, mint megnyomorodott
Zsoldos egyetlen vigasza, a sebhely.
Ki egykor a sötétben Izraelt
Tűzszloppal vezetted, most segítsd
Ábrahám sarját, s Abigél kezét
Vezesd ma éjjel, vagy a napvilág
Forduljon mától örök éjhomályba.
Nem szállhat virrasztó szememre álom,

Nem nyugodhat meg zaklatott agyam,
Míg Abigéltől választ nem kapok.
Fent jön Abigél

ABIGÉL Kilestem egy percet, hogy megkeressem
A deszkát, melyet megjelölt apám,
S itt észrevétlenül meg is találtam
Az aranypénzt, ékszer és gyöngyöket.

BARABÁS Vénasszonyok, még vagyonos koromban,
Meséket mondtak télen szellemekről,
Kísértetekről, melyek eldugott
Kincsük helyére besurrannak éjjel;
Ilyen vagyok most én is, azt hiszem:
Míg élek, itt él lelkemnek reménye,
S ha meghalok, itt járjon szellemem.

ABIGÉL Bár adná meg apámnak a szerencse,
Hogy itt lehessen e boldog helyen!
De nem oly boldog. Mikor tőlem elvált,
Azt mondta, kora reggel vár reám.
Bárhol pihenjen teste, édes álom,
Mondd Morpheusnak, hogy ma arany álmot
Álmodjék, és utána futva jöjjön,
Hogy vegye át a kincset, mit találtam.

BARABÁS *Bueno para todos mi ganado no era.*²
Jobb menni innen, mint itt ülni búsan.
De állj! Mily csillag fénylik keleten?
Szerencsecsillagom, ha Abigél.
Ki az?

ABIGÉL Ki az?

BARABÁS Csitt, lányom, én vagyok.

ABIGÉL Apám, fogadd hát boldogságodat!

BARABÁS Megvan?

ABIGÉL Meg. (*Ledobja a zacskókat*) Megvan?
Van még, és még, és még.

BARABÁS Ó, drága lányom,
Aranyam, boldogságom, kincseim!
Lelkem java, ellenségem halála.

² Jóságom (*értsd: kincsem*) nem volt jó mindenkinek (sp).

Áldás reád, ki üdvömet hozod!
Lennél az enyém, újra, Abigél,
Ezzel minden kívánságom betelne.
De valahogy kiszabadítlak innen.
Lányom, szépséges aranyaim, üdvöm!

Magához öleli a zacskókat

ABIGÉL Apám, éjfélre járhat az idő,
S az apácák ébrednek már ilyenkor;
Váljunk el gyorsan, hogy gyanút ne keltsünk.

BARABÁS Ég áldjon, ujjamról fogadd a csókot
Apádtól, ki lelkéből küldi azt.
Pattintsd fel, Phoebus, most a Nap szemét,
S ébreszd holló helyébe a pacsirtát,
Szálljak vele, s kincsemnek ott daloljak,
Ahogy fiókájának ő dalol.

Hermoso placer de los dineros.³

Mindketten el

2. SZÍN

Jön Farnese, Martín Del Bosco, Lovagok és Tisztek

FARNESE Kapitány, mondd meg, mi az úti célja
Hajódnak, mely révünkben horgonyoz,
S mért szálltál partra, engedélyt se kérve?

BOSCO Kormányzó úr, ez volt az úti célom.
Hajóm, a Repülő Sárkány, spanyol,
Mint jómagam. Én Del Bosco vagyok,
A spanyol felség altengernagya.

ELSŐ LOVAG Igaz, uram; fogadd hát szívesen.

BOSCO Görög, török és afrikai mór
A rakomány; Korzika partja mellett,
Mert nem fizettünk sápot a töröknek,
Megbújt gályáival úzóbe vett;
De hirtelen jó szél kerekedett,
Kifogtuk, megfordultunk s harcba kezdtünk.
Elégett vagy elsüllyedt sok hajójuk,
De díjnak elég egy a megmaradtból.

³ Szép öröme a pénznek (sp).

A kapitányok halottak, a többi
 Rabszolga, s Máltában adnók el őket.
 FARNESE Martín Del Bosco, hallottam felőled.
 Isten hozott Máltába, miközénk.
 De nem tudjuk, nem merjük hagyni, hogy
 Vásárra itt vigyed törökjeid,
 Adózó szövetségesek vagyunk.
 ELSŐ LOVAG Bosco, ha szeretsz minket és becsülsz,
 Kormányzónkat tüzeld a török ellen.
 Csak pénzre várva hagy most kis nyugalmat,
 S amit kér, abból futná hadra is.
 BOSCO Hát szövetségben vagytok a törökkel,
 Lovagok, s gyáván pénzen veszitek meg?
 Rodosz keresztény szigete, ahonnan
 Származtok, Európa szégyenére
 Elveszett, és ti a török halálos
 Ellenségéül jöttetek ide.
 FARNESE Jól tudjuk ezt, de nincs elég erőnk.
 BOSCO Mennyi az, amit Kalimasz kíván?
 FARNESE Százezer korona.
 BOSCO Királyomnak joga van e szigethez,
 S szándékában van titeket kiűzni;
 Azt mondom, tartsátok meg azt a pénzt.
 Én írok őfelségének segélyért,
 S maradok, míg a sziget nem szabad.
 FARNESE Akkor eladhatod törökjeid.
 Tisztek, vigyétek közszemlére őket. *Tisztek el*
 Bosco, legyél te Málta hadvezére.
 Mind követünk harcos lovagjainkkal
 A hitetlen, barbár törökök ellen.
 BOSCO Elődeitek példájára teszték:
 Mikor körülfogták szörnyű hadukkal
 Rodoszt, kevesen védték bár a várost,
 Megharcoltak; egy élő sem maradt,
 Hogy a kereszténységnek hírt vigyen.
 FARNESE Megharcolunk mi is. Elég, no menjünk!
 Te gögös Kalimasz, arany helyett
 Tűzbe és füstbe burkolt vasgolyót kapsz.

Szedj adót másutt, elszántuk magunkat.
Becsület ára vér, nem az arany.
Mind el

3. SZÍN

Tisztek jönnek Rabszolgákkal

ELSŐ TISZT Ez a vásártér; álljanak ide.

Mit sem kell félni, elkelnek hamar.

MÁSODIK TISZT A hátán hordja mindegyik az árát,
Ha nem adják meg érte, megmarad.

Jön Barabás

ELSŐ TISZT Jön a zsidó. Ha még vagyona volna,
Ő kitenne a pénzt az összesért.

BARABÁS Pukkadjon a disznóevő keresztény,

A körülméletlen koldusfajzat,

Mit semmibe se vettek, míg nem vert

Bennünket Titus és Vespasianus.

Ma gazdagabb vagyok, mint bármikor.

Azt remélték, lányom apáca lesz;

Nem, otthon van, s vettem már házat is,

A kormányzóé sem szebb és nagyobb;

Orroljon meg bár Málta, itt lakom,

Enyém Farnese keze, és enyém lesz

Szíve s fiáé, bármibe kerül.

Nem Lévi törzséből vagyok, amely

Sérelmeit hamar el is felejt.

Tudunk mi kutyamódra hízelegni,

De közben harapunk; tekintetünknel

Ártatlanabb bárányé sem lehet.

Firenzében megtanuljuk kezünk

Csókolni, vállat vonni, ha piszkolnak,

Hajlongni, mint mezítlás barát,

Remélve, hogy majd felkopik az álluk;

Zsinagógánkban gyűjtenek nekik,

De amikor eljut hozzám a persely,

Én irgalomból jót köpök belé.

Jön Lodovico, kormányzónk fia,

Jó apja kedvéért szeretem őt is.

Jön Lodovico

LODOVICO Úgy hallom itt járt a gazdag zsidó.

Megkeresem s behízelgem magam,

Megláthatom tán én is Abigélt.

Don Mattia azt mondja, hogy nagyon szép.

BARABÁS Most olyan embernek akarok mutatkozni, akiben több a kígyó,
mint a galamb, vagyis inkább ravaszdi, mint tökfilkó.

LODOVICO Ni, ott megy a zsidó, most lássuk a szép Abigélt!

BARABÁS [*Félre*] No, no, biztosan csak a parancsodra vár.

LODOVICO Barabás, amint tudod, a kormányzó fia vagyok.

BARABÁS Bárcsak apja is lehetnél, uram! Csak ennyi rosszat kívánok ne-
ked. [*Félre*] Olyan ez a pernahajder, mint egy frissen perzselt disznó
pofája.

LODOVICO Hová mégy, Barabás?

BARABÁS Csak ide, mert az a szokás minálunk,

Ha magadfajta pogánnyal beszélünk,

Hogy megtisztuljunk, kissé levegőzzünk,

Mivel bennünket illet az ígéret.

LODOVICO Egy gyémántot szerezhetnél nekem?

BARABÁS Apádnál vannak a gyémántjaim;

Maradt egy, az szolgálatodra lesz.

(*Félre*) Lányomra értem, ám övé sosem lesz,

Előbb áldoznám fel máglyán a lányt.

A város minden mérge jusson ennek,

És bélpoklosság.

LODOVICO Milyen a fénye csiszolatlanul?

BARABÁS Gyémántomat nem csiszolták soha.

[*Félre*] De érjen csak hozzá, meg is vakítja.

[*Fennhangon*] Finom és szép a fénye, Lodovico.

LODOVICO Mondd meg, kérlek: hegyes, vagy gömbölyű?

BARABÁS Hegyes, uram. [*Félre*] Az, csakhogy nem neked.

LODOVICO Jobban szeretem így.

BARABÁS Azt mondom én is.

LODOVICO Éjjel milyen?

BARABÁS Cynthiát túlragyogja

Fénye. (*Félre*) Tudom, jobban szereted éjjel.

LODOVICO És mi az ára?

BARABÁS *[félre]* Az életed csak, nem több. *[Fennhangon]* Jó uiram,
Nem veszünk ezen össze. Jöjj el hozzám,
És megkaphatod tőlem *[félre]* a halállal.

LODOVICO Nem, szeretném előbb kiérdemelni.

BARABÁS Jó uрам,
Kiérdemelte tőlem már apád,
Aki merő keresztény irgalomból,
Hogy vallásával megtisztítsa lelkem,
És mint ki számadásra áll, eszembe
Idézzem sok halálos vétkemet,
Ha tetszett, vagy nem tetszett, mindenem
Elvette, és házamból is kitett,
Szűz apácáknak lett lakóhelye.

LODOVICO Gyümölcsét majd le is aratja lelked.

BARABÁS Hajh, uрам, messze még az aratás.
De tudom, az apácák s szent barátok
Imái, kik szép pénzt is kapnak érte,
Csodásak, *(félre)* s nem használnak senkinek.
Látom, hogy nem lustálkodnak, de tesznek,
S hiszem, kijut nekik is a gyümölcsből,
Úgy értem, mikor az idő betelt.

LODOVICO Ne nézz te apácákra, Barabás.

BARABÁS Nem, csak lelkes buzgalmamban teszem,
(Félre) Remélve, hogy rájuk gyűjtöm a házat
Hamarosan, de sokasodjanak csak,
Kolostorukhoz lesz még egy szavam.
[Fennhangon] A gyémánt dorgában, melyről beszéltem,
Jöjj el, az árán hajba nem kapunk,
Már tisztes apád miatt sem lehet.
(Félre) Bajos lehet, de lássam a halálod.
[Fennhangon] De most megyek, hogy rabszolgát vegyek.

LODOVICO Úgy elkísérlek én is, Barabás.

BARABÁS No, jöjj! A vásártér ez itt.

Ez a rabszolga kétszáz korona?

Érhet egy török ennyit?

ELSŐ TISZT Ez az ára.

BARABÁS Tud lopni tán, hogy ennyit kértek érte?

Új fortéllyal emeli el az erszényt?

Ha igen, háromszázat is megér,
Elsinkófálja a város pecsétjét,
S megóvja egy életre a bitótól.
Tolvajnak a törvéynap végzetes,
És ritka, aki ép bőrrel megússza.

LODOVICO Csupán kétszáz pénzt kérsz ezért a mórért?

ELSŐ TISZT Nem többet, uram.

BARABÁS De miért drágább egy török a mórnál?

ELSŐ TISZT Mert fiatal, és több mindenhez ért.

BARABÁS Ejha! Nálad van a bölcsék köve? Akkor verd be vele a fejemet,
nem bánom.

RABSZOLGA Nincs, uram, de tudok haját vágni és borotválni.

BARABÁS Nézzetek csak meg, fickó. Vén széltoló vagy te?

RABSZOLGA Jaj, uram, nagyon fiatal vagyok én még.

BARABÁS Megveszlek, és ha jól ügyeskedsz, összeadlak Hiúság asszonnyal.

RABSZOLGA Szolgálatodra leszek, uram.

BARABÁS Valamilyen selmasággal. Teszem azt, borotválás ürügyén elvágod a torkomat a vagyonomért.

Az egészséged jó-e, mondd?

RABSZOLGA Igen, meglehetősen.

BARABÁS Annál rosszabb. Én betegest szeretnék,
hogy spóroljak az élelemmel; napi tizennégy font hús is kevés, hogy téged
ilyen jó karban tartson. *[Első Tiszthez]* Mutass egy soványabbat!

ELSŐ TISZT Itt van egy soványabb. Hogy tetszik?

BARABÁS Hol született?

ITHAMOR Trákiában, és Arábiában nőttem fel.

BARABÁS Annál jobb. Nos, te megfelelsz nekem.

Száz korona? Megvettem; itt a pénz.

ELSŐ TISZT Jelöld meg hát, uram, és vidd magaddal.

BARABÁS Helyes, jelöld meg, jól teszed, *[félre]* mivel

Sok gazságban ő fog segíteni.

[Fennhangon] Ég áldjon, uram. Te gyere, enyém vagy.

[Lodovicóhoz] A gyémánt, melyről beszéltünk, tiéd lesz.

Kérlek, uram, házamtól ne maradj el;

Szolgálatodra áll ott mindenem.

Jön Mattia és anyja (Caterina)

MATTIA Mit sűg-bűg a zsidó Lodovicóval?

Félek, a szép Abigélről beszélnek.

BARABÁS Jön Don Mattia. Várjunk egy kicsit.
 Szereti lányomat, s az viszonozza,
 De megesküdtem, hogy reményüket
 Kijátszom, s bosszút állok *[félre]* a kormányzón. *Lodovico el*

CATERINA A mór csinos, igaz? Beszélj, fiam!

MATTIA Nem, sokkal jobb ez itt, anyám, figyeld meg.

BARABÁS Vigyázz, anyád ne lássa meg, hogy ismersz,
 Ne szimatolja meg, hogy mire készülsz.
 Jöjj el hozzám, ha őt már hazavitted.
 Tekints apádnak. Ég veled, fiam.

MATTIA De mit beszélt veled Don Lodovico?

BARABÁS Ej, gyémántokról csak, nem Abigélről.

CATERINA Mondd csak, Mattia, ez nem a zsidó?

BARABÁS A kommentár a makkabeusokról
 Megvan, uram, ha kell, megkaphatod.

MATTIA Igen, anyám, csupán arról volt szó, hogy kölcsönadjon egy-két
 könyvet.

CATERINA Ne szólj vele, kizárták őt az égből.
 Itt van a pénzed, ember. Gyere, menjünk!

MATTIA Zsidó, tartsd észben azt a könyvet.

BARABÁS Úgy lesz, uram.
Caterina és Mattia el (egy Rabszolgával)

ELSŐ TISZT Én jó vásárt csináltam itt. Gyerünk!
Tisztek Rabszolgákkal el

BARABÁS Most mondd meg a neved, milyen családból
 Születtél, és mi a foglalkozásod?

ITHAMOR Szegény családból, nevem Ithamor,
 Foglalkozásom, amit épp akarsz.

BARABÁS Nincs mesterséged? Hallgass hát reám,
 És jól jegyezd meg, amire tanítlak.
 Ne legyen benned semmi ilyen érzés:
 Szeretet, részvét, félelem, remény.
 Semmi se hasson meg. Senkit se szánj,
 Csak somolyogj, ha jajgat a keresztény.

ITHAMOR Nekem való vagy! Tisztelem az orrod.

BARABÁS Én kint kószálok éjjel, hogy falak
 Tövéen nyöszörgő betegeket öljek.
 Olykor megmérgezem a kutakat,

S hogy keresztény tolvajokat neveljek,
Szívesen áldozok rá némi pénzt,
Hogy majd tornácomban járkálva, lássam
Kapum előtt bilincsben menni őket.
Mint ifjú, orvostudományt tanultam,
S az olaszoknál kezdtem gyakorolni.
Meggazdagodtak a sok temetésből
A papok, dolgoztak szünetlenül
A sírásók, szólt a halálharang.
Aztán fejem hadmérnökségre adtam,
S a francia–német harcokban, színleg
Ötödik Károly pártján, gépeimmel
Egyformán öltem ellent és barátot.
Aztán lettem csak uzsorás, s csalással,
Bánatpénzzel, zsarolással s a szakma
Más fortélyáival egy év alatt
Megtöltöttem adósokkal a börtönt,
Árva kölykökkel a menházakat,
Minden hónapban egy-kettő megőrült,
Vagy felkötötte magát bánatában,
Mellére tűzve egy hosszú tekercsen,
Hogy' kínoztam halálra kamatokkal.
És látod, csőstül jött ezért az áldás.
Pénzemmel megvehetném ezt a várost.
De mondd, mivel töltötted az időt?

ITHAMOR Hitemre, uram,

Felgyújtottam keresztény falvakat,
Eunuchokat hordtam gályára rabnak,
Csapos is voltam egyszer egy ivóban,
Ott belopóztam éjjel az utashoz,
És elvágтам szobájában a torkát.
Jeruzsálemben a márványkövekre,
Ahol térdelnek a zarándokok,
Lőport szórtam, felmarta jól a térdük,
S nagyot nevettem, látva, hogy' bicegnek
Hazafelé sántán mankóikon.

BARABÁS No, ez valami. Tekints cimborádnak
Ezentúl: mindketten gazok vagyunk,

Körülmetélt kereszténygyűlölők.
Légy hű s diszkrét, nem lesz hiány aranyban.
De állj most félre! Jön Don Lodovico.
Jön Lodovico

LODOVICO Jó, hogy talállak, Barabás;
Hol van a gyémánt, amelyről beszéltél?
BARABÁS Számodra őrzöm, uram. Jöjj velem!
Hej, Abigél! Nyiss ajtót, én vagyok.

Jön Abigél
ABIGÉL Épp jókor jössz, apám. Most jött levél
Ormustól, odabent vár, aki hozta.
BARABÁS Add azt a levelet! Te szórakoztasd
Lodovicót, a kormányzó fiát,
Légy hozzá kedves, minél kedvesebb,
Csupán a szüzességed kell megóvnod.
Bánj vele jól, (*halkan*) mint egy filiszteussal.
Színlelj, esküdj, szabadkozz, vallj akár
Szerelmet is: nem Ábrahám faja.
[Fennhangon] Van egy kis dolgom, uram, megbocsáss.
A kedvemért, lányom, lásd szívesen.

ABIGÉL Szívesen látom, érted s érte is.
BARABÁS Még egy szót. *[Halkan]* Tartsd jól csókkal, szép szavakkal,
Eszes zsidóként úgy rendezd: mire
Kijöttök, összezelegetjete.

ABIGÉL *[halkan]* De apám, én Mattiát szeretem.
BARABÁS *[halkan]* Tudom. Mégis, vallj most ennek szerelmet.
A helyzet megköveteli, hogy ezt tedd.
[Fennhangon] Ez intézőm írása, életemre!
Menj csak, hadd végzem el a számvetést.

Abigél és Lodovico el
A számvetés kész, meghal Lodovico.
Intézőm írja, megszökött a kalmár,
Ki száz hordó borommal tartozik.
Elég a vagyonom, hogy ezt kibírjam.
Azóta megcsókolta Abigélt,
S egymásnak örök szerelmet fogadnak.
Amint az égből manna hullt zsidóknak,

Éppoly biztos, hogy meghal Mattia
És ez. Fő-fő ellenségem az apja.

Jön Mattia

Hová, Don Mattia? Megállj egy szóra!

MATTIA Hová? A szerelmemhez, Abigélhez.

BARABÁS Tudhatod, és tanúm lehet az ég is,

Hogy neked szánom egyedül a lányom.

MATTIA El is búsítanál másként nagyon.

BARABÁS Az Isten óvjon ilyen gondolatától!

De sírnom kell: a kormányzó fiának

Kell Abigél, ha akarom, ha nem.

Levelet, ékszer, gyűrűt küld neki.

MATTIA Ő elfogadja?

BARABÁS Ő? Nem, Mattia, ő mind visszaküldi,

És hogyha jön, bezárkózik erősen,

De átbeszél az a kulcslyukon is,

S a lány az ablakhoz fut, azt lesi,

Nem jössz-e, hogy az ajtótól elúzd.

MATTIA Hitszegő Lodovico!

BARABÁS Mikor most jöttem, épp megint besurrant,

S Abigéllel van biztosan.

MATTIA Elűzöm.

BARABÁS Egész Máltáért sem; dugd vissza kardod!

Ha szeretsz, össze ne kapj itt vele,

Lopózz be, tégy úgy, mintha meg se látnád,

S megértetem vele, amikor elmegy,

Hogy Abigélre ne legyen reménye.

Menj, jönnék is már.

Jön Lodovico és Abigél

MATTIA Mit? Kézen fogva! Ezt nem tűrhetem.

BARABÁS Mattia, ha szeretsz, egy szót se most.

MATTIA Jól van, legyen; lesz majd jobb alkalom. *El*

LODOVICO Barabás, ez nem az özvegy fia?

BARABÁS Az volt; vigyázz, esküt tett, hogy megöl.

LODOVICO Megöl? Bolond ez a hitvány paraszt?

BARABÁS No, nem, csak szörnyen félti tőled azt,

Kire bizonynyal álmodban se gondolsz,

Az én butácska, egyszerű lányom.

LODOVICO Hát Abigél szereti Mattiát?
 BARABÁS Nem felelt már neked a mosolyával?
 ABIGÉL *(félre)* Övé a szívem; mesterkélt mosoly volt.
 LODOVICO Tudod, hogy régtől szeretem a lányod.
 BARABÁS Szeretett ő is, már gyermekkorától.
 LODOVICO Nem fojthatom magamba ezt az érzést.
 BARABÁS És én sem azt, hogy mennyire szívellek.
 LODOVICO Ez a gyémántod; mondd, megkaphatom?
 BARABÁS Nyerd meg hát, és viseld; még csiszolatlan.
 De tudom, uraságodhoz nem illő
 Egy zsidó lányát venni feleségül;
 Megtoldom pár arany kereszttel is,
 Keresztény feliratokkal körítve.
 LODOVICO Nem vagyonodat: lányodat becsülöm,
 És kérem hozzájárulásodat.
 BARABÁS Tiéd már; csak pár szót váltsak vele.
 (Halkan) E Káin-sarjat, e jebusitát,
 Ki sohasem evett húsvéti bárányt,
 Nem látja meg sohasem Kánaán
 Földjét, s az eljövendő Messiást,
 Ezt a gyengéd pondrót, e Lodovicót,
 Rá kell szednünk. Legyen övé kezéd,
 De tartogasd a szíved Mattiának.
 ABIGÉL *[halkan]* Lodovicóval akarsz eljegyezni?
 BARABÁS *[halkan]* Egy keresztényt becsapni sohasem bűn,
 Hiszen fajtájuk is úgy tartja: sohasem kell
 Betartani eretneknek adott szót,
 És mind eretnek, aki nem zsidó.
 Így ésszerű, ezért ne félj, leányom.
 [Fennhangon] Megkértem, és ő beleegyezett.
 LODOVICO Esküdj hűséget, kedves Abigél.
 ABIGÉL Engednem kell, ha ez apám parancsa.
 [Félre] Csak a halál választ el kedvesemtől.
 LODOVICO Elértem, amire régóta vágytam.
 BARABÁS Én még nem, ám meglesz az is, remélem.
 ABIGÉL *[félre]* Jaj, mit tettél, te nyomorult leány?
 LODOVICO Mért változott el hirtelen a színed?
 ABIGÉL Én nem tudom. Mennem kell, áldjon ég.

BARABÁS Állítsd meg, ám ne hagyd egy szót se szólni.

LODOVICO Megnémult hirtelen! Mily változás!

BARABÁS Ügyet se vess rá. Így van a zsidóknál:

Sír a leány, amikor eljegyezték.

Hagyd békén. Menj most, kedves Lodovico.

Feleséged lesz, és örökösöm vagy.

LODOVICO Szóval szokás ez? Akkor megnyugodtam.

Vesszen homályba az ég fénye inkább,

A föld szépsége füljön fellegekbe,

Mintsem borúsnak lássam Abigélem.

Ott jön az a ripők; most bosszút állok.

Jön Mattia

BARABÁS Nyugodj meg már, Lodovico. Elég az,

Hogy neked adtam Abigél kezét.

LODOVICO No jó, nem bánom. *El*

BARABÁS Ha én nem vagyok itt, mikor bejöttél,

Ledöfött volna; de most hagyjuk ezt.

Egy szót se erről, és kardot se húzzál!

MATTIA Barabás, kérlek, hagyj utána mennem!

BARABÁS Nem lehet: hogyha megsebzitek egymást,

Bűnrészes leszek a dologban én is.

Állj bosszút rajta majd más alkalommal.

MATTIA Ezért kivágom a szívét.

BARABÁS Jól teszed. Abigélt neked adom.

MATTIA Szebb ajándékot kaphatna Mattia?

S Lodovico elrabolná szerelmem?

Abigél több nekem az életemnél.

BARABÁS Szívem azt súgja, összefog anyáddal

Szerelmed ellen. Eredj hát utána!

MATTIA Hogyan? Anyámhoz indult volna innen?

BARABÁS Várd meg talán, míg jön anyád maga.

MATTIA Nem várhatok; ha idejön anyám,

Meg is hal bánatában. *El*

ABIGÉL Lásd, búcsút sem vehettem könnyeimtől.

Apám, mért uszítod egymásra őket?

BARABÁS Mit érdekel?

ABIGÉL Akarom, újra legyenek barátok.

BARABÁS Azt akarod, hogy legyenek barátok?
 Nincs Máltában talán elég zsidó,
 Hogy mindenképp keresztény kell neked?
 ABIGÉL Mattia kell nekem, őt szeretem.
 BARABÁS Jól van, meg is kapod hát. [*Ithamorhoz*] Vidd be most.
 ITHAMOR Jó, beviszem. *Abigél el*
 BARABÁS Mondd, Ithamor, hogy' tetszik ez a játék?
 ITHAMOR Úgy látom, uram, kimesterkeded
 Az életből mindkettőt. Tán nem így van?
 BARABÁS Így, méghozzá milyen fortélyosan.
 ITHAMOR Be szeretnék részt venni benne én is!
 BARABÁS Meglesz: te hajtod végre majd a tettet.
 Fogd ezt, vigyed sietve Mattiához.
 ITHAMOR Méreg van rajta?
 BARABÁS Nem, bár úgy is lehetne mondani.
 Hamis kihívás ez Lodovicótól.
 ITHAMOR Ne félj, a szívét úgy feltüzelem,
 Hogy azt hiszi, valóban tőle jött.
 BARABÁS Tetszik, hogy ilyen tettekéssz vagy. Ám
 Elővigyázatos légy, ne siesd el!
 ITHAMOR Ahogy ezt véghez vittem, úgy ítélj meg. *El*
 BARABÁS Eredj hát!
 Én elmegyek tüstént Lodovicóhoz,
 És egy ravasz mesét kieszelek,
 Hogy csapjon össze ez két balek. *El*

HARMADIK FELVONÁS

1. SZÍN

Jön Bellamira kurtizán

BELLAMIRA Az ostrom óta semmi jövedelmem.
 Volt oly idő, hogy könnyen megkerestem
 Egyetlen éjjel száz dukátot is;
 De kénytelen vagyok most szűzen élni.
 Pedig tudom, szépségem mit se csorbult.
 Velencei kalmárok jártak hozzám,
 És sok nagyeszű férfi Padovából,

Tudósok, kiknél könnyen állt a pénz;
Csupán Erszénylesi maradt nekem,
Ritkán kerül el a házamat.
De éppen jön.

Jön Erszénylesi

ERSZÉNYLESI Nesze, legyen kis pénzed egyre-másra.

BELLAMIRA Ezüst ez, megvetem.

ERSZÉNYLESI Van aranya is a zsidónak,

És megszerzem, akármilyen nehéz lesz.

BELLAMIRA Mondd, ehhez hogy jutottál?

ERSZÉNYLESI Amint mellékutcákban jártam, kerteken át, véletlenül fel-
néztem a zsidó boltjára, és ott néhány pénzeszacskót láttam; aztán éj-
jel felmásztam a kampóimmal, de miközben ott válogattam, valami
zörejt hallottam a házban, úgyhogy felkaptam ezt, és eliszkoltam...
De itt van a zsidó szolgája.

Jön Ithamor

BELLAMIRA Dugd el a zacskót!

ERSZÉNYLESI Ne bámulj rá, menjünk innen! A csudába, úgy mereszted rá
a szemed, hogy még árulónk leszel.

Bellamira és Erszénylesi el

ITHAMOR A legédesebb arc, amit láttam életemben! Az öltözetéről látom,
hogy kurtizán. Száz koronát adnék a zsidó pénzéből, ha ilyenül fek-
hetnék az ágyban. A kihívást átadtam, de úgy, hogy menten össze-
akadnak, és halálra szurkálják egymást. Remek multság! *El*

2. SZÍN

Jön Mattia

MATTIA Ez az a hely. Meglátja Abigél,

Hogy szereti-e Mattia valóban.

Jön Lodovico, levelet olvas

LODOVICO Mit, így mer írni az a nyomorult?

MATTIA Így; hogyha van bátorságod, torold meg.

Vívna. Jön Barabás fent

BARABÁS Derék harc! Hévvél támad mind a kettő,

Most Lodovico, most Mattia, így! *(Mindkettő elesik)*

Lám, megmutatták, hogy jó cimborák.

HANGOK *(kintről)* Válasszátok szét őket!

BARABÁS Csakhogy halottak már. No, áldjon ég! *El*

Jön Farnese, Caterina és kísérek

FARNESE Mit látok itt! Lodovico leszúrva!

A két karomban legyen sírhelyed.

CATERINA Ki ez itt? Fiam, Mattia, megölve!

FARNESE Ha török tette volna, Lodovico,

Farnese megbosszulhatná halálod!

CATERINA Megölte fiamat, és bosszut állok.

FARNESE Fiad sebezte fiamat halálra.

CATERINA Ne búsíts, már eléggé öl a bánat.

FARNESE Bár válna sóhajom lehelletévé,

Könnyem vérévé, hogy életre keltse!

CATERINA Ki bűszította egymás ellen őket?

FARNESE Nem sejtem, és ez kínoz most leginkább.

CATERINA Fiam szerette a tiédet.

FARNESE És Lodovico is szerette őt.

CATERINA Add a fegyvert, mely fiamat megölte,

Öljön meg engem is.

FARNESE Megállj, madame! A fegyver fiamé volt,

Inkább Farnesének hozzon halált.

CATERINA Várj; azt kutassuk fel, aki okozta,

Hogy bosszút álljunk rajta vérükért.

FARNESE Emeljétek fel hát a két halottat,

Temessük megszentelt kősrba őket,

[Kísérek elviszik a holttesteket]

Amelynek oltárán én sóhajokkal

És könnyeimmel áldozok naponta,

S imákat küldök a pártatlan éghez,

Hogy fedje föl fájdalmunk okozóját,

Ki éket vert két tiszta szív közé.

No, jöjj, egyforma nagy a veszteségünk,

A bánatot is osszuk meg, mit érzünk.

Mindketten el

3. SZÍN

Jön Ithamor

ITHAMOR Látott már ily gazságot a világ,

Így eltervezve, és így végrehajtva?

Két embert ily simán átejteni?

Jön Abigél

ABIGÉL Mi az, Ithamor? Min nevetsz ilyen jól?

ITHAMOR Ó, kisasszony, hahaha!

ABIGÉL Mi lelt?

ITHAMOR A gazdám!

ABIGÉL Mi?

ITHAMOR Kisasszony, ez az én gazdám a legügyesebb, legravaszabb beleváló, nagyorrú kópé, amilyen úrnak valaha is volt.

ABIGÉL Te semmirevaló, leszólod az apámat?

ITHAMOR Ó, az én gazdám a legravaszabbul keveri a...

ABIGÉL Mit?

ITHAMOR Hát nem tudod?

ABIGÉL Nem én.

ITHAMOR Nem tudsz Mattia és Don Lodovico bajáról?

ABIGÉL Nem. Mi volt az?

ITHAMOR Az ördög kieszelt egy kihívást, a gazdám leírta, én pedig elvittem, előbb Lodovicónak, aztán *imprimis* Mattiának.

Megvítak hát, s mint a mesében áll,

Gyász lett a vége, bánat és halál.

ABIGÉL S apám okozta a halálukat?

ITHAMOR Ithamor vagyok én?

ABIGÉL Az.

ITHAMOR Épp olyan biztos, hogy apád írta a kihívást, és én vittem el.

ABIGÉL Megkérlek, Ithamor, menj most az új

Apácakolostorba, Szent Jakab

Valamelyik szerzetesét hívasd ki:

Mondd, hogy beszélni szeretnék vele.

ITHAMOR Kérlek, kisasszony, megfelelnél egy kérdésemre?

ABIGÉL Mi volna az?

ITHAMOR Kényes dolog. Mondd, nem szórakoznak az apácák hébe-hóba a barátokkal?

ABIGÉL Eredj innen, pimasz fickó! Ez a te kérdésed? Hordd el magad!

ITHAMOR Megyek már, kisasszony. *El*

ABIGÉL Mord Barabás, te kőszívű apa,

Ide vezetett hát mesterkedésed?

Kedveskedjem velük külön-külön,

Hogy mind a kettőt megöljék miatta?

Jó, apjáért gyűlölted Lodovicót,

De Mattia nem bántott meg soha.
Szörnyű bosszút akartál állni, mert
A kormányzó kifosztott vagyonodból,
De bosszút érte csak fián vehettél,
Őrajta is csak Mattia kezével,
S általa csak, ha engem is megölsz.
De látom, nincs szeretet itt a földön,
Zsidóban és törökben irgalom.
Jön a gaz Ithamor a szeretettel.
Jön Ithamor és Giacomo

GIACOMO *Virgo, salve.*

ABIGÉL Isten hozott, barát. Ithamor, menj ki! (*Ithamor el*)
Szent ember, nagy kérésem van tehozzád.

GIACOMO Mi az?

ABIGÉL Segíts, hogy fogadjon be a kolostor.

GIACOMO Ej, Abigél, kevés ideje még,
Hogy szorgoskodtam felvételedért,
S a szent élet akkor nem volt inyedre.

ABIGÉL Még tétova s könnyelmű voltam akkor,
Botorságok verték béklyóba lelkem.
Bánattal fizettem meg, hogy ma látom
A különbséget a dolgok között.
Jaj, bűnös lelkem túl soká bolyongott
Hamis hit útvesztőjében, a naptól
Távol, amelyből örök élet árad.

GIACOMO Ki tanított meg erre?

ABIGÉL Az apátnő,
És buzgó intelmét szívembe zártam.
Ó, Giacomo, ha méltatlanul is,
Hadd legyek tagja az apácarendnek.

GIACOMO Jól van. De most ne gondold meg magad,
Mert nagy veszélybe döntheti a lelked.

ABIGÉL Apám hibája volt ez.

GIACOMO Hogy', apádé?

ABIGÉL Nem, nem, kérlek, bocsáss meg. [*Félre*] Barabás,
Bármily rosszul szolgálod is javam,
Az én ajkam sosem lesz árulód.

GIACOMO Megyünk tehát?

ABIGÉL Amint parancsolod.

Mindketten el

4. SZÍN

Jön Barabás, levelet olvas

BARABÁS Abigélből apáca lett megint?

Hamis lány! Megtagadtad hát apádat?

Anélkül, hogy apád akarta volna,

Titokban újra kolostorba mentél?

Most ír nekem, és bűnbánatra int.

Bűnbánat? Spurca! Mit jelentsen ez?

De félek, hogy tud – ez lehet! – Mattiát

És Lodovicót elvesztő cselemről.

Ha így van, jó lesz cselekedni máris,

Mert hogyha tőlem idegen hitében,

Feltehető az is, hogy nem szeret,

S ha szeret is, valamiért neheztel.

[Jön Ithamor]

De ki jön? Ithamor, gyere ide!

Közelebb, drágám, urad élete,

Derék szolgám, nem is, te, másik énem,

Mert nincsen más reményem, csak tebenned,

És boldogságom e reményre épül.

Mondd, mikor láttad Abigélt?

ITHAMOR Ma.

BARABÁS Kivel?

ITHAMOR Baráttal.

BARABÁS Baráttal! Az a gaz művelte ezt?

ITHAMOR Mit, uram?

BARABÁS Hogy Abigél apáca lett megint.

ITHAMOR Szent igaz, hiszen ő küldött utána.

BARABÁS Szerencsétlen nap!

Hamis, hiszékeny, álnok Abigél!

De hadd legyen. Ithamor, ez a lány

Züllésével többé nem búsít engem.

De éntőlem örökséget se várjon,

Se áldást, lábát be se tegye hozzám,

Átkomtól sújtva vesszen, mint az öccse
Haláláért Ádámétól Kain.

ITHAMOR Jaj, uram!

BARABÁS Egy szót se érte, Ithamor. Haragszom,
Gyűlöletes lelkemnek és nekem,
S ha nem teszed meg azt, amire kérlek,
Azt kell hinnem, az életemre törsz.

ITHAMOR Hogy én, uram? Kirohanok a partra,
S a vízbe vetem magamat, ha kell;
Én mindent megteszek a kedvedért.

BARABÁS Hű Ithamor, nem is szolgám, barátom,
Egyetlen örökösömmé fogadlak.
Amim csak van, tiéd, ha meghalok,
Míg élek, a fele. Kedvedre költs.
Nézd, átadom a kulcsaimat is.
Vegyél ruhákat. Legyen mindened,
Csak ne feledd megtenni azt, amit kell.
De vedd előbb le, s hozd ide nekem
A fazék rizst a tűzről, vacsoránkat.

ITHAMOR Előbbre való gazdám éhsége. Megyek, uram. *El*

BARABÁS Így fut a pénz után minden gazember,
Bár reményében lesz csak gazdagabb.
De csitt!

Jön Ithamor a fazékkal

ITHAMOR Behoztam, uram.

BARABÁS Jól van, Ithamor.
De hoztad a merőkanalat is?

ITHAMOR Igen, uram. Közmondásos, hogy annak, aki az ördöggel eszik,
hosszú kanala legyen. Hoztam egy merőkanalat.

BARABÁS Helyes, Ithamor. Ezt most tartsd titokban:
Hogy kedved teljék, mert nagyon szeretlek,
Megláthatod az Abigél halálát,
S biztos lehetsz, hogy örökölsz utánam.

ITHAMOR Uram, talán csak nem egy tányér rizskásával akarod megmér-
gezni? Attól csak még inkább él, meghízik és kigömbölyödik, jobban
a fejedre nő.

BARABÁS Ej, Ithamor, látod-e ezt?
Értékes jószág ez a por, olasztól

BARABÁS Kedves Ithamor, menj és tedd le ott,
 És mihelyt végeztél, jöjj vissza gyorsan,
 Mert lesz számodra más megbízatásom.
 ITHAMOR Ez a ló-dózis egy flandriai ménest is megmérgezne. Elviszem
 az apácáknak, hadd vegyék be.
 BARABÁS És a ló-vészt a tetejébe. Menj!
 ITHAMOR Megyek.
 A béremet máris fizetheted. *El*
 BARABÁS Majd bosszúval fizetek, Ithamor. *El*

5. SZÍN

Jön Farnese, Bosco, Lovagok, szemből egy Basa
 FARNESE Basa, köszöntlek; hogy van Kalimasz?
 Nos, milyen szél hozott Máltába újból?
 BASA A szél, amely fúj szerte a világon:
 Az aranyéhség.
 FARNESE Arany, jó uram?
 Keresd azt inkább Nyugat-Indiában,
 Máltában aranyércet nem találsz.
 BASA Azt üzeni Máltának Kalimasz:
 A haladék, mit kaptatok, lejárt,
 Váltásatok hát be az ígéretet;
 Azért küldtek, hogy az adót beszédjem.
 FARNESE Basa, megmondom kurtán: nincs adó,
 Ne éljen tőlünk vett sarcon pogány.
 Inkább lerontjuk itt a falakat,
 És földre döntjük szép templomainkat,
 Mindenünket Szicíliába visszük,
 Utat nyitunk a pusztító haboknak,
 A védtelen partot megostromolva,
 Öntse el árjuk ezt a szigetet.
 BASA Jól van, ha egyezségünk sutba dobtad,
 És megtagadtad az ígért adót,
 A fal lebontásáról kár beszélned.
 Nem kell nektek fáradnotok vele,
 Ha eljön ide Kalimasz maga,
 A tornyok ércgolyóktól omlanak le,
 S a büszke Málta kihalt pusztaság lesz

E tűrhetetlen pimaszság miatt.

Ég veletek. *El*

FARNESE Ég veled is.

Máltaiak, most készülünk fel, illő

Üdvözlettel fogadni Kalimaszt.

Le a csapórácossal, az ágyukat

Töltsétek meg, elő a kardokat,

Fogadjátok mind harcra készen őket,

Vége szakadt a szövetségnek ezzel,

Most nincs más gondunk, csak a háború,

És nincs számunkra semmi kedvesebb.

Mind el

6. SZÍN

Jön Giacomo és Bernardino

GIACOMO Jaj, testvér, mind betegek az apácák,

És nincs rá gyógyszer, meg kell halniuk.

BERNARDINO Az apátnő hívatott, gyónni kíván;

Jaj, szomorú gyónás lesz ez nagyon.

GIACOMO Érettem meg a szép Mária küldött,

Hozzá megyek; valahol erre fekszik. *El*

Jön Abigél

BERNARDINO Mindenki meghalt már, csak Abigél nem?

ABIGÉL Meghalok én is, minden lépten érzem.

A barát hol van, akivel beszéltem?

BERNARDINO Egyik apácát ment meglátogatni.

ABIGÉL Őérte küldtem, ámde légy helyette

Lelkiatyám. Elöljáróba' tudd meg,

Hogy jámbor és szeplőtlen életet

Éltem e házban, bánva bűneim.

De azelőtt...

BERNARDINO Mi volt?

ABIGÉL Úgy megbántottam a magas eget,

Hogy kétségbeesés kísért miatta,

Kivált egy vétkem kínoz módfelett.

Ismerted Mattiát és Lodovicót?

BERNARDINO Igen; mi van velük?

ABIGÉL Mindkettejüknek elígért apám.
 Előbb Lodovicónak, akit én
 Sosem szerettem. Szívem Mattiáé.
 Apáca is csak őmiatta lettem.
 BERNARDINO Beszélj, hogyan haltak meg?
 ABIGÉL Féltékeny volt egymásra ez a kettő,
 S apám csele folytán, melyet leírtam
 Itt híven, egymást párbajban megölték. *[Papírt ad át]*
 BERNARDINO Förtelmes gazság!
 ABIGÉL Lelkem nyugalmaért gyónom meg ezt.
 Ne fedd föl, akkor meghal az apám.
 BERNARDINO A gyónástitkot nem szabad kiadni.
 Kánoni törvény tiltja, s a papot,
 Ki elárulja, kiveti az egyház,
 Elítélik, és máglyán égetik meg.
 ABIGÉL Így hallottam. Kérlek, tartsd hát titokban.
 Szívemben érzem a halált. Barát,
 Térítsd meg apámat, hogy üdvözüljön,
 S tanúsítsd, hogy keresztényként halok meg. *(Meghal)*
 BERNARDINO És szízen is; engem legjobban ez bánt.
 A zsidóhoz megyek most, leteremtem,
 Tanulja meg, hogy tőlem félni kell.
Jön Giacomo
 GIACOMO Már mind halottak. Temessük el őket.
 BERNARDINO Először ezt itt. Aztán jöjj velem,
 Segíts a zsidót jól lehordani.
 GIACOMO Miért, mit tett?
 BERNARDINO Megreszketek, ha csak rágondolok.
 GIACOMO Keresztre feszített egy gyermeket?
 BERNARDINO Nem, rosszabb annál. Ám gyónástitok.
 Tudod, halálom, hogyha fölfedem.
 Jöjj, menjünk!
Mindketten el

NEGYEDIK FELVONÁS

1. SZÍN

Jön Barabás és Ithamor. Harangszó

BARABÁS Nincs szebb muzsika a lélekharangnál.

Halott apácákért mily édesen szól,

Máskor a hangja bádoglábásé.

Féltem, hogy nem hat rájuk az a méreg,

És hogyha mégis hat, nem jó irányban,

Mert évente dagadnak, mégis élnek.

Most mind halottak. Élő nem maradt.

ITHAMOR Derék dolog, uram; de gondolod, nem fog kitudódni?

BARABÁS Hogyan, ha mi ketten ki nem beszéljük?

ITHAMOR Énmiattam ne félj.

BARABÁS Ha félnék, elválnám a torkodat.

ITHAMOR És jól tennéd.

De a közelben is van egy kolostor,

Hadd mérgezzem meg a barátokat.

BARABÁS Nem kell: most, hogy meghaltak az apácák,

Meghalnak ők is bánatukban.

ITHAMOR Te nem bankódsz a lányod halála miatt?

BARABÁS Egyetlen bánatom, hogy túl soká élt,

S keresztény lett mint született zsidó.

Cazzo, diablo!

Jön a két Szerzetes

ITHAMOR Nézd csak, uram. Jön két ájtatos manó.

BARABÁS Éreztem a szagukat, ahogy jöttek.

ITHAMOR Micsoda orrod van! Gyere, menjünk innen.

BERNARDINO Megállj, zsidó, és tarts bűnbánatot!

GIACOMO Nagyot vétettél, és elkárhozol.

BARABÁS Félek, hogy megtudták a mérgezett rizst.

ITHAMOR Alighanem; beszélj szépen velük.

BARNARDINO Barabás, neked...

GIACOMO Úgy van, neked...

BARABÁS Igaz, van pénzem. És ha van, mi baj?

BERNARDINO Az, hogy te...

GIACOMO Úgy van, te...

BARABÁS Mért ennyi szó? Tudom, zsidó vagyok.

BERNARDINO A lányod...
 GIACOMO Úgy van, a lányod...
 BARABÁS Jaj, ne is említsd, megszakad a szívem.
 BERNARDINO Jusson eszedbe, hogy...
 GIACOMO Úgy van, jusson eszedbe, hogy...
 BARABÁS Uzsorás voltam, nem tagadhatom.
 BERNARDINO De képes voltál...
 BARABÁS Paráználkodni? Az másutt esett meg,
 A lány is már halott.
 BERNARDINO De, Barabás, jusson eszedbe Mattia és Don Lodovico.
 BARABÁS Miért, mi van velük?
 BERNARDINO Nem akarom azt mondani, hogy koholt kihívás miatt ösz-
 szekaptak.
 BARABÁS [*félre*] A lány meggyónt, elvesztünk mind a ketten,
 Szorul a szívem. Színészkedni kell.
 [*Fennhangon*] Szent fráterek, roppant súllyal nyomasztja
 Bűneim terhe lelkemet, bevallom.
 Nem késő már fölvennem a keresztet?
 Buzgó voltam mindig zsidó hitemben,
 Kőszívű a szegényhez, lelkem is
 Eladtam volna pénzért kapzsi módon.
 A százhoz még százat kizsigereltem,
 Ma vagyonom Máltában meghaladja
 Minden zsidóét. Ám mi a vagyon?
 Zsidó vagyok, így hát elkárhozott.
 Ha vezeklés feloldana a bűntől,
 Halálra ostromoznám önmagam.
 ITHAMOR [*félre*] Én is, de a vezeklés nem segít.
 BARABÁS Imádkoznék és szőrcsuhát viselnék,
 És térden csúsznék Jeruzsálemig.
 Borpincék, sok búzával teli hombár,
 Fűszerekkel zsúfolt boltok sora,
 Ládák aranypénzzel, aranyrudakkal,
 Nem is tudom, hogy mennyi gömbölyű
 Keleti drágagyöngy – mind-mind enyém;
 Tengernyi áru Alexandriában.
 Két jó hajóm indult ki tegnap innen,
 És tízezer koronát ér az útjuk.

Firenze, Antwerpen, Velence, London,
 Sevilla, Lübeck, Frankfurt, Moszkva, számos
 Város lakói közt sok az adósom,
 S nagy összegem van mindenütt a bankban.
 Én mindezt egy kolostornak hagyom,
 Hogy mint keresztény éljek ott tovább.
 GIACOMO Jó Barabás, jöjj hát mihozzánk!
 BERNARDINO Jó Barabás, ne! Mihozzánk gyere!
 És Barabás, tudod...
 BARABÁS Tudom, hogy nagy a bűnöm, jól tudom.
 Térítsetek meg! Mindenem tiétek.
 GIACOMO Az ő szabályaik kemények ám.
 BARABÁS [*Giacomóhoz, halkan*] Hallottam, és veletek tartok inkább.
 BERNARDINO Nincs rajtuk ing, és mezítlábasok.
 BARABÁS [*Bernardinóhoz, halkan*] Az nem nekem való; döntöttem is:
 Te gyóntass, és tiéd a vagyonom.
 GIACOMO Jó Barabás, gyere velem.
 BARABÁS [*Bernardinóhoz, halkan*] Látod, választ kapott, és mégse megy.
 Ej, rázd le már, aztán menjünk haza.
 GIACOMO [*halkan*] Éjjel nálad leszek.
 BARABÁS [*Giacomóhoz, halkan*] Gyere hozzám ma éjjel egykor.
 BERNARDINO [*Giacomóhoz*] Lódulj már innen!
 GIACOMO A te kedvedért nem.
 BERNARDINO Nem? Akkor én doblak ki, pernahajder.
 GIACOMO Mit? Azt mondod, hogy pernahajder?
 (*Verekednek*)
 ITHAMOR Válaszd szét őket, válaszd szét, uram.
 BARABÁS Gyarlóság ez. Csituljatok, barátok.
 Bernardino fráter, menj Ithamorra.
 [*Halkan*] Tudod szándékomat, hagyj most vele.
 GIACOMO Mért itt a házban? Menjen a csudába!
 BARABÁS Kap valamit, hogy fogja be a száját.
 (*Ithamor és Bernardino el*)
 Még nem hallottam soha senki mástól,
 Hogy Szent Jakab rendjét leszólta volna.
 De gondolod, hogy hiszem egy szavát is?
 Testvér, megtérítetted Abigélt,

És köt a hála, hogy elnyerd jutalmad;
 Meg is kapod. Jöjj el okvetlenül!
 GIACOMO De mondd, kik lesznek a keresztszülőid?
 Meg is kell hogy gyóntassalak.
 BARABÁS Eh, a török lesz a keresztapám,
 De rendedből ne mondd el senkinek.
 GIACOMO Megbízhatasz bennem, Barabás. *E/*
 BARABÁS Nincs mért félnem, biztonságban vagyok,
 Akinek meggyónt, itt van most a házban.
 Megöljem, mielőtt megjön Giacomo?
 Olyasmit tervezek velük, amit
 Nem hallott még se zsidó, sem keresztény.
 Az meghal, mert megtérítette lányom.
 Ez túl sokat tud már, az életem
 Függ tőle; nem kíváncsi, hogy éljen.
 E két nagyokos elhiheti, hogy
 Feladom házam, kincsem, mindenem,
 Hogy böjtöljek és csapkodjam magam?
 No, nem. Bernardino, hozzád megyek most,
 Jóllakatlak étkekkel, szép szavakkal,
 Aztán én és hűséges törököm...
 Ezzel kész. Így helyes, hát minden így lesz.
Jön Ithamor
 Mondd, Ithamor, elaludt már a fráter?
 ITHAMOR Alszik már, ámde nem tudom, mi okból,
 Bármit tegyek, vetkőzni nem akar,
 Ruhában alszik, nem is bújik ágyba.
 BARABÁS A szerzeteseknél ez a szokás.
 Ha sejti tervünket, kiszabadulhat?
 ITHAMOR Nem hallhatják meg, bárhogya orditozzék.
 BARABÁS Igaz, azért is tettem őt oda.
 A többi szoba az utcára nyílik.
 ITHAMOR Ne töltsük az időt. Még mire várunk?
 Hadd lássam rángatózni már a lábát.
 BARABÁS Gyerünk, fiú.
 Le az övet! Köss szép hurkot belőle.
 Ébredj, barát!
Jön Bernardino

BERNARDINO Mi ez? Megfojtánátok?
 ITHAMOR Bizony, mert gyónni szoktál.
 BARABÁS Ne minket hibáztass, hanem a mondást:
 Gyónj meg, és kössenek fel. Húzd szorosra!
 BERNARDINO Az életemet akarod?
 BARABÁS Húzd meg jól! Te a vagyonom akartad.
 ITHAMOR S az életünket. Húdom én, uram. *[Megfojtja]*
 Szép munka volt. Lám, nyoma sem maradt.
 BARABÁS Ilyennek is kell lennie. Emeld föl!
 ITHAMOR Ejnye, uram, hagyd, hogy rendezzem én.
 Támasszuk a botjára, így. Remek!
 Úgy áll itt, mintha szalonnára várna.
 BARABÁS Ki hinné a fráterről, hogy nem él?
 Hány óra lehet, kedves Ithamor?
 ITHAMOR Éjfél után egy.
 BARABÁS Nem lehet akkor messze Giacomo sem.
Mindketten el. Jön Giacomo
 GIACOMO Itt az idő, mikor dolgom bevégezem.
 Szép óra! Megtéríték egy hitetlent,
 És kincstárunkba vihetem a pénzét.
 De csitt! Ez itt nem Bernardino? Ő az;
 Hallotta, hogy ide jövök ma éjjel,
 Itt vár tehát, hogy célomtól elüssön,
 Ne engedjen eljutni a zsidóhoz.
 Bernardino!
 Egy szót se szólsz? Nem látlak, azt hiszed?
 Félre az útból, azt tanácsolom.
 Hát mégsem? Akkor erővel megyek.
 Nézd a markomban ezt a jó botot.
 Úgy tarts fel, hogy nyomban megkóstolod.
Megüti Bernardinót, az elesik
Jön Barabás [és Ithamor]
 BARABÁS Mi van itt, Giacomo? Mit cselekedtél?
 GIACOMO Megcsaptam azt, aki megcsapna engem.
 BARABÁS Ki ez, Bernardino? No, ezt megölted.
 ITHAMOR Az ám, uram, megölte. Nézd, az orrán folyik ki az agyveleje.
 GIACOMO Jó urak, megtörtént, de nem tudja senki rajtatok kívül. Elme-
 nekülhettek.

BARABÁS Hogy a szolgálammal ott lógjunk majd melletted.

ITHAMOR Azt nem; cipeljük bíró elé.

GIACOMO Jó Barabás, engedj el.

BARABÁS Nem, megbocsáss. Nem játszom ki a törvényt.

Én kénytelen vagyok elmondani,

Hogy nem hagyott békén Bernardino,

Térjek ki kereszténynek, hát kizártam,

S ő itt ült. Én, hogy szavamat betartsam

És átadjam rendednek kincseim,

Jószágaim, fölkeltem jó korán,

Hogy elmenjek a kolostorba hozzád.

ITHAMOR Gyalázat, keresztény lennél, uram,

Amikor ördögök a szent barátok, és egymást ölik?

BARABÁS Rossz példa ez, zsidó maradok inkább.

Az Isten óvjon! Gyilkos egy barát?

Láttak-e már ilyen tettet zsidótól?

ITHAMOR Egy török sem tehetne rajta túl.

BARABÁS Holnap törvéynap; ott van a helyed.

Segíts elvinni innen, Ithamor.

GIACOMO Én szent személy vagyok. Ne lapogass!

BARABÁS Lapogat majd a törvény jó okon.

Sírni tudnék siralmas sorsodon.

Vedd fel a botját, vigyük azt is el.

A törvénynek mindent ismerni kell.

Mindketten el

2. SZÍN

Jön a Kurtizán (Bellamira) és Erszénylesi

BELLAMIRA Erszénylesi, megtaláltad Ithamort?

ERSZÉNYLESI Meg.

BELLAMIRA Átadtad a levelemet?

ERSZÉNYLESI Át.

BELLAMIRA Mit gondolsz, eljön?

ERSZÉNYLESI Azt hiszem. De mégse mondhatom, mert amikor olvasta, olyan volt, mint aki egy másik világba pottyant.

BELLAMIRA Ugyan miért?

ERSZÉNYLESI Mert hogy olyan hitvány szolgának, mint ő, ilyen nagy ember visz levelet, mint én, ilyen szépséges dámától, mint te vagy.

BELLAMIRA És mit szólt?

ERSZÉNYLESI Egy szót se, csak bólogatott, mintha azt mondaná: „Igazán?”

Így hagytam ott, meg se tudott nyikkanni az én rettentő képem láttán.

BELLAMIRA Hol találtad?

ERSZÉNYLESI A magam birtokán, negyvenlábnyira az akasztófától, ahol a nyaka éppen tapasztalatot szerzett, mivel egy fráter kivégzését nézte, akit régi vagány-mondással köszöntöttem: *hodie tibi, cras mihi*⁴, aztán a bakó irgalmára hagytam. De hogy megvolt a dolog, látod, már jön is.

Jön Ithamor

ITHAMOR Nem láttam még embert, aki ilyen türelemmel fogadta a halált, mint ez a fráter. Kész lett volna leugrani, mikor még a nyakán sem volt a hurok. Mikor a bakó rátette a kötél-gallért, úgy kezdte hadarni az imáit, mintha valamit segített volna. Csak menjen, ahova tetszik, én ugyan nem szegődöm a nyomába. Most jutott eszembe, a kivégzésre menet egy fickó állt elém, olyan bajusszal, mint a holló szárnya, a dákosának a markolata, mint a tepsí, és egy levelet adott át valami Dellamira nagysámtól; úgy köszöntött, mintha tisztára akarná nyalni a csizmámat. Így hát eljöttem a nőhöz. Nem értem, mi oka lehet. Talán többet lát bennem, mint én magamban, mert azt írja, első látásra belém szeretett. És ki ne becsülné az ilyen szerelmet? Itt a háza, itt jön ő maga, és szeretnék most eltűnni innét. Nem vagyok méltó, hogy rá-
vessem a szemem.

ERSZÉNYLESI Itt az úriember, akinek írtál.

ITHAMOR Úriember? Ez csúfolkodik. Miféle úr lehet egy szegény török, tíz garassal a zsebében? Lelépek.

BELLAMIRA Ugye, milyen édes fiú, Lesi?

ITHAMOR Ni csak, édes fiú. [*Erszénylesihez*] Nem hoztál levelet az édes fiúnak, uram?

ERSZÉNYLESI Hoztam, uram, ettől az úri hölgytől, aki velem és az egész családdal együtt szolgálatodra áll.

BELLAMIRA Bár a női szemérem gátolna, nem tudom tovább tartóztatni magam. Isten hozott, édes szerelmem.

ITHAMOR [*félre*] Tiszta vagyok, vagy koszos, nem is tudom.

BELLAMIRA Hová sietsz máris?

⁴ Ma neked, holnap nekem (lat)

ITHAMOR [*félre*] Megyek, lopok egy kis pénzt a gazdántól, hogy kicsinosítsam magam. [*Fennhangon*] Kérlek, bocsáss meg, utána kell néznem egy hajó-kirakodásnak.

BELLAMIRA Oly szívtelen tudsz lenni, hogy így elhagysz?

ERSZÉNYLESI Ha tudnád, mennyire szeret, uram!

ITHAMOR [*félre*] Mit bánom én, mennyire szeret! [*Fennhangon*] Édes Allamira, bárcsak enyém lenne a gazdám vagyona a kedvedért!

ERSZÉNYLESI Te megszerezheted, ha akarod.

ITHAMOR Ha föld felett volna, meg is szerezném, de elrejtí és betemeti, mint fogoly a tojásait, a föld alá.

ERSZÉNYLESI És nem lehet kitudni?

ITHAMOR Semmiképpen.

BELLAMIRA [*Erszényleséhez, halkán*] Most mit kezdünk a semmirevalóval?

ERSZÉNYLESI [*halkán*] Bízd csak reám; beszélj szépen vele.

[*Ithamorphoz*] De tudod egy-két titkát a zsidónak,
S ha kikotyognád, árthatnál vele.

ITHAMOR Az ám, mint... elég, ne többet! Rászorítom, hogy nekem adja mindennek a felét, és még örülhet, hogy megússza ennyivel. Tollat és tintát! Írok neki. Lesz pénzünk mindjárt.

ERSZÉNYLESI [*tollat, tintát, papírt hoz*]

Száz koronát kérj legalább.

ITHAMOR (*ír*) Tíz... száz... ezer koronát, Barabás úr...

ERSZÉNYLESI Ne alázatoskodva: fenyegetve!

ITHAMOR Száz koronát küldj gyorsan, Barabás.

ERSZÉNYLESI Kétszázat legalább.

ITHAMOR Küldj háromszázat a küldönccel, ez lesz a biztosítékod. Ha nem... a te bajod.

ERSZÉNYLESI Mondd, hogy megvallod.

ITHAMOR Másként mindent megvallok. – Tűnj el, és térj is vissza gyorsan.

ERSZÉNYLESI Bízd rám. Tudom a módját, ehhez értek. *El*

ITHAMOR Fene egye meg a zsidót!

BELLAMIRA Jöjj, kedvesem, heverj le az ölembe.

Cselédeim hol vannak? [*Szolgák jönnek*] Lakomát!

Jöjjön a kalmár, hozzon selymeket.

Ne járj rongyokban, Ithamor, szerelmem.

ITHAMOR Jöjjön vele tüstént az ékszerész is. [*Szolgák el*]

BELLAMIRA Nincs férjem, édesem, te leszel az.

ITHAMOR Remek; itt hagyjuk e nyomoru földet,

Borítson Görögország szép ege,

Jaszon leszek, és aranygyapja te.

A rétre ott színes szőnyeg terül,

Bacchus szőlője nő köröskörül,

Káprázatos zöld erdő és berek,

Te istennőm, én Adonis leszek.

A kankalinmezők, gyönyörű kertek

Szittyó helyett cukornádat nevelnek.

Zeusz ege alatt egy dús ligetben

Éljünk forró szerelemben mi ketten.

BELLAMIRA Hová nem mennék én el Ithamorra?

Jön Erszénylesi

ITHAMOR Nos, van pénz?

ERSZÉNYLESI Van.

ITHAMOR Könnyen jött? Könnyen adta tejét a tehén?

ERSZÉNYLESI Mikor a levelet olvasta, megmeredt a tekintete, és dobban-
tott egyet, aztán elfordult. Megragadtam a szakállát, és *így* néztem rá,
azt mondtam, legokosabb, ha ideadja. Erre átölelt és megcsókolt.

ITHAMOR Inkább félelmében, mint szeretetből.

ERSZÉNYLESI Aztán zsidó módra heherészett és vihogott, és azt mondta,
engem is szeret a kedvedért, mert hogy hűséges szolgája voltál.

ITHAMOR Annál inkább gazság, hogy ilyen szűken tart. Szép summát kap-
tál, mi?

ERSZÉNYLESI Végül adott tíz koronát.

ITHAMOR Tízet? Nem hagyok neki egy árva fityinget sem. Adj egy papír-
lapot! Országot érő aranyat kapunk ezért.

ERSZÉNYLESI Írj ötszáz koronát.

ITHAMOR *[ír]* Te zsidó, ha kedves az életed, küldj ötszáz koronát, és adj a
küldöncnek százat. *[Erszényleséhez]* Mondd meg neki, hogy minden-
áron meg kell kapnom.

ERSZÉNYLESI Biztosítalak, hogy megkapja uraságod.

ITHAMOR Ha megkérdezné, miért kérek ilyen sokat, mondd, hogy utálok
egy sort is leírni száz koronán alul.

ERSZÉNYLESI Gazdag költő lenne belőled, uram. Megyek. *El*

ITHAMOR Vedd ezt a pénzt, költsd el a kedvemért.

BELLAMIRA Téged becsüllek, nem a pénzedet.
 Bellamirának ennyi csak a pénz, *(Ledobja)*
 De te magad... *(Megcsókolja)*
 ITHAMOR Egy csók megint. Bizsergeti az ajkam.
 Hogy' néz! A szeme csillagként ragyog.
 BELLAMIRA Jöjj, menjünk beljebb, feküdjünk le együtt.
 ITHAMOR Bár tízezer éj olvadhatna egybe,
 S hét év után ébrednénk fel csupán.
 BELLAMIRA Csibész te, lakoma után az alvás.
Mindketten el

3. SZÍN

Jön Barabás, levelet olvas

BARABÁS „Barabás, küldj háromszáz koronát.”
 Barabás, szimplán? Átkos kurtizán!
 Ő nem hívott Barabásnak soha.
 „Különben vallok.” Ez meg is teszi.
 Csak kapjam el, *coup de gorge* jár ezért.
 Borzas, rongyos szolgát küldött ide,
 Ki rettentő szakállát ráncigálja
 Beszéd közben, s füle köré csavarja;
 A képen jó pár kardot köszörültek,
 Kezén vágások, több ujját lenyesték,
 A szava disznóröfögés; olyan,
 Mint aki piszkos mesterséget folytat,
 S harapós kedvű; egy ilyen gazember
 Toppant be hozzám, száz rossz kurva férje,
 Hogy elvigyen háromszáz koronát.
 De azt remélem, nem lesz ott sokáig,
 S ha visszajön majd... bárcsak volna itt!
Jön Erszénylesi
 ERSZÉNYLESI Zsidó, több pénz kell.
 BARABÁS Minek? Talán neked is kell belőle?
 ERSZÉNYLESI Nem, de háromszáz nem elég neki.
 BARABÁS Nem elég, uram?
 ERSZÉNYLESI Nem, uram, ezért kapnom kell még ötszázat.
 BARABÁS Már inkább...

ERSZÉNYLESI Szóval, uram, jó lesz elküldeni.

Itt a levele.

BARABÁS Mért nem jött érte ő maga? No, mondd meg,

Csak jöjjön és vigye. Amit neked szánt,

Megkapod.

ERSZÉNYLESI És a többit is, különben...

BARABÁS [*félre*] Ki kell valahogy tennem ezt a fickót.

[*Fennhangon*] Velem ebédelnél, uram? Nagyon

Szívesen látlak (*félre*) méreggel.

ERSZÉNYLESI Nem, Isten mentsen. Megkapom a pénzt?

BARABÁS Nem lehet, sajnós. Elveszett a kulcs.

ERSZÉNYLESI Ha csak ez a baj, fel tudom én nyitni a lakatot.

BARABÁS És felmászni a boltom ablakáig? Érted, mire célozok, nem?

ERSZÉNYLESI Eleget tudok ahhoz, hogy ne emlegesd nekem a boltodat. Ide a pénzt, zsidó, vagy hatalmamban van kinyírni téged.

BARABÁS Elárultak.

Nem is ez az ötszáz korona fáj.

Ez hidegen hagy. Az dühít csupán,

Hogy aki tudja, úgy szeretem őt,

Mint önmagam, parancsolgat nekem.

Tudod, uram, nincs gyermekem, s ki másra

Hagyhatnám mindenem, mint Ithamorra?

ERSZÉNYLESI Sok a duma, és pénz sehol. A pénzt!

BARABÁS Alázattal üdvözlöm őt, uram,

S úrnődet is, bár ismeretlenül.

ERSZÉNYLESI Szólj, megkapom, uram?

BARABÁS Itt van, uram. [*Pénzt ad neki*]

[*Félre*] Hogy meg kell válnom ilyen sok aranytól!

[*Fennhangon*] Vigyed, oly szívesen adom, (*félre*) ahogy

Bitón látnálak. [*Fennhangon*] Elful a szavam.

Nem szerettek még szolgát nála jobban.

ERSZÉNYLESI Tudom, uram.

BARABÁS Kérlek, uram, mikor tisztelsz meg újra?

ERSZÉNYLESI Hamar – a költségedre. Isten áldjon. *El*

BARABÁS A saját költségedre, hogyha jössz.

Megkínóztak valaha így zsidót?

Hogy bezsebeljen egy koszos gazember

Háromszáz, és még ötszáz koronát!

Módot kell lelnem, hogy megszabaduljak
Tőlük sürgősen; amilyen gazember,
Kibeszél rólam mindent, s meghalok.
Tudom már.
Álruhát öltök, úgy megyek kilesni,
Hogy mulat a szolgám a pénzemen. *El*

4. SZÍN

Jön a Kurtizán, Ithamor és Erszénylesi

BELLAMIRA Mutasd meg, hogy szeretsz, idd ki fenékig.
ITHAMOR Te így beszélsz? No, jó. De idehallgass! *(A fülébe súg)*
BELLAMIRA Meglesz az is.
ITHAMOR Akkor iszom reád. Ennyit neked.
BELLAMIRA Én csak tele pohárral, vagy sehogy.
ITHAMOR Itt van. Ha szeretsz, egy cseppet se hagyj.
BELLAMIRA Szeretlek-e? Három pohárral adj.
ITHAMOR Ötvenhárom tucattal, úgy szeretlek!
ERSZÉNYLESI Nagyokat mondsz, akárcsak egy lovag.
ITHAMOR Ej, *rivo castiliano*, aki férfi!
BELLAMIRA Most a zsidóhoz.
ITHAMOR Fel! A zsidóhoz! Küldje azt a pénzt.
ERSZÉNYLESI De mit teszel, ha mégse küldené?
ITHAMOR Én semmit, de tudom, amit tudok. Gyilkos.
BELLAMIRA Nem hittem volna, hogy ilyen belevaló férfi.
ITHAMOR Ismerted te is Mattiát és a kormányzó fiát. Mi mind a kettőt meg-
öltük, pedig egy ujjal sem nyúltunk egyikhez sem.
ERSZÉNYLESI Ez már derék dolog!
ITHAMOR Én vittem el a főzetet, ami az apácákat megmérgezte, aztán ő
meg én rövid úton megfojtottunk egy barátot.
BELLAMIRA Csak ti ketten?
ITHAMOR Mi ketten. Nem tudódott ki, és tőlem nem is tudja meg senki.
ERSZÉNYLESI *(halkan Bellamirához)* Majd tőlem a kormányzó.
BELLAMIRA *(halkan Erszénylesihez)* Helyes. De előbb több pénzt kell sze-
reznünk.
[Fennhangon] Jöjj az ölembe, édes Ithamor.
ITHAMOR Szeress, drágám; szóljon zene szünetlen,
Míg elnyúlok édességes öledben.
Jön Barabás álruhában, lanttal

BELLAMIRA Egy francia! Halljuk, mit tudsz, mutasd meg.
 BARABÁS Egy perc, előbb fel kell hangolni lantom.
 ITHAMOR Iszol-e, francia? Nesze; a rosseb ebbe a részeg csuklásba!
 BARABÁS Gramercy, monsieur.
 BELLAMIRA Erszénylesi, kérd meg a lantost, adja nekem a csokrot a ka-
 lapjáról.
 ERSZÉNYLESI Barátom, add úrnőmnek a virágod.
 BARABÁS *A votre commandement, madame.*⁵
 BELLAMIRA Mily édes illata van a virágnak!
 ITHAMOR Mint a szádnak; nincs ahhoz fogható.
 ERSZÉNYLESI Piha, én bűzét érzem inkább.
 BARABÁS [*félre*] Most bosszút álltam hát mindnyájukon.
 Megmérgeztem: halál volt ez az illat.
 ITHAMOR Zendíts rá, lantos, vagy belevágom a macskabél-húrjaidat a ko-
 csonyába.
 BARABÁS *Pardonnez-moi*, nincsen hangolva még, csak egy perc,
 Azonnal.
 ITHAMOR [*Erszénylesihez*] Egy koronát neki, s tölts még nekem bort.
 ERSZÉNYLESI Fogd, két korona. Kezdd már!
 BARABÁS (*félre*) Milyen bőkezűen adja a csirkefogó a saját pénzemet.
 [*Játszik a lanton*]
 ERSZÉNYLESI Úgy látom, fürgén jár az ujja.
 BARABÁS (*félre*) Mint a tiéd, mikor loptad a pénzem.
 ERSZÉNYLESI Be gyorsan fut a húrokon.
 BARABÁS (*félre*) Te gyorsabban futottál, mikor kidobtad az aranyamat az
 ablakon.
 BELLAMIRA Régóta vagy Máltában, muzsikus?
 BARABÁS Két, három, négy hónapja van, madame.
 ITHAMOR Ismersz egy Barabás nevű zsidót?
 BARABÁS Nagyon jól, monsieur, nem szolgálja vagy te?
 ERSZÉNYLESI Szolgálja?
 ITHAMOR Semmibe veszem a parasztot, így mondd.
 BARABÁS (*félre*) Ezt tudja már.
 ITHAMOR Furcsa szokása van ennek a zsidónak: szózott sáskán és gomba-
 tönkből készült mártáson él.
 BARABÁS (*félre*) Piszok gazember! A kormányzó sem étkezik jobban, mint én.

⁵ Parancsára, asszonyom (fr)

ITHAMOR Nem volt rajta tiszta ing, amióta körülmetélték.
 BARABÁS *(félre)* A kófic! Napjában kétszer váltok.
 ITHAMOR Azt a kalapot, amit visel, még Júdás hagyta a fa alatt, mikor felkötötte magát.
 ITHAMOR *(félre)* A Nagy Kántól kaptam ajándékba.
 ERSZÉNYLESI Rohadt alak. Hová, hová, lantos?
 BARABÁS *Patrdonnez-moi, monsieur*, nekem nincs jól. *El*
 ERSZÉNYLESI Ég áldjon, lantos. – Még egy levelet a zsidónak.
 BELLAMIRA Még egyet, drágám, de csípős legyen.
 ITHAMOR Nem, most előszóval üzenek neki. Mondd, hogy adjon a kezébe ezer koronát, annak okán, hogy az apácák szeretik a rizst, hogy Bernardino fráter a ruhájában aludt. Bármelyik ok megteszi.
 ERSZÉNYLESI Bízd csak rám, ráolvasom én, tudom már, mit jelent.
 ITHAMOR Azt, amit kell. Menjünk be, angyalom.
 Zsidót kinyírni nem bűn: irgalom.
Mind el

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. SZÍN

Jön a Kormányzó (Farnese), Lovagok, Martín Del Bosco és Tisztek
 FARNESE Urak, ragadjon most mindenki fegyvert,
 Álljatok készen Málta védelmére.
 Legyünk elszántak, túl soká időzött
 Kalimasz, s vagy megívja már a várost,
 Vagy meghal itt, a falaink előtt.
 ELSŐ LOVAG Hát meghal, mert mi soha fel nem adjuk.
Jön a Kurtizán (Bellamira) és Erszénylesi
 BELLAMIRA Engedjete a kormányzó elé.
 FARNESE El kell kergetni. Ez egy kurtizán.
 BELLAMIRA Bármi vagyok, kormányzó, hadd beszéljek.
 Hírt hozok, hogy ki ölte meg fiad.
 Nem Mattia, a zsidó volt a tettes.
 ERSZÉNYLESI Nemcsak megölte ezt a két urat,
 Megmérgezte lányát s minden apácát,
 Megfojtott egy frátert, s nem is tudom,
 Mit művelt még.

FARNESE Ha volna rá bizonyosság...

BELLAMIRA Van, jó uram. Házamban van a szolga,
Ki eszköze volt, az mindent kivall.

FARNESE Ide velük! – Tartottam e zsidótól.
Tisztek el, aztán hozzák Barabást és Ithamort

BARABÁS Ne húzzatok, kutyák! Megyek magamtól.

ITHAMOR Nem tudok így lépést tartani, biztos.
Jaj, a hasam!

BARABÁS Egy szem porral több, s rendben lenne minden.
Átkozott hülye voltam!

FARNESE Tüzet! Izzó vasat! A kínpadot!

ELSŐ LOVAG Várj még, uram, talán anélkül is vall.

BARABÁS Vallani? Mit beszélsz, uram? Ki valljon?

FARNESE Ti ketten; megöltétek a fiam.

ITHAMOR A bűnös ő, uram: fiadat s Mattiát
Egyformán eljegyezte Abigéllal.
Kieszelt egy hamis kihívást.

BARABÁS A kihívást ki vitte el?

ITHAMOR Én vittem el, bevallom. Ám ki írta?
Ő, aki megfojtotta Bernardinót,
Mégmérgezte lányát s a sok apácát.

FARNESE Vigyétek innen! Látni is halál.

BARABÁS Ugyan mért? Emberek, hallgassatok meg!
Ez kurtizán, és tolvaj az a másik,
Ez itt a szolgám volt. Törvény szerint
Nem lehet ártalmamra egyikük sem.

FARNESE Vigyétek, mondtam! Majd törvényt teszünk.

BARABÁS Tegyétek, ördögök! Azértis élek.
Ezeknek lelke rajta, mit beszélnek!
(*Félre*) Remélem, hat a mérgezett virág.
[Tisztek el Barabással, Ithamorról, Bellamirával és Erszénylisesivel]
Jön Caterina

CATERINA A zsidó ölte meg hát Mattiát?
Farnese, a fiad volt gyilkosa.

FARNESE Madame, légy türelemmel, a zsidó volt;
Ő írta meg a bajszerző kihívást.

CATERINA Hol a zsidó? Hol van most az a gyilkos?

FARNESE Tömlöcben, míg törvény ítél fölötte.

Jön az Első Tiszt

ELSŐ TISZT Uram, a kurtizán s szolgája meghalt;
Halott a török s Barabás zsidó is.

FARNESE Halott?

ELSŐ TISZT Halott, uram, hozzák is már a testét.

BOSCO Különös ez a hirtelen halál.

Tisztek jönnek Barabás holttestével

FARNESE Ne csodálkozz, uram: ítelt az ég.

Haláluk is méltó az életükhöz.

De meghaltak, temessük hát el őket.

A zsidót dobjátok le a falakról

Prédául a keselyűknek s vadaknak.

Mi induljunk, hogy védjük ezt a várost.

Barabás kivételével mind el

[Inkább: Barabást kiviszik, és mind el. Színváltás: a városfal alatt]

BARABÁS *[a földön hever, feléled]*

Magamban? Álomital, jól hatottál.

Az átkos városon most bosszut állok:

Segítek behatolni Kalimasznak,

Megölni minden asszonyt, gyermeket,

Templomot, házat dúlni, gyújtogatni,

És visszaszerzem kincsem, birtokom.

A kormányzót lássam rabszolgaként

Evezni gályán, holtra ostromozva.

Jön Kalimasz, Basák, törökök

KALIMASZ Ki ez? Egy kém talán?

BARABÁS Az, aki jó helyet kémlel ki nektek,

Ahol bejuttok s a városra törtök.

A nevem Barabás, zsidó vagyok.

KALIMASZ Akinek, hallom, mindenét eladták,

Hogy adópénzre váltsák?

BARABÁS Én vagyok.

Rabszolgámat felbérelték azóta,

Hogy ezer gaztett vádját szórja rám.

Bezártak, ám kicsúsztam a kezükből.

KALIMASZ Megszöktél börtönödből?

BARABÁS Nem, uram.

Mák s mandragóra levétől olyan mély

Álomba estem, hogy holtnak hihettek,
 S ledobtak a falról. Akárhogy is volt,
 A zsidó itt van, rendelkezze vele.
 KALIMASZ Derék dolog. De mondd meg, Barabás,
 Kezünkre tudod játszani a várost?
 BARABÁS Ne félj, uram; a zsilipnél üreg van
 A sziklában, szándékosan kivájták,
 Hogy utat nyissanak a városi
 Folyóvíznek s közcsatornáknak.
 Amíg ostromlod kint a falakat,
 Beviszek ötszáz katonát a résen,
 Benyomulunk a város közepéig,
 Megnyitjuk a kaput, hogy jöjjetek be,
 És ezzel a tiétek lett a város.
 KALIMASZ Ha ez igaz, te kormányzó leszel.
 BARABÁS És ha nem igaz mégsem, meghalok.
 KALIMASZ Magad mondtad. – Rohamra, lovagok!
Mind el

2. SZÍN

Harci riadó. [Kalimasz és] törökök jönnek Barabással; Farnese és a Lovagok mint foglyok
 KALIMASZ Keresztények, ne büszkélkedjete most,
 Kolduljatok a győztestől kegyelmet.
 Reménykedtek még a dölyfös spanyolban?
 Beszélj, Farnese. Nem lett volna jobb
 Szavadnak állni, mint megjárni így?
 FARNESE Mit mondjak? Elfogtál, el kell viselnünk.
 KALIMASZ Úgy, úgy, gazok, s török iga alatt
 Dühünk súlyát jajgatva hordani.
 Barabás, téged, úgy, amint ígértem,
 Érdemedért kormányzóvá teszünk.
 Ezekkel bánj tetszés szerint.
 BARABÁS Köszönöm, jó uram.
 FARNESE Jaj, végzetes nap! Ilyen áruló,
 Istentelen zsidó kezére jutni!
 Zúdíthat ránk nagyobb csapást az ég?

KALIMASZ Így parancsoljuk. Barabás, neked
Testőrként janicsárjainkat adjuk.
Úgy bánj velük, ahogy veled mi bántunk.
Menjünk, basák, járjuk be most a feldúlt
Várost, és mérjük fel a rombolást.
Ég áldjon, jó zsidó, nagy Barabás.

BARABÁS Kísérjen jó szerencse, Kalimasz.

Kalimasz és Basák el

És most biztonságunk végett vigyétek
A kormányzót és alvezéreit
Tömlöcbe, minden emberükkel együtt.

FARNESE Alávaló, még bosszút áll az ég.

Barabás kivételével mind el

BARABÁS Elég! El innen! Ingerel, ha látom.

Ravaszágom nem holmi szimpla ranghoz,
Nem köznapi álláshoz juttatott.

Most Málta kormányzója lettem, ámde

Gyűlölnék Máltában, ezért veszélyben

Az életem. És mi hasznod van abból,

Hogy kormányzó lettél, szegény zsidó,

Ha kedvük szerint bánnak életeddel?

Nem, Barabás, meg kell fontolni jól;

Hamissággal szerezted ezt a rangot,

Fortélyos ésszel őrizd meg magadnak;

Vagy legalább potyára ne veszítsd el,

Mert az, ki méltóságban él, s barátokra

Sem tett szert, és zsákját sem tömte meg,

Csak olyan, mint Aesopus szamara,

Mely kenyeret és bort cipelve izzad,

S mikor letette, bogáncsot ropogtat.

De Barabásnak több esze lesz ennél.

Kezdj hozzá, mert az alkalom elillan.

El ne szalaszd, hogy később arra ébredj:

Nagyot akarsz, de el nem érheted.

Hozzátok ide!

Jön Farnese őrséggel

FARNESE Uram!?

BARABÁS Igen, urad! Tanulja meg a rab.
 Kormányzó, jöjj ide! – Ti menjetek! *Őrség el*
 Hallgasd meg, hogy miért hívattalak:
 Látod, kezemben most az életed
 És Málta boldogsága, Barabás
 Kedve szerint rendelkezhet velük.
 Mondd meg, kormányzó, légy őszinte hozzám:
 Te mit gondolsz, mi vár rád és reá?

FARNESE Azt, Barabás: hatalmadban vagyunk,
 Így Málta végromlását láthatom csak,
 És kegyetlenséget remélhetek;
 Nem hízelgek, nem félek a haláltól.

BARABÁS Szép, szép, kormányzó. Ejnye, ne dühösködj,
 Az életeddel nincs mit kezdenem,
 Csak élj tovább, az *én* javamra élj.
 És Málta romlásáról szólva, mondd,
 Nem lenne Barabástól balgaság,
 Ilyen remek helyről lemondani?
 Hiszen te mondtad, hogy e szigeten,
 Itt Máltában szereztem nagy vagyont,
 E városban vívtam ki annyi mindent,
 És kormányzótok lettem ráadásul;
 Meglátjátok, hogy mindezt nem felejttem:
 Bajban mutatkozik meg a barát,
 S én meggyógyítom városunk baját.

FARNESE Barabás elhárítná Málta veszét?
 Keresztényhez jó lenne Barabás?

BARABÁS Mit adsz, kormányzó, ha módját lelem,
 Hogy leoldozzam a rabság igáját,
 Mit a török vetett Máltára s rád?
 Hogyha kezédbe adom Kalimasz
 Életét, foglyul ejtem seregét,
 A városon kívül egy házba zárom
 A katonáit, és megégetem?
 Mit adsz annak, ki ezt véghezviszi?

FARNESE Hajtsd csak mind végre, amit összehordasz,
 Legyen őszinte az ajánlatod,
 Én elküldök a polgárokhoz akkor,

És levelemmel nagy pénzösszeget
 Gyűjtök neked titkon jutalmadul.
 Csak tedd meg, s légy kormányzó is tovább.
 BARABÁS Tedd meg te is, Farnese, s légy szabad.
 Elengedlek, kormányzó. Éljen velem.
 Járj a városban, menj barátaidhoz.
 De levelet ne küldj nekik, magad menj,
 S hadd lássam, mennyi pénzt tudsz összeszedni.
 Itt a kezem: Máltát felszabadítom;
 Úgy visszük véghez: fényes lakomára
 Hívom az ifju Szelim Kalimaszt.
 Ott leszel majd te is, hogy végrehajtsuk
 A tervet, melyet elmondok neked;
 Az életedre csöppet sem veszélyes,
 S ígérem: Málta szabad lesz örökre.
 FARNESE Itt a kezem. Barabás, higgy nekem,
 Ott leszek, és teszem, amit kívánsz.
 No, de mikor?
 BARABÁS Kormányzó, most azonnal.
 Mert Kalimasz, ha a várost bejárta,
 Nyomban hajóra száll és haza indul.
 FARNESE Barabás, én is indulok a pénzért,
 És még ma este elhozom neked.
 BARABÁS Csak ügyesen. Farnese, áldjon ég. *Farnese el*
 Lám, zökkenő nélkül megy a dolog.
 Egyik sem kedves, s mindkettővel élek,
 Így hasznosítom ravaszságomat.
 És akitől legtöbbet nyerhetek,
 Az lesz barátom.
 Hogy így éljen, megszokta a zsidóság –
 De ezt teszik a keresztények is.
 És most, hogy a tervet valóra váltsuk,
 Előbb lepjük meg Szelim katonáit,
 Aztán ételt, italt a lakomához,
 Minden legyen a kellő pillanatban.
 Nem kenyerem az óvatoskodás.
 Tervem titkos célját én ismerem –
 A tanúság rá életük legyen. *El*

3. SZÍN

Jön Kalimasz Basákkal

KALIMASZ Megnéztük hát a várost és a zsákmányt,
Elrendeltük, hogy hozzák helyre mindazt,
Mit rommá lőttünk katapultjainkkal
És ágyúinkkal, mielőtt bejöttünk.
A várost két magas torony uralja,
És tiszta képet nyertem helyzetéről,
Hogy mily biztos fekvésű a sziget
A Földközi-tenger vizében, kisebb
Szigetek védőfalával, mögötte,
Calabria felé, Szicíliával,
Szirakuzai Dionysius
Földjével; csoda is, hogy így bevettük.

Jön egy Küldönc

KÜLDÖNC Én Barabás kormányzótól hozok
Üzenetet a dicső Kalimasznak.
Hallotta, hogy ura tengerre száll,
Törökországba készül elhajózni,
S alázattal kéri felségedet,
Jöjj el szerény várába lakomára,
Mielőtt elhagynád a szigetet.

KALIMASZ A várában lakomázzam vele?
Attól tartok, hogy egy frissen kifosztott,
Harcos városban lakomára menni
Sokba kerül s bonyodalmas dolog;
De szívesen elmennék Barabáshoz,
Mert jó szolgálatot tett ő nekünk.

KÜLDÖNC A kormányzó azt mondja még, Szelim:
Van neki a boltjában egy olyan nagy,
Olyan értékes, szép keleti gyöngye,
Hogy bármilyen szerényen felbecsülve,
Az ára elég, hogy egy hónapig
Ellássa Szelimet a seregével.
Alázattal kér hát, ne menj el innen,
Amíg ő vendégül nem láthatott.

KALIMASZ Nem lakomázhat itt sereg, hacsak
Az utcán nem állítanak fel asztalt.

KÜLDÖNC Szelim, tudnod kell, hogy van egy kolostor
Egy városon kívüli épületben;
A sereg ott lesz, de te nála, otthon,
A basáiddal és kíséreteddel.

KALIMASZ Jó, mondd meg: a meghívást elfogadjuk.
E nyári esten vele vacsorázunk.

KÜLDÖNC Elmondom, uram. *El*

KALIMASZ Menjünk sátrunkba most, vitéz basák;
Milyen díszet öltünk fel, gondoljuk át,
Hogy fényessé tegyük a lakomát.
Mind el

4. SZÍN

Jön Farnese, Lovagok, Del Bosco

FARNESE Barátaim, nektek vigyáznotok kell,
Hogy senki a házból ki ne rohanjon,
Míg nem halljátok, hogy aki viszi,
Égő kanóccal elsüti az ágyút.
Jöjjetek aztán értem, s mentsetek ki,
Mert vagy rettentő bajba kerülök,
Vagy megszabadultok a szolgaságtól.

ELSŐ LOVAG Mit nem vállalnánk inkább szívesen,
Mint hogy a török rabságában éljünk?

FARNESE Induljatok!

LOVAGOK Kormányzó, áldjon ég.

Mind el

5. SZÍN

Fent jön Barabás és Ácsok kalapáccsal, serény munkában

BARABÁS A kötelek erősek? És a csuklók?
A konzolok, csigák?

ELSŐ ÁCS Minden szilárd.

BARABÁS Meg ne lazuljon semmi, jól vigyázz!

Úgy látom, értitek a dolgotok.

Osszátok el e pénzt egymás között.

És töltsetek rá egy kis muskotályt.

A pincében ihattok boraimból.

ELSŐ ÁCS Máris megyünk, uram, nagyon köszönjük. *Ácsok el*

BARABÁS Vedeljete csak, és dögöljete meg!
 Éntőlem elpusztulhat a világ!
 Szelim Kalimasz, azt várom, üzend meg,
 Hogy eljössz, már nagyobb öröm nem érhet.
Jön a Küldönc
 No, fiú, eljön-e?
 KÜLDÖNC El, s parancsot küldött a katonáknak,
 Szálljanak partra, és vonuljanak
 A városon keresztül lakomára. *[El]*
 BARABÁS Lám, minden úgy megy, ahogy én akartam.
 Csak a kormányzó jönne már a pénzzel.
 De hozza is már.
Jön Farnese
 Kormányzó, a pénzt!
 FARNESE Százezer font van közadakozásból.
 BARABÁS Fontot mondtál, kormányzó. Jó, ha nincs több,
 Beérem ezzel. Ne is add ide,
 Míg nem váltom be az ígéretet.
 Ismerd meg hát fortélyos tervemet.
 Előre küldte seregét; mikor
 A kolostorba bevonul, alatta
 Elszórva néhány ágyút állítottam,
 Nagy hordókat, színültig puskaporral,
 Jelre egyszerre robban az egész,
 S kőtörmeléket zúdit a fejükre,
 Nem szabadulhat senki onnan élve.
 Kalimasznak és kíséroi nek
 Feldíszítettem egy szép csarnokot;
 Ha elvágod a kötelet, a padló
 Beomlik, és ők mind alázuhanak
 Egy mély üregbe menthetetlenül.
 Fogd ezt a kést. Mikor látod, belépett,
 S jókedvűen leül basáival,
 Lövést hallasz majd: jelzi a toronyból,
 Hogy el kell vágni ezt a kötelet,
 S felgyújtani a házat. Nem remek?
 FARNESE Kitűnő! Itt van, fogjad, Barabás,
 Amit ígértem; bízom a szavadban.

BARABÁS Nem, kormányzó. Előbb hadd teljesítek,
Hogy ne maradjon benned semmi kétség.
Maradj közel, jönnek.

Farnese hátrahúzódik

Hát nem királyi

Kereskedés ez, várost árulással
Megvenni, aztán csalással eladni?
Világfiak, mondjátok, láttatok
A nap alatt nagyobb fondorlatot?

Jön Kalimasz Basákkal

KALIMASZ Nézzétek csak, basa barátaim,
Hogyan serénykedik fent Barabás,
Hogy fogadjon minket díszcsarnokában.
Köszöntsük őt. Üdvözlünk, Barabás.

BARABÁS Üdv, nagy Kalimasz.

FARNESE [*félre*] Még gúnyt űz belőle!

BARABÁS Kérlek, hatalmas Szelim Kalimasz,
Kegyeskednél feljönni otthonunkba?

KALIMASZ Megyek, Barabás. Gyertek fel, basák.

FARNESE (*előrejön*) Megállj, Kalimasz!

Úribb fogadtatást szánok neked,
Mint amilyent Barabás tervezett.

[ELSŐ] LOVAG (*kintről*) Süsd el már!

*Lövés, [Farnese] elvágja a kötelet, feltárul egy üst (amelybe Barabás bele-
esik)*

Lovagok jönnek Del Boscóval

KALIMASZ Húha! Ez mit jelentsen?

BARABÁS Segítség, jaj, keresztények, segítség!

FARNESE Nézd, Kalimasz. Ezt neked készítette.

KALIMASZ Árulás! Árulás! Fussunk, basák!

FARNESE Nem, Szelim. Várd be még
A halálát, aztán futhatsz, ha tudsz.

BARABÁS Segíts, Szelim! Keresztények, segítség!
Kormányzó, mért vagy ily könyörtelen?

FARNESE Könyörüljek meg rajtad, mert jajongsz most,
Átkozott Barabás, galád zsidó?
Megfizetsz végre álnokságodért,
Bánhatod annyi aljas tettetted.

BARABÁS Hát nem segíttek?

FARNESE Nem, hitvány gazember.

BARABÁS Nem is tudnátok már, hitvány gazok.

Lehelj tehát utolsót, Barabás,

És kínjaid tehetetlen dühében

Végezd szilárd lélekkel életed.

Kormányzó, én öltem meg a fiad.

Én uszítottam egymás ellen őket.

Kalimasz, tudd meg, vesztedet akartam,

És ha saját csapdámba nem esem,

Romlásba döntenélek most, kutya

Keresztények s hitetlen törökök!

De iszonyú forróság kezd szorítani,

Jaj, elviselhetetlen ez a kín.

Szállj el, lélek! Egy átkot, nyelvem, s halj meg! (*Meghal*)

KALIMASZ Keresztények, mondjátok, mit jelent ez?

FARNESE Csapdát állított itt az életednek.

Lásd, ily istentelenek a zsidók.

Ő ilyen csúfos véget szánt neked,

De úgy döntöttem, hogy megmentelek.

KALIMASZ Ilyen lakomát készített nekünk?

Menjünk, nehogy valami más baj érjen.

FARNESE Várj még, Szelim, ha már itt vagy velünk,

Nem engedünk elmenni ily hamar.

De hogyha engednénk is, mit sem érne,

Gályáiddal nem mehetnél el innen,

Amíg meg nem rakod új emberekkel.

KALIMASZ Kormányzó, ez gondot sose okozzon.

Embereim kiszálltak,

És arra várnak csak, hogy visszatérjek.

FARNESE Nem hallottad, hogy szólt a trombita?

KALIMASZ Igen, miért?

FARNESE Felgyújtották a házat,

S lemészárolták minden katonádat.

KALIMASZ Borzalom!

FARNESE Így szívélyes a zsidó:

Kezedre játszott minket árulással,

És most téged játszott a mi kezünkre.

Amíg apád mind jóvá nem teszi
 A nekünk és Máltának okozott kárt,
 Te itt maradsz. Szabad lesz végre Málta,
 Vagy Szelim soha nem tér már haza.
 KALIMASZ Hadd menjek inkább haza most, keresztény,
 S magam emeljek szót békétekért.
 Ittlétemből nincs semmi hasznatok.
 FARNESE Nyugodj meg, Kalimasz, itt kell maradnod
 Fogolynak; jöjjön bár egész világ
 Kiszabadítani, ébren őrködünk,
 Hamarabb isszák ki az óceánt,
 Mint meghódítanak Máltát, hazánkat.
 Öntsük imába most köszönetünk:
Nem a Szerencse, az Ég volt velünk.
Mind el

JEGYZETEK

- Ábrahám – a mezopotámiai Ur városában született bibliai patriarcha (i. e. 19. sz.), a zsidó és arab nép ősatya; szövetséget kötött Istennel, ennek jele a körülmetélés.
- Adonis(z) – a görög mitológiában gyönyörű ifjú, akinek szerelméért istennők versengtek; a féltékenységből küldött bika ölte meg.
- Aesopus (Aiszóposz) – görög meseíró, eredetileg rabszolga (i. e. 6. sz.), aki erkölcsi célzatú állatmeséivel vívta ki szabadságát.
- Agamemnón – mitikus görög király, az Odüsszeiában megverselt trójai háborúban a görög sereg fővezére; a sereg indulása előtt egy jóslat parancsára feláldozta lányát, Iphigeneiát.
- Alexandria – egyiptomi kikötőváros, az ókorban fontos kereskedelmi és szellemi központ; Nagy Sándor (Alekszandrosz) alapította, innen kapta nevét is.
- Borgia (Cesare) – az aragóniai származású VI. Sándor pápa fia (1475?–1507), sikeres hadvezér; a család rovására több mérgezést tart számon a hagyomány.
- Caesar, Gaius Julius – római politikus és hadvezér (i. e. 100 – i. e. 44), Gallia meghódítója, végül diktátor; összeesküvés áldozataként halt meg.

cazzo, diavolo – mocskos szájú olasz káromkodás; enyhébb formában így fordítható: a rosseb egye meg!
 Cocytus (Kókütosz) – alvilági folyó a görög mitológiában
corpo di Dio – enyhébb olasz káromkodás, kb.: a szentségit!
coup de gorge – torokmetszés (fr)
 Cynthia – a Hold (a görög-római Apollón isten Cynthius melléknevének nőnemű alakja)
 Drákó – Drakón, szigoráról híres athéni törvényhozó (i. e. 7. sz.)
 eunuch – herélt
 filiszteus – ókori palesztinai néptörzs, amellyel állandó harcot kellett vívnia a zsidóságnak.
gramercy, monsieur – (helyesen: *grand merci*), hálás köszönet, uram (fr).
 Guise – francia hercegi család, több tagja fontos szerepet játszott a 16. századi Franciaországban; Marlowe nyilván a népszerű Henri Guise-re (1550–1588), a katolikus párt vezérére utal.
 Hydra – a görög mitológiában a Lerna tóban tanyázó százfejű, gyilkos sárkány; Heraklész ölte meg.
 Iaszón – mitikus görög hős, aki társaival az ázsiai Kolkhiszba hajózott, és Médeia királylány segítségével megszerezte a királytól a híres aranygyapjút.
imprimis – elsősorban, főképpen (lat)
 Iphigen(e)ia – l. Agamemnón
 Izrael – itt: a zsidó nép
 janicsár – a 15–18. században gyalogos katona a török hadseregben
 jebusita – (helyesen: jebuzeus) régi kánaáni néptörzs tagja, Jeruzsálem egykori lakosa
 Jób – istenfélő, gazdag bibliai zsidó, akinek hitét Isten súlyos csapásokkal tette próbára.
 Káin – a bibliai Ádám elsőszülött fia, aki féltékenységből megölte öccsét, Ábelt.
 Lévi – a bibliai Jákob patriarcha fia, akitől a levita papok származnak.
 Machiavelli, Niccolò – itáliai író és politikus (1469–1527); az erős, egységes állam (a „cél”) érdekében minden erkölcsi gátlás feladását hirdette, minden eszközt megengedhetőnek tartott.
 makkabeusok – az i. e. 167. évben kirobbant, sikeres zsidó nemzeti felkelés harcosai
 mandragóra – Földközi-tenger melléki növény kétágú gyökere, amelynek régen varázserőt tulajdonítottak.

Messiás – a zsidó vallásban Istentől küldött felszabadító, aki visszaszerzi a zsidóság egykori jogait.

Morpheus(z) – a görög mitológiában a megszemélyesített álom

Nagy Sándor – II. Alekszandrosz (i. e. 356–323), makedón király és világhódító hadvezér

Ötödik Károly – (1500–1558) német-római (Habsburg) császár és spanyol király (I. Károly), a katolikus Európa legerősebb politikai és katonai támasza.

pardonnez-moi – bocsánatot kérek (fr)

Philaris – az ókori szicíliai Omphale (Daedalion) zsarnoka

Phoebus (Phoibosz) – Apollón görög-római napisten mellékneve, a. m. „ragyogó”.

Primus Motor – minden mozgás ősoke, középkori felfogásban: Isten (lat)

spurca – kb.: köpedelem (hibás olaszszággal)

Styx – a görög mitológiában az alvilágot körülölelő folyó

szamniták és uzok – európai néptörzsek

Szirakúzai Dionysius (Dionüsziosz) – az idősebb (i. e. 430?–367) Szirakúza zsarnoka, keménykezű és harcos uralkodó, tragédiák szerzője

Titus, Flavius Sabinus Verpasianus – (35–81) római császár, Vespasianus fia; még júdeai helytartóként véres harcok árán bevette a zsidó háborúban Jeruzsálemet.

Venus – római szerelem-istennő

Vespasianus, Titus Flavius – (9–79) római császár, eredményesen harcolt a birodalom egységének és a császár hatalmának növeléséért.

virgo, salve – üdvöz légy, szűz (lat).

Kovács András Ferenc

SZÁLKA A TORKOTOKBAN!

(FUTAMOK PAUL FOSTER I. ERZSÉBETÉHEZ)

(VÁZLAT A „KOMÉDIÁSOK FESLETT ARMADÁJA”
CÍMŰ DRÁMAI SZÖVEGKÖNYVBŐL)

*Pata Sola, mint Montgomery grófja,
azaz mint Gabriel de Lorges, hugenotta főúr és generális,
illetőleg a Kikiáltó, mint Angoulême,
azaz mint Henri de France, a vérengző, királyi fattyú,
együtt jönnek, szinte kézenfogva, hogy váltakozva,
hosszan felsorolják a Történelem és a Politika
Színpadán föllépendő közszereplőket.*

MONTGOMERY

Wilági szkenén jádzó főbb személlek!

ANGOULÊME

STUART MÁRIA, Skótzia királnője, kedvesh wendégh wárfogshágban!

MONTGOMERY

MEDICI KATALIN, franczúz Anyakerálné, hewülőben a Louvre-ban...

ANGOULÊME

II. FÜLÖP, hispán királ és szent birodalmár, az Escoriálban székellőn!

MONTGOMERY

HENRI DE GUISE herczeg, pápista vérfürdős és pártfő, Párisban...

ANGOULÊME

LORRAINE BÍBOROS (Charles de Guise), éppegh Rómába távozóban
van!

MONTGOMERY

GASPARD DE COLIGNY, Francziahon nagy tengernagya, főhugenotta
pártwezér! Valamint...

HENRI DE NAVARRE, azaz Bourbon Henrik, Navarra királa, protes-
tánsz fő!

ANGOULÊME

CONDÉ HERCEG, szintén Bourbon is, szintén Henrik is, hugenotta
is, hadvezér is!

MONTGOMERY

Fellép még továbbá...

ANGOULÊME

A KOMOR HUGENOTTÁK KÓRUSA, mindenütt a harcos Protesztá-
láshban...

MONTGOMERY

És a VÉRSZOMJAS PÁPISTÁK KARA, mindenütt henteschelvén a Vak
Hitben!

ANGOULÊME

Valamint különmeghívottként!

MONTGOMERY

A PÁRISI TSÓTSELEK, föl-fölzajogván, háttérből úszítólag, bár ki se
láczczik az egyre keözelgő berthalanéjéből.

ANGOULÊME

Színünk egyszerre Párizs, Róma, Madrid!

MONTGOMERY

És persze London...

ANGOULÊME

Hogyne... Persze London!

MONTGOMERY

Kussolj, te fattyú! Fogd be már a szád!
Ne vágj szavamba... Ez külön szerep –
Nekem toldták be, én mondom be, nem te!
Szécánánk tehát...

ANGOULÊME

A Glóbusz!

MONTGOMERY

Megveszek!

Színünk tehát a teljes Földgolyó,
Ahol...

ANGOULÊME

Globális dalba kezdenek
Királyi fők...

MONTGOMERY

Hát akkor zengjenek!
Csak ők... Amíg én téged, korcs alak –
A színfalak mögött megfojtalak!

*Montgomery és Angoulême kergetőzve el.
A librettó most kezdetét veszi... (Végre!)*

MÁRIA

Szálka vagyok, de keresztben –
Szúrok a torkotok éjén...
Trónomat el nem ereszttem –
Tudja az Istenem és én!
Szálka csipás szemetekben
Lángom a telt kebelemben –
Nem hagy a vér s henye kéjem
Tengeni, mint ti, sekélyen!
Szűk Bözsikém, s te Katuska –
Két tökerényes anyuska!

COLIGNY

Mária szálka a szemben!

NAVARRE

Szálka a kurva korokban!

COLIGNY

Szálka a szent kegyelemben!

CONDÉ

Mária szúr a torokban!

HUGENOTTÁK KÓRUSA

Mária szálka a szemben,
Szálka a kurva korokban,
Szálka a szent kegyelemben –
Mária szúr a torokban!

KATALIN

Szálka, te szajha, keresztben
Állsz kaparón a torokban!
Egy liba bajba rekedten
Gágog a ronda Toronyban!
Gőgre kitátog a torkod,

Majd bekapod te a horgot –
Francot a szádba, maholnap
Jutsz a faszára bakónak!
Vétkeidet lenyeled, te –
Rossz vagy a szent szerepekre!

NAVARRE

Mária, Mária cafka!

COLIGNY

Mária bűn döge, cefre!

CONDÉ

Tépje a gőgje cafatra!

FÜLÖP

Mária rossz a szerepre...

HUGENOTTÁK KÓRUSA

Mária, Mária cafka!

Mária bűn döge, cefre!

Tépje a gőgje cafatra!

Mária rossz a szerepre!

MÁRIA

Szálka vagyok, de keresztben

Szúrok a torkotok éjén...

KATALIN

Trónomat úgysem ereszttem –

Tudja az Istenem és én!

MÁRIA

Szálka vagyok, te cemende –

Én rima, s tán eszement, de

Én vagyok az, kit a hit várt!

Áld is a pápa s a Guise-párt,

Míg savanyodsz csak, anyóskám,

Mint hugenotta a sóskán!

LORRAINE

Mária hajnali szentség!

Mária szent kreatúra!

GUISE

Mária szajhai szentség!

FÜLÖP

Mária szent szekatúra!

VÉRSZOMJAS PÁPISTÁK KARA

Mária hajnali szentség!
Mária szent kreatúra!
Mária szajhai fenség!
Mária szent szekatúra!

KATALIN

Szálka, te fájsz, te keresztben
Szúrsz kaparón a torokban!
Trónomat át nem ereszttem
Senkinek ócska korokban!

COLIGNY

Zengnek a pápai csízek –
Les Fülöp is, meg a Guise-ek,
Hogy van-e nagy hal a horgon?

KATALIN

Vért köp akárki a tálba –
Egyre kapargat a torkom,
Ám hol a hal, s ki a szálka?

LORRAINE

Mennyi sötét, pimasz álca
Virulhat a sanda korokban!

GUISE

Szólj, Katalin – ki a szálka?

COLIGNY

Mi szúr, kapar itt a torokban?

KATALIN

Mária, torkig a szálka!
Meg Fülöp is, meg a Guise-ek!
Kék liliom, lila, sárga!
Pápa kutyái pitiznek!

FÜLÖP

Mária csak fejesincs sztár –
Ülhet a pácban, a sitten...

GUISE

Törd a fejed, Katalin, már,
Hogy ki a szálka ma itten?

KOMOR HUGENOTTÁK KÓRUSA

Zengnek a hercegi csízek
Karban, a pápaiparban!

KATALIN

Gáncsol a gőg, szid a Guise-ek
Pártja, ha bármit akartam!
S tenni akármit akarjak,
Intenek, óva szeretnek –
Gyűlnek a kálvini varjak,
Sok feketült, vad eretnek!

FÜLÖP

Sok feketült, vad eretnek!

GUISE

Ó, toleransz tovaszállta!

LORRAINE

Hol sok a hal – sok a szálka!

GUISE

Sok sunyi hal, kicsi szálka!

LORRAINE

Nézz, Katalin, föl a Mennyre!

FÜLÖP

Sújts le a talmi világra,
Ha süllyed eretneki gennybe!

VÉRSZOMJAS PÁPISTÁK KARA

Sok sunyi hal, kicsi szálka!
Nézz, Katalin, föl a mennyre!
Sújts le a talmi világra,
Ha süllyed eretneki gennybe!

KATALIN

Túl sok a halban a szálka!
Körmöm alá szalad! Itt, benn!
Torkomon át döf, a fránya!
Hol van a szálka? A halban? A hitben?

FÜLÖP

Nézz a habos, csikasz égre!

LORRAINE

Tiszta az üdv, ugye, ott tág?

GUISE

Hát ne habozz, liba! Végre
Vesszenek a hugenották!

NAVARRE

Nézz a habos, csikasz égre!

COLIGNY

Tiszta az üdv, ugye, ott tág?

VÉRSZOMJAS PÁPISTÁK KARA

Hát ne habozz, liba! Végre
Vesszenek a hugenották!

(És erre a hugenották több tízezren elveszendenek – majd.)

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)265-267091; 0040-(0)365-801946; Telefax és üzenetrögzítő: 0040-(0)265-267087; E-mail: lato@rdslink.ro; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben veszünk föl.

ISSN 1220-5982